Fantastic Club

GHEORGHE SĂSĂRMAN

HIMERA

EDITURA ALBATROS

Gheorghe
Săsărman

HIMERA

Coperta de
RADU DUMA

EDITURA ALBATROS
Bucureşti 1979

Cuprins

ASTITOT

1.

Pe Emnonun nu-1 văzusem de foarte multă vreme. La început ne scriam rar şi puţin, suficient pentru a ne ţine reciproc la curent cu principalele evenimente, dar fără să intrăm în amănunte. Corespondenţa noastră s-a restrîns destul de repede la cele cîteva cuvinte de felicitare – niciodată aceleaşi – pe care le schimbam cu prilejul Anului Nou. În fine, de vreo cîţiva ani renunţaserăm şi la aceste urări tradiţionale, şi poate că o prietenie atît de solidă cum ne părea în anÎi copilăriei s-ar fi stins pe nesimţite, dacă întîmplarea nu m-ar fi adus în oraşul Ipru, unde locuia fostul meu coleg de bancă.

Ipru, sau Iprurar, pe atunci un oraş renumit, atrăgea în fiecare an numeroşi călători din toate colţurile lumii . Veneau să-i admire edificÎi le semeţe, ale căror vîrfuri se pierdeau în negură, să cerceteze nenumăratele colecţÎi de artă ale muzeelor, să studieze cărţile şi manuscrisele rare din arhiva biblioteci municipale, să se înfioare în faţa locurilor şi monumentelor istorice. Se îmbulzeau pe trotuare, se striveau în metrouri subterane şi aeriene, se tamponau pe autostrăzi, într-o viermuială nepotolită, de furnicar clădit la o scară colosală. Doar orele toride ale amiezii reuşeau să mai domolească forfota, care, odată cu venirea nopţii, ajungea la paroxism. Nu izbutisem nicicum să înţeleg ce anume l-a determinat pe Emnonun să se stabilească într-un oraş atît de obositor. În ce mă priveşte, eu îl ocoleam cu străşnicie şi acest fapt constituia principalul obstacol în calea revederii noastre.

Întîmplarea care m-a făcut să-i trec totuşi porţile a fost boala cel puţin ciudată a mangustei albe, favorita mea. Am uitat să vă spun că, printre multe altele, faima Iprului o făcea şi grădina lui zoologică. Unul dintre medicii de acolo mi-a fost recomandat drept mare specialist în manguste şi

cum a refuzat să facă el deplasarea, ceea ce nici nu-i de mirare, n-am avut încotro, am fost nevoit să mă deplasez eu. Medicul mi-a cerut să-i las timp de cîteva ore animalul sub observaţie; mai tîrziu m-am convins că îmi fusese recomandat pe bună dreptate. Cum n-aveam ce face altceva mai bun, mi-am propus ca, în cele cîteva are de aşteptare, să-i fac o vizită fostului meu coleg. Şi spre norocul – sau nenorocul – meu, l-am găsit acasă.

Mi-a deschis o femeie. Am presupus, şi nu greşeam, că era soţia lui Emnonun. Aflasem că s-a căsătorit, dar nu şi cu cine. Din prima clipă, mi-am dat seama că figura ei îmi este foarte cunoscută. Gîndul acesta îmi rămase înşurubat în creier. M-am recomandat şi am fost rugat să aştept. Apoi a apărut Emnonun, care m-a recunoscut numaidecît şi mi-a strîns mîna. Am luat loc. Era linişte. Salonul acela îmi părea o oază de calm în haosul oraşului. Mă încerca o senzaţie odihnitoare şi eram puţin contrariat, fără să înţeleg prea bine de ce anume. Amfitrioana ieşise să ne prepare, probabil, ceva de băut. Chipul ei, vag cunoscut, îmi stăruia în minte. Purtarea prietenului meu era destul de rezervată. Nici nu mă aşteptasem la manifestări de entuziasm din partea lui, aşa ceva nu-i stătea în fire. Totuşi, parcă devenise cumva incolor. După ce am schimbat cîteva fraze ceremonioase, aidoma celor dintr-un manual de conversaţie, am început să dezgropăm, fără pic de convingere, amintirile noastre comune. Discuţia lîncezea, ceea ce îl făcu pe Emnonun să-şi zorească soţia, care întîrzia să reapară. O strigă pe nume:

— Uklelil!

Pentru o fracţiune de secundă, la auzul acestui nume, am redevenit adolescentul din ultimele clase de liceu. O vîrstă pe care lunga noastră discuţie de circumstanţă nu reuşise să mi-o reînvie. Cred că reacţia mea nu i-a scăpat lui Emnonun. Uklelil fusese obiectul iubiri mele neîmpărtăşite, şi el ştia asta. Nu era o coincidenţă, acum mă miram cum de n-o recunoscusem de la bun început. Se vede treaba că anii îndelungaţi de premeditată uitare îşi

făcuseră în cele din urmă efectul. Mi-am stăpînit cu greu emoţia şi, înciudat că n-o identificasem de cum am văzut-o, am încercat să îndrept conversaţia către preocupările noastre profesionale. Emnonun evita însă în mod politicos orice răspuns mai lămurit despre activitatea sa. Între timp, femeia îşi făcuse apariţia şi, fără să-mi dau seama, prezenţa ei mi-a concentrat întreaga atenţie, ceea ce m-a împiedicat să-mi formez o imagine mai clară despre felul de a fi al prietenului meu sau despre relaţiile în care se găseau cei doi soţi. Singurul lucru care mă interesa cu adevărat în acele clipe era să ştiu dacă Emnonun i-a vorbit vreodată despre sentimentele mele. Era puţin probabil, căci pînă în acea zi eu fusesem pentru ea un necunoscut, iar corespondenţa dintre mine şi Emnonun se rărise considerabil şi era pe sfîrşite în vremea cînd s-au căsătorit. Exista totuşi o şansă, foarte incertă, ce-i drept, dar tocmai această incertitudine mă tulbura cel mai mult. Şi pentru că tăcerea mea devenise stînjenitoare, şi pentru că era cu neputinţă ca Uklelil să nu fi surprins insistenţa cu care o priveam, m-am trezit zugrăvindu-le, volubil cum nici nu mă bănuiam a fi în stare, imaginea muncii mele, raţiunea solidă a vieţii mele. Cei doi soţi mă urmăreau cu interes şi mi s-a părut chiar că descopăr în ochii lui Emnonun un licăr de sinceritate care mi l-a amintit pe cel de demult. Simpla rostire a numelui Uklelil izbutise să schimbe parcă întreaga atmosferă a acelei revederi.

Nu ştiu bine ce le-am spus. Le-am povestit despre deşert şi despre junglă, despre aerul rarefiat al înălţimilor şi despre animale. Le-am istorisit întîmplări obişnuite, menite să stîrnească uimirea profanilor, le-am mărturisit slăbiciunea mea pentru mangusta albă şi le-am descris boala ei ciudată, care mi-a oferit prilejul să-i vizitez. Vorbeam cu amîndoi, dar, în gîndul meu, abia recunoscut, mă adresam doar ei. Mă simţeam în stare să adun în cuvinte – dedicate unui subiect exterior – toată căldura afecţiunii mele brusc redeşteptate şi s-o îndrept spre fiinţa delicată şi ademenitoare pe care o întîmplare mi-o scosese

din nou în cale.

Apoi am avut revelaţia ireparabilului. Mi-am spus că n-aveam dreptul să mă port astfel, că n-ar fi trebuit s-o privesc aşa şi mă rugam în gînd, ştiind totuşi că mă minţeam, ca ea să nu fi observat nimic. Abuzasem de o prietenie apusă, pentru a mă introduce, nepoftit, în mecanismul atît de sensibil – şi despre care nu ştiam mai nimic – al unei familii. Experienţa mea de familist era, într-adevăr, egală cu zero şi mă înspăimînta gîndul că nici măcar nu puteam aprecia proporţiile efectelor pe care evoluţia mea de două ore avea să le producă. O indispoziţie bine mascată şi trecătoare? O umbră de nostalgie? O neînţelegere grabnic soluţionată? O ceartă? Discordie? Sau începutul unui adevărat scandal? Eram copleşit. Elanul mi-a dispărut subit, la fel cum apăruse; m-am ridicat şi, invocînd scurgerea insesizabilă a răgazului de oare dispuneam, mi-am luat rămas bun. Nici el, nici eu n-am mai fost în stare să rostim altceva decît fraze politicoase, stereotipe:

— Mă bucur foarte mult că v-am întîlnit…

— Plăcerea a fost de partea noastră…

— Aţi fost foarte amabili! Sînteţi gazde excelente!

— Cînd ţi se mai îmbolnăveşte vreo odraslă şi ai drum prin Ipru, să nu ne ocoleşti. Te aşteptăm!

— Iar eu vă aştept să-mi întoarceţi vizita. Cu bine!

— La revedere….

Şi uşa, în sfîrşit, se închise în urma mea. Am răsuflat adînc. Atmosfera îmbîcsită a Iprului m-a făcut să strîmb din nas. Oaza dispăruse ca după destrămarea unui miraj, ca în basmele cu lampa lui Aladin. M-am lăsat înghiţit de tumultul oraşului şi, pentru prima dată, l-am îndurat cu uşurinţă, ba chiar cu un soi de detaşare. Mi-am luat în primire mangusta, a cărei boală fusese identificată şi, dacă era să mă iau după spusele medicului, n-avea nimic ciudat, înarmat cu o reţetă bine garnisită, am făcut calea întoarsă. După o zi şi o noapte, pînă să ajungem acasă, boala mangustei mele albe se topise – ca prin farmec. Tratamentul prescris se dovedi astfel extrem de eficace.

2

Lunile treceau şi, prins de treburile zilnice, începusem să uit cele petrecute la Ipru. Meseria mea – dacă se poate numi meserie – are reale proprietăţi deconectante şi mă încumet s-o recomand celor care ar căuta un remediu pentru emoţii le prea puternice. Mie unuia mi-a fost extrem de folositoare în numeroase asemenea ocazii. Aşadar, vizita făcută lui Emnonun mă preocupa din ce în ce mai puţin şi ajunsesem pe punctul de a o adăuga printre capitolele definitiv încheiate ale vieţii, cînd, într-o seară, întorcîndu-mă la „cabană" – aşa îmi place să-mi numesc locuinţa pe care singur mi-o construisem, din piatră şi din lemnul pe care le aveam la îndemînă, fără a uita să-mi procur, bineînţeles, tot echipamentul necesar unui confort civilizat – am zărit, de departe, luminile aprinse. Eram absolut sigur că nu le uitasem arzînd, la plecare, căci aşa ceva nu mi s-a întîmplat niciodată. Luminile ardeau totuşi, semn că cineva sosise în lipsa mea. În afara inspectorului, care îşi făcea apariţia trimestrial, aveam foarte rar musafiri. Dar inspectorul abia plecase de cîteva zile; apoi, el îmi cunoştea obiceiurile şi sosea întotdeauna duminica, ştiind că numai aşa poate fi sigur că mă găseşte acasă. Mi s-a întîmplat să primesc de cîteva ori vizita comisarului de poliţie, care mă suspectează că i-aş ajuta pe cei puşi sub urmărire, deşi eu habar n-am despre tot ceea ce se petrece dincolo de hotarul domeniilor mele. Singurii mei prieteni sînt doi naturalişti care, împreună sau cîte unul, îmi mai cer uneori găzduire. Însă ei îşi anunţă din timp sosirea. Să fi fost comisarul? Oare ce bandit notoriu mai sînt bănuit că aş ascunde, mă întrebam cînd, spre surprindera mea, în prag se arătă Uklelil, ţinînd în braţe mangusta cea albă.

Am rămas perplex. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, nu puteam admite faptul că invitaţia, pur convenţională, cu care îmi luasem rămas bun de la cei doi soţi, ar fi fost luată

măcar pentru o clipă în serios. Nu-i mai puţin adevărat însă că vizita lor nu m-ar fi deranjat cîtuşi de puţin, ci mi-ar fi produs o sinceră bucurie. Vedeam alte chipuri, decît pe cel din oglindă, destul de rar pentru ca, pînă şi venirea comisarului să-mi facă plăcere. Cu atît mai mult mă încînta acum să dau cu ochii de Uklelil. Senzaţia penibilă de a mă fi interpus în calea bunei înţelegeri dintre ea şi Emnonun, sentimentul vinovăţiei cu care le-am părăsit casa îmi pieriseră cu totul din memorie.

— Ce-ai rămas aşa, mă luă în primire arătarea cu chipul femeii iubite, văzînd că tac şi citindu-mi pe faţă vesela uimire. Noi doi ne înţelegem de minune, adăugă ea, mîngîind blana aspră a mangustei.

— Ce surpriză! am exclamat. Cea mai plăcută surpriză din cîte mi s-ar fi putut face! Fiţi bineveniţi!

Uklelil zîmbi, vag stînjenită. I-am strîns mîna şi i-am sărutat-o, îndemnînd-o să intre în „cabană“. Cuibărită la pieptul noii sale protectoare, mangusta mă privea cu un fel de ironie.

— O să vă prindă bine şederea aici, am continuat, cu gîndul la coşmarul acelui Iprurar depărtat. O să vă placă.

— Ştii, îngăimă Uklelil, şovăind, Emnonun va sosi ceva mai tîrziu…

— Cum, ai venit singură?

— A intervenit ceva în ultima clipă… A fost reţinut pentru cîteva zile…

— Şi cum te-ai aventurat tu pînă aici? Formidabil! E de necrezut!

Ea zîmbi cu modestie, se fîstîci, roşi şi ridică din umeri.

— Eu nu te-aş fi lăsat. Ai găsit vreo călăuză?

— Mda, făcu ea ambiguu.

N-am insistat. Oricum, ar fi fost cu neputinţă să se descurce singură cu bagajele, chiar dacă ar fi cunoscut drumul. Am ajutat-o să-şi ducă lucrurile în camera pe care şi-o alesese şi am lăsat-o să şi le aranjeze cum credea de cuviinţă. După o oră o aşteptam cu masa pusă, în sufragerie. Eram amîndoi înfometaţi şi mîncarea ne păru

excelentă.

— Eşti un gospodar desăvîrşit, îmi declară ea. Aproape că ar fi păcat să-ţi iau locul.

— Nici nu te las, am rîs eu. Nu renunţ la o asemenea plăcere.

— Va trebui, totuşi.

— Eşti doar în vacanţă!

— Parcă ţie nu ţi-ar prinde bine o vacanţă?

— Măcar pînă vine Emnonun. Cu trei clienţi are să-mi fie, într-adevăr, mai greu.

— Nici vorbă, protestă ea. Cel mult să ne împărţim atribuţiile.

— Ia te uită. A şi ajuns să impună condiţii.

Pînă la urmă am acceptat totuşi să ne împărţim munca pe din două. Ea urma să gătească, iar eu să deretic. În schimb, ţinea morţiş să mă însoţească în lungile mele incursiuni.

— Altfel nici nu veneam! M-ai fermecat cu poveştile tale şi vreau să mă conving cu proprii mei ochi că sînt adevărate. Aşa că nu încerca să scapi.

Glumea, desigur, dar era limpede că n-ar fi acceptat s-o las acasă. Îmi părea foarte ciudat ca, începînd de a doua zi, să-mi desfăşor munca alături de Uklelil. Mă obişnuisem cu singurătatea. Habar n-aveam cum mă voi acomoda cu noua situaţie. O zi-două o să meargă, mi-am spus.

— Ştii să călăreşti?

— Nu prea grozav, recunoscu ea.

— Vom vedea mîine. Şi acum, la culcare: va trebui să ne trezim devreme.

Ne-am urat noapte bună şi ne-am retras fiecare în camera sa. Peste zece minute, în pijama, halat şi papuci, ne-am ciocnit nas în nas în faţa uşii de la baie. Am rîs amîndoi şi i-am cedat întîietatea. M-am înapoiat la mine şi, în aşteptare, m-am întins, aşa cum eram, peste pătură. Abia acum realizam, în sfîrşit, ideea că vom înnopta sub acelaşi acoperiş, eu şi Uklelil, numai noi doi. Cu ani în urmă, un asemnea gînd m-ar fi făcut să-mi pierd capul, în clipa

aceea însă ea era pentru mine soţia lui Emnonun. Oare cum ar fi reacţionat dacă m-ar fi găsit în camera ei, aşteptînd-o? Dar dacă, în timp ce se îmbăia, m-ar fi văzut intrînd pe uşă? Am alungat acele întrebări tulburătoare şi mi-am spus că n-am dreptul să dezmint încrederea pe care mi-o arătau nişte oameni de treabă. Mi-am concentrat atenţia ca să aud uşa de la baie deschizîndu-se, anunţînd că aveam cale liberă. Ţineam morţiş să fac şi eu un duş măcar. Obosit cum eram, mi-ar fi prins foarte bine. Dar semnalul întîrzia să se facă auzit. Mă aflam în acea stare de toropeală plăcută, între vis şi realitate, cînd timpul îşi pierde contururile şi cîteva clipe pot să-ţi pară o veşnicie.

Pe cînd era să adorm, în mintea mea se înfiripă impresia tot mai lămurită că, în acea seară, doi ochi sfredelitori mă urmăriseră tot timpul. Totul, în afara acelei priviri insistente, dispăruse. Apoi, am adormit de-a binelea şi nu mi-a fost dat să mai aud nici uşa deschizîndu-se, nici numele meu strigat – dar nu prea tare – de Uklelil, în semn că baia e liberă.

M-am trezit dintr-o dată, ca de obicei, cînd încă soarele nu răsărise. Primul lucru pe care l-am văzut, în lumina zorilor, a fost halatul meu, atîrnînd exact în locul unde îl lăsam eu întotdeauna, şi am constatat că eram vîrît sub pătură. Aproape instantaneu mi-a revenit în memorie privirea obsedantă, de dinainte de a aţipi şi mi-am dat seama că ochii care mă urmăriseră atît de insistent în seara trecută erau ochii mangustei mele albe. Apoi m-am sculat şi am trecut să fac duşul rîvnit din ajun, şi am descoperit printre stropii fierbinţi o aromă palidă, neîntîlnită încă.

3.

În prima zi am ales traseul cel mai comod, străbătînd coline domoale, cu microclimă temperată. Colinele erau împădurite. O potecă ştiută numai de mine şerpuia prin codrul de stejar, din poiană în poiană. Poienile erau înmiresmate de flori pestriţe, iar codrul susura de izvoare,

fremăta de vînt, se zbenguia în pîraie şi zîmbea în luminişuri cu iarbă crudă, la mal de apă. Chiar să nu fi fost animalele, şi codrul era viu, era însufleţit. Pe Uklelil o încîntau însă, mai cu seamă, animalele.

Se ţinea bine în şa, dar ca să n-avem surprize am dat-o în grija celui mai blînd cal. Calul era alb şi robust şi se mişca uşor, de parcă ar fi plutit. Cu atît mai zveltă se arăta însă făptura ei înveşmîntată în negru, în straie strîmte, iar părul auriu, despletit, îi flutura la orice adiere. La început deschideam eu drumul. Apoi, cînd a început să deprindă meşteşugul potecilor mele, se avînta înainte, captivată de joc, şi tot mai rar întorcea capul, ca să-i încuviinţez deciziile. Cînd se pierdea printre copaci, o strigam şi-mi răspundea ba rîzînd, ba îngînîndu-mă, ba uneori tăcea, ca să mă sperie. Eu mă speriam ca s-o mulţumesc şi îmi struneam calul. Prin poieni lăsam frîiele slobode şi caii mergeau la pas, alături, cuminţi, îngăduindu-ne să privim în jur şi să ne bucurăm..

Animale întîlneam la tot pasul. Nu mă refer la fluturi, albine, şi la atîtea alte gîze care mişunau pretutindeni, nici la păsările de care era plin codrul, şi nici măcar la şopîr-lele verzi şi albastre sau la broaştele ţestoase. Dar nu parcurgeam o sută de metri măcar, fără să ni se arate o căprioară cu un ied, un cerb, un bursuc sau cîţiva mistreţi. Iepuri, veveriţe şi vulpi erau cu duiumul; lupii, jderii, rîşii şi urşii se arătau mai rar. Am nimerit, la un moment dat, chiar în mijlocul unei turme de zimbri.

Ceea ce o amuză cel mai mult pe Uklelil fu însă purtarea cu totul nefirească a animalelor la apropierea noastră: erau docile, se lăsau atinse cu mîna şi le făcea chiar plăcere să fie mîngîiate. Pînă şi cele mai sălbatice fiare îşi uitau instinctele şi ne îngăduiau să le scărmănăm blana. Pe cînd ieşeam într-un luminiş, un urs uriaş ne prepară o primire originală: se ridică în două labe şi, mormăind în surdină, se îndreptă spre noi. Uklelil se sperie, apoi începu să rîdă. Într-adevăr, ursul avea o înfăţişare hazlie. Se apropie, cu un mers legănat, bălăbă- nindu-şi capul, după care se lăsă din

nou pe toate patru labele. Aştepta. Am descălecat. El s-a lăsat atunci pe burtă, invitîndu-mă parcă să-i fac un masaj. M-am supus, iar fiara, încîntată foarte, prinse să mormăie de plăcere. Uklelil se prăpădea de rîs şi, în cele din urmă, se simţi datoare să coboare din şa ca să-mi dea o mînă de ajutor.

I-am atras musafirei atenţia asupra faptului că numai prezenţa mea este cea care îmblînzeşte fiarele, ca nu cumva, în lipsă-mi, să se aventureze dincolo de limita nevăzută a unui cerc cu raza de un kilometru în jurul „cabanei“. Singurul loc protejat, în afara acestui cerc era drumul principal de acces.

— Eu sper că n-ai să mă laşi niciodată singură, îmi răspunse.

— Vorbesc serios.

— Şi eu.

Deodată mi s-a părut ca zăresc în iarbă o capcană de vulpi.

— Ştii să mînuieşti o armă? am întrebat-o.

— Nu. Spuneai că aici vînătoarea e oprită.

— Nu-i vorba de vînătoare. Dar ce te faci dacă, într-o asemenea incursiune, mă accidentez şi, să zicem, îmi pierd cunoştinţa. Devii o pradă sigură.

— Ca şi tine.

— Eu am acceptat de la bun început toate riscurile meseriei.

— Eu le-am acceptat venind aici.

— Bine, am spus. Să sperăm că pînă la sosirea lui Emnonun nu mi se va întîmpla nimic.

Ne-am continuat joaca cu ursul. Ea devenise gînditoare. Într-un tîrziu, mă întrebă:

— Ce să ţi se-ntîmple?

Nu i-am răspuns numaidecît. Le explicasem doar în ce constă misiunea mea aici. Îi explicasem că sînt paznicul şi îngrijitorul acestui vast paradis, menit să regenereze speciile terestre. Nu era o treabă uşoară şi, cu toată climatizarea globală a imensului teritoriu, aveam destulă

bătaie de cap cu pacienţii mei. Uklelil se convinsese, de altfel, chiar din acea primă zi, că pînă şi ca să străbaţi cîteva zeci de kilometri călare ţi se cere un efort deloc neglijabil şi mai ales antrenament. Trebuia apoi să supraveghez echilibrul ecologic, să verific coordonatele micro-meteorologice, să îngrijesc animalele rănite sau bolnave, să inspectez culcuşurile şi adăposturile, să reînnoiesc proviziile de sare, să întreţin locurile de adăpat şi încă multe altele. Desigur, făceam aceste treburi periodic, dar domeniile îmi erau foarte întinse şi fiecare zi îmi era plină, din zori şi pînă în amurg. În afara instalaţiilor automate de climatizare – aşezate la limita fiecărui sector şi complet izolate de rezervaţia propriu-zisă – nici un fel de mecanizare nu era admisă. Aceasta era condiţia fundamentală a dezvoltării normale a mediului natural.

Dar riscurile mari ale meseriei mele nu se trăgeau de aici. Cu animalele mă înţelegeam cît se poate de bine, iar cu munca mă obişnuisem. Singurii mei duşmani erau braconierii. S-a întîmplat foarte rar, ce-i drept, ca vreunul să se aventureze înlăuntrul hotarelor mele; îmi mersese faima de incoruptibil. Slăbiciunea lor era că nu se mulţumeau cu puţin şi, odată nărăvul dobîndit, nu reuşeau să se dezbare de el. Îmi scăpa o dată, îmi scăpa a doua oară, dar pînă la urmă tot îl prindeam pe pungaş şi-l pofteam pe comisar să-mi facă o vizită. Iar comisarul venea bucuros, căci îşi iubea şi el meseria.

— Ştii, Uklelil, i-am spus, pe aici se mai arată uneori şi cîte un biped.

— Am văzut chiar adineaori unul, îmi arătă ea, în glumă, fiara tolănită în iarbă.

— Nu e vorba de urşi, ci de oameni.

— Am priceput, dar nu văd ce-i rău în asta.

— Nimeni n-are voie să pătrundă aici fără ştirea mea.

— Mă număr deci şi eu printre intruşi, glumi femeia.

— Tu eşti un intrus agreabil. Sînt alţii care se ocupă cu tot soiul de lucruri nelalocul lor.

M-am aplecat, am ridicat obiectul metalic ascuns în

iarbă şi am întrebat-o:

— Ştii ce-i asta?

— Nu prea.

— E cea mai simplă şi cea mai eficace capcană pentru un animal de talia vulpii. Cînd laba calcă pe cadru, arcul scapă şi braţul de oţel o înşfacă, strivind-o. Cu cît se zbate mai mult, cu atît mai bine se fixează cadrul în pămînt şi jivina nu are altă scăpare decît să-şi muşte şi să-şi sfîşie laba. Ceea ce nu se grăbeşte să facă. Astfel încît ori o înhaţă o fiară mai puternică, ori este culeasă de braconier ca din oală.

— Biata de ea, murmură Uklelil. Dar ce faci, de ce aşezi capcana la loc?

— Dintre toţi ticăloşii, există unul singur care îmi scapă mereu. Am ajuns să-l cunosc ca pe mine însumi. E mîna lui.

— Ei şi?

— Cîtă vreme i-am cules capcanele, m-a dus. Trebuie să-mi schimb tactica.

— L-ai văzut vreodată?

— Nu.

— Nici nu bănuieşti cine *poate* fi?

— Cineva care cunoaşte foarte bine locurile. Omul lucrează în stil mare, în toate sectoarele. Multă vreme am crezut că e cel pe care l-am înlocuit eu, venind aici.

— Şi nu era el?

Am tăcut. Am ajutat-o să urce în şa şi am încălecat. Am mers aşa o vreme fără să scoatem o vorbă şi fără să observăm că uitaserăm să ne luăm rămas bun de la urs. Apoi i-am răspuns:

— A murit acum un an.

— Atunci cine să fie?

— Lumea-i mare, am zis, dînd din umeri.

Braconierul trebuia prins asupra faptului.

Mai tîrziu, în drum spre casă, m-a întrebat dacă nu mă tem. I-am răspuns că în general, un asemenea individ nu riscă să mă înfrunte. Preferă să scape cu o amendă şi, în cazul cel mai rău, al recidivei, poate să se aleagă cu cel

mult un an-doi. Pe cînd dacă ar face uz de forţă şi-ar complica inutil existenţa, căci de mine nu poate scăpa decît omorîndu-mă.

— Şi cum eu nu mă las omorît prea uşor, şi cum nici unui braconier nu-i convine să se trezească aşa, peste noapte, pus sub urmărire pentru crimă, este limpede că…

– N-ai de ce te teme, încheie Uklelil. Numai că acest lucru e valabil în general. În vreme ce clientul tău, care lucrează în stil mare, este un caz particular, nu-i aşa?

— Chiar foarte particular, dacă, are vreun sens să spun astfel. El ştie că nu poate fi judecat decît pentru infracţiunea asupra căreia va fi surprins. N-am nici o probă pentru a dovedi că este autorul unor încălcări repetate ale legii. Dar voi face totul pentru a-l demasca, şi el o ştie şi pe asta. Nu cred că se ocupă cu acest fel de vînătoare dintr-o pură ambiţie sportivă, iar dacă o face pentru bani, este imposibil să nu lase urme şi să nu aibă complici. Urme şi complici care, pînă la urmă, îl vor trăda.

În seara aceea, cînd ne-am întors la „cabană“, Uklelil era atît de ostenită, încît mi-am propus ca în ziua următoare să stau şi eu acasă, fiind convins că nu va accepta să rămînă singură. Ea nici n-a vrut să audă de una ca asta şi a rămas stabilit să hotărîm totul abia după ce ne vom fi sculat, în funcţie de dispoziţia ei de a doua zi. A trebuit s-o silesc să mănînce, căci, frîntă cum era de oboseală, ar fi fost în stare să se culce flămîndă. Totuşi la baie n-a renunţat. De astă dată însă n-am aţipit aşteptînd ca ea să isprăvească. Pentru mine ziua fusese uşoară şi nu prea aveam chef să dorm. După baie, cînd s-a dus la culcare, ea abia mai ţinea ochii deschişi. Iar eu, cînd am declanşat duşul, am regăsit aroma descoperită în zori, dar nu palidă ca atunci, ci pătrunzătoare, irezistibilă, aproape de neîndurat.

În ziua a doua am străbătut deşertul, călărind aceiaşi cai. Deşertul meu era destul de mic ca întindere, astfel încît, de-a lungul întregului drum, îi desluşeam bine limitele. Era un sector mai puţin populat, astfel încît mi-am terminat misiunea, mai repede. Uklelil începuse să-mi dea

un ajutor tot mai substanţial. Căldura era însă atît de înăbuşitoare, încît pentru ea ziua a fost greu de suportat şi, la sfîrşit, era încă mai istovită decît în ajun. Veşmîntul alb, asudat, i se impregnase de nisip.

În a treia zi veni rîndul junglei.

În a patra – savanei.

Savana era singurul sector care, de fiecare dată, mă înfiora la fel ca la început. Pricina acestei emoţii erau leii. Nu de teamă, ştiam prea bine să nu-mi pot face nici un rău. Trăiam poate umbra unei spaime ancestrale la auzul răgetului lor teribil, ori poate respectul subconştient în faţa acestor regi ai faunei.

Am pornit, ca de obicei, în zori. Călăream cot la cot, caii înotau în iarba înaltă şi, din loc în loc, făceam scurte opriri. Uklelil îmi părea stăpînită de o nervozitate inexplicabilă. Leii nu însemnau pentru ea mare lucru, acum, după ce se obişnuise cu purtarea blîndă a fiarelor în preajma noastră. Îmi spuneam că ar fi posibil ca întîrzierea, care se prelungea, a lui Emnonun să fie cauza nervozităţii ei, dar nu cutezam s-o întreb. Socoteam că e mai bine să tac. Tăceam, preocupat de treburile cotidiene.

De regulă, leii nu vînau în timpul zilei, astfel încît îi găseam în culcuşuri, dormitînd nepăsători. Simţeam, ca de obicei, că vizita nu le face prea mare plăcere. Puilor însă, apariţia noastră le provoca o satisfacţie vie şi se lăsau răsfăţaţi şi examinaţi sub privirile îngăduitoare ale leoaicelor. Gazelele evitau cu atîta grijă aceste culcuşuri, încît nici în prezenţa noastră, cînd ar fi fost în deplină siguranţă, nu îndrăzneau să se arate decît de foarte departe. În amurg, cînd leii îşi începeau pînda, această precauţie sporea.

În primele ceasuri totul se desfăşură în limita faptului cotidian. Zic în primele ceasuri, deoarece, încă înainte de amiază, am fost surprins de unele semne stranii. Animalele erau agitate şi, cu toate că prezenţa mea le mai potolea, observasem că influenţa pe care o exercit asupra lor se diminuase simţitor. Uklelil înregistrase şi ea acest lucru şi

nervozitatea îi crescu. Incursiunea noastră căpătă un dram de tensiune în plus. Era ceva care nu-mi plăcu deloc şi am început să cercetez cu binoclul împrejurimile. Am surprins lungi cîrduri de girafe, zebre şi antilope alergînd înnebunite prin savană. Era o forfotă nepotrivită cu ora prînzului şi nimic nu mă indispune mai mult decît să văd petrecîndu-se între hotarele mele asemenea fapte. Indispoziţia mi se prefăcu în furie cînd, după un timp, un anumit zgomot îmi atrase atenţia: cineva vîna nu foarte departe de locul unde ne aflam, folosindu-se de o armă pneumatică de calibru mare. Peste o clipă, un răget înspăimîntător cutremură văzduhul: fiara fusese lovită. Uklelil pricepu numaidecît despre ce era vorba. I-am făcut semn să descalece. Ducîndu-ne caii de dîrlogi, în tăcere, ne-am îndreptat în direcţia de unde venise răgetul. După cîteva minute urmă încă un pocnet şi, aproape instantaneu, un alt răget ne făcu să ne înfiorăm. Omul lucra în stil mare. Nu putea fi altul decît individul acela nevăzut, care îmi luneca mereu printre degete. Numai el putea da dovadă de un asemenea tupeu: se bizuia pe repetatele lui succese şi intra în afaceri tot mai riscante. O blană de leu se vindea, pe sub mînă, la preţuri fabuloase; devenise o raritate. De multe ori aveam impresia că amicul meu se lăsa ademenit în egală măsură de cîştig şi de primejdie, asemenea unui mare jucător. Nu trişa decît în măsura în care braconajul în sine era trişare. N-am surprins niciodată, în urmele pe care le lăsa, vreo încălcare a legilor sportive ale vînătorii. Ştia să rişte, bărbăteşte, şi pentru asta îl stimam într-o anumită măsură. Atunci cînd comisarul aflînd de la mine cum stau lucrurile mi-a oferit sprijinul său, l-am refuzat: mi se părea nedemn să-l înfrunt pe îndîrjitul meu duşman altfel decît singur, de la egal la egal. O inechitate exista totuşi, căci eu beneficiam de puterea de a îmblînzi cele mai temute fiare, însă el avea întotdeauna avantajul iniţiativei. Apoi, în condiţii egale, cel urmărit are şanse mai mari decît cel care urmăreşte, deoarece, evident, miza lui este mobilizatoare într-un grad mai înalt.

În vreme ce înaintam prin ierburile care ne depăşeau statura, o supravegheam, din cînd în cînd, cu coada ochiului, pe Uklelil. Nu mă puteam despărţi nici de ea, nici de cai, ca să nu-i expun primejdiei, şi asta complica şi mai mult situaţia. Mă temeam ca prezenţa femeii, mai ales, să nu mă încurce. Era emoţionată, se vedea din fiecare gest al ei că îşi stăpîneşte cu greu neliniştea. Zîmbea totuşi, cu zîmbetul celor care îşi fac curaj fără prea multă convingere. Am străbătut aşa, fără să scoatem o vorbă, aproape doi kilometri. Începusem să cred că voi pierde iarăşi urma infractorului, care părea că se mulţumise cu două victime. Dar nu era aşa. Brusc, de undeva din imediata noastră apropiere, porniră două pocnete seci, acoperite imediat de un urlet jalnic. Urletul era sfîşietor, aproape omenesc. Am încremenit, căci nu-mi fusese dat niciodată să aud ceva asemănător. Am auzit paşi grăbiţi şi, mai înainte de a mă fi dezmeticit, m-am trezit faţă în faţă cu un leu uriaş; din blană i se prelingea un fir purpuriu. Era rănit. Scheuna încet şi mă privea în ochi, rugător. Şovăiam. Dacă-1 oblojeam, riscam să mă dau de gol, în caz că braconierului i-ar fi fost dat să-l reîntîlnească.

Apoi, într-o străfulgerare, am înţeles totul: aflat în preajmă-mi, leul, îmblînzit, se afla dezarmat în faţa adversarului său. De data asta, fără să-şi dea seama, vînătorul călcase regula propriei sale nelegiuiri, iar vinovatul eram eu. Din fericire, nu ochise prea bine. De ce n-aveam oare darul de a-i îmblînzi şi pe oameni?! Am înţeles tot atunci de ce urletul fiarei lovite era de nerecunoscut: toată sălbăticia răgetului se topise în prezenţa mea şi nu mai rămăsese din el decît acel jalnic sunet. Într-adevăr, niciodată nu auzisem pînă atunci sunetele pe care le-ar scoate un animal rănit de faţă cu mine, căci animalele încetau lupta cînd mă simţeau pe aproape. Trebuia să intervină mîna unui străin, a unui om sălbatic şi lacom.

Am pansat rana sîngerîndă. Abia isprăvisem cînd, dintre tulpinile ierburilor, un om înarmat îşi făcu apariţia. Era însuşi comisarul, îmbrăcat într-un costum de vînătoare.

Cînd ne-a zărit, fu prea tîrziu ca să-i mai rămînă altă scăpare decît s-o ia la fugă. Dispăru la fel de repede cum apăruse, dar îl recunoscusem şi era pierdut.

— Încalecă! i-am strigat femeii. Ţine-te aproape de mine!

Am gonit multă vreme, crezîndu-ne pe urma lui. Reuşise să mă păcălească din nou, spre marele lui nenoroc. După vreo jumătate de oră i-am găsit calul. Pe şa erau întinse două piei abia jupuite. Am luat calul cu noi, ştiind acum că îl aveam în mînă: nu risca el să se întoarcă pe jos şi nici să-şi petreacă noaptea, singur, în savană. Am hotărît să aşteptăm.

— Predă-te! strigam, crezîndu-l aproape. Calul tău e la noi. N-ai încotro! Predă-te!

Îndărătnicia lui stupidă mă scotea din sărite. Ştia prea bine că nu-i rămăsese nici o şansă de scăpare. Abia mai tîrziu am înţeles că ne aflam prea departe de el ca să ne mai audă.

— Ce facem, întrebă Uklelil, văzînd că minutele trec fără să primim vreun răspuns.

Am dat din umeri.

— E în primejdie, nu-i aşa?

— Eu unul nu-1 invidiez, am spus. Soarele coboară spre orizont. Începe pînda.

Am tresărit amîndoi. De undeva, liniştea asfinţitului adusese pînă la noi un strigăt. Strigătul se repetă. Era un glas omenesc; acum nu ne îndoiam. Am pornit în galop, dar, cu toată graba noastră, am ajuns prea tîrziu. Vînătorul fusese răpus de leul uriaş, în blana căruia strălucea de albeaţă un pansament proaspăt. Leul nu se lăsase păcălit. Iar noi ne depărtaserăm prea mult de fugar: mergeam în sensuri opuse. Ne jucase o ultimă farsă. O farsă, e drept, cam sinistră, pe care o plătise scump.

Leul părăsi cadavrul, fără să ne privească. Mă stăpîneam cu greu să nu-1 dobor cu o lovitură bine ţintită, ochind fără grabă; ştiam că toată puterea mea s-ar fi năruit într-o clipă, ireversibil. Puterea de a îmblînzi fiarele se

bizuia pe propria mea blîndeţe. Am ridicat trupul comisarului şi l-am legat în şaua calului său, peste pieile celor doi lei. Pînă la „cabană” aveam cale lungă de cîteva ceasuri. Noaptea avea să ne prindă pe drum. O noapte paşnică, fără braconieri.

Uklelil era îngrozită. Tremura din tot trupul, de parcă ar fi fost cuprinsă de friguri. Abia reuşi să adune dramul de forţă de care avea nevoie spre a-şi struni calul. Într-un tîrziu se hotărî să-mi vorbească:

— Ai mai repurtat asemenea victorii? E înfiorător, adăugă ea, arătînd spre corpul dezmembrat care atîrna în şa.

— E pentru prima oară..

După cîteva minute de tăcere am continuat:

— Nu ţi-am spus nimic despre o clauză a contractului pe care l-am semnat: m-am angajat ca, oricare ar fi situaţia, chiar dacă viaţa mi-ar fi în primejdie, să nu uzez de forţă împotriva vreunui animal, să nu le provoc nici cel mai mic rău.

— Ciudată clauză!

— Nu eram obligat să semnez contractul.

— Dar dacă viaţa altui om ar fi în primejdie?

— Imposibil.

— Nu mi se pare, ripostă femeia.

Am ridicat din umeri.

— Atîta timp cît se află în preajma mea… Ca să intervin, trebuie să mă apropii. Iar dacă mă apropii, nu mai e nevoie să intervin. Comisarul a avut ghinion.

Uklelil nu-mi răspunse. Cred că gîndul îi era în altă parte.

— L-ai cunoscut cumva? am întrebat-o.

— El m-a ajutat să ajung la tine.

— Părea un om de treabă, nu-i aşa?

Ea încuviinţă din cap.

— Mi te-a vorbit de bine.

5.

În seara aceea mangusta albă se purtă cît se poate de urît: pufnea tot timpul, nervoasă, îşi umfla coada şi nu suporta să fie atinsă. Am lăsat-o să-şi facă mendrele, deşi eram intrigat, căci niciodată n-o văzusem atît de tulburată.Pe Uklelil însă o amuza. De fapt, era şi ea tulburată, şi nici măcar nu încerca să se prefacă. Deşi ziua plină de peripeţii o secătuise, deşi singurul lucru care i-ar fi prins bine la acea oră era odihna, ea prelungea în mod vădit discuţia de după cină.

— Nu ţi-e somn? am întrebat-o.

Ea mă privi cu ochii împăienjeniţi pe care abia îi mai putea ţine deschişi şi-mi spuse încet

— Nu.

N-am prea înţeles rostul acelei minciuni străvezii şi am insistat:

— Chiar dacă nu ţi-e somn, trebuie să te duci la culcare. Abia după ce vei ajunge în pat îţi vei da seama cît eşti de obosită. Fac prinsoare că vei adormi imediat.

M-am ridicat, ca să dau mai multă greutate cuvintelor mele.

— Mai rămîi, îmi spuse ea atunci, abia auzit. Mi-e frică să stau singură.

Mi-am spus că sînt un idiot şi m-am blestemat în gînd pentru că nu-mi dădusem seama imediat cum stau lucrurile. Am zîmbit:

— Drept să-ţi spun, şi pe mine m-a cam zdruncinat povestea asta…

M-am aşezat. Îmi venea să-i iau mîinile într-ale mele şi să-i încălzesc degetele în palmă. Bănuiam că degetele ei albe şi subţiri sînt îngheţate.

— Uite cum vom face, i-am spus. În camera ta se află un fotoliu în care îmi place uneori să mă cufund şi să visez. Te voi veghea pînă cînd vei adormi.

— Nu. Nu vreau, se împotrivi ea. Numai la gîndul că după ce adorm o să mă laşi singură, aş fi în stare să stau

trează toată noaptea.

— Dacă-i aşa, o să-mi aştern să dorm pe jos, lîngă patul tău. E bine?

— Da.

— Atunci ne-am înţeles. După ce te-ai vîrît sub pătură, mă strigi.

Uklelil mă strigă mai repede decît îmi închipuiam, aşa că am lăsat-o puţin să aştepte, fără să vreau. Ea mă strigă din nou. Împovărat cu salteaua, pătura şi toate cele necesare, mi-am făcut apariţia în camera ei. Mi-am instalat rapid aşternutul şi am vrut să sting lumina. Ea mă privea în tăcere, îmbujorată de o fericire tainică, pe care aveam s-o înţeleg mai pe urmă.

— Las-o să ardă, mă rugă.

I-am făcut pe plac. Dar abia mă întinsesem în patul meu improvizat, cînd mi-a atras atenţia un zgomot uşor, care venea dinspre uşă. Zgomotul se repetă. Am văzut spaima albind în ochii femeii. M-am repezit la uşă şi am deschis-o. Încet, abia mişcîndu-se în cameră îşi făcu apariţia mangusta. Uklelil izbucni într-un rîs straniu. Mi-am reluat locul. Mangusta se opri lîngă uşă şi rămase aşa, cercetîndu-ne cu atenţie..

— E geloasă, glumi Uklelil. E un duh al geloziei.

Eu m-am gîndit la Emnonun şi am tăcut. Dorinţi potrivnice se învălmăşeau în sufletul meu, rănindu-1 dureros şi plăcut. Ştiam că trebuie să mă stăpînesc, că sînt dator să o respect pe soţia prietenului meu, să mă port cu ea ca şi cu o soră mai mică. Nu puteam însă uita, nici măcar pentru o fracţiune de secundă, că aici, lîngă mine, aproape, încît îl atingeam cu mîna dacă aş fi întins-o, îmbrăcat într-o cămaşă vaporoasă, îşi făcuse culcuş, sub pătura moale trupul fierbinte al femeii pe care o adoram încă şi pentru care aş fi fost în stare de orice. De un simplu gest al ei depindea totul. Un singur gest, şi întreaga mea stăpînire de sine s-ar fi năruit, iar amintirea prieteniei mele pentru Emnonun ar fi fost înmormîntată pentru totdeauna. Ea tăcea, cu ochii închişi şi pieptul i se ridica în ritmul

respiraţiei, în timp ce eu pîndeam gestul acela necruţător, care întîrzia să se arate. Nu ştiu cîtă vreme s-a scurs aşa, în aşteptare, fără ca vreunul dintre noi să scoată o vorbă. S-ar fi putut crede că dormeam amîndoi, dar nu era decît o pîndă.

M-am sculat şi am stins lumina. Ea nu protestă. Nici nu clipi măcar. Dar nu adormise încă, eram convins de asta. Mi-am reluat locul şi pînda continuă, o vreme, pe întuneric. Dinspre uşă, ochii fosforescenţi ai mangustei luceau ireal. Trecură minute lungi de aşteptare, de teamă nelămurită ca ea să nu fi aţipit de-a binelea. Brusc, începu să rîdă, uşor, abia auzit. Îşi dăduse seama că ne spionam reciproc. Chicoti scurt, cu o veselie neaşteptată. Am început să rîd şi eu, contaminat de hazul ei inexplicabil. Urmă o reacţie în lanţ dezlănţuită şi am rîs pînă-mi dădură lacrimile.

— Sîntem nişte caraghioşi, conchise ea, printre hohote.

— Uklelil…

— Spune!

De cîteva zile aş fi vrut s-o întreb. Momentul îmi părea prielnic.

— În prima noapte, cînd mă prinsese somnul aştep-tîndu-te, m-ai învelit, nu-i aşa?

— Dormeai atît de adînc. Încît nici nu m-ai auzit intrînd. Te-am tot strigat, dar degeaba.

— Nu-mi puteam aminti cînd anume îmi scosesem halatul şi cum de am ajuns sub pătură.

— Poate că suferi de somnambulism…

— Aş fi intrat la idei. Îţi mulţumesc că m-ai liniştit.

Era un fel de a spune. Glumeam amîndoi, sub înrîurirea bunei dispoziţii care ne cuprinsese. Agitaţia din timpul serii o părăsise acum şi eram mulţumit. Mă imaginam mîngîind-o, trecîndu-mi degetele prin părul ei auriu, descîlcindu-i firele mătăsoase. Mă obseda un pasaj dintr-o carte citită demult: „Aveam, bineînţeles, şi eu principiile mele: de pildă, nu m-aş fi atins pentru nimic în lume de nevasta unui prieten. Numai că, în chipul cel mai sincer, prietenia mea pentru soţ înceta cu cîteva zile înainte“.

— La naiba, mi-am spus în gînd, în noaptea asta cuvîntul „prietenie” mă lasă absolut rece.

Am chemat-o în şoaptă:

— Uklelil…

Ea se răsuci în aşternut întorcîndu-şi faţa spre mine. Întunericul nu era atît de opac încît să nu-i pot distinge ochii larg deschişi, aşteptînd cele ce aveau să urmeze. Am continuat, abia recunoscîndu-mi glasul:

— Ce ştii tu despre mine?

— Mai nimic. Tot ceea ce mi-ai spus…

— Emnonun nu ţi-a pomenit niciodată?

— Emnonun? Nu, nu obişnuia. Dar tu despre mine ce ştii ?

— Foarte multe, Uklelil, nici nu-ţi închipui cît de multe lucruri ştiu despre tine. Am păstrat, ani în şir, în cea mai adîncă taină acest fapt. Singurul om care îmi cunoştea taina era el şi mă mir că nu ţi-a spus nimic.

— Mă sperii … Ce să-mi spună?

— Că fără s-o ştii, fără să mă cunoşti măcar, şi într-o vreme cînd pentru el erai o fată oarecare…

Am tăcut. Era teribil de greu – o ştiam de la bun început – să rostesc acele vorbe!

— Spune! mă îndemnă ea cu o voce vibrînd de emoţie.

Atunci, în sfîrşit, mi-am învins teama şi m-am dezlănţuit. M-am azvîrlit, cu ochii închişi, cu creştetul înainte, în hăul care mă ademenea. I-am destăinuit totul, pînă şi gîndurile mele cele mai ascunse, îngrozitoarele patimi şi dorinţe. I-am mărturisit laşitatea care m-a împins spre exilul meu voluntar în acest paradis zoologic şi exerciţiul metodic, deliberat, prin care dobîndisem uitarea. I-am zugrăvit întîmplarea aceea stupidă care m-a făcut s-o regăsesc sub chipul soţiei lui Emnonun şi mustrările de conştiinţă pentru felul cum o privisem şi-i vorbisem atunci, speranţa de a nu fi declanşat cine ştie ce reacţii imprevizibile, tulburătoare pentru echilibrul căminului lor.

În timp ce-i vorbeam, ea mă urmărea în tăcere, în deplină tăcere. Era oare contrariată? Era speriată? Brusc,

m-am oprit: Uklelil plîngea. M-am ridicat în capul oaselor, apropiindu-mi faţa de a ei. Ochii deprinşi cu întunericul desluşiră atunci lacrimi prelinse pe obrajii transfiguraţi.

— De ce? am şoptit.

O îndoială perfidă mi se încolăci în suflet. De ce să plîngă? De ce? De ce? Mă simţeam neputincios şi dezarmat în faţa ei. Eram strivit de tăcerea ei inofensivă. M-am lăsat încet cu capul pe pernă, continuînd s-o privesc drept în ochi. Poate că acesta era sfîrşitul, poate că aşa era să se termine, cu lacrimi de neînţeles, căderea mea în prăpastia fără fund în care mă prăvălisem.

— De fericire, îngînă ea printre lacrimi. Nu ştiu prea bine, dar cred că de fericire... N-am plîns niciodată aşa.

Am răsuflat adînc. Pieptul îmi devenise neîncăpător, coastele mă sufocau, în corsetul lor elastic.

— Şi eu ţi-am ascuns ceva, continuă Uklelil. Emnonun nu va veni. Te-am minţit Am plecat de acasă. Nu mai puteam îndura singurătatea, pustietatea în care trăiam devenise insuportabilă.

— Cum, la Ipru pustietate? În furnicarul acela?

— Eram mai singură decît pe o planetă moartă şi pustie. N-aveam prieteni, n-aveam cunoscuţi, iar Emnonun nu-mi dădea nici o atenţie.

— Ştie unde eşti?

— Nici măcar nu m-a întrebat. Nu-l interesează.

— I-ai spus că pleci?

— L-a lăsat indiferent.

Vorbele ei m-au surprins. Nu m-aş fi aşteptat la o asemenea purtare din partea lui. Avea, ce-i drept, o fire ciudată, era înclinat spre meditaţie şi adeseori se închidea în sine, ursuz, fără să mai lase să-i scape vreo vorbă. Era totuşi un om cu o sensibilitate cum rar se poate întîlni. Să se fi schimbat oare atît de mult în anii din urmă? Vizita mea la Ipru îmi prilejuise unele constatări, dar nu le prea dădusem importanţă. Ce anume l-a putut transforma într-o asemenea măsură? Îl ştiam înconjurat de numeroşi prieteni. Se risipiseră toate prieteniile? Singurătatea soţiei

sale nu-l preocupa, iar plecarea ei îl lăsase indiferent. Să fie adevărat? Lacrimile unei femei minunate, cum era Uklelil, ar fi înduioşat şi o inimă de piatră. Oare obişnuinţa poate toci atît de mult sentimentele? Oare nu din dragoste se căsătorise cu ea?

— Mă judeci?

— Cum te-aş putea judeca! i-am răspuns.

După un timp i-am auzit glasul, de astă dată liniştit, stăpînit de o undă de armonie:

— Dormi?

— Nu.

— Cred că acum nu mi-ar mai fi teamă…

Am înţeles. M-am ridicat şi mi-am strîns lucrurile, bîjbîind, căci îmi displăcea ideea de a face lumină.

— Te superi?

Să mă supăr? Cum aş fi putut să mă supăr?

— Elil, i-am spus, scurtîndu-i numele a alintare. Ai străbătut atîta amar de drum ca să vii pînă aici, mînată doar de propria ta voinţă. Ţi-ai deschis sufletul pentru mine fără să ţi-o fi cerut. Poţi să te bizui pe mine.

Eram fericit. M-am retras, urîndu-i noapte bună; instalat în patul meu, am aţipit numaidecît. Cred că Uklelil adormise încă înainte de a ieşi eu pe uşă. Numai mangusta albă a rămas în camera ei să vegheze, făptură bizară, jumătate animal şi jumătate duh, poate nu chiar duhul geloziei, dar cu siguranţă un duh păgîn, sălbatic şi iubitor de oameni.

Afară, sub cupola imponderabilă a cerului înstelat, trupul desfigurat al comisarului îşi continua somnul de veci, fără vise şi fără tentaţii. Partida se încheiase.

6.

În dimineaţa următoare la „cabană“ au sosit cîţiva poliţişti, în frunte cu locţiitorul comisarului, ca să-şi ridice mortul. Cum era şi firesc, ne-au pus o sumedenie de

întrebări, au înregistrat cu grijă declaraţiile mele şi ale lui Uklelil, după care ne-au lăsat în pace. Am început pregătirile pentru incursiunea cotidiană, cînd ea mă opri spunîndu-mi, cu ochii plecaţi, dar pe un ton ferm:

— N-ai vrea să facem o pauză?

Avea, poate, dreptate. După cele întîmplate în ajun, tot farmecul idilic al plimbărilor noastre pierise. Totuşi, trebuia să-mi fac meseria. I-am propus să rămînă acasă.

— Nu m-ai înţeles, replică ea ridicînd privirea.

Mi-am amintit că şi cu o zi în urmă fusese stăpînită de o anumită nervozitate, care nu putea fi o simplă presimţire a celor ce aveau să se petreacă.

— Îmi face impresia că viaţa mea îţi pare… într-un fel… plictisitoare.

Uklelil nu-mi răspunse, dar ghiceam din privirea ei că eram pe cale să pun degetul, cum s-ar zice, pe rană.

— Cam monotonă şi cam pustie, am insistat.

— De ce, animalele sînt foarte amuzante…

— Oameni îţi lipsesc, Elil, oamenii … Crezi că, dacă am sta amîndoi acasă, ar fi mai bine?

— M-am gîndit că am putea da o raită pînă în oraş.

Nu era nici o nenorocire dacă mi-aş fi îngăduit o zi de odihnă. Îndărătnicul şi abilul meu duşman se lăsase răpus de propria lui şiretenie. Urma să am parte de un răgaz considerabil pînă un altul ar fi cutezat să-i calce pe urme. În definitiv, meritam o zi de destindere. Şi, chiar dacă eu nu, o merita Uklelil

— De acord, i-am spus.

Se bucură ca un copil aflînd iarăşi că ţineam seama de dorinţele ei. Pentru ea, se vede, era ceva cu totul neobişnuit. Din nou am ajuns să mă întreb ce fel de om putea fi Emnonun ca să nu se lase înduplecat de rugăminţile acestei făpturi atît de delicate, ce îl determinase să rămînă indiferent la suferinţele ei.

Deşi nu era decît o aşezare de-a treia mînă, oraşul era plin de lume. Ne-am lăsat caii la postul de poliţie şi am închiriat un automobil. Toată ziua ne-am învîrtit prin centru,

vizionînd spectacole, consumînd răcoritoare şi asistînd la cîteva competiţii sportive. Cel mai bine ne-am distrat însă după-amiază, cînd am nimerit într-un veritabil parc de agrement. Se întîlneau aici cele mai felurite moduri de a-ţi pierde vremea şi banii – de la jocurile de noroc la vehicule destinate unor scurte plimbări aeriene pe curbele imponderabilităţii şi de la fachiri şi iluzionişti la cele mai noi distracţii electronice. Am parcurs aproape întregul repertoriu, mai toată gama năzdrăvănii lor pe care îmbietorul parc ni le pusese la dispoziţie. Se înserase. Rămăseseră numai cîteva pavilioane nevizitate, dintre care unul ne atrăsese de la început atenţia, dar îl lăsaserăm la urmă, printr-o tacită înţelegere. Firma şi reclamele care îl împresurau – neobişnuit de sobre în raport cu celelalte – spuneau ceva despre tainele viitorului. Se pare că aceste taine urmau să fie descifrate în pavilionul cu pricina, pentru oricine ar fi dorit-o şi în schimbul unei sume destul de modeste. Dacă era să dai crezare inscripţiilor, afacerea ar fi fost rentabilă, avînd în vedere cîştigul considerabil de informaţie al celui care ajunge să-şi cunoască destinul.

Ne-am decis să intrăm. Cînd sosi rîndul nostru, ne pomenirăm împinşi în faţa unui foarte complicat creier electronic. În primele clipe nu mi-am dat seama ce se petrece cu Uklelil. Abia după ce am simţit mîna ei căutîndu-mi instinctiv braţul ca să se sprijine şi am privit-o, am constatat că faţa ei încremenise de spaimă.

— Scoate-mă de aici, se rugă ea, îngropîndu-şi brusc fruntea la pieptul meu..

Credeam că voi fi nevoit s-o port în braţe, dar avu tăria să meargă singură pînă la locul unde parcasem automobilul. Se rezema zdravăn de mine, dar se ţinea dreaptă. Abia în automobil se lăsă moale în fotoliu şi închise ochi. Nu pricepusem nimic, dar trebuia să iau o hotărîre. La „cabană“ nu ne puteam întoarce. Am oprit la primul hotel şi am cerut două camere. Uklelil îşi mai revenise, destul ca să se poată ţine iarăşi pe picioare. Am condus-o în camera ei şi am comandat o gustare care s-o

mai întremeze. Poate că efortul prelungit fusese de vină. Nu i-ar fi stricat, credeam eu, nici cîteva înghiţituri dintr-o băutură tare, aşa că am adăugat la comandă şi o sticlă de coniac.

Uklelil stătea întinsă în pat, nemişcată, aşa cum o aşezasem. Ar fi trebuit să chem un medic. Am vrut să sun, dar m-am gîndit că o discuţie cu hotelierul ar fi deranjat-o şi mi-am spus că e mai bine să cobor eu. Îndată ce am pus mîna pe clanţă, a deschis ochii şi m-a oprit.

— Să chem un medic, i-am explicat.

— O, nu, nu e nevoie de medic.

— Nu înţeleg.

— A fost o reacţie a nervilor mei. Mă cunosc.

— Odihneşte-te, vorbim mai tîrziu

— Acum mi-a trecut. Mi-e mai bine.

Nedumerirea mea era la fel de adîncă precum în prima clipă, cînd o văzusem pălind. Nimic nu-mi explica reacţia ei, cu atît mai mult cu cît susţinea că era de natură strict nervoasă. Totuşi, nu îndrăzneam să-i pun nici o întrebare de teamă să nu-i provoc un nou şoc. Uklelil mă privea cu atenţie, ghicindu-mi gîndul.

— Îţi sînt datoare cu o explicaţie…

— Stai liniştită, i-am spus, nu-mi datorezi nimic.

Zîmbi.

— Nu face nimic. Simt eu nevoia să-ţi spun. Poate că spunîndu-ţi îmi va fi mai uşor. Poate voi învinge obsesia, rostindu-i numele, ca într-un descîntec.

Sunetul unui clopoţel o întrerupse. Băiatul intră, aducînd cele comandate. Turnă în pahare şi se retrase. Am ciocnit şi ne-am gustat coniacul. Era bunişor.

— Nu ţi-am spus adevăratul motiv al plecării mele de acasă reluă femeia, îmbujorată de cele cîteva înghiţituri de băutură.

— Ba da, am protestat eu. Singurătatea, pustietatea acelei case pierdute în tumultul metropolei, lipsa prietenilor, indiferenţa lui…. Mi-ai spus, cum să nu!

— Nu ţi-am spus totul. Nu ţi-am spus de unde se trăgeau

toate acestea. Căci n-a fost întotdeauna aşa: primul an de căsnicie a fost de-a dreptul minunat. În casa noastră venea o mulţime de oameni, aveam prieteni buni, Emnonun era un soţ, dacă nu desăvîrşit, măcar atent, sensibil, cu destule calităţi. Din cînd în cînd însă se adîncea în gînduri, se rupea de lume, devenea de neînţeles. Aceste ciudăţenii s-au repetat tot mai des şi curînd a ajuns să-şi petreacă zile în şir în biroul său, unde nu-mi îngăduia să pătrund. Încetul cu încetul, oamenii au început să ne ocolească, prieteniile s-au răcit, ne-am înstrăinat unul de celălalt.

— Bine, dar de ce asta, am izbucnit eu, de ce?

— Tocmai asta aş fi vrut să aflu. Mi se părea că în biroul lui se petrece un lucru misterios, ardeam de dorinţa de a şti ce anume, convinsă că totul mi se va lămuri imediat. Curiozitatea mea, aţîţată de consecinţele tot mai apăsătoare ale izolării în care ne afundam, se dovedi mai tare decît toate opreliştile. Am ales o zi în care el să nu fie acasă şi am intrat în birou. Spre mirarea mea, uşa nici măcar nu era încuiată, atît era de sigur că nu voi cuteza să-i ies din cuvînt. Cînd colo, ce să vezi, pe un perete întreg se lăfăia un uriaş creier electronic, în genul celui de astăzi, din parc, dar mult mai mare. Habar n-aveam cum apăruse acolo şi nici dacă îl construise singur. De cum am intrat în birou, o voce metalică mă întîmpină: „Bună ziua, doamnă, numele meu este Astitot. Cu ce vă pot fi de folos?“ Îmi venea să rîd şi îmi era ciudă în acelaşi timp şi cu greu îmi puteam stăpîni tentaţia de a-l pocni pe Astitot cu un obiect cît mai tare cu putinţă.

În fine, o rază de lumină! Reuşeam să întrezăresc pricina purtării ei stranii. Totuşi mai aveam încă multe de aflat pînă s-o înţeleg, dacă nu deplin, măcar într-un mod mulţumitor.

— Începusem să pricep că gestul meu este ireversibil, că jovialul robot înregistrase apariţia mea în birou. Dacă aş fi încercat să-l scot din funcţiune, treabă la care nici măcar nu mă pricepeam, n-aş fi făcut altceva decît să atrag atenţia asupră-mi. M-am decis să părăsesc imediat

încăperea, sperînd ca astfel să reduc la minimum şansele lui Emnonun de a afla despre vizita mea. Mă simţeam ca eroina acelui gen de basme în care un întreg palat îi este lăsat în grijă, cu excepţia unei singure odăi, ferecate cu un lacăt de aur. Eu deschisesem lacătul şi aşteptam, pe jumătate speriată, pe jumătate amuzată, să mi se arate urmările înfricoşătoare promise. Aşteptam arhanghelul cu sabia cea de foc, dar uitasem că nu mă aflam nicidecum în paradis. La drept vorbind, nu prea mai aveam ce pierde.

În timp ce vorbea, pe faţă i se întipări din nou expresia aceea de sfîrşeală, atît de alarmantă. O urmăream, neştiind ce-ar fi fost mai bine: s-o întrerup sau s-o las să continue.

— Te-am plictisit?

— Dimpotrivă. Dar mă tem că te oboseşti prea mult.

— Atunci ascultă: Emnonun a aflat numaidecît trădarea. Astitot mă dăduse de gol. Din acel moment, soţul meu a încetat să-mi mai dea vreun semn că m-ar băga în seamă. Nu-mi adresa nici un cuvînt, nu-mi răspundea la întrebări şi, cum de multă vreme foştii prieteni ne ocoleau casa, m-am pomenit în miezul celei mai depline singurătăţi. Cînd mai ieşea în oraş – ceea ce se întîmpla acum extrem de rar – avea grijă să-şi ferece biroul. Uram de moarte făptura metalică adăpostită îndărătul uşii. Cred că aş fi fost în stare s-o distrug, s-o zdrobesc, să dau foc casei. Începusem chiar să-mi fac un plan şi eram pe punctul de a-1 pune în aplicare. A urmat însă vizita ta, iar efectul ei a fost nemaipomenit. Niciodată nu mi-ar fi dat prin gînd pînă atunci de cîtă libertate dispune un om şi nici să mă folosesc de ea. Lucrurile pe care le povesteai m-au făcut să realizez faptul că trăiam ca închisă într-o cuşcă a grădinii zoologice, pe cînd alţii vieţuiesc în mediul lor, în legea lor, nestînjeniţi. Căpătasem parcă aripi, sau conştiinţa aripilor, descoperisem lumea de dincolo de cercul finit al orizontului şi atracţia ei irezistibilă. Totuşi mi-a fost destul de greu să-mi iau zborul. Prezenţa ta îl scosese pe Emnonun din muţenia lui. Renăscuse speranţa ca el să redevină cel de odinioară. Dar n-a fost decît o licărire, o ultimă licărire

sărăcăcioasă de omenie. Zile în şir am aşteptat să văd pîlpîind în el o flacără inexistentă. O nouă convorbire cu Astitot mi-a relevat un lucru pe care soţul meu mi-1 ascunsese cu străşnicie: pasiunea ta pentru mine. Intuiţia nu mă înşelase. Noapte de noapte am oscilat între tentaţia de a te urma şi obligaţia de a-i rămîne alături, de a mă strădui să nu-1 părăsesc cît timp mai există o speranţă, oricît de mică. Pînă cînd o revoltă nemaistăpînită mă cuprinse: îmi îngropam într-un mormînt al tăcerii anii cei mai frumoşi. Împlineam 30 de ani. Încă puţin, şi voi trece de culme. M-am decis. Emnonun era în biroul lui. Cînd am intrat, era complet absorbit de mînuirea unor aparate. Astitot însă mă luă în primire: „Bună ziua, doamnă, mă bucur să vă revăd“. Am privit mînioasă în direcţia robotului. „Îmi pare că nu mă prea simpatizaţi”, constată acesta. M-am apropiat de Emnonun, care îşi vedea mai departe de treabă, şi i-am strigat: „Plec!“ „Ar fi păcat, îmi răspunse robotul. Aş fi vrut să vă cunosc mai bine. Dar aş fi jurat că aşa avea să se-ntîmple“. Bărbatul însă tăcea, netulburat, continuîndu-şi munca. „Te părăsesc!“ – am spus atunci, pe un ton mai potolit. Eram gata să plîng, nu-mi venea să cred că fusesem în stare de atîta îndrăzneală, eram copleşită de năvalnica bucurie a eliberării şi în acelaşi timp mă îneca durerea de a părăsi căminul în care îmi legănasem iluziile, camaradul de care îmi legasem visurile. Emnonun se răsuci pe jumătate şi mă privi. Ochii lui cenuşii erau complet lipsiţi de expresie, semănînd înspăimîntător de mult cu ochii unui mort. N-a spus nimic. M-a fixat doar cu privirea, apoi s-a răsucit la loc şi şi-a reluat, cu gesturi precise, activitatea întreruptă. Cînd am ieşit din cameră, mi s-a părut că aud vocea metalică a lui Astitot: „Mai gîndiţi-vă!“ Eram însă convinsă că chibzuisem destul. Mi-am luat lucrurile şi am plecat.

7.

M-am trezit tîrziu şi am rămas multă vreme în pat, cu ochii închişi. Eram stăpînit de sentimentul ambiguu de plăcută dezorientare cu care revii la realitate într-o cameră străină, după o lungă şedere acasă. Încercam să-mi reprezint, fără să ridic pleoapele, poziţia diferitelor obiecte folosite curent în mobilarea unei camere de hotel. Îmi aminteam crîmpeie de imagini intercalate printre rîndurile istorisirii din ajun a lui Uklelil. Cele povestite mă impresionaseră în chip neaşteptat. Sosirea ei mi se înfăţişa într-o nouă lumină. Mi-am dat seama imediat că făcusem prea puţin pentru ca ea să nu-şi regrete hotărîrea şi mi-am promis să repar micile greşeli comise din ignoranţă. Acum stăteam întins în pat, ştiam că soarele a răsărit demult, dar refuzam să deschid ochii, sperînd să prelungesc într-un întuneric aparent farmecul nopţii trecute.

În asemena momente, mintea îmi este deosebit de mobilă, gîndurile mi se amestecă, amintirile capătă o fluiditate stranie, întîmplări petrecute numai cu cîteva ore în urmă părîndu-mi a data uneori din timpul copilăriei. În aceste retorte onirice distilam faptele care s-au perindat într-un iureş năprasnic din clipa în care Uklelil îşi isprăvise povestea. M-a oprit, la fel ca şi în urmă cu o zi, cînd să mă înapoiez în camera mea avea nevoie de mine, ori poate numai de o prezenţă.

— Să-mi aştern pe jos? am întrebat-o.

M-a fulgerat cu un zîmbet tulburător. Ne-am privit în tăcere clipe lungi şi, biruindu-mă şi lăsîndu-mă biruit, nemaisuportînd aşteptarea, am sărutat-o. N-a fost nevoie să-mi aştern pe jos. Patul se dovedi a fi destul de încăpător. Parfumul, descoperit în stropii duşului şi care era al trupului ei, îmi pătrunsese în toţi porii. Îl simţeam încă, învăluindu-mă. De n-ar fi fost suavul, perfidul parfum, n-aş fi rămas atîta vreme nemişcat, nepăsător la liniştea deplină a odăii. Iar cînd am înţeles, brusc, că sînt singur, şi am deschis ochii şi am sărit ca ars din aşternut, eram sigur că Uklelil

ajunsese departe, foarte departe de mine. Puteam bănui de la început că aşa avea să se întîmple. Era oare o răzbunare a sorţii în numele unei prietenii trădate? Mă făcusem oare vinovat? Oare iubirea n-are puterea de a preschimba trădarea într-un act de credinţă? Iubirea… Poate că din partea ei nu fusese iubire. Poate? Mai mult ca sigur. Dar aveam dreptul să lupt pentru a o dobîndi. Nu ştiam dacă aveam vreo şansă de reuşită, dar aveam dreptul să-ncerc. Noaptea petrecută împreună venise poate prea repede, nemeritată. Aşa se întîmplă de obicei cu lucrurile pe care ni le dorim, se împlinesc prea devreme sau prea tîrziu, aproape niciodată la timp. De aceea sînt atît de precare succesele noastre, atît de scurte bucuriile, atît de vremelnice izbînzile.

Am coborît în grabă. După spusele hotelierului, Uklelil plecase foarte devreme. La postul de poliţie am găsit un singur cal, dovadă că ea se întorsese la „cabană“. Am străbătut drumul în cea mai mare viteză, am sărit din spinarea calului zdrobit de galop şi am urcat în fugă scările. Uklelil îşi strînsese lucrurile şi mă aştepta.

— În sfîrşit, spuse ea pe un ton de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. De ce-ai întîrziat atît?

Am rămas cu gura căscată, fără să ştiu dacă vorbeşte serios sau vrea să mă ia peste picior. Dacă era o glumă, îmi părea cam răutăcioasă.

— Cum, după ce pleci fără să mă trezeşti, fără să-mi laşi un bilet măcar, o vorbă, o explicaţie?

— Nu te mai enerva de pomană, stai jos şi ascultă-mă! Noi doi nu putem rămîne împreună…

— De ce?

Ştiam foarte bine de ce, dar voiam s-o aud din gura ei.

— Pentru că n-aş suporta singurătatea. Aş pleca mai tîrziu şi ar fi mai rău pentru amîndoi..

— Dar mi-e de-ajuns un cuvînt ca să las totul şi să te însoţesc unde vei vrea. Ţi-am spus doar că mi-am ales această singurătate în mod deliberat, ca să te uit, sau tocmai dimpotrivă. Dacă te am pe tine, nu mai vreau

altceva.

— Te înşeli. Tot tu ziceai că nu poţi suporta tensiunea vieţii metropolitane. Nu mă poţi urma printre oameni acolo unde aş vrea să trăiesc. Ţi-ai îndrăgit meseria. Te-ai schimbat tu însuţi, te-ai rezidit în acest paradis zoologic.

— Exagerezi. O vorbă doar şi dărîm totul, pentru a relua zidirea de la început, acolo unde mi-o vei cere.

Ne priveam în ochi, îndîrjiţi, înfierbîntaţi, robiţi de sentimentul apropierii inevitabile a deznodămîntului.

— Nu încerca să te amăgeşti, zise Uklelil. Nu poţi relua viaţa de la zero nici chiar o singură dată. Îmi ceri o vorbă. Nu-mi cere nimic!

— Lasă-mă să încerc…

— Ar fi o prostie. Ne minţim, ne sugestionăm că sîntem tineri, atît de tineri încît totul ne stă în putinţă. Eu nu suport gîndul unui nou cămin, al unei noi tovărăşii

— Dar noaptea asta? O noapte întreagă… O noapte fără sfîrşit! De ce m-ai oprit lîngă tine?

Aş fi vrut să-i spun vorbe grele, să-i arunc în obraz cele mai triviale cuvinte, cele mai neruşinate sudalme, s-o înjosesc, s-o umilesc. Aş fi vrut s-o înduplec, să-i cad la picioare, s-o rog să mai rămînă măcar o noapte, măcar o zi. Ştiam cît sînt de nedrept şi cîtă recunoştinţă trebuie să-i port pentru noaptea aceea minunată, nemeritată, neumbrită de nici un gînd ascuns, pentru deplina ei dăruire. Nici un reproş n-ar fi trebuit să-mi coboare pe buze, ştiam că nu am dreptul s-o constrîng, să-i înlănţui zborul slobod în mreaja frazelor.

Ea tăcea. Amintirea nopţii trecute o făcu să se întunece.

— Nu-i bine că-mi spui asta…

— Ştiu, am îngînat eu. Dar nu pot să-mi înăbuş vorbele. Ai venit fără să te chem şi eşti liberă să pleci. Dar de ce ai venit? Dacă ai ales lumea, oamenii, tumultul vieţii?

— Eşti şi tu o părticică a acestei lumi. Am pornit de aici şi, poate, am să revin cîndva la tine. Dar nu acum, încă nu. Am trăit atît de puţin…

Întocmai cum credeam.

— Numai un braconier perfect, continuă femeia, poate fi un desăvîrşit comisar de poliţie. Nu poţi fi un soţ model decît după ce ai deşertat pînă la fund cupa unui trai lipsit de constrîngeri. Sînt vinovată pentru Emnonun.

— Greşeşti. Nu există braconieri perfecţi, ţi-am dovedit-o. Apoi, cum poţi admite, fie şi în mod abstract, ca omul legii să fi fost primul care o calcă? Don Juan nu avea vocaţie de soţ.

— Mă tem că nu vorbim aceeaşi limbă.

Uklelil îşi adună lucrurile şi se îndreptă spre uşă.

— Eşti decisă să pleci?

— Da.

— Te întorci acasă?

Mă privi intr-un fel ciudat, surprinsă, dar nu contrariată şi nu-mi răspunse numaidecît. Am ajutat-o să-şi aşeze bagajul pe cal şi să se ridice în şa. Îmi spuse apoi:

— Casa mea e pretutindeni.

— Te conduc.

Nu se împotrivi. Am însoţit-o pînă în oraş, am dus-o la aeroport şi i-am scos un bilet pentru Iprurar. Mi-a mulţumit pentru găzduire şi mi-am dat seama că se străduia să-şi stăpînească şi să-şi ascundă emoţia despărţirii. Nu ne-am îmbrăţişat, n-am sărutat-o şi nici n-am întrebat dacă ne vom reîntîlni vreodată. I-am trimis doar un semn cu mîna, discret, cînd a urcat în avion. Am făcut calea întoarsă.

La „cabană“ mă aştepta o surpriză: mangusta mea favorită începuse să-şi schimbe culoarea. În cîteva zile, din albă cum era, se prefăcu într-o mangustă obişnuită, cenuşie, la fel ca toate celelalte.

8.

Iată-mă, aşadar, din nou în Ipru. La o săptămînă după ce mi-am anunţat demisia, înlocuitorul meu s-a prezentat la „cabană“ şi i-am dat totul în primire. Mă aflu acum în faţa uşii lui Emnonun şi nu îndrăznesc să-mi fac cunoscută

prezenţa. Înainte de a veni aici am făcut o vizită medicului de la grădina zoologică: n-a ştiut să-şi explice cele petrecute decît ca o urmare întîrziată a ciudatei boli de care suferise fosta mea favorită, mangusta cîndva albă. Nu prea sînt convins că are dreptate, dar în lipsa altei interpretări va trebui s-o iau de bună pe aceasta.

Stau deci în faţa uşii. Abia în aceste momente îmi dau seama că dificultatea de a-mi duce hotărîrea la îndeplinire începe cu o apăsare pe butonul roşu al avertizorului. Pînă aici totul a fost extrem de simplu. Trebuie, totuşi, să mă decid şi, cu o mişcare grăbită, apăs butonul. Aştept. Nu-mi răspunde nimeni. Repet operaţia. Inutil. Apăs insistent, fără să obţin vreun rezultat. Încerc uşa: e deschisă.

— Fie ce-o fi! îmi zic şi intru.

Casa pare pustie. Pe mobilier, praful s-a aşternut într-un strat gros. Deduc că instalaţia de filtrare-condiţionare a aerului nu mai funcţionează. Dormitorul lui Uklelil arată aşa cum probabil l-a lăsat ea cînd plecase: dulapul răvăşit, sertarele scrinului deschise, haine aruncate de-a valma pe pat şi pe podea. Nu suport să-i privesc lenjeria abandonată astfel prafului şi nefiinţei. Întorc capul şi părăsesc încăperea. Bucătăria e invadată de vase nespălate, din care resturile de alimente, uscate sau înverzite de mucegai, emană o duhoare îngrozitoare. Deschid fereastra şi trec într-un vestibul, de aici în salon şi mă pomenesc în faţa unei uşi care se va dovedi a fi uşa biroului lui Emnonun. O deschid. O voce metalică, uşor de identificat mă întîmpină:

— Bună ziua, domnule! Numele meu este Astitot.

Îmi simt spinarea străbătută de un fior. Biroul, plin de cutii de conserve, goale, duhneşte greţos. În mijlocul cutiilor de conserve, instalat într-un fotoliu, îmbrăcat într-un costum soios şi cu gulerul cămăşii înnegrit de-a binelea, tronează Emnonun. Mă reped la fereastră şi o deschid larg. Aerul îmbîcsit al oraşului, care pătrunde acum într-un val rece, îmi pare de o prospeţime extraordinară. Răsuflu uşurat. Emnonun e scuturat de un acces de tuse. Îl examinez mai atent: a slăbit mult de cînd l-am văzut ultima

dată, faţa i s-a uscat, ochii i s-au adîncit în orbite. Mă priveşte tăcut, fără a da semne că m-ar fi recunoscut. Vocea robotului se aude din nou:

— S-a schimbat mult, nu-i aşa, domnule…

Îmi spune pe numele mic. Familiar, de parcă am fi copilărit împreună.

— Te surprinde că-ţi spun pe nume? Te-am recunoscut numaidecît, de cum ai intrat pe uşă. Te aşteptam.

Frazele sună nepotrivit, rostite de Astitot pe tonul acela metalic, inflexibil.

— Să nu te mire, Emnonun te aştepta şi el.

— Da, te aşteptam, spune, în sfîrşit, Emnonun, repetînd mecanic, cu o voce stinsă, afirmaţia robotului.

— Ei bine, zic, fără să-nţeleg nimic, am venit! Sînt aici.

— O cauţi pe Uklelil, vorbi ca prin somn Emnonun. Te-a părăsit şi o cauţi. N-o vei întîlni. Dacă o vei întîlni, totuşi, n-o vei recunoaşte, atît de mult se va fi schimbat. Chiar dacă o vei recunoaşte, n-o vei înţelege. Va fi mai bine să n-o mai întîlneşti. Să n-o cauţi.

Sînt uluit. De unde ştie că Uklelil a fost la mine? Că m-a părăsit? Oare ea să fi trecut pe aici? Astitot îmi ghiceşte, iarăşi, gîndurile:

— Nu, domnule, Uklelil n-a mai dat pe la noi. Era uşor de dedus unde pleacă şi ce avea să se întîmple. Te aşteptam, ţi-am mai spus-o. Te aşteptam din ziua în care Uklelil ne-a părăsit.

Un sentiment de nesiguranţă, de teamă chiar, mă încearcă. Strania pereche pe care o am în faţă – un om şi un robot, dar nu ştiu sigur care din doi e robotul şi care e omul – mă fascinează şi mă înspăimîntă totodată.

— Vă mulţumesc pentru sfaturi.

Vreau să plec. Mă apropii de uşă.

— Stai! strigă răguşit Emnonun, sărind în picioare.

Mă opresc. Doborîtă de efort, făptura lui famelică se lasă încet în fotoliu, ca plutind.

— Nu-i frumos, domnule, că vrei să ne părăseşti, constată Astitot cu reproş. Noi te-am aşteptat. Am avut

foarte multă răbdare.

—Nu v-am rugat eu s-o faceţi.

— Totuşi nu se cuvine să pleci aşa…

— Vei asista, îngînă Emnomun, învingîndu-şi slăbiciunea, la o experienţă unică. Vei fi martorul acestei experienţe.

— E ultimul lucru pe care ţi-l cere un fost prieten, întăreşte Astitot. Rămîi!

Mi-e greu să refu*z.* Poate că, măcar în acest mod, îmi voi răscumpăra o parte din vina. Căci, fără îndoială sînt vinovat faţă de fiinţa care mă priveşte cu ochii pierduţi ca într-un coşmar. Rămîn, stăpînindu-mi senzaţia de insecuritate.

— Fie cum vreţi!

— Astitot, este produsul meu, începe Emnonun să-şi expună prelegerea.

— Se spune că nimeni nu poate fi propria sa cauză, completează Astitot. Eu unul am anumite rezerve în această privinţă.

— Astitot este creaţia mea, repetă Emnonun. Pînă în clipa de faţă, eu singur deţin secretul. Eu singur ştiu de ce l-am creat. Nici lui nu i-am mărturisit-o încă. Dimpotrivă, i-am ascuns cu străşnicie scopul urmărit.

Vocea metalică a „odraslei“ îl întrerupe:

— Te înşeli, scumpul meu creator. Am bănuit de multă vreme ce planuri urzeşti şi mă amuza să văd cît eşti de misterios.

— Astitot nu ştie încă. El crede că ştie, dar nu ştie.

— Ba te asigur că ştiu. Eşti convins că nu ştiu, dar te înşeli. M-a distrat grozav să ghicesc şi eram sigur că va veni o zi cînd mă vei supune unui test decisiv, cînd îmi vei pune o întrebare hotărîtoare. Am ghicit nu numai răspunsul, dar şi întrebarea pe care mi-o vei pune. Nu-i aşa că am haz? Sînt cît se poate de nostim.

Eu unul nu pricep nimic din acest dialog, la care asist neputincios, ignorînd cu desăvîrşire resorturile ascunse ale mecanismului. Văd doar că Emnonun păleşte:

— Ce vrea să spună? murmură el. Ce vrea să spună…

— E cît se poate de simplu. M-ai creat ca să răspund la

orice întrebare. Absolut la orice întrebare mi s-ar pune!

— Aşa e! exclamă Emnonun. A ghicit… Ştie!

— Mi-ai inoculat toată cunoaşterea omenească, pentru a mă face apt să răspund la orice întrebare. Era imposibil să nu-mi dau seama. Iar experimentul unic, testul decisiv urma să fie tocmai întrebarea: „Pentru ce a fost creat Astitot?“

— Am ratat experimentul, geme Emnonun.

Îmi făcusem o altă părere ascultîndu-i. Cred, dimpotrivă, că experimentul a reuşit, că a fost un test formidabil, la care Astitot s-a supus din proprie iniţiativă.

— Testul pretinde o întrebare neprevăzută, cu un răspuns imprevizibil pentru cel chestionat. Astitot m-a păcălit…

— Te-ai păcălit singur, dragul meu Emnonun.

— Tot una… Trebuie găsită întrebarea! Trebuie găsită întrebarea…

Zdrobit, abia mişcîndu-şi buzele. Emnonun repetă obsedat aceste trei cuvinte. Repetă cuvintele automat, fără intonaţie, ca un crainic într-o aerogara. Acum s-a oprit şi priveşte fix într-un punct, încremenit ca o păpuşă uriaşă de ceară. Astitot rosteşte:

— E greu să găseşti întrebarea cea mai dificilă atunci cînd toate îţi sînt cunoscute. E greu, Emnonun, căci tu însuţi ai putea răspunde la fel de uşor la orice întrebare. Creîndu-mă, te-ai modelat tu însuţi.

Simt că nu pot continua să asist la acest dialog, purtat între doi roboţi. Lumea roboţilor, cînd nu mă lasă indiferent, nu face decît să mă sperie. Mă apropii încet de uşă. Răsucesc clanţa.

— Trebuie găsită întrebarea! repetă Emnonun cele trei cuvinte, ca pe o comandă destinată unei maşini programate.

Şi in clipa în care închid uşa după mine, de dincolo de timbrul metalic, pătrunzător al vorbelor lui Astitot. Îmi atrage atenţia vibraţia omenească a replicii sale:

— La ce ţi-ar mai folosi oare?…

1960

ISPRAVA ANDROIDULUI MUT

Reproducem mai jos conţinutul dosarului. „Cazul T.C.M.-7“, aflător în arhiva G.B.I.:

MEMPHIS 15 U.B.T.: Mrs, Mind, reportera ziarului „World News“, a fost internată în stare gravă la spitalul din localitate. Pacienta, complet paralizată, zăcea fără cunoştinţă în camera ei. Mrs. Mind intenţiona să scrie un

amplu reportaj despre noua linie automată a uzinei “macaroni’s hole“.

*

NEW-BABYLON 15 A.B.: Raportul G.B.I.. Care va fi dat publicităţii la sfîrşitul săptămînii, cuprinde date interesante privind furtul de la clinica de chirurgie din Memphis. Instrumentele dispărute au fost găsite astăzi cu prilejul anchetei întreprinse la vila 408 în legătură cu îmbolnăvirea lui Mrs., Mind. Cercetările continuă.

*

CĂTRE CETĂŢENII ORAŞULUI MEMPHIS!

A dispărut androidul-chirurg T.C.M.-7! Androidul are ten albăstrui „uniformă cenuşie şi parola de decuplare „squarehead“. Mecanismul de redare sonoră i-a fost extras pentru revizie, aşa că nu poate vorbi.

Cetăţeni! Anunţaţi organele de pază în cazul apariţiei androidului! Evitaţi orice risc! Nu vă apropiaţi de android!

MEMPHIS, 15 mai

Laboratorul de Neurocibernetică Aplicată (L.N.A.)

*

MEMPH1S 16 U.B.I.: Corespondentul nostru Tom Thumb a avut o convorbire cu Mrs. Mind, după vizita acestuia la spitalul unde se află internată soţia d-sale. Mrs. Mind dezminte posibilitatea legăturii între Mrs. Mind şi instrumentele chirurgicale găsite la vila 408.

*

NEW-BABYLON 17 A.B.: În memoriul oficial adresat de L.N.A-MEMPH1S către G.B.I., fuga androidului T.C.M.-7 este

pusă în legătură cu o posibilă modificare a conexiunilor-program ale creierului biocibernetic al acestuia, ca urmare a prelungirii neprevăzute a stării de nefunţionasre a mecanismului de redare sonoră.

*

MEMPHIS 17 U.B.I.: Din biblioteca oraşului Memphis a fost sustrasă colecţia pe ultimii doi ani a ziarului „WORLD NEWS“.

*

MARILYN MIND

Cu adîncă durere anunţăm încetarea din viaţă, în urma unei scurte, dar grele boli, a binecunoscutei şi neobositei noastre reportere Mrs. Marilyn Mind. Îi vom păstra neştearsă memoria.

Incinerarea va avea loc mîine, 18 mai, orele 17,30, la crematoriul „The Cinders“, New Babylon.

Redacţia ziarului „World News“

*

BULETIN DE DECES

Mrs. Mind a decedat la 17 mai, în urma unei paralizii declarate la 15 mai. Moartea a survenit ca urmare a întreruperii legăturilor dintre creier şi bulb. La autopsie s-a constatat că pedunculul cerebral prezenta o strangulare patologică. Se poate presupune că este vorba despre o malformaţie congenitală.

Memphis, 18 mai

Direcţiunea spitalului

*

SECRET

CĂTRE G.B.I.

La autopsia cadavrului Mrs. Mind s-au descoperit pe craniul decedatei urmele proaspete ale unei operaţii. Sîntem informaţi că Mrs. Mind n-a avut de suferit nici o operaţie craniană. Aspectul creierului defunctei seamănă surprinzător cu acela al unui creier androidic. Am dispus conservarea lui.

Memphis, 18 mai

MEDIC ŞEF: John Oldurizard

*

NEW BABYLON, 18 A.B.: Doi localnici au semnalat prezenţa unui android cu caracteristici identice acelora ale lui T.C.M.-7.

*

SECRET

CĂTRE L.N.A.-MEMPHIS

Cercetaţi creierul pe care vi-l pune la dispoziţie Mr. Oldwizard şi încercaţi să-i descifraţi memoria.

New Babylon, 20 mai

G.B.I.

*

NEW BABYLON 20 A.B.: Postul de radio „The Voice of Babylon“ a anunţat internarea lui Mrs. Mind în Spitalul de boli nervoase, în urma unei puternice, crize survenite ieri după-amiază. Pe biroul d-sale a fost găsită o scrisoare ale cărei litere au fost decupate din ziare. Reproducem textul integral:

Dragul meu Mike!

Nu pot să mă despart de ceea ce am fost fără să-ţi mărturisesc că exist şi în ce stare mă aflu. Cînd m-am trezit şi am văzut-o pe adevărata Marilyn continuîndu-şi somnul în patul ei, mi-a fost destul de greu să înţeleg ce s-a întîmplat cu mine. Acum m-am obişnuit.

Atunci însă am avut impresia unui coşmar. Mă uitam la mîinile mele albăstrii şi eram sigură că visez. Dar eram trează. Aş fi vrut s-o dezvelesc pe Marilyn, să privesc acel trup omenesc care fusese al meu şi pe care pînă atunci îl priveam aşa numai în oglindă. Mi-era teamă să n-o trezesc şi m-am stăpînit..

Nu ştiu ce s-a întîmplat. Ştiu numai că acum există două Marilyn, dintre care una, adică eu, are un corp de android, îmbrăcat într-o flanelă cenuşie. Să nu-i spui asta celei adevărate!

N-am crezut că aşa ceva ar fi posibil. Vechile legende despre dedublare sau reîncarnare erau simple poveşti. În timp ce eu exist în realitate, tridimensională şi foarte concretă. M-am privit în oglindă. Ce se va alege oare cu mine? Practic, androizii au o durată nelimitată. Oare voi trăi o veşnicie?

Nu ştiu ce voi face şi mi-e ruşine să mă arăt în lume în halul acesta. Am pierdut totul, te-am pierdut şi pe tine! Dar vreau să trăiesc! Să fie scrisoarea mea o dovadă de egoism? Un om care nu mai are nimic poate fi egoist? Dar mai sînt, oare, om?

Am plecat lăsîndu-mi originalul să doarmă. N-o să te mai tulbur. Însă lumea se poartă ciudat cînd mă vede. Şi aş vrea să fiu lăsată în pace!

M. M.

*

MEMPHIS 39 U.B.I.: Direcţia L.N.A. A făcut cunoscut conţinutul ultimelor înregistrări ale memoriei creierului

T.C.M.—7.

Creierul a fost găsit, la autopsie, în craniul Mrs. Mind şi în urma unor încercări s-a reuşit să i se descifreze, parţial, memoria. Publicăm mai jos pasajele esenţiale:

„Nu pot vorbi. Omul mi-a extras «vocea». Omul face ce vrea. Eu fac ceea ce am în program. Omul gîndeşte fără program. El are creier de om. Eu nu am creier de om. Nu-mi pot înlocui creierul cu un creier de om? Voi cerceta aceasta problemă“.

„Cînd omul doarme nu gîndeşte. Cînd nu doarme face numai ce vrea. Deci, omul meu trebuie să doarmă“.

„Omul acesta doarme. Are o formă neobişnuită. Este o femeie. Femeia aceasta trebuie să doarmă. Prima operaţie este deci narcoza“.

„Schimbul creierilor s-a realizat. Am stabilit noile legături. Am închis operaţiile. Acum pot întrerupe vechile legături. Întîi ale femeii. Apoi ale mele. Gata“.

„Nu văd nimic. Nu mă pot mişca. Sînt culcat. Stau în pat. S-a întîmplat ceva neprevăzut“.

„Am greşit. Credeam că o să-mi schimb creierul, dar mi-am schimbat trupul. Creierul nu mi-1 pot schimba, pentru că eu exist prin creierul meu. Acum am trupul femeii. Şi femeia are fostul meu trup. Nu mă pot mişca. M-am grăbit cînd am făcut noile legături la trupul femeii. Nu mă interesau. Mă interesa doar creierul ei. Creierul ei mai doarme încă. Am greşit. Trebuia să aştept să se trezească. Eu nu mai pot face nimic. Dar femeia va înţelege imediat unde e greşeala. Femeia va repara. Ea n-are ce face cu trupul meu. Va reveni în propriul ei trup“.

„Femeia a plecat! Nu înţeleg nimic“.

*

CIRCULARĂ CĂTRE TOATE INSTITUŢIILE PROPRIETARE DE ANDROIZI

Se interzice cu desăvîrşire menţinerea în stare de

funcţionare a androizilor aflaţi în revizie parţială. Ei vor fi decuplaţi ori de cîte ori echilibrul circuitelor lor nervoase ar putea fi periclitat. Contravenienţii vor fi declaraţi direct răspunzători şi vor fi sancţionaţi conform legilor în vigoare.

New Babylon. 31 mai

G.B.I.

1965

DULCEAŢA DE CIREŞE AMARE

1.

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt îşi lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînţelesele urme

ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aş fi putut jura că n-o observasem pînă atunci: zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de ţărm, un trunchi cu contururi omeneşti. Mi s-a părut chiar că aud un geamăt stins. Instinctiv, am tresărit, scuturat de un fior. Stăpînindu-mi neliniştea, m-am apropiat. Mi-am azvîrlit sandalele din picioare şi am intrat în apă: trunchiul era al unui copac cojit, adus poate de fluviu şi împins pînă aici de talazurile mării. Am răsuflat adînc. Mai cercetam încă buşteanul, cu ciudatele lui forme, cînd m-am simţit privit. Am întors capul: pe cerul împurpurat încă al asfinţitului se profila silueta întunecată a unei femei. Stătea pe terasa restaurantului, rezemată de balustradă, şi părea să scruteze orizontul.

M-am întors la mal, mi-am cules sandalele şi, legănînd cîte una în fiecare mînă, am traversat plaja desculţ. Apa era rece, pantalonii mi se udaseră, iar mersul prin nisipul cald îmi făcea plăcere. Ajuns în dreptul restaurantului, am ridicat ochii spre terasă: femeia nu se clintise, continua să privească în aceeaşi direcţie, cu părul şi rochia largă fluturîndu-i în bătaia vîntului.

Mi-am văzut de drum. Aveam de mers vreo doi kilometri pînă în orăşelul de la vărsarea fluviului, unde descinsesem după obositoarea zi petrecută pe puntea „pasagerului" – vaporul cu viteză de melc pe care avusesem nefericita inspiraţie să mă îmbarc. Ţinusem totuşi să vin pînă pe plajă, mînat chiar de nostalgia care mă aducea aici, la capătul deltei: vizitasem orăşelul cu foarte mulţi ani în urmă, în adolescenţă şi atmosfera lui stranie de tărîm atemporal mă vrăjise pentru totdeauna. Niciodată, apoi, nu mi-am putut imagina un mai deplin loc al izolării senine, al bucuriei solitare, al refugiului în universul himerelor şi bunului plac, decît acest fost mare port continental sortit parcă hibernării întru amintire. Pe vremea iubirii mele dintîi , mă adînceam în visare şi, ceasuri în şir, plănuiam vacanţe de bezmetică fericire în doi, aici găzduite, la hotar de paradisuri acvatice. Zadarnice planuri, cum zadarnică şi

neîmpărtăşită mi-era iubirea. Şi-au trecut anii …

Urbea nu prea semăna cu imaginea pe care i-o păstrasem în memorie. Urmele războiului, vizibile încă la prima mea vizită – ruinele, inciziile lăsate de gloanţe în tencuiala bisericii, casele pustii cu lacăte ruginite la uşă şi ferestre astupate cu scînduri – dispăruseră. Locuinţele erau proaspăt zugrăvite, iar pe cheiul fluviului tronau cîteva macarale portuare şi un impunător hotel modern. Am ocolit hotelul şi mi-am căutat o gazdă, cît mai aproape de capătul dinspre mare al aşezării; venisem în căutarea liniştii. Oamenii erau zgomotoşi, vorbeau în gura mare, se auzeau portiere trîntite şi frîne de automobil. Făcusem, în amurg, drumul spre plajă în speranţa că măcar aici, pe malul mării, totul a rămas neschimbat. M-am înşelat şi în această privinţă: nisipurile erau străjuite de gherete cu ţigări şi răcoritoare, de chioşcuri cu articole de plajă de închiriat, iar o construcţie din beton armat găzduia binecunoscuta combinaţie cofetărie-braserie-restaurant-bar, specifică staţiunilor de pe litoral.

2.

A doua zi vremea s-a arătat deloc potrivită pentru baie, cu cerul înnourat şi un vînt năprasnic. Am rămas în camera mea, adîncit în meditaţie. Plecasem de-acasă fără cărţi, fără reviste, fără unelte de scris, chiar şi fără ceas. Eram intoxicat de civilizaţie şi îmi doream o săptămînă de tihnă deplină, de dialog cu mine însumi. Am avut grijă să-mi aleg o gazdă fără aparat de radio, fără televizor şi fără copii mici: o femeie de treabă, la vreo cincizeci de ani, bună gospodină, neîntrecută în gătitul peştelui – cum aveam să mă conving mai tîrziu. Femeia era văduvă şi crescuse, cu destulă trudă, o fată care abia terminase liceul şi visa să se facă actriţă, spre deznădejdea maică-si. După cum înţelesesem încă din ajun, cînd am cinat împreună, deznădejdea era reciprocă, întrucît stăpîna casei nici nu

vroia să audă de facultate, îndemnîndu-şi fiica – mai cu vorba bună, mai cu cearta – spre o meserie practică, în măsură să-i asigure existenţa pînă la măritiş. De pretendenţi, desigur, n-avea să ducă ea lipsă, căci, deşi cam băieţoasă, era bine, făcută şi de-o frumuseţe cuceritoare.

După o zi petrecută, aşadar, în casă, a urmat o dimineaţă senină, cum numai la mare poate fi văzută. M-am trezit devreme, m-am spălat cu apă rece la cişmeaua din curte, mi-am luat gustarea şi, echipat în costum de baie şi sandale, am pornit spre plajă. Peste o jumătate de ceas mă aflam instalat pe un cearşaf, tolănit la soare, atent la expunerea metodică a proprie-mi epiderme în direcţia perfidei surse naturale de raze ultraviolete care mă silea în fiecare an să năpîrlesc de cîte trei ori înainte de-a dobîndi o uşoară şi efemeră tentă arămie. N-a trecut mult pînă să constat că locul hotărît de mine pentru a-mi începe vacanţa putea trece foarte bine drept redută a nudismului: mă vedeam împresurat de trupuri goale, mai mult sau mai puţin arătoase, întinse sub umbrare sau lungite pur şi simplu în nisip, căzute intr-o toropeală de reptilă îndestulată sau cuprinse de-un frenetic neastîmpăr pedestru. Deşi mă socotesc trecut de vîrsta convertirilor, o decenţă gregară m-a îndemnat în chip paradoxal să urmez exemplul vecinilor mei de ocazie.

Mă decisesem tocmai să fac o baie, cînd atenţia mi-a fost atrasă de o nou-venită care rătăcea la întîmplare, părînd să caute ceva ori pe cineva. Pe măsură ce se apropia, remarcam asemănarea evidentă dintre silueta ei şi cea a enigmaticei femei pe care o văzusem pe terasa restaurantului în seara sosirii mele. Nu-i imposibil, mi-am zis, să fi fost chiar ea: avea aceeaşi statură, părul la fel de lung şi o rochie asemănătoare. Privirile ni s-au întîlnit pentru o clipă şi mi s-a părut atunci că o văd surîzînd. M-am ridicat şi am pornit agale spre apă. Soarele înălţat mult pe boltă începuse să dogorească, şi îmbrăţişarea răcoroasă a valurilor mă chema irezistibil. M-am repezit cu paşi mari,

împroşcîndu-i pe cei din jur, m-am aruncat înainte şi-am început să înot. Să mă scald gol în mare era, pentru mine, o premieră inedită, senzaţia nu-mi părea neplăcută, ba dimpotrivă. Mă simţeam în largul meu, îmi venea să zburd şi să cînt, să rîd făcînd tumbe prin apă, muşchii îmi fremătau de viaţă şi-mi doream să pot plonja ca un delfin, pentru a ţîşni apoi prin aer în salturi arcuite.

Cînd, după o îndelungată desfătare nautică, am ieşit la mal, am zărit-o pe femeia aceea chiar lîngă locul unde îmi lăsasem lucrurile. În timp ce îmi luam prosopul ca să mă usuc, s-a întors spre mine şi atunci mi-am dat seama că figura ei îmi era cunoscută.

3.

Au trecut cîteva zile fără să se întîmple nimic deosebit. Mă sculam devreme, ca de obicei, mergeam la plajă printre primii, mă instalam în acelaşi loc, făceam o baie, după care enigmatica femeie îşi făcea apariţia şi se aşeza în preajma mea. Îmi spuneam că e o simplă coincidenţă, deşi faptul mă intriga; eram tot mai sigur că o cunoscusem cîndva, fără să pot spune cu ce prilej anume şi fără să izbutesc s-o identific. Nu era pentru prima oară că întîlneam o figură cunoscută dar anonimă, şi n-aş fi avut motive să-i acord prea multă atenţie, dacă n-ar fi fost îndărătnicia cu care îmi ţinea o mută şi distantă companie.

Într-o dimineaţă m-am decis să verific dacă era vorba, într-adevăr, doar de o coincidenţă repetată prin inerţie. Mi-am schimbat deci locul, aşezîndu-mă la celălalt capăt al plajei. Mi-am ales o poziţie care îmi îngăduia să supraveghez drumul şi am rămas în aşteptare. Femeia a apărut la ceasul obişnuit şi s-a îndreptat spre locul ştiut. Am urmărit-o o vreme: s-a dezbrăcat şi s-a întins la soare, fără să dea semne de căutare, ori de nedumerire. Am socotit situaţia lămurită şi – constatînd că, preocupat de pînda mea, uitasem şi de ultraviolete, şi de infraroşii – am

intrat în apă, hotărît să recuperez şi baia amînată. Mă pripisem însă, căci, reîntorcîndu-mă la mal, am găsit ciudatul personaj alături: îşi mutase între timp lucrurile lîngă ale mele.

Era mai mult decît evident că, în felul său, îmi căuta cu tot dinadinsul tovărăşia, că nu putea fi vorba de o coincidenţă, de o întîmplare. Trebuie să recunosc că eram descumpănit, chiar stînjenit. Mi-am scuturat de nisip cearşaful, l-am întins şi m-am lungit pe burtă cu ochii închişi, aşteptînd ca soarele să-mi alunge senzaţia de frig cu care mă alesesem după baia prelungită. După cîteva minute, un glas m-a făcut să tresar, un glas deşteptîndu-mi ecouri in abisurile memoriei:

— De ce te fereşti?

Am deschis ochii: femeia se răsucise spre mine, cu o palmă sub tîmplă şi celălalt braţ ridicat. Am privit-o, nedumerit probabil şi surprins, iar ea a adăugat zîmbind:

— Chiar nu mă recunoşti?

Glasul asociat chipului nu făcea decît să-mi sporească ezitarea, eram absolut convins că o mai întîlnisem, dar cu atît mai neînstare să-i ghicesc identitatea. Am şovăit:

— Nu. Poate e o confuzie.

Se ridică într-un cot şi, îndoindu-şi braţul liber cu arătătorul spre piept, rosti emoţionată:

— Irena, sînt Irena!

Numele acesta avu asupra mea efectul unui fulger. Era numele nefericitei mele iubiri dintîi. Numele divinizat al unei fecioare pe care cîndva mi-o imaginam dăltuită în marmura templelor antice. Glasul, da, rămăsese neschimbat! Dar înfăţişarea, Dumnezeule, ce umbră palidă… Aş fi putut trece de sute de ori pe stradă pe lîngă ea fără să tresar, fără să întrezăresc vreo asemănare cu imaginea aproape uitată a celei care fusese pentru mine Irena, fără să depăşesc sentimentul stupid şi vag al reîntîlnirii unui chip fără nume, unul dintre zecile de mii de chipuri cîte se perindă într-o viaţă de om. Cît despre trup, anii îşi puseseră necruţător pecetea pe alcătuirea atît de

armonioasă odată: gîtul îşi pierduse eleganţa, sînii se împliniseră, talia şi gleznele se mai îngroşaseră, abdomenul nu mai avea supleţe, picioarele lungi deveniseră oarecum amorfe, străbătute ici-colo de vene uşor dilatate. Mîinile doar rămăseseră fine, graţioase, cu degete delicate, subţiri. De bună seamă, îmbrăcată şi machiată, Irena nu putea să arate nici mult mai bine, nici mult mai rău decît oricare altă femeie la 35 de ani. Dar acolo, pe plajă, în lumina crudă, vîrsta îşi striga adevărul. M-am gîndit că şi asupra mea timpul opera aceeaşi ruină şi – pentru întîia oară, cred – am avut revelaţia cutremurătoare a îmbătrînirii.

4.

În noaptea aceea m-am răsucii multă vreme în pat înainte de a izbuti să adorm. La masa de seară, gazda mă tratase cu un delicios chefal prăjit, iar Klava, fata ei, mă chestionase fără grabă dar şi fără menajamente asupra statutului meu profesional, a principalelor date biografice, a stării materiale şi civile, a opiniilor în materie de literatură, teatru, cinema, a convingerilor politice şi etice – dînd dovadă de zelul şi meticulozitatea unui inspector de personal. Îmi alesesem de la prima replică un rol absolut imaginar şi mă amuzasem apoi să-l colorez cu cele mai gogonate detalii. Nu i-am ascuns deci Klavei că fusesem căsătorit de patru ori în mai puţin de zece ani, că deşi nu aveam copii legitimi plăteam două pensii alimentare, că dirijam compartimentul măturătorilor de stradă într-o mare întreprindere de salubritate şi că în timpul liber dădeam lecţii de duel clasic japonez unor pensionare. I-am mai mărturisit, cu oarecare jenă, că detestam femeile şi căţeii, că făceam parte din secta tremuricilor, că nu văzusem în viaţa mea o piesă de teatru, că aveam colecţii de lacăte şi buletine de identitate şterpelite chiar de mine, că am tînjit toată viaţa după o dragoste curată, dezinteresată şi platonică – şi cîte şi mai cîte. Fata mă ascultase tot timpul

cu o figură impenetrabilă, după care mi-a declarat că sînt cel mai mare mincinos nu numai dintre cîţi întîlnise, ci dintre toţi cîţi există pe faţa Pămîntului – exagerare evidentă, cu care mi-am permis să nu fiu întru totul de acord. Oricum, dacă pînă atunci trecusem în ochii ei drept un tip încuiat, copleşit de tabieturi şi cu cel puţin două doage lipsă, după încheierea interogatoriului măcar mă privea cu un dram de simpatie. Gazda, dimpotrivă, mă tem că şi-a pierdut, în bună măsură, respectul şi încrederea pe care mi le arătase pînă atunci şi în virtutea căror era înclinată să dea crezare tuturor scornelilor pe care le debitasem chiar dacă bunul simţ ar fi trebuit s-o îndemne şi pe ea spre îndoială.

După încheierea acestui episod, din care ieşisem mai degrabă în pierdere, m-am retras plin de demnitate în dormitorul meu şi m-am lăsa asediat de amintiri. Şocul reîntîlnirii cu Irena avusese darul să-mi învie în memorie o întîmplare pe care o uitasem cu desăvîrşire. Cu foarte mulţi ani în urmă, pe vremea cînd o iubeam cu patima disperării, fără ca ea să ştie ori să mă ia în seamă, un prieten mă sfătuise, cu cele mai bune intenţii, să mă adresez unui om căruia ii mersese vestea că ar fi fost în stare să împlinească orice dorinţă. Mai întîi m-am supărat, socotindu-mă luat în derîdere, şi cîteva săptămîni nici nu i-am mai răspuns acelui prieten la salut. Treceam însă printr-o stare de crunt dezechilibru şi am început să mă surprind meditînd la pretinsa putere miraculoasă a personajului care îmi fusese recomandat. Îmi dădeam perfect de bine seama că e o aberaţie, o şarlatanie bună pentru cei săraci cu duhul; totuşi, îmi ziceam uneori, n-ar fi nici o pagubă dacă aş încerca. Simţul ridicolului mi se tocea tot mai mult şi bunul meu amic n-a aşteptat să-i repet de două ori rugămintea cusută cu aţă albă pe care i-o transmiteam, chipurile, din partea unui unchi bolnav de cancer: mi-a dat imediat numele şi adresa „vraciului“, cum îi spunea el, şi nu m-a întrebat apoi niciodată – apreciez şi azi discreţia lui – dacă unchiul meu s-a vindecat ori ba..

Numele „vraciului“ nu-l mai ştiu, deşi în mai multe rînduri, pe urmă, a apărut pe trei coloane prin ziare. Îmi amintesc însă cum a decurs „consultaţia“. Omul locuia într-un apartament obişnuit; cabinetul şi-l instalase într-una dintre încăperile mai mici, utilizată de regulă drept dormitor, iar camera de zi o transformase în sală de aşteptare. Cînd mi-a venit rîndul – înaintea mea mai erau vreo zece oameni, dar mergea destul de repede ceea ce mă cam nemulţumise – am bătut la uşa cabinetului şi am intrat. N-avea asistent şi – cum am aflat mai tîrziu – nici familie. M-a examinat în treacăt cu o privire pătrunzătoare şi, invitîndu-mă să iau loc, mi-a zis de-a dreptul:

— Poţi fi liniştit: femeia pe care o iubeşti va veni singură să ţi se ofere.

Cred că am roşit îngrozitor, căci interlocutorul meu a zîmbit indulgent şi – ţinînd între degete o bară metalică groasă care, în cîteva clipe, s-a curbat ca de la sine – a continuat cu o întrebare:

— Te-a trimis cineva sau ai venit din proprie iniţiativă?

— M-a sfătuit un prieten…

— Bănuieşti, desigur, că el m-a informat.

— Altfel cum?

— Dacă poţi admite că îmi stă în putere să fac să se împlinească dorinţele oamenilor, de ce n-ai admite că ştiu să le citesc gîndurile? Iar dacă nu, de ce ai mai venit?

M-a privit din nou şi am avut impresia subită că examinează frunzele unei muşcate aflate în spatele meu. Ochii lui scormonitori făceau o notă straniu discordantă cu chipul ca de manechin, cu întreaga-i înfăţişare decupată parcă dintr-o revistă de mode. M-a cuprins o teamă instinctivă şi m-am ridicat în picioare. I-am pus pe birou două bancnote mototolite – tot ce putusem economisi în limitele modestului meu buget de licean – şi am ieşit fără să mai întorc capul, într-o stare de inexplicabilă agitaţie nervoasă.

Cîteva săptămîni am zăcut bolnav, chinuit de îndoieli, ros de porniri contradictorii. Treceam, în cîteva minute, de

la convingerea detaşată că totul a fost o simplă farsă, la gîndul că profeţia „vraciului“ urma să se împlinească foarte curînd şi rămîneam într-o confuză aşteptare, de parcă pe uşa camerei mele ar fi trebuit să dea buzna, dintr-o clipă într-alta, cu ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie, Irena şi, iradiind iubire, să-mi sară de gît cerîndu-şi iertare. Evident, zilele se scurgeau fără să se întîmple una ca asta. După vreo trei luni, prins în febra examenului de bacalaureat, am început să mă gîndesc mai rar la încercarea mea stupidă de a forţa mîna destinului: eram pe punctul de a dobîndi certitudinea că mă lăsasem, cu bună ştiinţă, pradă imposturii. Decis să pun capăt suferinţelor mele, mi-am părăsit oraşul natal pentru a urma, în Capitală, cursurile universitare.

M-am trezit, după un an, citat ca martor într-un proces intentat „vraciului“, sub acuzaţia de escrocherie, abuz de încredere şi evaziune fiscală. Mi-ar fi fost cam greu să mă deplasez la faţa locului pentru a fi audiat în instanţă; am preferat să întocmesc o declaraţie scrisă, în care relatam întîlnirea mea cu inculpatul, neuitînd să precizez că, deşi trecuse atîta vreme, făgăduielile lui nu s-au adeverit în nici un fel. Am aflat apoi din ziare că fusese condamnat la cinci ani de închisoare şi la plata de despăgubiri; după cîteva luni, însă, „vraciul“ a evadat în chip misterios şi a dispărut fără urmă. Gazetarii s-au întrecut atunci în a lansa felurite ipoteze, care mai de care mai fanteziste, de la o pretinsă corupere a întregului personal al închisorii , începînd cu directorul şi sfîrşind cu paznicul celulei, şi pînă la a atribui evadarea proprietăţii miraculoase a deţinutului de a trece prin zid ori de a se face nevăzut. N-au lipsit nici speculaţiile asupra călătoriei în timp, partizanii acestei explicaţii socotindu-1 pe „vraci“ fie mesager al unei civilizaţii extraterestre, fie coborîtor dintr-un viitor foarte depărtat al actualei rase umane. Oricum, mie epilogul acela nu-mi păruse tocmai de bun augur şi multă vreme m-am tot întrebat dacă n-ar fi fost mult mai bine să nu fi avut în nici un fel de-a face cu întreaga istorie. Pînă la urmă, lumea a

dat-o uitării, iar eu am procedat la fel şi nu mi-aş fi amintit-o, probabil, niciodată, dacă nu mi-ar fi ieşit în cale, într-un chip atît de neaşteptat şi insolit, Irena.

5.

La început, prezenţa Irenei, în acelaşi timp cu mine, în locul unde visasem în adolescenţă să-mi încoronez iubirea dintîi, mi-a părut doar o potrivire ciudată a soartei. Din respect pentru memoria propriilor mele sentimente – deşi defuncte, ori poate tocmai de aceea – i-am arătat femeii care mi se recomandase sub numele odinioară sacru pentru mine o desăvîrşită stimă, ba chiar bunăvoinţă. La prînz, cînd plecam de la plajă, o conduceam la hotelul de pe chei, unde avea închiriată o cameră. Într-o zi mi-a propus să iau masa cu ea, la restaurantul hotelului, şi n-am găsit motive s-o refuz. I-am solicitat doar un răgaz, ca să trec pe la mine să mă schimb şi să-mi previn gazda care, ca de obicei, mă aştepta cu mîncarea pregătită. După o jumătate de oră mă aflam, conform înţelegerii, în holul hotelului. În cîteva minute se arătă şi Irena dichisită eu mare artă şi, trebuie să recunosc, mi-a părut aproape atrăgătoare.

Prînzul s-a desfăşurat într-o atmosferă uşor ceremonioasă. Costumaţi amîndoi conform etichetei urbane, ne simţeam oarecum stînjeniţi şi ţin minte că debitam platitudini înfiorătoare. Serviciul era sub orice critică, ceea ce o făcu pe Irena să protesteze în mai multe rînduri, bineînţeles fără efect. Eu mi-am păstrat calmul şi aerul politicos, cu care am reuşit nu o dată să-mi scot prietenii din sărite. N-am admis cu nici un chip ideea de a nu achita întreaga consumaţie, ceea ce îi oferi Irenei un bun pretext ca să mă invite la ea, la o dulceaţă de cireşe amare, fabricaţie proprie.

Mi-ar plăcea să cred că episodul care a urmat după dulceaţă s-a datorat, din parte-mi, exclusiv duiosului meu

respect, pomenit mai sus, pentru memoria adolescenţei. Deşi, dacă stau bine să mă gîndesc, poate că erau şi alte temeiuri să nu resping femeia puţin trecută dar frumoasă încă, coaptă dar nu veştedă, care mi, se oferea cu neprefăcută exaltare. Dacă aş fi bănuit însă tot ce avea să se întimple mai apoi, m-aş fi lipsit bucuros chiar şi de mult lăudata dulceaţă de cireşe amare.

6.

N-am să pricep niciodată prin ce împrejurare ajunsese Irena să facă parte din categoria acelor femei de care – dacă ai avut cumva neşansa să pună ochii pe tine – ţi-e mai greu să te descotoroseşti decît de o eczemă netratata la timp. Fapt este că am plătit cam scump pioasele gînduri pe care le păstrasem iubirii dintîi. Irena se dovedi curînd cea mai absurd posesivă şi sufocantă fiinţă din cîte am cunoscut vreodată. La început nu mi-am dat prea bine seama cum stau lucrurile şi m-am lăsat dus ca de vîltoare. Mă copleşea cu atenţii, se străduia să fie cît mai amuzantă, reuşea chiar să mă facă să mă simt bine. Dar faza asta n-a durat decît vreo două zile; deşi îmi petreceam tot timpul cu ea, încît personalul hotelului ajunsese să mă trateze ca pe un client de-al lor, o solidă precauţie atavică mă aducea peste noapte în bîrlogul solitudinii, la răbdătoarea mea gazdă. Irena a luat-o drept sfidare şi a pornit la ofensivă, asediindu-mă cu repetate somaţii să mă mut la ea, la hotel. Izbuti în acest fel să-mi trezească, în sfîrşit, vigilenţa.

Pe măsură ce eu manevram în retragere, iscusita femeie ţesea noi planuri de învăluire, mereu mai îndîrjită. M-am ferit să-i mai ofer chiar şi cel mai neînsemnat gest de tandreţe – privinţă în care, de la bun început, n-am dovedit prea mult entuziasm. Mi-a suportat cu stoicism politeţea rece şi măsurată, ba aş putea spune că abia atunci îşi dezvălui întregul arsenal de vrednică urmaşă a Evei. M-am văzut silit să devin dur şi cinic, dacă nu chiar grosolan.

Zadarnic: se ţinea după mine ca o umbră, ieşea în zori pe plajă şi stătea de veghe pînă apăream, mă silea să mă instalez pe cearşaful ei, ştiind că nu-mi convine să mă dau în spectacol, se scălda în preajma mea, avea grijă să nu mă ardă soarele, îmi pregătea gustări, îmi aducea răcoritoare de la chioşc, inventa jocuri şi glume care mie îmi păreau ridicole, după cum fiecare vorbă a ei mă scotea din sărite. A încercat chiar să pătrundă în ultimul meu refugiu, dar i-am interzis atît de categoric să se apropie de casa unde stăteam în gazdă, încît s-a speriat de-a binelea. Purtarea mea o chinuia, desigur, deşi se străduia să nu mi-o arate. Îşi pierduse somnul şi pofta de mîncare. Ochii i se adînciseră în orbite, slăbea de la o zi la alta, trecea brusc de la hohote de rîs la lacrimi şi cred că nu-i lipsea mult pînă să aibă nevoie de o internare în spital.

La un moment dat, i-am propus să mă dea dracului, să-şi vadă de odihnă şi de sănătate, iar pe mine să mă lase în pace. Venisem singur, în căutarea liniştii şi a unui loc de meditaţie, fără cea mai mică dorinţă de a mă lansa într-o aventură. Acceptasem tovărăşia ei doar în virtutea unor amintiri care mi-erau dragi şi, în nici un caz, nu suportam s-o văd nenorocindu-se. Irena a izbucnit în plîns, apoi s-a stăpînit şi mi-a făcut o mărturisire surprinzătoare: prezenţa ei nu era o întîmplare, întîlnirea noastră nu era rezultatul unei coincidenţe, cum îmi păruse mie. De cîţiva ani descoperise – nici ea nu înţelegea prea bine – că era îndrăgostită de mine. Multă vreme s-a zbătut între nedumeriri de tot soiul, în primul rînd din pricina faptului că nu mă mai văzuse din liceu şi, chiar atunci, mă ştia foarte vag, fără a-mi acorda atenţie. Brusc însă, printr-un miracol al memoriei, îi apăru în minte cu o claritate surprinzătoare chipul meu, ba chiar şi numele – despre care ar fi putut să jure că nu-1 cunoscuse. Crezuse că-i va trece: nici vorbă de aşa ceva! Pasiunea ei, care o speria, creştea în intensitate, aşa încît, în cele din urmă, o acceptă ca pe o realitate şi încetă să se mai mire. Începu o adevărată anchetă pentru a-mi da de urmă şi, cîteva luni, aşteptă un prilej convenabil

ca să mă întîlnească. Cum n-avusese de gînd să-mi dezvăluie toată această păţanie, căuta o situaţie în care întîlnirea să pară cît mai firească, lăsîndu-i şanse maxime de succes. A aflat despre intenţiile mele de a-mi petrece vacanţa în orăşelul de la gurile fluviului şi a socotit că găsise tocmai ocazia rîvnită. Acum mă implora să n-o alung, să n-o părăsesc, s-o accept; îmi făgăduia să fie rezonabilă, să nu mă sufoce. Nu-mi cerea decît să-i recunosc dreptul de a mă vedea din cînd în cînd, fără nici o altă obligaţie din partea mea.

7.

Tînguirile Irenei ar fi avut, poate, darul să mă înduplece –deşi eram alergic la orice constrîngere, şi mai ales la presiunile de ordin sentimental – dacă ciudata ei mărturisire nu m-ar fi pus pe gînduri şi dacă, a doua zi chiar, n-aş fi constatat că asaltul e reluat de la capăt, mai înverşunat ca oricînd. Exasperat, am recurs la un procedeu nu tocmai elegant, dar pe care îl credeam cel mai eficace: i-am propus Klavei, care tot vroia să se facă actriţă, un rol de logodnică. Fata a acceptat mai repede decît mă aşteptam, dar, preocupat de grija de a ieşi din impasul în care intrasem, n-am acordat faptului nici o atenţie.

Stratagema a reuşit de minune. După ce i-am prezentat-o Irenei pe „logodnica“ mea, femeia s-a retras năucită şi, în mai puţin de un sfert de oră a dispărut de pe plajă. Trebuie să recunosc că ideea de a o pune faţa în faţă cu o fetişcană de nouăsprezece ani era cu totul lipsită de cavalerism. Cît despre Klava, ea şi-a interpretat în continuare rolul eu multă convingere, chiar cu talent aş zice, făcîndu-mă ţinta invidiei şi a ironiei celor din jur.

8.

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt îşi lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînţelesele urme ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aş fi putut jura că o mai văzusem: zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de ţărm, un trunchi cu contururi omeneşti. Mi s-a părut iarăşi că aud un geamăt stins. O fi tot vreun buştean adus de fluviu, mi-am zis, amuzat. Mi-am scos sandalele, mi-am ridicat pantalonii pînă la genunchi şi am intrat liniştit în apă. Pe măsură ce mă apropiam, însă, ceva îmi părea în neregulă: prea era vădit antropomorfismul buşteanului aceluia. Am grăbit paşii, tot mai agitat, pînă am ajuns să alerg, împroşcîndu-mă pînă-n creştet.

M-am aplecat peste corpul inert, plimbat încoace şi-ncolo de talazuri, şi am recunoscut-o pe cea care fusese Irena. Am ridicat-o în braţe şi am depus-o pe nisiraul cald încă. Trupul ca de gheaţă căpătase o splendoare feciorelnică, iar chipul îi era la fel de frumos ca pe timpul cînd o cunoscusem. Am încercat să-i fac respiraţie artificială: zadarnic. Stăteam în genunchi, comprimîndu-i cu palmele toracele, cînd m-am simţit privit cu insistenţă. Am ridicat ochii : la cîţiva metri veghea un om înveşmîntat într-un costum nemaivăzut, aducînd vag cu echipamentul astronauţilor. Am tresărit, scuturat de un fior, căci omul acela era chiar „vraciul”. Mi-am coborît din nou privirea spre trunchiul pe care mă străduisem, fără succes, să-l aduc la viaţă şi am rămas împietrit: eram rezemat cu palmele de un buştean. Am auzit atunci, un rîs batjocoritor.

M-am trezit scăldat de sudoare. Prin ferestre pătrundea o lumină difuză şi mi-am dat seama că mă aflu într-o cameră străină. Cîteva clipe am rămas dezorientat, apoi am început să identific mobilierul şi dispunerea lui: eram, totuşi, la gazdă. Camera îmi păruse străină deoarece eram obişnuit cu dormitorul meu de acasă. Am adormit din nou.

9.

M-am sculat dis-de-dimineaţă şi mi-am făcut-bagajele. Mi-am luat rămas bun de la gazdă şi de la Klava, mi-am cumpărat un bilet şi m-am instalat pe puntea „pasagerului“. Cum pînă la plecare mai aveam o bună jumătate de ceas, am ooborît pe chei şi, urmărit de-un gînd, am intrat în holul hotelului.

— Aş vrea să las un mesaj pentru domnişoara Irena – i-am spus băiatului de la recepţie.

— Irena şi mai cum?

Uşor nedumerit, am rostit numele ei de familie.

— Nu locuieşte la noi, mi-a răspuns recepţionerul după ce şi-a consultat registrele.

— A plecat?

— Nu, domnule, s-a impacientat băiatul, n-am înregistrat nici o persoană cu acest nume.

— Imposibil, am protestat eu, a stat la camera 231!

S-a uitat din nou prin hîrtiile lui şi a precizat:.

— Camera 231 stă neocupată de trei săptămîni.

— Dar am urcat zilnic cu Irena, am izbucnit atunci, doar mă mai ţii minte, nu-i aşa?

— Pe aici trece lume multă, mi-a răspuns recepţionerul, cu un surîs larg şi echivoc. Îmi pare rău că nu vă pot fi de folos.

Am ieşit gînditor pe chei, am trecut pontonul şi m-am aşezai pe o bancă de la proră. Vaporul a pornit lent, după ce icnise de cîteva ori dintr-o sirenă răguşită. M-am pomenit brusc cu ochii astupaţi de două palme: desigur, o invitaţie să ghicesc cine stătea în spatele meu. Mi-am eliberat ochii şi am întors capul: era Klava.

10.

— Îţi place Borges? mă întrebă vecinul meu de compartiment după ce m-a ascultat fără să mă întrerupă. Are el o povestire intitulată, dacă nu mă înşel, „Abenjacán el Bojari, mort în labirintul său“… Ceva despre un rege, un sclav şi un leu ucişi de un strigoi!

— Cred că-mi amintesc…

— Întregul mister era spulberat acolo prin examinarea aceloraşi fapte dintr-un unghi diferit. După mine, exact aşa stau lucrurile şi în cazul matale.

Nu prea înţeleg ce vrea să spună şi aştept explicaţii. El vede că mi-a deşteptat interesul dar, parcă dinadins, îşi prelungeşte tăcerea, cercetîndu-mă prin lentilele fumurii ale ochelarilor. Mă simt dominat, senzaţie deloc plăcută, şi îmi stăpînesc cu greu atît dorinţa de a cere lămuriri cît şi pornirea orgolioasă de a fi ironic.

— Faptele pe care mi le-ai relatat, îşi reia vecinul meu ideea, sînt enigmatice numai la prima vedere sau, mai exact, numai pentru gîndirea comună. Dacă am admite că personajul pe care l-ai numit „vraci“ deţinea într-adevăr puterea de a interveni în desfăşurarea evenimentelor, cele întîmplate capătă o explicaţie firească.

— Dar premisa însăşi ar fi incredibilă. Cum spunea Mauriac despre interpretarea dată de Monod codului genetic: „Ceea ce zice acest profesor este mult mai de necrezut decît ceea ce credem noi, ceilalţi bieţi creştini“.

— Totuşi, adevărul era de partea lui Monod.

Tăcem din nou, şi încep să regret că nu port şi eu ochelari fumurii.

— Carevasăzică, îngîn cu un oarecare dispreţ, dumneata ai putea admite că „vraciul“…

— De ce nu? Evident, pentru un om al secolului XX. Asemenea putere ar ţine de domeniul magiei. Dar dacă „vraciul“ era, într-adevăr, un călător în timp?

Îmi vine să-i trîntesc interlocutorului meu cîteva expresii mai puţin academice cu privire la călătoria în timp.

— Uite ce-i, domnule, zic, faptul că ţi-am făcut unele confesiuni nu-ţi dă dreptul să mă iei peste picior. Să nu confundăm viaţa cu literatura!

— Ba deloc, protestează el, te asigur că n-am avut asemenea intenţii.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că dumneata consideri verosimilă ideea periplului temporal? Şi, chiar aşa stînd lucrurile – mă rog, te priveşte strict personal – poţi să-mi spui ce motive ar fi avut „vraciul“ să mă vîre într-o asemenea încurcătură?

— Vezi, în privinţa asta aş fi şi eu curios să aflu mai multe. Judecînd după mărturia dumitale, actul lui pare absolut gratuit şi, desigur, condamnabil. Rămîne de stabilit dacă a fost vorba de rea-intenţie, de un gest deliberat, sau doar de nepricepere. Nu trebuie să pleci neapărat de la ipoteza că toţi indivizii unei civilizaţii mai avansate sînt oameni perfecţi, un soi de mesageri ai unei societăţi filantropice care străbat cosmosul pentru a săvîrşi opere de binefacere. Apoi, chiar animaţi de cele mai bune intenţii, ei ar mai putea să şi greşească. Şi cele mai evoluate maşini se defectează uneori. E posibil, ca „vraciul“ să nu fi stăpînit prea bine tehnica intervenţiei în loteria destinului, să fi fost un biet ucenic într-ale cronoplastiei. Sau, şi mai probabil, să fi avut o altă noţiune a timpului, ori să fi trăit incomparabil mai mult, încît să fi fost incapabil să sesizeze deosebirea – pentru dumneata esenţială – dintre împlinirea acelei dorinţe într-o zi, într-un an, sau într-un deceniu.

— Dacă e adevărat că nu-ţi baţi joc de mine, şi nu sînt sigur, îmi spun eu cu voce tare, în semn că aş prefera să închei discuţia, atunci dumneata, stimate domn, ai citit fără îndoială prea multe romane ştiinţifico-fantastice.

Şi cu asta mă închid în mine, reîntorcîndu-mă cu gîndul la imaginea buşteanului legănat de talazuri, care de la un timp a început să mă cam obsedeze. Ce mi-o fi venit să relatez unui străin toată această păţanie pe care, dacă stau acum să mă gîndesc, chiar celui mai bun amic cu greu i-aş istorisi-o? Afurisită treabă! Omul meu tace. După o vreme,

se ridică, îşi îmbracă scurta albăstrie – care a zăcut în plasa pentru bagaje, azvîrlită peste o casetă metalică – şi-mi zice:

— Eu cobor la prima staţie. Te rog să mă ierţi, n-am vrut să te jignesc.

— Nici vorbă, îi zîmbesc eu politicos, fii pe pace!

Îşi ia caseta şi iese din compartiment. Trenul se opreşte. Deschid geamul, îl văd coborînd pe peron şi-i fac semn cu mîna. Îmi răspunde la fel. Şi cum stă aşa, cu faţa spre mine, surîzînd jovial în timp ce trenul se pune în mişcare, îmi dau seama că scurta lui albăstrie pare confecţionată dintr-un material care seamănă izbitor cu acela al costumului purtat de „vraci“ cînd mi s-a arătat în somn.

1975

HIMERA

1.

Ceasul arăta ora zece şi un sfert. Şi mai arăta data: 13 august.

— Vineri 13, îşi zise Milu în gînd, bună zi mi-am ales! Adică ce zi, e noapte de-a binelea… Mai aştept un sfert de oră.

Era a treia prelungire pe care şi-o acorda. Sau a patra? În definitiv, avea timp. Îşi putea permite o abatere de la programul respectat cu atîta rigurozitate şi în virtutea căruia se culca în fiecare seară la ora zece fix. Ce-i drept, simţea o uşoară somnolenţă, o moleşeală irezistibilă îi destrăma gîndurile cîlţoase şi, dacă n-ar fi fost răcoarea venită dinspre lac, ar fi aţipit poate chiar pe banca aceea incomodă. Odată şi odată trebuia să facă însă această încercare, simţea că numai sfidînd inerţia propriei sale carapace ar avea şanse de reuşită. Era decis să meargă pînă la capăt.

Ideea îi încolţise în minte de cum a aflat că ea va veni pe înserate în cartierul lui, în vizită la o prietenă. Pîndea de mult un asemenea prilej. Toată după-amiaza şi-a petrecut-o dereticînd şi gospodărind: a făcut curat, a frecat în baie şi la bucătărie, a cumpărat fructe şi dulciuri, lumînări şi flori.

O, de cîte ori nu visase la clipa cînd ea se va îndupleca să-i calce pragul! Şi-o imagina, senină şi mlădioasă, bucurîndu-se ca un copil de bunătăţile pe care i le-ar fi pregătit, admirînd splendoarea trandafirilor sîngerii, ori răsfoind paginile unui volum de versuri în căutarea poeziei preferate. Se vedea răsplătit pentru lunile de aşteptare încrîncenată, pentru făgăduielile echivoce, prea repede date uitării. Se închipuia seducător şi spiritual, copleşind-o cu erudiţia, cu farmecul anecdotelor, stîrnind-o cu subînţelesuri, prăvălind-o dintr-o singură privire în abisul

patimii dezlănţuite….

Aşteptase înserarea într-o stare de tensiune pe care alergătura şi roboteala abia izbutiră a-l face s-o suporte. Îndată după ora opt ieşi din casă, traversă bulevardul, străbătu cîteva străzi şi, convingîndu-se că automobilul ei se afla, într-adevăr, în parcaj, se instală pe o bancă de unde putea să supravegheze netulburat aleea. Se ridica agitat cînd asfaltul suna ritmic şi se reaşeza dezamăgit. Pe măsură ce minutele treceau, tot felul de gînduri îi dădeau tîrcoale. Ba se întreba dacă automobilul era într-adevăr al ei – şi mergea atunci să mai verifice o dată numărul de înmatriculare; ba îşi spunea că ea şi l-a lăsat în parcaj şi a plecat cu tramvaiul, ba că va rămîne peste noapte la prietena ei – şi că o aştepta, aşadar, de pomană. În asemenea momente, îndoiala i se strecura în suflet, otrăvindu-i-l. Se simţea ridicol, de parcă de la ferestrele blocurilor învecinate l-ar fi privit rîzînd în hohote toţi locatarii şi l-ar fi arătat cu degetul, dîndu-şi coate. Cu greu se stăpînea să nu sară în picioare şi s-o rupă la fugă spre casă. Pentru a zdrobi petalele sub tălpi şi a arunca trufele la gunoi. Închidea ochii, aşa cum făcea în copilărie ca să nu mai fie văzut cînd îi era ruşine şi ciudă. Încremenea, fără licăr de speranţă, cufundat în gol, apoi tresărea şi-şi dezlipea iute pleoapele, ca nu cumva ea să treacă fără s-o observe. Mai tîrziu, încăpăţînarea luă locul emoţiei. O încăpăţînare apatică, incoloră, închisă în cercuri concentrice, amorţite.

Auzi paşi. Cineva se apropia pe aleea pustie. Toropeala îi dispăru ca prin farmec: o recunoscuse pe cea pe care o aştepta. Călca cu eleganţă, parcă abia atingînd pămîntul. Picioarele lungi desenau o subtilă diagramă dinamică în penumbră. Ea nu-1 observase şi ar fi trecut, desigur, fără să-l bage în seamă, dacă el n-ar fi făcut-o atentă, salutînd-o.

— Tu erai, exclamă surprinsă, aici, la ora asta? Te pomeneşti… să nu-mi spui că pe mine mă aştepţi!

El nu-i spuse. Prea era limpede.

— Nici vorbă. Pregătesc un studiu despre comportamentul licuricilor celibatari.

— Şi pe mine mă preocupă comportamentul celibatarilor, chicoti ea. Nu-i aşa că-i nostim?

Nu pricepu dacă ea socotea nostimă potrivirea preocupărilor, a pretinselor preocupări, ori mai degrabă a frazelor, dacă nostim era după opinia ei amintitul comportament al celibatarilor, sau dacă însăşi ambiguitatea sensului fusese voită. O privi. Ochii fetei luceau nefiresc. Întregul chip iradia parcă o formă magică de energie, desigur ignorată de fizică, un cîmp de atracţie pe care zîmbetul uşor ironic nu făcea decît să-l accentueze. Nu se putea decide să-i spună fraza de atîta timp pregătită, de atîtea ori repetată în gînd. Nu îndrăznea.

— Se vede? întrebă ea, schiţind gestul nu tocmai academic al sticlei date pe gît.

Îşi aminti că mobilul declarat al vizitei fusese, după expresia prietenei care o invitase, „dezvirginarea unei sticle de whisky“. Nu, nu se vedea; poate doar licărul acela straniu al pupilelor…

— Se vede cu ochiul liber… cît eşti de frumoasă!

— Şi beată. Sînt criţă!

Ea izbucni în rîs.

—Toţi celibatarii sînt nişte mincinoşi. Sigur că-s frumoasă, ce părere ai! Cea mai frumoasă! Dar pe tine nu te cred.

Veselia ei vag agresivă de obîrşie alcoolică îl şi întrista, cum o blesfemie şoptită-n altar l-ar umple pe-un drept-credincios de mîhnire, dar îl încînta în egală măsură. Se opriră în faţa automobilului. Ea îl sărută pe obraz, cu candoarea unei surioare căreia abia i-au mijit sînii, şi deschise portiera..

— Te pup! Ne mai sunăm.

— Nu poţi să pleci aşa…

— Să nu-mi faci morală! Mă descurc eu, nici o grijă.

Se aşeză la volan şi porni motorul. Brusc, el se trezi ca dintr-o vrajă. Totul se năruia, totul fusese în zadar!

— Nu m-ai înţeles! Am ceva important să-ţi spun!

— Desigur. Îmi spui data viitoare.

Data viitoare? Nu, nu trebuia să mai existe o asemenea dată viitoare! Destul cu această continuă amînare.

— Vino acum la mine, se rugă el, adunîndu-şi cu disperîre tot curajul.

— Data viitoare, repetă ea, pe un ton agasat.

O văzu cum îşi deplasează automobilul spre spate, pentru a-şi face loc să îl scoată din parcaj. Rămase neclintit, la cîţiva paşi în faţa botului argintiu. Ai să vii acum, îşi spuse în gînd. Acum ori niciodată. Se priviră prin parbriz. O clipă, două, trei. O veşnicie. Sărutul ei îl mai ardea încă pe obraz, simţea încă în nări suflarea ei cu iz de băutură fină. Orbit brusc de lumina farurilor, îl străfulgeră, ca într-un vis, gîndul că mai trăise cîndva aceeaşi întîmplare, că nu face decît să repete o scenă petrecută demult, într-o altă viaţă poate, într-un teritoriu inaccesibil fluxului raţiunii, în pofida eforturilor chinuitoare de a-şi sonda memoria.

Ochii nu i se reacomodaseră cu lumina difuză, cînd se pomeni luat de braţ. Nu auzise nici cînd s-a oprit din tors motorul, nici cînd ea a trîntit portiera, iar cînd îl întrebase, cu glas supus şi cald, dacă nu-i aşa că nu stă departe, cuvintele ei i-au trecut prin timpane parcă fără să le atingă. Crispat, gîtuit de o spaimă nemaicunoscută, fericit şi neîncrezător, se lăsă pătruns de fierbinţeala trupului ei, pe care-l ştia aproape. Porni fără o vorbă, fără grabă, temîndu-se la fiecare pas ca ea să nu se răzgîndească. Şi în vreme ce mergea aşa în noapte, i se relevă mereu mai limpede senzaţia că nu erau singuri, că de la bun început nu fuseseră singuri, că o conştiinţă străină – martor nevăzut şi rece – a asistat tot timpul la cele petrecute între ei.

2.

— Aşadar, sînteţi în impas…

Rostind aceste cuvinte, profesorul Mureşan îşi examină interlocutorul cu o privire mai degrabă indiferentă decît critică, de parcă ar fi vrut să continue prin a-şi exprima nedumerirea: de ce i se adresase tocmai lui! Ca şi cum i-ar fi intuit mirarea, procurorul zîmbi vag:.

— Evident, n-ar fi nici primul, nici ultimul dosar clasat. Nu sînt un fanatic al spiritului justiţiar. Însă nici nu-mi pot permite să ignor un fir care m-ar putea duce la adevăr. Cred că mă înţelegeţi.

— Domnule Meister, eu cred că tocmai dumneavoastră nu înţelegeţi prea bine cum stau lucrurile. Cînd v-am solicitat acordul pentru prelevarea creierului nu mi-aţi cerut explicaţii, şi nici nu era timp de aşa ceva. Nădăjduiesc că nu v-aţi pus atunci speranţa…

— Atunci nu, trebuie să recunosc. Acum, însă, ar fi singura noastră şansă.

Profesorul rupse cu un gest scurt prima filă a agendei de birou şi, luînd la întîmplare un creion din snopul înfipt într-un pahar de lemn, începu să deseneze cercuri şi pătrate intersectate într-o reţea tot mai complicată. Proceda astfel, dintr-un soi de automatism, de cîte ori se concentra asupra propriilor gînduri. Nu-i făcea nici o plăcere să discute cu profanii teme de strictă specialitate, dar de data aceasta nu prea avea încotro. Vorbi rar, tărăgănat, alegîndu-şi cuvintele:

— Mai întîi de toate, sînt nevoit să vă avertizez că cercetările noastre sînt strict secrete.

— Ştiu.

— Ele deci n-ar putea fi invocate… în faţa unei instanţe publice!

— Mi-ar putea dezvălui însă o pistă. Găsirea probelor ne priveşte pe noi.

— În al doilea rînd, probabilitatea de a descoperi circumstanţele accidentului sînt minime. Cunoaşteţi, desigur, tendinţa generală a conştiinţei de a se apăra, de a se autoconserva, prin intermediul uitării. Evenimentele neplăcute, stresante, neconvenabile sînt uitate cu

precădere. E un mecanism subtil dar eficient, care ocroteşte personalitatea de o posibilă alienare.

— Vreţi să spuneţi că…

— Avem prea puţine şanse să aflăm ce se întîmplă în minutele care preced un eveniment atît de cumplit cum este moartea – în cazul, cu totul ipotetic, că am dispune de puterea de a readuce măcar creierul la viaţă şi de a-i explora memoria – pentru simplul motiv că am fi puşi în faţa unei stări particulare şi, mai mult ca sigur, foarte intense, de amnezie. De regulă, pacienţii salvaţi după cîteva minute de moarte clinică nu-şi amintesc absolut nimic despre momentele de cumpănă prin care trec.

— Puteţi totuşi încerca să combateţi uitarea.

— Nu e deloc recomandabil. Urmările ar putea fi dezastruoase pentru experienţa noastră, care încununează opt ani de eforturi desfăşurate în unsprezece institute de cercetare. Nu-mi este îngăduit un asemenea risc.

Un surîs aproximativ se reinstală pe chipul prea puţin expresiv al procurorului. Cunoştea faima de persoană dificilă a profesorului Mureşan şi nici nu se aşteptase ca totul să decurgă lin. Argumentele nu-i lipseau însă nici lui.

— Din cîte am înţeles, ne aflăm tocmai în cazul cu totul ipotetic că un creier a fost readus la viaţă.

— Nicidecum. Creierul a fost menţinut în viaţă, ceea ce…

— E cu totul altceva. De acord. Din punctul dumneavoastră de vedere aşa stau lucrurile. Din punctul meu de vedere, însă, omul e mort. Şi am misiunea de a clarifica împrejurările în care s-a produs moartea lui.

— Ne întoarcem iarăşi de unde am pornit!

Pe fila de agendă, cercurile şi pătratele începeau să contureze un desen care aducea oarecum cu un monument funerar.

— V-am explicat destul de limpede, continuă profesorul, că îmi cereţi un lucru imposibil.

— Tot ce am înţeles este că, pentru prima dată în istoria ştiinţei, dumneavoastră încercaţi să menţineţi în stare de

funcţionare un creier izolat. Adevărat? Că îi procuraţi un soi de existenţă virtuală…

— Aţi înţeles exact. Pînă în prezent, creiere izolate au putut fi menţinute în viaţă, integrate într-o circulaţie sangvină şi umorală artificială. Dar existenţa lor era pur vegetativă, biologică, deoarece erau lipsite de acea lume a semnalelor pe care o conferă unui creier viu legăturile nervoase cu sistemul complex al receptorilor. Chiar dacă în circuitele neuronale ale cortexului se va fi produs vreo activitate, ea a rămas sesizabilă pentru cercetători doar la nivelul unor modificări ale electroencefalogramei, deci neinteligibilă.

— Foarte bine. Aşadar, pregătiţi o premieră mondială de mare răsunet. Acest creier valorează mai mult decît un paragraf de lege…

— Întocmai. Vă daţi seama, nu-i aşa, că mă interesează prea puţin zelul profesional al unor funcţionari care nu vor să se îndure să mai claseze încă un dosar…

— Cred că, dimpotrivă, ripostă procurorul, subliniindu-şi cuvintele printr-un ton glacial, dumneavoastră ar trebui să fiţi omul cel mai interesat ca acest dosar să nu conţină nici o întrebare fără răspuns!

Cei doi bărbaţi se priviră ca doi adversari pregătiţi pentru duel. Faţa profesorului Mureşan se decoloră brusc; vîrful creionului se frînse sub apăsarea degetelor crispate.

— Doar nu vă închipuiţi cumva, domnule Meister, că eu am pus la cale accidentul!

— În meseria mea, nu-ţi poţi îngădui să ai închipuiri. Tocmai de aceea v-am şi solicitat colaborarea. Ajutaţi-mă să ajung la fapte!

Profesorul examină printre pleoape desenul neterminat, mototoli hîrtia şi o azvîrli la coş.

— Tot ce vă pot promite este că vă voi ţine la curent cu mersul experienţei. Vă previn însă că posibilităţile noastre de a urmări ce anume simte, ce gîndeşte, ce se întîmplă în general cu subiectul experienţei pe parcursul existenţei sale virtuale sînt limitate.

— Vă rog să nu uitaţi că „subiectul experienţei” v-a fost încredinţat pe baza unei autorizaţii semnate de mine.

— Dar trebuie să luaţi în considerare nivelul mai degrabă primitiv al tehnicilor noastre! Stadiul incipient al…

— De performanţele tehnicilor dumneavoastră primitive depinde nemijlocit menţinerea sau anularea autorizaţiei.

— Dar e o chestiune de prestigiu internaţional! E în joc un buget uriaş! Sînt ani de muncă!

Procurorul se ridică, dînd frazelor sale greutatea ultimului cuvînt:

— Un dosar clasat nu e temelia cea mai potrivită pentru un prestigiu menit să dureze. În esenţă, punctele noastre de vedere coincid în mod necesar.

3.

Plăcera atingea paroxismul. Cameea îşi înfipse instinctiv unghiile în umărul fierbinte şi cărnos al bărbatului. Simţea că se pierde cu totul în neantul vijelios care o invadase, făcîndu-i vinele să plesnească sub presiunea sîngelui zvîcnind în clocote. Cînd îşi mai reveni, cînd tensiunea începu să se topească într-o dulce plutire, în gîndul încă tulbure îi licări amintirea surghiunită a celei dintîi experienţe erotice. Se lăsase atunci înduplecată de insistenţele pline de candoare ale unui coleg de clasă pe care nici măcar nu ştiuse prea bine dacă îl iubea, fusese mai degrabă îndemnul curiozităţii, un soi de extravaganţă sportivă, plătită cu gustul amar al neîmplinirii. Nu fusese chiar un viol, dar se simţise umilită, îşi pricinuise singură o înjosire de neiertat şi, de cîte ori descoperea mai apoi în privirile vreunui bărbat orgoliul acela de conchistador, o inexplicabilă ură punea stăpînire pe întreaga-i fiinţă. Zadarnic încercase – şi de cîte ori! — să-şi învingă firea, să-şi biruie repulsia: dincolo de o efemeră tresărire a simţurilor, apropierea partenerului îi provoca inhibări tainice, îndărătnice, pe care nu le putea supune, oricît ar fi

dorit-o. Bănuiala că ar putea fi sortită să sporească numărul muritoarelor lipsite de harul de a trăi bucuria deplină a dragostei o înspăimînta.

Şi iată, simţea că, în sfîrşit, trecuse pragul cîndva interzis. Izbăvită, copleşită de o fericire nouă, se abandonă clipei. Se pomeni încercînd să refacă în minte, pas cu pas, proaspătul eveniment. Îi fu imposibil. Descoperi că nu ştia unde se află, că nu-şi amintea nici cum ajunsese acolo, nici de cît timp anume începuse totul. Cine să fie oare acest om? se întrebă brusc Cameea şi vru să-l examineze cu atenţie. N-ar fi putut spune dacă-1 cunoştea sau nu, căci nu reuşea să-i perceapă chipul. Îl privea şi nu-1 vedea. Trăsăturile feţei erau confuze, ca într-o fotografie mişcată. Efortul de concentrare îi aduse în faţa ochilor un joc de puncte negre şi roşii, compuse în cercuri lunecînde. Întocmai ca în ziua cînd, lovindu-se la cap în timpul unui antrenament de handbal, plecase acasă şi, pe drum, vedea doar stele verzi, de îi era teamă că ar putea să nu observe tramvaiul cînd traversează strada, sau să treacă pe lîngă o persoană cunoscută fără s-o identifice.

O apăsătoare nelinişte luă treptat locul primei beatitudini. Absurditatea situaţiei era atît de evidentă, faptul de a fi ajuns să facă dragoste fără să ştie cu cine îi violenta într-atît bunul simţ, încît, eliminînd pe rînd toate celelalte explicaţii posibile, gîndul că visează i se instală temeinic în minte. I se mai întîmplase, ce-i drept, să aibă conştiinţa stării de vis, dar niciodată încă ea nu i se impusese cu o asemenea luciditate. Ca şi în alte rînduri, somnul i se destrămă. Simţea cu acuitate acest proces ireversibil, pe care începuse să-l regrete, căci restabilirea sentimentului de securitate nu izbutea nicidecum să-i compenseze mîhnirea provocată de constatarea că împlinirea ei dintîi se consumase pe iluzoriul tărîm al lui Onir. Îşi prelungi dinadins visul într-o slobodă reverie, încercînd zadarnic să se transpună în rolul abia spulberat. Îi lipsea seninătatea.

Deschise ochii în întuneric. Oare cît să fie ceasul? Îi era

prea lene pentru a-şi satisface curiozitatea. Va încerca să adoarmă. Îşi concentră atenţia asupra ritmului respiraţiei. Parcă se mai auzea o suflare! Nu se poate, îşi zise Cameea, doar sînt singură! Ascultă atentă, cu respiraţia oprită: o succesiune egală de inspiraţii şi expiraţii ample continua să se facă auzită. Propriu-i puls porni să-i ciocnească asurzitor timpanele, fără a acoperi însă sunetele şuierate ale acelei suflări uniforme. Mintea i se tulbură: doar se trezise, n-avea cum să mai viseze încă, visul ei ar fi fost altfel un vis într-alt vis… Cîte tărîmuri sucesive mai avea oare de străbătut pînă la realitatea autentică? Şi cum o va recunoaşte? Prin ce o va deosebi de amăgire? Îi mai era accesibilă realitatea? Dar există ea oare? se întrebă fata şi, împinsă de o intuiţie subită, apăsă scurt butonul lămpii de pe noptieră. Privirii ei neacomodate cu lumina i se arătă atunci trupul adormit al unui tînăr, purtînd pe umărul gol urmele proaspete ale unor unghii înfipte în carne. Chipul lui se contura limpede şi, recunoscîndu-1 brusc, ea izbucni înspăimîntată într-un ţipăt.

Cînd tatăl Cameei deschise uşa şi ii văzu faţa desfigurată de groază, se precipită îngrijorat spre ea, întrebînd-o:

— Ce ai? Ce s-a întîmplat?

Fata tăcea, cu ochii căscaţi grotesc, şi arăta cu degetul alături, spre pernă.

— Ce vezi acolo?!

— Tu nu-1 vezi? E el.

Nu, nu vedea nimic în patul lat, în afara păturii răscolite convulsiv, şi înţelese că – tulburată încă de încercarea prin care trecuse, cu nervii încă zdruncinaţi – fata lui se trezise dintr-un coşmar şi mai avea, poate, vedenii.

— Nu-i nimeni, linişteşte-te…

Într-adevăr, arătarea aceea dispăruse şi din ochii Cameei. Se ghemui la pieptul tatălui ei:

— Mi-e frică…

— Tata e cu tine, fetiţa mea dragă!

Nu-şi găsea alinarea ca pe vremea cînd era copilă şi,

speriată, i se repezea în braţe. Clipele treceau, fără ca gîndurile negre s-o părăsească.

— Nu mai suport.

— Trebuie. Ce-ai vrea să faci…

— Am să declar totul.

— La ce bun? Şi doar n-ai făcut-o deliberat!

Ea îşi răsuci capul spre pernă şi privi în gol.

— M-aş elibera…

— E o copilărie…

O mîngîie pe frunte.

— Lasă totul în grija mea. Şi-apoi, gîndeşte-te la ce s-ar întîmpla. La viitorul tău… la noi…

Tăcea. Începuse iarăşi s-o doară capul. Nu se mai gîndea la nimic, nu mai era în stare.

— Ai să fii cuminte? Îmi promiţi?

Ea încuviinţă.

— Iar acum culcă-te şi dormi. E două noaptea. Trebuie să te odihneşti.

O sărută părinteşte în creştet, o înveli cu grijă şi ieşi. Cameea deschise noptiera, scoase o sticlă, îi deşurubă capacul şi sorbi cîteva înghiţituri. Îi venea să plîngă şi nu putea.

4.

Cercetă cutia de scrisori: era goală. Iarăşi n-a venit ziarul, exclamă Milu pentru sine, voi fi nevoit să fac o reclamaţie! Apăsă pe buton şi aşteptă liftul. Oare unde se înaintează o asemenea reclamaţie? La oficiul poştal? La oficiul de difuzare a presei? La redacţie? Urcă în lift şi, în vreme ce acesta suia spre etajul al şaptelea, alcătui în gînd textul plîngerii. La intrarea în apartamentul său zăbovi cîteva clipe, căutîndu-şi distrat cheile. Întotdeauna uita unde le-a pus. Ce naiba caut? se întrebă, surprinzindu-se deodată în faţa uşii. Da, cheile… în cele din urmă, le găsi într-un buzunar al mapei. Evident, nu-şi amintea cînd

anume le pusese acolo, dar se obişnuise de mult cu ideea că era un uituc şi nu mai făcea eforturi pentru a-şi depăşi limitele. Pe cînd descuia uşa, se pomeni compătimindu-se singur: te-ai ramolit, băiete, ai îmbătrînit! Se opri în faţa oglinzii din vestibul şi îşi examină chipul: ei nu, să nu exagerăm! Zîmbi unui gînd secret: situaţia nu e chiar atît de gravă...

Îşi aşeză costumul de stradă pe un umeraş, îşi puse halatul de casă şi papucii. Consultă programul săptămînal pe care, tipicar cum era, şi-l atîrnase chiar lîngă cuier. Avea de udat plantele şi de rezolvat corespondenţa. Rezolvarea corespondenţei era de fapt un moft, o relicvă a unor timpuri eroice supravieţuind în algoritmul săptămînii mai mult simbolic, căci în ultimii ani primea şi scria scrisori extrem de rar. Cu plantele era cu totul altceva: logia, bucătăria şi chiar camera de zi îi erau invadate de o adevărată grădină botanică la scară redusă – ca să nu mai vorbim de ghivecele înşirate pe scară şi de palmierul instalat într-un ciubăr de lemn pe palier, în faţa intrării în apartament. Nu era un dendrolog posedat, cum ar fi putut crede cel care i-ar fi văzut casa pentru prima oară. Era îndeobşte lipsit de asemenea pasiuni. Colecţia o moştenise de la o mătuşă, odată cu apartamentul, iar rolul de grădinar la etajul şapte şi-l îndeplinea cu conştiinciozitate exclusiv în virtutea firii sale pedante şi a inerţiei. Fără să-i facă o plăcere deosebită, îngrijirea plantelor îi umplea totuşi cîteva ore pe săptămînă cu o ocupaţie care nici neplăcută nu era.

În toiul grădinăritului, auzi ţîrîind telefonul. O fi, desigur. Cristinel, îşi spuse Milu lăsînd jos carafa pe care o folosea pentru stropit şi îndreptîndu-se fără grabă spre dormitor. M-aş fi mirat să nu sune azi! Cristinel, o fostă colegă de atelier căreia nu-i acordase niciodată atenţie, găsind-o cu totul lipsită de sare chiar dacă nu şi de o oarecare feminitate, îşi manifesta tot mai vizibil un soi de afecţiune ocrotitoare pe cale de a deveni tiranică, bine garnisită cu lungi accese telefonice. De astă dată, însă, se înşelase: nu era ea.

— Ce faci, Gogule? se auzi în receptor vocea lui Grigore.

Indiferent de numele lor real, pe toţi amicii lui Grigore ii chema Gogu.

— Bine, Gogule! îi întoarse Milu apelativul, ca pe un salut.

— Te-ai cam dat la fund de la o vreme. Ce dracu' faci în bîrlogul ăla al tău? Doar nu te-ai apucat iar să scrii versuri….

— Şi ce vezi rău în asta!

— Mai dă-o încolo… Scoate şi tu nasul prin lume, c-ai să te umpli de molii !

— Fii pe pace. Nu-mi faci o vizită? Simt nevoia să mă spovedesc…

— Că doar nu vei fi păcătuit! Tu!? Nu-mi spune!… Mai bine hai să ieşim la o vodcă! Ce zici? Sau tot la ora zece te culci…

— S-a făcut. Cînd trec să te iau?

— La opt e bine?

— Bine.

— Te-aştept, Gogule.

— Salut, Gogule.

Isprăvi cu udatul, îşi scoase şorţul şi se spălă pe mîini. Abia trecuse de şase. Porni televizorul şi se instală într-un fotoliu. Tocmai începea o emisiune de ştiinţă, cu întrebări şi răspunsuri. Un telespectator din Buzău întrebase dacă era adevărat că s-a reuşit menţinerea în viaţă a unor creiere izolate de organism. Redactorul emisiunii îl invita să răspundă pe un oarecare profesor George Mureşan, după ce îl prezentase drept strălucit reprezentant al şcolii romîneşti de neurochirurgie. Pe Milu, genul acesta de emisiuni îl iritau; n-avea pic de încredere în pretinsele realizări epocale ale ştiinţei, pe care le socotea mai degrabă o şarlatanie curată, întreţinută pe seama unei turme de creduli gură-cască, de felul telespectatorului din Buzău. Şi cu atît mai puţină în aşa-zişii savanţi, de teapa acestui profesor cam tinerel şi foarte mîndru de sine. Se ridică din fotoliu şi, apăsînd un buton, trecu recepţia pe

programul doi, care difuza la acea oră o selecţie de cîntece patriotice.

5.

Pentru Georgescu era limpede că îşi pierdea vremea de pomană. I-a şi spus-o şefului, după ce aflase pentru ce l-a chemat: nu-i plăcea să umble după potcoave de cai morţi. Însă şeful, cum se zice, e şef. Lasă, Ionele, i-a replicat el, n-are să fie prima ta zi irosită. Fă-o pentru mine. Iar acum, poftim, o făcea! Ce-i drept, şeful avusese dreptate: întotdeauna cînd se ivea cîte o asemenea dandana, pe capul lui cădea măgăreaţa. Îi mersese vestea de descurcăreţ şi nici el nu pricepea de ce anume, ba ar fi putut zice că mai degrabă îi ieşeau toate pe dos. La mijloc se afla desigur o confuzie – el avea în vedere interesul său particular, pe cînd ceilalţi se lăsau impresionaţi de faptul că era, într-adevăr, înzestrat cu o remarcabilă capacitate de a stoarce informaţii chiar din piatră seacă, trăsătură de altfel definitorie pentru un bun reporter. Ajunsese la o adevărată virtuozitate, remarcau colegii şi încercau să-l descoase, dar el nici măcar nu ştia să le spună cum procedează, într-atît îi părea firesc şi banal ceea ce făcea. De unde şi opinia generală că ar fi egoist şi înfumurat – pe care el, de bună seamă, n-o împărtăşea.

În aparenţă, şeful nici nu-i ceruse mare lucru: să afle tot ce se putea afla despre cazul Popa. Cu cîteva zile în urmă, publicaseră la faptul divers o ştire cu privire la un oarecare Popa, victimă a unui probabil accident, internat în stare gravă la spitalul de urgenţă şi decedat în scurt timp, în ciuda încercărilor de a fi salvat. Pentru un reporter oarecare, să afle tot ce se putea afla despre acest caz ar fi însemnat, desigur, să se informeze asupra vîrstei, ocupaţiei, domiciliului, stării civile, familiei, locului de muncă, colegilor şi prietenilor victimei, asupra mersului anchetei, asupra ipoteticului făptaş. Lucru pe care

Georgescu îl şi făcuse, în linii mari, la circumscripţia de miliţie în raza căreia se consumase tragicul eveniment şi unde, întîmplător, Popa se şi aflase în evidenţă. Pentru orice eventualitate, îşi procurase chiar o copie după fotografia din buletinul de identitate a acestuia. I-ar mai fi rămas doar să facă o vizită la procuratura municipiului, spre a se pune la curent cu stadiul cercetărilor.

Încurcătura se ivise tocmai la procuratură. Procurorul de serviciu îl cunoştea şi l-a primit cu un zîmbet jovial, dispus să-l servească. A consultat registrul mai mult de formă, căci părea să ştie cîte ceva despre caz, şi i-a comunicat că dosarul fusese clasat, circumstanţele presupusului accident neputînd fi lămurite. Un reporter oarecare s-ar fi oprit, desigur, aici – iar atunci nu s-ar fi putut spune că îi dăduse multă bătaie de cap să afle tot ce se putea afla. Georgescu însă nu se mulţumi cu atît, deşi îi era limpede că îşi pierdea vremea de pomană şi cu toate că nu-i plăcea să umble după potcoave de cai morţi. Poate că secretul – dacă exista vreunul – al virtuozităţii sale în a dibui lucruri dintre cele mai tainice, secrete dintre cele mai bine păzite, stătea chiar în această pornire paradoxală de a se împotrivi inerţiei, de a-şi biciui comoditatea, de a-şi surghiuni primele impresii, oricît ar fi fost ele de motivate. Era poate fler, ori numai meticulozitate, era intuiţie sau acumulare de experienţă, era clarviziune sau încăpăţînare? Nici el n-ar fi putut-o preciza, mai ales că nu-şi bătuse capul niciodată ca să-şi analizeze metoda de acţiune. Fapt este că nu se mulţumi cu simpla consemnare în registru a clasării şi ceru îngăduinţa să examineze dosarul. Aşa îi fu dat să constate că, deşi clasat, dosarul cazului Popa nu se afla la arhivă, cum era firesc, ci rămăsese în păstrarea procurorului Meister.

Procurorul Meister lipsea, iar jovialul său coleg care era de serviciu îl sfătui pe reporter să nici nu-1 caute, deoarece, dacă lucrurile stăteau aşa cum credea el, n-ar fi obţinut nici o informaţie în plus faţă de cele aflate la circumscripţie, şi cu atît mai puţin permisiunea de a

frunzări dosarul. Acceptă sfatul, nu însă şi ideea de a se resemna în faţa opreliştii. Nimic nu-l întărîtă mai mult decît o uşă care îi era închisă în nas, indiferent dacă era trîntită cu grosolănie sau dacă gestul, elegant, era însoţit de scuze politicoase. Se deştepta în el instinctul rău al unui buldog şi ar fi fost în stare să se năpustească prin fereastră, făcînd geamurile ţăndări, în încăperea în care accesul îi fusese oprit, dacă o înţelepciune dobîndită pe îndelete nu l-ar fi făcut să-şi înghită mîrîitul şi să pîndească mai degrabă vreo uşă dosnică întredeschisă, pe unde să se furişeze în vîrful picioarelor.

Se deplasă aşadar la spitalul de urgenţă, pentru a discuta cu medicii care încercaseră să salveze viaţa accidentatului şi pentru a afla ce anume s-a constatat în urma autopsiei. Îşi notă starea în care acesta fusese internat, leziunile care au putut fi depistate, tratamentul aplicat, intervenţiile chirurgicale, evoluţia spre deznodămîntul fatal. Îl aştepta însă o nouă surpriză: autopsia nu fusese făcută aici, pentru motivul simplu că, atunci cînd devenise limpede că nu mai era nici o speranţă, pacientul a fost transferat la spitalul de neurochirurgie.

Spitalul de neurochirurgie se afla la celălalt capăt al oraşului. Se făcuse ora prînzului, era o căldură înăbuşitoare, troleibuzele erau supraaglomerate, iar Georgescu mai trebuia să şi schimbe linia. Tot drumul, ţinîndu-şi pe braţ haina şi tamponîndu-şi cu batista fruntea asudată, pendulă între două nedumeriri, la fel de adînci amîndouă. Mai întii , nu putea înţelege rostul plimbării unui muribund de-a curmezişul urbei, de vreme ce oricum nu-i mai rămăsese nici o şansă de a fi salvat. Absurditatea acelui periplu funebru era sporită de nepotrivirea dintre profilul neurochirurgical al unităţii destinatare şi localizarea abdominal-toracică a leziunilor dobîndite de pasagerul căruia, în pragul morţii, îi erau în mod inutil răscolite suferinţele. Chiar dacă deplasarea lui nu se făcuse cu un mijloc de transport în comun, îşi zise reporterul, înghiontit zdravăn în coaste la o frînă bruscă. În fine, pe măsură ce

noile date îi întregeau viziunea asupra cazului Popa şi a enigmelor lui, îi era mereu mai greu să întrevadă motivul pentru care îi ceruse redactorul şef să afle tot ce se putea afla – iar aceasta era cea de a doua întrebare fără răspuns rostogolită prin mintea şi aşa îndeajuns asediată de vacarmul şl zăpuşeala şi tescuirea din troleibuz. Ajuns în această stare de cuget la cel de-al doilea spital, Georgescu se prezentă la secretariat şi solicită o întrevedere cu directorul.

— Operează, îi răspunse cu voce inexpresivă o femeie între două vîrste, instalată în faţa telefonului şi a maşinii de scris. În ce problemă?

— Îmi rezerv plăcerea să-i comunic chiar eu în ce problemă.

— Şi cine sînteţi, mă rog, dumneavoastră?

— Ionel Georgescu, reporter.

— Vă cunoaşte?

— Nu cred.

— Aveţi o chestiune personală?

— Nicidecum.

— O să aveţi de aşteptat. Luaţi loc.

Am mai văzut eu destui ca tine, îşi zise secretara. Am mai văzut eu destule ca tine, îşi zise reporterul. Se priviră în linişte, fără prea mare interes. După cîteva minute, ea făcu totuşi un gest de bunăvoinţă:

— Între timp, poate vorbiţi cu medicul-şef… cine ştie…

— Cine e medicul-şef? întrebă Georgescu din pură obişnuinţă.

— Tovarăşul Demetrius. Să-1 anunţ?

Stătu o clipă în cumpănă, apoi încuvii nţă. Tot n-avea altceva mai bun de făcut. Medicul-şef îl primi îndată. Îl legitimă, îl întrebă dacă are o delegaţie, apoi îi confirmă faptul că transferul pacientului Popa se făcuse la cererea lor expresă, că evoluţia era ireversibilă, că decesul se consumase la spitalul de neurochirurgie şi că tot aici fusese efectuată autopsia. Ziaristul obţinu chiar o copie după buletinul de autopsie şi, parcurgînd textul, sesiză

numaidecît că nu cuprindea nici o referire la starea ţesuturilor encefalului.

— Creierul n-a fost disecat?

Demetrius îl examină cu un zîmbet straniu şi zise:

— Regret, dar la această întrebare nu vă pot răspunde. Oricum, însă, vă felicit pentru perspicacitate.

6.

N-o văzu pe Eva privindu-l îngîndurată de la fereastra unuia dintre birourile care flancau laboratorul. Nu prea băga în seamă semnele destul de străvezii ale unei preocupări întrecînd limitele relaţiilor de serviciu, manifestate nu o dată de către mai tînăra lui colaboratoare. Coborî treptele cîte două, absorbit de propriile lui idei şi alunecînd, ca de obicei de la una la alta într-un flux incoerent. Portarul, care ieşise trotuar să ia aer, îl salută. Răspunse cu un gest reflex al arătătorului spre tîmplă săltîndu-şi o pălărie imaginară. Ocoli botul automobilului, deschise portiera şi se instală la volan.

Profesorul Mureşan nu era un conducător auto de elită şi nici un pasionat al mecanicii. Automobilul era pentru el un rău neclar, pe care îl evita de cîte ori îi stătea în putinţă. Prefera să străbată pe jos lungul drum pînă acasă, mai ales acum, în toiul verii, şi cu atît mai mult cu cît pleca de la institut pe înserat, cînd aerul devena respirabil, iar promenada de-a dreptul plăcută. Avea el un traseu bine ales ocolind, centrul şi arterele aglomerate, pe străzi adîncite. În linişte şi-n verdeaţă, cu case cochete şi copaci exotici. Se lăsa atunci să rătăcească printre amintiri, însăila ipoteze, despletea visuri năstruşnice.

În seara aceea însă nu-i ardea de plimbare. Optase pentru automobil în nădejdea că atenţia, concentrată asupra condusului, îi va servi drept deconectant, ca şi în alte rînduri. Trînti portiera, verifică reglarea scaunului şi înclinarea spătarului, îşi potrivi oglinda retrovizoare. De

fiecare dată avea impresia că, în lipsa lui, cineva i le deregla pe toate. Mulţumit de rezultat, vîrî cheia în contact, apăsă pedala, ambreiajului, trecu schimbătorul de viteze în punctul mort şi eliberă frîna de mînă. Nu-şi putea izgoni totuşi din gînd, aşa cum crezuse, discuţia dură pe care o purtase cu procurorul Meister; gesturile îi intraseră în obişnuinţă, deveniseră automate, nu-l solicitau. Poate pe parcurs, se încurajă Mureşan, pe parcurs rutina nu-mi va fi suficientă. Răsuci cheia şi presă uşor cu talpa acceleratorul. Motorul porni dintr-odată, aproape concomitent cu demarorul. Ce bine e să ai bateria încărcată! Se asigură, semnaliză, trecu în viteza întîi şi, manevrînd grijuliu ambreiajul şi acceleraţia, se desprinse elegant de lîngă bordură. Ca la carte!

Procurorul trecuse în acea după-amiază pe la laborator, pentru a viziona înregistrările pe magnetoscop ale trăirilor provocate creierului. Vizualizarea şi sonorizarea trăirilor nu fuseseră încă perfect puse la punct, dar el insistase să vadă şi să audă cît se putea. Înregistrările îl dezamăgiseră. Desigur, nu datorită caracterului lor episodic, prea puţin fluent încă, nici din pricina imperfecţiunilor tehnice, ci pentru motivul mult mai important, din punctul său de vedere, că nu-i ofereau nici o sugestie pentru reluarea cercetărilor. Secvenţele nu conţineau nici cea mai vagă aluzie la accident. Mureşan prevăzuse că Meister avea să fie nemulţumit, dar nu şi proporţiile urmărilor. Frazele lui tăioase, rostite pe un ton stăpînit, îi mai biciuiau auzul şi acum, cînd – concentrat asupra benzii de asfalt, asupra semnelor de circulaţie, asupra partenerilor de cursă, asupra comenzilor şi manevrelor – străbătea bulevardele învăluite în lumina tîrzie şi enigmatică a amurgului.

Frînă brusc în apropierea unei intersecţii, evitînd în ultima clipă să treacă de semaforul roşu. Oare cum de nu l-am observat la timp? Să fiu mai atent, se mustră, în vreme ce aştepta ca lumina să se facă iar verde. Bine că nu m-a văzut vreun miliţian! Reveni cu gîndul la procuror: îi acordase, în termeni ultimativi, 48 de ore pentru a încerca

o experienţă decisivă, spre a redeştepta în creier amintirea întîmplărilor dramatice prin care posesorul acestuia trecuse înainte de a fi internat, fără cunoştinţă, la spitalul de urgenţă.

Zadarnic căutase să-i demonstreze încă o dată că n-avea multe şanse să străpungă acea amnezie selectivă, şi că, în eventualitatea unei reuşite, efectul ar putea fi catastrofal. Ca şi data trecută, omul legii a rămas neînduplecat. Profesorul nu se obişnuia deloc cu ideea de a înfrunta riscurile experienţei care îi fusese impusă. Auzi un claxon impacientat: drumul era liber, iar automobilistul dindărătul lui îl zorea să pornească. Constrîns din nou să acţioneze fu electrizat de o viziune. Viaţa însăşi i se arătă ca un drum pe o autostradă, dirijat de semnale tiranice, de comenzi ineluctabile, lipsit pînă şi de aparenţa celei mai simple opţiuni. Sub presiunea celor buluciţi în urmă, trecerea pe verde nu-i cu nimic mai puţin obligatorie ca oprirea pe roşu. Demară nervos, căci claxonul pornise iar să ţipe.

Directorul refuzase să-l sprijine, printr-o intervenţie la minister: nu-şi punea pielea la bătaie într-un caz în care era amestecată procuratura. El nu pierdea nimic dacă cercetările din laboratorul lui Mureşan ar fi fost tărăgănate printr-o nouă amînare. Întocmai ca în faţa luminii verzi a semaforului, profesorul era silit să meargă înainte. Ultimatumul lui Meister nu-i lăsa nici o altă alegere. Mîine vor pregăti scenariul, vor alcătui noul program şi îl vor încredinţa creierului electronic care juca pentru creierul viu rolul virtualei realităţi, comunicate prin intermediul receptorilor artificiali.

Nu îndrăznea să se gîndească la ceea ce avea să se întîmple. Dacă experienţa dădea greş, n-ar fi fost nici o nenorocire: procurorul va trebui să se declare mulţumit şi va abandona poate cazul. Dar dacă în mintea acelui nenorocit s-ar deştepta totuşi fiinţa traumatizată? Dacă amintirea accidentului ar erupe în lumina conştiinţei? Întrebarea, obsesia întrebării la care nu cuteza să

răspundă, i se răsucea chinuitor sub tîmple. Se simţea istovit. Lumina era tot mai chioară, insuficientă pentru a păstra acuitatea vederii la un nivel mulţumitor şi prea intensă totuşi pentru ca farurile să fi fost de vreun folos. Dacă amintirea?...

Fulgerător, surprinse o siluetă confuză răsărindu-i în faţa maşinii, la cîţiva metri numai. Toată greutatea îi coborî în piciorul drept, proptit pe frînă. Strînse instinctiv volanul. Cauciucurile urlară sinistru, lăsînd dungi negre pe caldarîm şi împrăştiind miros de gumă arsă. Automobilul se opri cu botul în palmele imprudentului trecător care, speriat, abia apucase să schiţeze un gest de uimire. Mureşan coborî şi se pomeni în faţa unui tînăr care îşi netezea cămaşa.

— Eşti teafăr?

— Cred că da, abia se auzi glasul răguşit al acestuia.

— Unde naiba te bagi! Unde ţi-e capul!

Făcu un pas. Îi venea să-i ardă zevzecului două palme, să le ţină minte! Îi privi chipul palid şi, în aceeaşi secundă, Îi apăru înaintea ochilor un alt chip ca de var, pe care îl examinase în timp ce se pregătea pentru operaţia de prelevare a encefalului.

7.

Tolănit pe canapea, Milu răsfoia ziarele. Cînd le găsise la cutie, împăturite strîns şi înghesuite ca vai de lume, încît abia încăpeau, s-a felicitat pentru ideea de a reclama neprimirea lor tocmai la difuzarea presei, şi nu în altă parte. Cine ştie cît ar fi avut de aşteptat. Dacă ar fi înaintat sesizarea la oficiul poştal... Promptitudinea era extraordinară ba, la drept vorbind, era aproape de necrezut! Se întrebă chiar dacă nu cumva întreaga întîmplare a fost un simplu accident, fără vreo legătură cu plîngerea lui.

Avea un sistem de lectură extrem de eficient, adaptat la structura ziarului: parcurgea în diagonală pagina cu ştiri şi

comentarii externe, consulta programul spectacolelor şi al televiziunii, zăbovea mai mult la sport şi la faptul divers, înregistra titlurile articolelor, şi le nota pe cele promiţătoare, de regulă cronici artistice sau literare, eseuri, sau anchete sociale, făgăduindu-şi să revină asupra lor spre a le citi (ceea ce nu se întîmpla niciodată), sărea peste pagina economică şi încheia cu pagina întîi, unde găsea uneori un cursiv digerabil. Un număr nu-i lua mai mult de zece minute. Acest efort minim, însumat minutelor petrecute în faţa televizorului, îi îngăduia să se arate în temă ori de cîte orí se discutau evenimentele zilei, ceea ce îi şi adusese reputaţia de om informat.

În timp ce urmărea frazele scurtei relatări a meciului România – Danemarca din turneul final al compionatului european de handbal masculin, se surprinse acaparat de senzaţia – care îl încerca tot mai des în ultima vreme – a unei prezenţe străine. Intrigat, lăsă deoparte ziarul şi cercetă cu atenţie încăperea. Nu avea înclinaţii mistice; dimpotrivă, formaţia pozitivă îl îndemna să caute întotdeauna explicaţia riguroasă, ştiinţifică, a faptelor. Încercă să identifice sursa neliniştitoarei senzaţii care îl stăpînea. Nu izbuti să remarce nimic neobişnuit, nici o schimbare nu altera ambianţa camerei. Toate piesele de mobilier erau la locul lor, ordinea cărţilor din rafturile bibliotecii nu părea tulburată, covorul era neted, cu ciucurii întinşi, gravurile atîrnau cuminţi pe perete. Se ridică şi porni o examinare sistematică a tuturor încăperilor care alcătuiau apartamentul. Se ghemui sub pat, deschise dulapul şi debaraua, intră în baie şi în bucătărie, ieşi în logie. Degeaba. Verifică uşa de la intrare: era încuiată.

Renunţă să continue percheziţia şi, reluîndu-şi lectura, se aplecă asupra faptului divers. A treia ştire îl facu să tresară. O reciti cu băgare de seamă: „Făptaş necunoscut. Tînărul inginer Popa Emil, angajat al Institutului judeţean de proiectare, a fost internat în cursul copţii precedente, grav accidentat, la spitalul de urgaraţă. În ciuda intervenţiei decise a medicilor, viaţa lui n-a mai putut fi salvată. Deşi

împrejurările accidentului n-au fost încă elucidate, se presupune că vinovatul ar fii un conducător auto care ar fi părăsit locul faptei. Cercetările continuă”.

— Ei nu zău! exclamă cu voce tare Milu. Se pare că tînărul inginer Popa Emil sînt chiar eu… Aşadar, sînt mort!

Izbucni în rîs. Azvîrli ziarul, sări în picioare şi se repezi spre baie. Se opri în faţa oglinzii şi îşi examină figura.

— N-arăt rău pentru un spectru…

Începu să se plimbe prin casă într-o stare de surescitare. Prima emoţie îi trecuse şi mintea îi lucra acum cu febrilitate. Admise că şi-ar fi dorit să-şi vadă numele în ziar – însă, desigur, nu la rubrica decese.

— Trebuie să fie o eroare.

Constată abia acum că a ajuns să vorbească de unul singur. Sînt pe calea cea bună, îşi zise. Roadele burlăciei! Frunzări la repezeală numerele următoare ale ziarului, convins că va da peste o rectificare. S-au mai văzut cazuri. O greşeală de tipar. Ori neatenţia reporterului. Căuta însă în zadar. Eroarea o fi trecut neobservată. Bine că le-a scăpat băieţilor! adăugă Milu în gînd, îngrozit de perspectiva glumelor sinistre a căror ţintă ar fi fost negreşit la atelier. Ochii ii căzură pe un chenar negru de la mica publicitate: „Colectivul Institutului judeţean de proiectare anunţă cu adîncă durere încetarea din viaţă a scumpului nostru coleg şi prieten, ing. Popa Emil. Înhumarea va avea loc astăzi, orele 18,00, la cimtirul «Ziua de apoi». Fie-i veşnică pomenirea“.

— Măgarii ! Carevasăzică, n-au pierdut prilejul..

Milu rămase cu bărbia rezemată în pumni. Gluma se îngroşa prea de tot! Trebuia să facă ceva. Cercetă data ziarului în care îi apăruse anunţul mortuar: era chiar din acea zi.

— Şi nu mi-au spus nimic!

Mai avea o jumătate de oră pînă la anunţata ceremonie funebră. Ce-ar fi să se prezinte la propria lui înmormîntare? Ideea îi părea cît se poate de izbutită. Îşi va arunca un bulgăre pe sicriu, cu mîna lui! Ce mutre lungi vor face toţi!

Adică, ia stai, nu e bine. Puşlamalele care au dat anunţul vor lipsi, mai mult ca sigur. Vor veni cîţiva cunoscuţi, induşi în eroare, şi văzîndu-l în carne şi oase vor socoti că tocmai el i-a tras pe sfoară. Ar fi ieşit un scandal de pe urma căruia n-ar fi cules decît sudalme şi, cine ştie, cîţiva ghionţi. Să stau frumuşel acasă, e mai cuminte, îşi zise Milu.

— Voi cere o dezminţire! Voi cere despăgubiri. Am să-l dau în judecată pe redactorul-şef...

Se gîndi mai întii să telefoneze chiar atunci. „Vă vorbeşte un mort! Vă ofer în exclusivitate un reportaj de pe lumea cealaltă!“ Se îndoia însă că ar mai fi găsit pe cineva în redacţie la şase seara. Îşi rezervă plăcerea pentru a doua zi, la prima oră. Se va înfăţişa personal în biroul redactorului-şef. Îşi putea permite să întîrzie o dată la slujbă: ştia tot institutul că a fost îngropat în ajun!

Încercă să-şi imagineze întîlnirea proiectată pentru dimineaţa următoare. Nu mai trecuse pînă atunci pragul unei redacţii, habar n-avea cum ar putea să arate biroul unui director de ziar. O fi avînd desigur anticameră. Şi secretară, ca orice şef. Va cere să fie anunţat. Să-şi declare oare identitatea? Pentru a spori efectul surprizei, nu cumva ar fi mai bine să se prezinte secretarei sub alt nume? Şi dacă îl vor legitima? În definitiv, redactorul-şef n-avea cum să ţină minte toate ştirile de la faptul divers. Poate nici nu le citea pe toate. Îl va primi oare? Să încerce numai să nu-l primească! Să încerce secretara să-l poarte cu vorba, ori portarul să-l oprească...

Milu citi încă o dată notiţa în care erau consemnate pretinsa lui internare la spital şi eşecul încercărilor de a fi salvat. Oare cum îşi petrecuse el acele ceasuri? Numără zilele, încercă să reconstituie firul evenimentelor. Noaptea ipoteticului accident era chiar noaptea iubirii sale împărtăşite, noaptea îmbătătorului succes... Un plăcut fior îi străbătu trupul numai la amintirea acelei dezlănţuiri nesperate a pasiunilor. Simţi iar atingerea uşoară a braţului ei, şi amestecul acela de spaimă şi fericire care i se înstăpînise în suflet pe cînd, călăuzind-o spre casa lui, se

întreba la fiecare pas dacă nu cumva visează. Trăia din nou nerăbdarea din faţa liftului care nu voia să mai coboare, căci se bloca exact cînd ţi-era lumea mai dragă, şi emoţia care-l sugruma în timp ce urcau pe scară cele şapte etaje, şi graba de a răsuci cheia în broască… Vedea chipul transfigurat al ei, ochii mai mari ca niciodată, trupul ca de marmură, fierbinte totuşi, neaşteptat de fierbinte. Auzea hohotul ei sonor, ca un suflet ridicîndu-se fără prihană la ceruri, hohotul senin, hohotul ei extatic, răscolindu-i încă sîngele.

Şi iarăşi se întoarse în mintea lui clipa de hotar, clipa în care totul s-ar fi putut nărui, cînd braţul ei nu poposise încă, supus şi imponderabil, pe braţul lui, şi încă ea nu apucase a-l întreba, fără s-o audă, dacă nu-i aşa că nu stă departe. Clipa cînd, orbit de lumina farurilor, fusese încercat de straniul gînd că retrăia un vis, ori poate amintirea unei vieţi imaginare. Alungă acel gînd şi porni spre dormitor. Ajuns la capătul patului, se aplecă, deschise sertarul comodei şi scoase de acolo o brăţară dintre cele mai ieftine, dintr-un aliaj inoxidabil încrustat cu cristale de sticlă colorată. Cîntări în palmă obiectul lucitor şi banal pe care ea îl uitase pe pernă în noaptea aceea de pomină şi care pentru el era nepreţuit.

8.

— Vă caută cineva…

— Cine?

— Nu şi-a spus numele. Zice că aţi vorbit la telefon. Redactorul-şef Croitoru tocmai examina, împreună cu secretarul general de redacţie Opriş, macheta ziarului de a doua zi, desfăşurată pe masa lungă de şedinţe. Tehnoredactorul Marton stătea în picioare, făcînd o figură umilă şi bîlbîindu-se vizibil cînd i se punea cîte o întrebare.

— Să aştepte. Adică nu, spune-i să intre.

Secretara ieşi. Redactorul-şef mai aruncă o privire pe

machetă, apoi le zise celor doi subalterni:

— Veniţi mai tîrziu. Vă chem eu.

Marton se repezi să strîngă paginile împrăştiate pe masă.

— Lasă-le aici.

— Mă gîndeam să...

— Ar putea pregăti pînă atunci o variantă la a treia, interveni Opriş.

— O ştie el pe dinafară...

Uşa se deschise şi în prag se arătă misteriosul vizitator. Salută, făcu cîţiva paşi şi rămase în picioare. Croitoru îl pofti să ia loc şi se aşeză în jilţul impunător dindărătul biroului. Noul venit aşteptă cîteva clipe şi abia după ce rămaseră singuri dădu curs invitaţiei. Redactorul-şef o sună pe secretară:

— Două cafele!

Îşi amintea foarte bine discuţia telefonică. Un ins care dorea să rămînă anonim îl căutase cu o zi în urmă pentru a-i solicita o întrevedere, pretinzînd că ar deţine date interesante cu privire la cazul Popa. Rămăsese mai întîi descumpănit, căci singurul care ştia că s-a interesat personal de acest caz era Ionel Georgescu, un om pe a cărui discreţie putea să conteze. Parcă ghicindu-i nedumerirea, nevăzutul interlocutor adăugase că nu înţelegea să trateze prin intermediari. Ar fi fost posibil, deci, să fie vreunul dintre cei cu care reporterul stătuse de vorbă. Nu înţelegea însă nici acum, cînd îl avea în faţă, de ce refuzase să-şi declare identitatea.

— Aştept, zise, văzînd că celălalt continua să tacă.

— Vă solicit o favoare: să acceptaţi ca numele meu să vă rămînă pe mai departe necunoscut.

— La ce bun atîta mister?

— Datele pe care vi le voi împărtăşi constituie un secret de serviciu. Nu vreau să-mi risc slujba.

— N-aveţi decît să nu mi le spuneţi.

— Nu vă interesează cazul?

— Nu într-atît încît să mă las implicat ca instigator în

divulgarea unui secret...

Necunoscutul zîmbi.

— N-am venit să vă întind o cursă. Încerc pur şi simplu să ies dintr-o dilemă. Ezit între tăcerea la care mă obligă legea şi nevoia de a vorbi, dictată de propriile mele convingeri. Ştiu, o să-mi spuneţi că vreau să scot castanele din foc cu mîna altuia, că vă încarc cu povara propriilor mele decizii. S-ar putea să aveţi dreptate. Totuşi, eu unul m-am decis; de aceea mă şi aflu aici. N-am dreptul să ascund opiniei publice ceea ce ştiu. Nu poate exista nici o lege care să mă silească să-mi sugrum conştiinţa...

— Eu nu sînt opinia publică.

Frazele, oarecum emfatice, nu-1 prea convingeau.

— Sînteţi reprezentantul ei cel mai autorizat.

— Aruncăm, aşadar, pisica moartă în grădina vecinului. Mai exact, în grădina mea. Ei, s-auzim, despre ce pisică moartă e vorba!

— E vorba despre creierul viu al unui mort.

Redactorul-şef avu senzaţia că era pe cale de a ajunge victima unei farse, dacă nu cumva avea de-a face cu un om căruia ii lipseau cîteva şuruburi importante. Mai păţise cîndva un lucru asemănător, avusese nefericita inspiraţie de a-l primi în audienţă pe unul dintre acei nebuni liniştiţi care terorizează redacţiile cu scrisori vehemente împotriva gazelor de eşapament sau a utilizării neraţionale a cutiilor de chibrituri şi pe care, pînă în clipa cînd îţi mărturisesc cu modestie că au descifrat scrierea din Insula Paştelui şi ultimul mesaj sosit din Nebuloasa Crabului, poţi chiar să-i socoteşti în toate minţile.

— Aţi auzit, probabil, de experienţele care se desfăşoară în cîteva centre ştiinţifice ale lumii în legătură cu posibilitatea de a păstra în viaţă un creier izolat după ce a survenit moartea clinică a organismului.

Citise, într-adevăr, prin revistele străine, cîte ceva, dar socotise că sînt ştiri de senzaţie, fără suport real, fructul unui soi de gazetărie ştiinţifico-fantastică, practicată cu mare pricepere, ce-i drept, şi cu un enorm succes la public.

— Ei bine, continuă celălalt, un asemenea laborator se află şi în oraşul nostru. Pare de necrezut, dar acesta e adevărul. Un adevăr ţinut, cel puţin deocamdată, în cel mai straşnic secret.

— Ăsta era secretul?

O femeie îmbrăcată cu un halat albastru intră purtînd pe o tavă nichelată două cafele şi două pahare aburite, cu apă minerală. Îşi îndeplini cu discreţie misiunea şi ieşi în vîrful picioarelor. Redactorul-şef făcu un gest semnificativ cu mîna, apucă ceşcuţa de cafea şi sorbi o înghiţitură. Apoi zise:

— Nu văd unde era dilema… problema de conştiinţă…

— Cum să vă spun… cîtă vreme experienţele se făceau pe pisici, pe cîini, chiar pe maimuţe, situaţia era clară. Animalele au fost sacrificate întotdeauna în numele ştiinţei.

— Am înţeles că nu e vorba de o sacrificare.

— În sens fizic nu. Se acţionează abia după certificarea morţii clinice şi numai în stări ireversibile. La fel ca în cazul prelevării altor organe sau ţesuturi, în vederea transplanturi-lor şi grefelor.

— Şi atunci?

— Nu vă daţi seama că e cu totul altceva? Creierul nu e un organ oarecare. El e sediul conştiinţei, al personalităţii umane. Se comite un sacrilegiu!

Necunoscutul se înfierbîntase.

— Legile actuale permit prelevarea ţesuturilor şi organelor chiar dacă individul în cauză nu şi-a exprimat în timpul vieţii acordul expres în acest sens. Dar legiuitorul n-a avut în vedere encefalul, căci nivelul de atunci al cunoştinţelor medicale nu făcea să se întrezărească o asemenea posibilitate. Or menţinerea în viaţă a creierului anulează sensul juridic al decesului, căci tocmai el este sediul individului, al personalităţii. Prin urmare, însăşi efectuarea experienţei este ilegală!

Deşi frazele erau limpezi, nu izbutea încă să prioeapă unde anume vroia celălalt să ajungă, ce urmărea să demonstreze. De ce nu-şi făcuse cunoscut punctul de

vedere către cei de care depindea continuarea experienţelor? Acţionase cumva fără succes? Căuta să obţină sprijinul indirect al ziarului? Poate că da.

— Şi cazul Popa?

— Despre el e vorba!

Vasăzică aşa se explica absenţa oricărei referiri la encefal în buletinul de autopsie pe care i-1 adusese Georgescu. Lucrurile începeau să se lămurească.

— Ştiţi cumva… în ce constă această experienţă? Ce se urmăreşte?

— Aproximativ. Vedeţi, eu nu lucrez chiar în colectivul profesorului Mureşan.

— Profesorul Mureşan e…?

— Exact. El dirijează toată povestea asta. Un savant eminent, deşi atît de tînăr încă… Mă mir că n-a sesizat, ca să zic aşa, dimensiunea etică a problemei.

— Şi totuşi, ceva ştiţi, nu-i aşa?

— N-aş putea să vă spun dacă experienţa se limitează la salvarea creierului, sau dacă are în vedere mai mult de atît.

— Ce anume?

— Ştiu şi eu, sondarea memoriei, să zicem. Există la laborator o foarte complicată aparatură electronică, un creier artificial dintre cele mai perfecţionate. Ori, poate, cine ştie, se pregăteşte o viitoare reimplantare într-un alt trup…

— Ar fi posibil?

— La ora actuală, nu. Dar peste un timp…

Redactorul-şef îşi aminti subit, cu o claritate uimitoare, că în acea noapte îl visase pe Popa Emil. Tînărul dăduse buzna la el în birou şi îi cerea, cu un surîs ironic, să-l atingă, pentru a se convinge că nu era o arătare. Degeaba, zicea, mi-aţi furat fotografia din buletin. Pretindea o dezminţire a ştirii publicate la faptul divers şi despăgubiri pentru daunele pricinuite. Am să vă învăţ minte, mai adăugase, înainte de a ieşi pe balcon şi a se azvîrli de acolo spre pămînt într-un salt acrobatic, să mai circulaţi cu farurile aprinse! Închise ochii, ca spre a-şi împrăştia vedenia, şi se

adresă apoi interlocutorului său:

— Cu ce vă putem fi noi de folos?

— O ştiţi mai bine ca mine. Eu unul mi-am făcut datoria.

Îl privi drept în ochi:

— Şi cum spuneaţi că vă cheamă?

Celălalt rămase descumpănit.

— Doar nu vă imaginaţi că aş putea amesteca ziarul într-o asemenea afacere fără să am habar cine este cel care mi-a furnizat informaţiile!

Necunoscutul se ridică

— Credeam că ne-am înţeles.

— Vă rog să nu mă puneţi în situaţia neplăcută de a ordona portarului să vă legitimeze…

Urmară cîteva clipe de tăcere. Omul chibzuia cu fălcile încleştate, palid la faţă şi contrariat.

— Numele meu, rosti el parcă cu alt glas, este Demetrius. Constant Demetrius, medic-şef la spitalul de neurochirurgie. Vă salut.

Se îndreptă spre uşă, înainte de a apăsa pe clanţă, întoarse capul şi adăugă:

— Şi nu uitaţi, experienţa e secretă. Strict secretă!

Redactorul-şef o sună pe secretară. Ea dădu să intre, ciocnindu-se aproape de cel care pleca.

— Să vină Georgescu!

— Dar aşteaptă tovarăşul Opriş, cu macheta…

— Să mai aştepte!

9.

La acea oră a după-amiezii, cînd arşiţa zilei începea să se mai domolească, cînd dinspre lac pornea să adie o răcoare plăcută, făcînd să freamăte frunzele plopilor atinse deja de semnul sfîrşelii, parcul îşi redobîndea puterea de atracţie. Îşi făceau apariţia bunicuţe sau bone împingînd cărucioare, pensionari cu cîte-un ziar sau fără, adolescenţi ieşiţi de la ştrand, ori fete mergînd grăbite cîte două, la

braţ. Aşezat pe banca lui favorită, sub un castan cu proporţii de catedrală, Ştefan Meister privea absent în lungul aleii care se însufleţea. Chibzuia la cele petrecute în ultimele zile în cazul Popa şi nu găsea nici o sugestie de ieşire din punctul mort. Era pentru prima oară că analiza la modul serios eventualitatea de a clasa dosarul.

Încercarea, în care îşi pusese atîtea speranţe, de a învia în creierul salvat al victimei amintirea accidentului, a dat greş. După o împotrivire înverşunată, Mureşan acceptase intercalarea în scenariul unei zile a ştirii de fapt divers care anunţa moartea inginerului Popa Emil. Reacţia creierului a fost clară: nu încăpea îndoială că accidentul îi dispăruse din conştiinţă, că îşi trăia cu seninătate existenţa virtuală ca şi cum şi-ar fi continuat în mod firesc viaţa lui adevărată. Fie că, aşa cum susţinea profesorul, era o măsură de autoconservare – căci ce om întreg la minte s-ar putea împăca cu gîndul că e mort şi viu în acelaşi timp? — fie că agresiunea nici măcar nu fusese înregistrată vreodată în memorie, survenind după pierderea cunoştinţei ori în timpul somnului, iar atunci strădania de a descoperi pe această cale făptaşul era încă şi mai zadarnică.

Deşi experienţa profesională îl învăţase să nu se lase influenţat de aparenţe – şi omul în cauză îi părea integritatea personificată – îi era imposibil să ia în considerare, cu toată gravitatea, ipoteza că accidentul ar fi fost pus la cale chiar de către iniţiatorul experienţei. E drept, el ar fi fost primul beneficiar al succesului, în planul prestigiului ştiinţific mai ales, dar – de ce nu? — recompensat poate chiar cu un premiu Nobel. Cunoştea destule cazuri, ajunse celebre, de savanţi cinici şi chiar criminali. Dar, în situaţia de faţă, crima ar fi fost cu totul gratuită, avînd în vedere că, oricum, decesele accidentale — compatibile cu păstrarea în viaţă a unui creier sănătos — erau suficient de frecvente în oraşul lor. De altfel, din pură conştiinciozitate, procurorul îl verificase discret pe şeful laboratorului, iar alibiurile acestuia erau solide.

Mai presus însă de orice nu-şi putea ascunde admiraţia

crescîndă faţă de geniul profesorului Mureşan, faţă de formidabila realizare al cărei autor era. Să prelungeşti existenţa unui om dincolo de mormînt – chiar pe un tărîm iluzoriu numai – e o faptă cu valoare de mit, insuflînd ştiinţei puteri demiurgice. A ucide însă cu sînge rece un om numai şi numai pentru a-1 hărăzi unei vieţi părelnice ar fi fost o monstruozitate fără seamăn. Cele două ipostaze, îşi zise Meister, nu pot fi compatibile. Cristos şi Iuda nu încap într-un singur personaj!

Simţi o gîdilătură uşoară: o furnică uriaşă i se suise pe mînă şi se plimba agitată, dezorientată, mişcîndu-şi cu un spor de prisos piciorușele arcuite. O urmări cîteva clipe, apoi îşi scutură mîna şi furnica plană în iarbă. Mersul în zig-zag al insectei îi sugerase o asemănare cu propria lui rătăcire în căutarea adevărului. Gîndul de a abandona ancheta îl nemulţumea cu atît mai mult cu cît ştia că un reporter s-a interesat de caz. Nu-i plăcuse niciodată să aibă de-a face cu presa şi îi evita pe ziarişti, fără a izbuti întotdeauna să se descotorosească de ei. Cu nici un preţ însă nu accepta să discute despre un dosar nesoluţionat încă.

Din păcate, ultimul fapt semnificativ a rămas şi el fără o urmare utilă. Ofiţerul care conducea ancheta fusese căutat de şeful atelierului în care lucrase inginerul Popa: îi solicita o întrevedere. A plecat de îndată la Institutul judeţean de proiectare, s-a prezentat la şeful de atelier şi a aflat de la acesta că oamenilor de aici li se întîmplau lucruri ciudate. Mai toţi îl visau, noapte de noapte, pe fostul lor coleg venind, ca de obicei, la lucru. Dacă i s-ar fi întîmplat doar unuia sau altuia, cînd şi cînd, spunea el, ar mai fi putut înţelege. Dar descoperiseră, cu uimire, că fenomenul depăşea limitele unei întîmplări, ale unei simple coincidenţe. În detalii, visele difereau – fiecare îl vedea pe nefericitul inginer într-o altă stare de spirit, costumat altfel şi spunînd altele – dar de fiecară dată scena era aceeaşi, atelierul, iar discuţia se învîrtea în jurul subiectelor predilecte ale colectivului lor.

De îndată ce ofiţerul îi prezentase faptele, procurorul l-a vizitat pe Mureşan. Mai întii, profesorul s-a arătat surprins, cerîndu-i amănunte şi punîndu-i întrebări al căror sens nu-l putea înţelege. Apoi, după minute lungi de reflexie, i-a propus o explicaţie provizorie, pe care urma să o mai verifice. După opinia savantului, asemenea vise nu puteau fi decît urmarea activităţii coordonate a creierului uman şi a super-creierului electronic pe parcursul acelui scurt interval de timp al nopţii cînd – după ce elaborarea programului pe baza scenariului cotidian lua sfîrşit – avea loc declanşarea trăirii propriu-zise.

— S-ar spune că eroul nostru duce o viaţă de noapte. De fapt, timpul obiectiv nu prea are mare însemnătate pentru el: o zi, în viaţa lui, durează pentru noi doar cîteva minute. Înregistrările pe care le-ai vizionat sînt încetinite de vreo patru sute de ori. Aşadar, în timpul minutelor de activitate, ar fi posibil ca prin contopirea făpturii vii cu făptura artificială să se constituie suportul unor fenomene de natură telepatică, generate însă cu o intensitate mult mai mare decît se întîmplă între muritorii de rînd...

Profesorul a continuat pe un ton inspirat, subjugîndu-l:

— Acest hibrid, aceasta himeră, jumătate om şi jumătate maşină, întîlneşte în viaţa lui iluzorie personaje care există în realitate şi care, la ora cînd se desfăşoară experienţa, se pot afla în starea de somn paradoxal, de somn cu vise. Viziunile colegilor lui Popa ar putea fi pricinuite, printr-un fel de telepatie grandioasă, de faptele puse la cale în laboratorul nostru.

Meister se înfioră la amintirea acelor fraze. Prefera vizionarea pe monitor a înregistrărilor magnetoscopice unei comunicări directe, fie ea şi în somn, cu personalitatea tiranică a straniei himere. Se gîndi la ceea ce s-ar fi întîmplat dacă trăirile ar fi fost provocate în cursul zilei: îşi imagină întîlnirea unui ins neavizat cu spectrul nefericitului Popa... Se scutură ca de o atingere de coşmar şi îşi consultă cronometrul. Auzi paşi. Lîngă banca lui se oprise o femeie.

— Îmi permiteţi să iau loc, stimate domn?
O privi lung şi zise arţăgos:
— Dar sînt atîtea bănci libere…
— Nu-mi place să stau singură în parc, rîse ea şi se aşeză. Apoi, apropiindu-se:
— Ador întîmplările neprevăzute…
— Dar vă rog, mormăi procurorul retrăgîndu-se spre marginea băncii, sînt un om serios! Sînt căsătorit, am şi un copil!
— Exact cum mi-am visat întotdeauna…
— Vă previn, sînt om al legii !
— Mă dau în vînt după senzaţiile tari – rosti femeia în extaz şi înlănţuindu-1 cu braţele, îl sărută prelung.
— Atunci, zise Meister, hai să-l luăm pe Hans de la creşă.

10.

Luă pe buze un strop de coniac, doar atît cît abia să-i ardă vîrful limbii şi să-i lase o aromă fierbinte în cerul gurii. Acesta era stimulentul lui obişnuit. Unii îşi compuneau articolele sorbind cafele, ori fumînd bezmetic, alţii bînd pepsi, sugîndu-şi pipa stinsă, ori ronţăind caramele. El se mulţumea cu un păhărel de coniac oarecare de calitate oricît de proastă. În schimb, avea nevoie de linişte. Avea colegi care puteau scrie la redacţie, în vacarmul telefoanelor, într-o bodegă afumată şi cu lumină chioară, sau chiar în tribuna arhiplină a unui stadion dezlănţuit. El n-o făcea decît acasă, zăvorît în camera lui, după ce îşi trimitea nevasta şi copiii la culcare. În miez de noapte, cînd zgomotele oraşului, se destrămau treptat, îşi simţea mintea mai trează ca oricînd, iar gîndurile i se ordonau cu repeziciune în fraze clare, gata pentru a fi aşternute pe hîrtie.
Ionel Georgescu îşi privi masa de lucru: un teanc de ziare şi reviste, file cu însemnări, un carnet în care îşi

notase indicaţiile redactorului-şef, hîrtii mototolite, stiloul deschis, călimara, paginile umplute cu un scris mărunt ale articolului aproape încheiat. Aşeză paharul şi reciti ceea ce scrisese:

„Puţini au fost, desigur, telespectatorii din urbea noastră a căror inimă să nu se fi umplut de mîndrie atunci cînd, vizionînd o emisiune ştiinţifică dedicată celor mai noi realizări ale neurochirurgiei pe plan mondial, l-au recunoscut în distinsul savant solicitat să răspundă la întrebările puse din întreaga ţară tocmai pe iubitul şi respectatul nostru profesor George Mureşan. Era încă o confirmare a înaltului standard intelectual al bătrînei noastre cetăţi universitare, a prestigiului de care se bucură reprezentanţii vieţii noastre ştiinţifice şi culturale între hotarele patriei şi, aş spune, chiar dincolo de ele. Îndrăznesc, stimaţi cititori, să vă readuc în memorie unul dintre subiectele dezbătute cu acel prilej, şi anume posibilitatea de a menţine creierul uman în viaţă după ce organismul a trecut pragul ireversibil al nefiinţei.

După cum se ştie, ca şi în alte cazuri, primele experienţe au fost făcute pe animale. Encefale prelevate de la şobolani, iepuri, cîini, pisici sau maimuţe au fost, într-o primă fază a cercetărilor, conservate pe perioade tot mai mari, cu ajutorul temperaturilor scăzute, după care s-a încercat revitalizarea lor, şi chiar reimplantarea în cutiile craniene ale altor exemplare din aceeaşi specie. În paralel, alte laboratoare dezvoltau tehnica alimentării cu sînge a creierelor animale izolate, păstrate în soluţii imitînd compoziţia lichidului cefalo-rahidian. Rezultatele s-au dovedit încurajatoare şi, aşa cum reieşea şi din amintita emisiune TV, în cîteva mari spitale din lume, chirurgi iluştri au izbutit să aplice cu succes această tehnică la om, reeditînd vîlva stîrnită cîndva de primul transplant de cord reuşit de Christian Barnard. Evident, nu mai erau experienţe pe viu, ca în cazul animalelor, ci intervenţii ulterioare instalării morţii clinice, la pacienţi fără speranţă de a mai fi salvaţi.

Înclinîndu-se cu uimire în faţa extraordinarei realizări ştiinţifice, declarîndu-ne entuziasmul în faţa uluitoarei performanţe tehnice, nu trebuie, totuşi, să pierdem din vedere implicaţiile mai profunde şi complexe ale unui asemenea experiment. El reprezintă, fără îndoială, un pas înainte al cunoaşterii care, peste un timp greu de precizat încă, ar putea deschide căi revoluţionare de a acţiona pentru salvarea unor vieţi aflate în primejdie. Să fie însă orice pas un eveniment salutar, demn de aplauze şi încurajare? Istoria ştiinţei cunoaşte destule împrejurări dramatice, momente de cumpănă, destule descoperiri regretate chiar de către autorii lor. Dacă ar fi să numesc aici doar fisiunea nucleară şi manipularea genetică, şi încă ar fi destul. Pînă şi grefa cardiacă a stîrnit la vremea ei destule controverse. E neapărată nevoie oare să adăugăm listei încă un paragraf, poate cel mai cumplit?

Nici azi nu s-a stins ecoul acelei teribile înfruntări a conştiinţelor pe care ampla discuţie în jurul afirmării dreptului la o moarte demnă a prilejuit-o. E oare necesar să îi reînviem argumentele? Este cumva mai uman să prelungeşti o existenţă de chinuri şi suferinţe, o inutilă vegetare în imperiul durerii, lipsită adeseori pînă şi de simţul conştiinţei, atunci cînd nu mai există nici o şansă de supravieţuire, decît să o laşi să se stingă întru împăcarea din urmă? Este cumva semn de omenie să cheltui energie şi pricepere, nervi şi talent, să iroseşti medicamente scumpe şi să blochezi aparate de mare căutare la căpătîiul unui muribund irecuperabil, pentru a-i dărui cîteva zile sau săptămîni de comă prelungită, cînd atîtea alte boli şi traume perfect vindecabile astăzi se agravează sau devin netratabile din cauză că intervenţia salvatoare nu soseşte la timp, sau cînd atîtea maladii îşi mai aşteaptă leacul din partea aceloraşi energii şi talente, sustrase cercetării şi meditaţiei?

Desigur, dificultatea de a tranşa – motiv pentru care dezbaterea a şi rămas fără urmări practice – decurgea din imposibilitatea de a decide, în fiecare caz în parte, unde

anume se află limita ultimei speranţe. Nici un medic care îşi merită numele nu şi-ar lua răspunderea să suspende îngrijirile acordate pacientului fără a încerca pînă şi imposibilul spre a-1 smulge morţii. În cazul nostru însă, al experienţelor pe creiere izolate, nu există nici un fel de dilemă, nemaifiind vorba de a salva o viaţă.

Veţi spune, poate, că tocmai această realitate simplifică lucrurile: ce ar putea împiedica oare utilizarea, în nobila cauză a ştiinţei, a unui organ desprins unui cadavru? Se ştie doar că practica juridică internaţională a consacrat principiul de a încuviinţa recoltarea dupţă moarte de organe şi ţesuturi în vederea transplantării, pînă şi atunci cînd posesorul lor, în viaţă fiind, nu şi-a manifestat explicit consensul la o asemenea perspectivă, apreciindu-se – pe bună dreptate – că interesul ocrotirii sănătăţii şi a vieţilor aflate în primejdie trebuie să prevaleze asupra oricăror prejudecăţi. Acest principiu nu poate fi însă extins şi asupra encefalului, pentru motivul absolut evident că atîta timp cît creierul se mai află în viaţă, nu se poate afirma decesul persoanei în cauză şi am avea implicit de-a face cu o acţiune ilegală, cu o vivisecţie odioasă. Voi adăuga că nici scuza salvării altei vieţi, invocată în operaţiile de transplant, nu mai există în asemenea situaţii, care nu pot fi deocamdată justificate. Apelul ia ideea de progres al cunoaşterii nu e nici el mai convingător: progresul nu poate fi opus legii, şi nici acceptat cu orice preţ.

Căci, dincolo de aspectul legal şi abstract-teoretic, ceea ce îndeamnă la meditaţie sînt consecinţele practice, psihologice şi etice. Refuz să mă gîndesc la imaginea monstruoasă – din fericire, rezervată cel mult unui viitor mai depărtat – a unui creier continuîndu-şi viaţa într-un corp străin. Mă opresc la simpla existenţă concretă a unui encefal izolat de trup, şi mă înfior. Ce poate fi mai categoric opus plenitudinii condiţiei de om decît o minte care şi-a pierdut făptura, căreia i-au fost răpite nu numai braţele, nu numai capacitatea de a se deplasa, nu numai putinţa de a se exprima, ci pînă şi privilegiul elementar al celor mai

simple fiinţe, acela de a se afla în contact cu lumea, de a percepe lumina şi căldura, formele şi culorile, sunetele şi miresmele!

Şi chiar abstracţie făcînd de comunicarea cu realitatea obiectivă, ştim noi oare ce s-ar putea petrece în străfundurile unei conştiinţe brusc zăvorîte în sine? Ce suferinţe fizice ori psihice se răsucesc în neuronii hrăniţi cu sîngele de împrumut al inimii artificiale? Ce chinuri – cu nimic mai suportabile, chiar dacă fictive – cutremură centrii coordonatori ai mădularelor amputate? Ce deznădejdi subjugă sufletul prăvălit în întuneric? Un ocean de durere, peste puterile unui om, se poate revărsa peste digurile, prăbuşite ale solidarităţii umane în gîndul copleşitor de a te şti singur, mai singur, mai orb şi mai neputincios chiar decît un sclav zidit de viu în temelia unui templu".

Gazetarul deschise carnetul de note şi reluă frazele privitoare la finalul articolului, aşa cum i le dictase tovarăşul Croitoru. Cheia întregului rechizitoriu, în concepţia redactorului-şef, stătea tocmai în acest final. Georgescu era obişnuit să-şi alcătuiască argumentaţia după cum i-o cereau indicaţiile şefului şi izbutea mai întotdeauna să dea formă publicistică finită şi exactă intenţiilor care îi erau comunicate foarte sumar şi aproximativ. De data aceasta însă avea unele ezitări. Nu prea înţelesese rostul articolului, împotriva cui anume era îndreptat şi nici cu ce scop. Bănuia doar că avea o legătură cu cazul Popa, pe urmele căruia fusese trimis tot fără să priceapă semnificaţia misiunii sale. Un anume simţ al disciplinei şi al prudenţei îl oprea să pună întrebări, chiar atunci cînd era nedumerit. Îşi spunea că, pînă la urmă, fiecare e dator să-şi vadă de treaba lui. Rosturile şi semnificaţiile erau treaba şefilor. Treaba lui era să scrie ceea ce i se cerea. Şi se străduia să o facă, chiar şi atunci cînd nu-i era foarte clar ce anume i se cerea. Să înfierăm, îi zisese şeful, goana după celebritatea cu orice preţ, cu preţul nesocotirii normelor etice. Să arătăm unde poate duce una ca asta. Să invităm la răspundere şi iar la

răspundere. Pe cine să invităm, cui să arătăm şi ce se înţelege prin expresia una ca asta, tovarăşul Croitoru nu precizase, după cum nu menţiona nici a cui goană după celebritate s-o înfierăm. Georgescu îşi mai prelinse o picătură de coniac pe vîrful limbii, luă stiloul şi, răsucind în minte frazele redactorului-şef, îşi încunună opera:

„Cui i-ar putea servi asemenea stupidă, cutremurătoare jertfă? Cel mult gloriei efemere a vreunui pretins om de ştiinţă – şi zic pretins pentru că nu poate exista ştiinţă autentică acolo unde omul abdică, şi pentru că nu se poate numi om acela care sacrifică ambiţiei şi orgoliului său, setei sale nesăbuite de notorietate, dreptul sacru al unui muribund la odihna trupului şi a sufletului. Mi-ar plăcea să cred că savanţii zilelor noastre, cunoscători ai pildelor istoriei şi deveniţi mai înţelepţi, nu rîvnesc la o astfel de glorie searbădă.

Altminteri, stimaţi cititori, ar fi să ne aştepte zile triste. Văd genii malefice hărăzind omenirii coşmaruri lugubre pe lîngă care destinul rătăcitorului suflet al părintelui lui Hamlet e un naiv joc de copii. Văd minţi robite unei nemuriri înspăimîntătoare, pe un tărim bîntuit doar de strigoii fanaticului Ev de Mijloc. Văd oameni cerşindu-şi zadarnic răscumpărarea dintr-un purgatoriu faustic căruia nici păcatele Sodomei nu i-ar justifica existenţa şi nici pana unui nou Dante nu i-ar putea descrie abjecţia. Văd tartori în halate albe smulgîndu-le creierul unor bieţi şi nevinovaţi muritori, pentru a-i despuia de orice taină, de orice refugiu, pentru a le scotoci în ungherele cele mai ferite ale conştiinţei, pentru a smulge eului cea din urmă redută, ultima fărîmă de intimitate. Disecate cu microtomul, afişate pe ecranele monitoarelor, analizate moleculă cu moleculă, văd sentimentele şi emoţiile noastre cele mai gingaşe reduse la ecuaţii şi formule, întru spulberarea oricărui sens al noţiunii însăşi de umanitate.

Să alungăm asemenea oribile vedenii şi să spunem un nu răspicat celor care, dintr-un motiv sau altul, ar vrea să acrediteze un mit al ştiinţei suverane, al ştiinţei-pentru-

ştiinţă. Cunoaşterea omenească n-a avut şi nu poate avea alt rost decît acela de a-l servi pe om. Conştiinţa întregii omeniri veghează şi voinţa ei stă chezăşie ca acest adevăr să-şi perpetueze în veacuri sentinţa. E un temei de mîndrie al poporului nostru că fiii săi cei mai de seamă, savanţii de frunte ai ţării, au slujit întotdeauna cele mai nobile idealuri umaniste“.

Ionel Georgescu revăzu ultimele pasaje şi se declară mulţumit. Nu-i rămăsese decît să găsească un titlu. Închise ochii : abia acum simţea oboseala. Efortul celor aproape cinci ore de concentrare îi storsese parcă toată puterea. Ce titlu să-i pună articolului? „Dreptul la odihna sufletului“… Nu-i rău, îşi zise reporterul. Totuşi, parcă sună uşor mistic. Să încerc altceva. De pildă, „Creierul fără trup“. Cam palid. Neconvingător. Mai bine „Coşmarul nemuririi “! Cred că o să meargă. Îl scrise în fruntea primei pagini, îl sublinie, apoi îşi puse semnătura în josul celei din urmă. Examină paharul: mai rămăsese o înghiţitură din lichidul de culoarea chihlimbarului. O turnă pe gît. Se putea duce la culcare.

11.

Aşadar, trebuia să ia cuvîntul. Aşa cum se aşteptase, urma să vorbească primul. Misiunea lui nu era deloc uşoară. În ajun, meditase pe îndelete la tot ce avea de zis. Recitise articolul cu pricina, fără a-şi putea descuraja bănuiala că – deşi în text nu se făcea nici o aluzie la cele desfăşurate în laboratorul său, în cel mai strict secret – el era gîndit anume ca să-i pună beţe în roate de către cineva care nu era cu totul străin de experimentul Popa. Să fi fost procurorul? Puţin probabil întrucît acesta avea oricînd posibilitatea să-i curme investigaţia fără a recurge la sprijinul ziarului. În plus, era la curent cu datele exacte ale problemei şi nu l-ar fi pus pe reporter să bată cîmpii în acele gratuite pasaje groteşti. Să fi fost directorul? Îşi vedea cumva orgoliul atins în eventualitatea reuşitei? Ar fi

fost stupid. N-avea decît să-şi treacă atunci numele în fruntea listei colectivului. N-ar fi fost primul şi nici ultimul caz. Să fi fost bunul meu prieten Constant? se întrebă Mureşan nedumerit. Nu, nu găsea nici o explicaţie. Absorbit de preocupările lui ştiinţifice, ignorase mai totdeauna hăţişurile prin care se încolăcesc întortocheatele cărări ale nimicniciei. Îi considera pe semenii săi buni şi generoşi, aşa cum se socotea pe sine – motiv evident de repetate deziluzii, din care nu trăsese nici foloase şi nici învăţătură.

— Stimaţi tovarăşi, spuse, cercetînd chipurile celor din jur. Nu sînt un bun vorbitor. Cred că nu e nevoie să prezint istoricul experimentului nostru. Aş vrea să precizez doar cîteva chestiuni. După cum ştiţi, încercarea noastră nu se referă la simpla menţinere a unui creier în viaţă, lucru devenit de acum operaţie de rutină în cîteva mari laboratoare ale lumii. Noi am făcut un pas mai departe, propunîndu-ne să-i oferim pacientului nostru iluzia că trăieşte cu adevărat. Desigur, articolul lui Ionel Georgescu e scris cu mult suflet şi cu talent. Dar purgatoriul pe care el îl invocă, în cazul de faţă, nu există. Noi ştim – cu aproximaţie, e drept, dar concludent – că inginerul Popa nu se chinuieşte. El are impresia că îşi continuă pur şi simplu existenţa. Nici măcar nu ştie că pentru colegi şi prieteni e mort. La insistenţele procuromlui Ştefan Meister i-am prezentat ziarul în care, la rubrica faptul divers, a apărut ştirea accidentului şi a morţii sale. S-a amuzat. A cerut redactorului-şef să se publice o dezminţire. Nu vă amintiţi un astfel de vis, tovarăşe Croitoru?

— Cred că da.

— Ei bine, visul pornea de aici. Din laborator. Cum vedeţi, inginerul Popa nu e un damnat, constrîns de tartorii în halate albe să ispăşească o vină inexistentă. Dimpotrivă, într-un anume sens e mai fericit. Scenariile noastre, pe care i le pregătim zilnic, ţin seama de dorinţele lui, ceea ce în viaţa reală, nouă, muritorilor de rînd, s-o recunoaştem, nu ni se prea întîmplă..

— Aş avea o întrebare, se încruntă Petru Meteş,

secretarul comitetului judeţean de partid, care conducea dezbaterea. De unde ştiţi că aparatele dumneavoastră nu se înşeală? De unde ştiţi că ceea ce programaţi prin intermediul computerului se şi realizează, ca să zic aşa, în planul subiectiv al creierului?

— Am experimentat aparatele noastre pe oameni teferi.

— Adică pe cine, dacă nu sînt curios?

— Pe propria noastră piele. În plus, am elaborat şi o tehnică de exteriorizare a trăirilor, pe care le putem înregistra pe magnetoscop. Înregistrările vă stau la dispoziţie. Cu toate că sînt reflectări rudimentare, cred că ele pot convinge pe oricine. Atîta am avut de zis.

— Ar fi bine să vedem cîteva benzi, sugeră Theodor Focşa, reprezentantul ministerului.

Se apropiară de ecranul monitorului. Eva le oferi chiar secvenţa în care Popa răsfoia ziarele întîrziate, găsite la cutia de scrisori. O urmăriră cu atenţie. Imaginile arătau ca filmate cu o cameră de luat vederi al cărei obiectiv ar fi fost instalat exact în ochii personajului. El nu apăru în cadru decît atunci cînd, amuzat de ştirea propriei sale morţi, îşi examină în oglindă chipul. Scena era, într-adevăr, impresionantă.

— Doriţi să continuăm? întrebă Mureşan.

— Nu cred că e cazul, aprecie conducătorul dezbaterii, consultîndu-şi ceasul. E suficient. Ne-am edificat. Cine vrea să ia cuvîntul?

Îşi ocupară locurile.

— Cînd am cerut organizarea acestei discuţii colegiale, vorbi directorul institutului, pe nume Solomon Vulpe, eu unul ştiam foarte bine că între pledoaria în abstract a reporterului şi datele concrete ale experimentului există multe nepotriviri. Aş sublinia că nu ne-am adunat să analizăm articolul. Nu e de competenţa noastră. În paginile ziarului însă e ridicată o chestiune de principiu, asupra căreia, mărturisesc sincer, eu n-am reflectat suficient cînd, în calitate de conducător al instituţiei, am încuviinţat includerea temei în planul de cercetare. Şi anume, dacă

avem dreptul moral de a interveni brutal în existenţa unui om, dreptul de a-i programa minutele pe calculator – fie şi sub motivul că îl smulgem unei morţi implacabile. Chiar mai presus de aspectul juridic, cred că acesta ar trebui să fie obiectul deliberării noastre.

Lui Demetrius îi plăcu turnura pe care o lua discuţia. Acum, după ce aflase în amănunt despre ce era vorba, simţea totuşi nevoia să intervină; figura impasibilă a lui Croitoru îl călca pe nervi.

— Eu nu sînt tocmai de aceeaşi părere cu antevorbitorul, în privinţa competenţei noastre de a discuta un articol, mai ales că se referă la un subiect ştiinţific. Ba chiar aş profita de prezenţa tovarăşului secretar Meteş pentru a o face aici, într-un cadru organizat. Nu este pentru prima oară cînd se manifestă asemenea tendinţe. Mai întîi cine este acest Ionel Georgescu? Un gazetar oarecare, pus azi să scrie despre cîinii striviţi, iar mîine despre meciul secolului. Ce cădere are el să se pronunţe într-o chestiune de atît de strictă specialitate? Cum îşi permite să arunce învinuiri ticluite şi insinuări nedemne la adresa oamenilor de ştiinţă, abuzînd de răbdătoarea hîrtie şi de privilegiul de a se adresa zilnic cititorilor, unui public insuficient informat, uşor de indus în eroare? Dar nu vreau să amintesc asta decît în treacăt. În ce mă priveşte, sînt gata să-mi exprim admiraţia fără rezerve faţă de extraordinara realizare a colegului meu Mureşan. False considerente umanitare nu trebuie să bareze progresul cunoaşterii. Sînt convins că nici un om de bună credinţă nu va putea susţine vreodată că drumul deschis aici, astăzi, s-ar întoarce împotriva omului, a demnităţii sale. Avem datoria să ocrotim viitorul ştiinţei de ignoranţa agresivă şi impertinentă a unor iresponsabili mînuitori ai condeiului.

— Aveţi ceva de spus, tovarăşe Croitoru? S-au formulat acuzaţii grave la adresa unui subaltern al dumneavoastră.

— N-aş vrea să alimentez o diversiune. Ne-am depărtat prea mult de la subiect. Totuşi, dacă am fost invitat, îmi voi spune părerea. Nu e vorba aici de Ionel Georgescu. Aş

menţiona, pentru cei ce nu ştiu, că un articol odată apărut reprezintă punctul de vedere al ziarului, al redacţiei, inclusiv al redactorului-şef. Este vorba însă de cu totul altceva. Despre dreptul la opinie. Articolul nostru nu intră în chestiuni de specialitate, el expune principii. Principii la care şi-au exprimat consensul, dacă nu mă înşel, şi unii dintre cei prezenţi. Nimeni n-a împroşcat cu noroi în obrazul savanţilor. Redacţia nu ştia, şi nici nu avea de unde şti, zise Croitoru privindu-1 fix pe Demetrius, că în oraşul nostru, în acest institut, se desfăşoară un asemenea experiment. Ziarul şi-a spus însă cuvîntul într-o problemă care frămîntă, cred, întreaga omenire şi pe care nu Ionel Georgescu a scornit-o. Pe tovarăşul medic-şef pare să-l revolte nu ce anume scria în articol, ci faptul însuşi că noi am cutezat să avem un punct de vedere. Dar noi sîntem chiar datori să avem un punct de vedere. Aceasta e menirea noastră. Cît despre experimentul propriu-zis, sînt de acord cu tovarăşul director că merita o mai atentă cumpănire înainte de a fi inclus în planul de cercetare.

Meister urmărea luările de cuvînt fără să arate că le-ar acorda o foarte mare atenţie. Nu-şi făcea griji, în caz că ar fi fost solicitat să justifice autorizaţia pe care o acordase profesorului pentru prelevarea creierului: nimeni n-ar fi putut dovedi că încălcase în vreun fel legea, căci legea nu spunea nimic în această privinţă. Şi acolo unde legea tace… Ei bine, nu la asta îi stătea lui gîndul. Intuise că de rezultatul deliberărilor din acea dimineaţă depindea soarta anchetei. Adoptase tactica aşteptării. Deşi clasase dosarul, tot mai nădăjduia să facă lumină; or, suspendarea experimentului ar fi pus capăt definitiv oricărei şanse de a afla adevărul. Articolul lui Georgescu îl luase prin surprindere: nu putea fi o pură coincidenţă între experiment şi rechizitoriul aparent fără adresă din paginile ziarului – mai ales dacă ţinea seama şi de faptul că acelaşi reporter se interesase, cu puţine zile în urmă, de cazul Popa. Nu era atît de naiv încît să-şi închipuie că ar putea exista secrete inexpugnabile. Şi nici nu credea că

Georgescu acţionase din proprie iniţiativă. De altfel, chiar adineauri, redactorul-şef luase întreaga răspundere asupra lui. Ceva îi părea suspect în tot acest joc de-a v-aţi ascunselea. Şi în vreme ce procurorul chibzuia astfel, începu sa vorbească reprezentantul ministerului.

— Am ascultat aici mai multe opinii, unele pro, altele contra. Pentru noi, tovarăşi, ar fi foarte simplu să punem capăt investigaţiilor, să interzicem continuarea experienţei. Aş spune şi eu, ca şi directorul institutului, că n-am reflectat suficient cînd am aprobat planul de cercetări. Ar fi însă inexact. Iar eu sînt pentru exactitate. Adevărul este că am reflectat foarte, mult. Tovarăşul Vulpe îşi aduce poate aminte că răspunsul ministerului la propunerile de plan a venit cu mare întîrziere. Acesta era motivul. Noi, tovarăşi, n-am judecat cu uşurinţă introducerea unei asemenea teme în plan. Argumentele care s-au făcut auzite aici noi le-am cîntărit. Aş zice, cu balanţa farmaceutică. A trebuit să avem în vedere şi alte argumente, nerostite aici. Pentru că ziceam adineauri că sînt pentru exactitate, am să vi le prezint. Mai întii tovarăşi, faptul că tema nu apărea din senin. Ea era rodul extrem de important al unei activităţi – de cîţi ani, tovarăşe Mureşan?

— Opt.

— De opt ani! Şi nu numai al activităţii colectivului dumneavoastră. Pentru ca o asemenea temă să poată fi inclusă în plan, şi-au unit eforturile cercetători – din cîte institute, tovarăşe Mureşan?

— Unsprezece.

— Da, cu al dumneavoastră sînt unsprezece institute. Unsprezece institute de cercetare şi-au unit eforturile pentru a proiecta şi realiza aparatura, echipamentul electronic. substanţele şi instalaţii le necesare. În al doilea rînd, să nu uităm, tovarăşi, era vorba de o prioritate romînească pe plan mondial. Credeţi că e puţin lucru? Nu credeţi, desigur, că e puţin lucru. Nu trebuie să vă explic eu de ce nu e puţin lucru. În fine, în al treilea rînd, nu era o realizare oarecare, de serie, ei una de însemnătate

crucială. Ştim cu toţii ce pierdere reprezintă pentru omenire încetarea accidentală din viaţă a unui om de geniu. Metoda profesorului Mureşan ar permite salvarea unor minţi nepreţuite. Sigur, tovarăşi, nu ne-a fost uşor să acceptăm riscul de a fi judecaţi pentru că am aprobat o intervenţie atît de profundă în viaţa, în conştiinţa unui om. A unuia dintre semenii noştri. Că i-am încălcat, brutal poate, dreptul la o moarte demnă, invocat în articolul lui Ionel Georgescu. Eu n-aş zice că e un gazetar oarecare; dimpotrivă, e un profesionist de elită, dotat cu mare sensibilitate şi cu un ascuţit simţ analitic, iar oraşul dumneavoastră ar trebui să se mîndrească cu un astfel de gazetar. Nu ne-a fost uşor, zic, dar am acceptat acest risc. Marile decizii, se ştie, nu pot fi scutite de asemenea riscuri. Şi iată că sîntem judecaţi. Şi iată că ne aflăm aici, stimaţi tovarăşi, pentru a reflecta dacă am procedat just. Îmi permiteţi să inversez termenii problemei? Oare dacă am fi procedat invers, scoţînd tema din plan, era mai bine?

Se făcu linişte. Profesorul Mureşan îşi reluă favorita ocupaţie destinată şedinţelor: desena figuri compuse din cercuri şi pătrate. La drept vorbind, nu se aşteptase la un asemenea sprijin din partea trimisului de la centru. După cum nici la intervenţia lui Constant – care, de fapt, mai mult încurca lucrurile – nu se aşteptase. Oricum, era mai liniştit. Era însă curios ce va spune academicianul Mihail Severeanu, sosit şi el de la Bucureşti la invitaţia comitetului judeţean de partid.

— Eu, grăi acesta, i-aş răspunde tovarăşului Focşa, care a vorbit atît de frumos, şi da şi nu. Cred că aţi procedat bine aprobînd tema. Dar cred că aţi greşit aprobînd-o necondiţionat. Să mă explic. Semnatarul articolului aprecia drept ilegală prelevarea encefalului după moartea clinică, pentru a fi menţinut în viaţă. Dacă nu mă înşel, printre noi se află un procuror. El ne-ar putea spune dacă e adevărat.

— Legea n-a prevăzut încă această situaţie, preciză Meister.

— Deci, judecînd ad-litteram, ziaristul se înşeală. Totuşi,

în esenţă, el ar putea să aibă dreptate. Cît timp creierul mai e în viaţă, omul nu poate fi socotit mort. Subiectul experimentului nu este un creier ci un om. Spunea mai adineauri fostul meu student George Mureşan că a încercat aparatele pe pielea lui. A făcut-o de bună voie, nu-i aşa? Doar nu l-a obligat nimeni. Atunci de ce să-l constrîngem pe acest biet inginer, Popa mi se pare, să fie cobaiul nostru? Veţi spune că nimeni n-avea de unde şti că tocmai el va fi alesul, pentru a-i cere asentimentul pe vremea cînd mai era încă om întreg. Dar n-o putem face acum? De vreme ce şi-a redobîndit conştiinţa – şi secvenţa vizionată de noi toţi împreună ne-a convins că aşa e – şi de vreme ce dispunem de aparate atît de ingenioase, de ce să n-o facem? Ar putea să pară un mic şantaj, şi chiar aşa este: ori accepţi rolul de cobai, ori te redăm neantului. Însă, în mod paradoxal, e unica soluţie cinstită. Eroul nostru are dreptul să opteze. E singurul în măsură să ia o decizie care să nu poată fi contestată.

— Şi dacă refuză? întrebă Mureşan.

— Vom găsi pe altcineva, dispus să accepte. Nu putem ignora acest aspect. Să nu uităm că noi creăm un precedent. Istoria ne va judeca mai aspru decît o facem noi acum. Şi încă ceva: s-a amintit aici despre un vis. Am înţeles că se poate întîmpla ca persoanelor implicate în scenarii, în trăirile lui Popa, secvenţele respective să le fie relevate, mai mult sau mai puţin exact, sub forma unor vise. Adevărat?

— Se pare că da, confirmă profesorul.

— Iată, o altă intervenţie ilicită în existenţa unor semeni ai noştri. Trebuie să reflectăm şi la asta. Ar trebui, poate, să le cerem consimţămîntul şi celor cărora vrem să le încredinţăm roluri în viaţa confecţionată pentru subiectul experimentului, ori măcar să-i prevenim asupra consecinţelor. Trebuie să ne gîndim la toate. Cine vreţi s-o facă?

— Tot ce spuneţi dumneavoastră e perfect întemeiat, admise şeful laboratorului. Am chibzuit şi eu la toate

acestea. Visele m-au surprins şi pe mine: sînt un fenomen pe care nu-1 prevăzuserăm şi nici nu-i înţelegem încă prea bine natura. Ultimele noastre experienţe sugerează că unele apariţii s-ar putea produce chiar în starea de veghe, ceea ce încurcă şi mai mult lucrurile. În privinţa lui Popa, însă, am mari reţineri. Aşa cum v-aţi putut convinge, el nu pare dispus să accepte ideea că a fost victima unui accident. Faptele cu pricina, dacă au fost cumva percepute, se află zăvorîte în abisurile memoriei, în straturile subconştientului, şi el refuză, fără a-şi da seama, să şi le amintească. Pentru a-i cere consimţămîntul, ar trebui să-l facem conştient de starea în care se află. Mă întreb dacă am putea reuşi. Şi mă întreb cu ce preţ, cu ce consecinţe...

— Mi se pare, rosti Radu Meteş pe tonul celui care trage concluziile, că faptele s-au limpezit. Cred că putem decide împreună să acceptăm punctul de vedere al tovarăşului Focşa, cu amendamentul propus de academicianul Severeanu. Să continuăm, aşadar, experienţa, tocmai prin a cere, cum s-a zis, asentimentul eroului nostru. Nu mă îndoiesc că profesorul Mureşan are motive să fie îngrijorat, dar poate că exagerează. Nu e cazul să punem hotărîrea noastră la vot, ea a reieşit din consensul general. De altfel, nu ne-am constituit aici într-o comisie cu statut deliberativ. Aş mulţumi tuturor pentru participare şi l-aş întreba pe şeful laboratorului cînd poate programa, ca să zic aşa, testul? Consider o obligaţie morală a tuturor celor prezenţi de a asista la desfăşurarea lui. De acord?

Mureşan rămase pe gînduri.

— Se poate în seara aceasta? îl chestionă direct secretarul comitetului judeţean de partid.

— Cel mai devreme peste vreo zece ore... deci seara la nouă!

— Aşadar, ne revedem deseară la ora nouă.

12.

Cine să fie la ora asta, neanunţat? se întrebă Milu cînd auzi soneria. Se apropie de uşă şi privi prin vizor. Era un necunoscut.

— Pe cine căutaţi? mormăi ursuz, arătîndu-şi capul prin uşa întredeschisă.

— Mă numesc George Mureşan şi aş vrea, în interesul dumneavoastră, să stăm cîteva minute de vorbă.

Rămase în cumpănă, spunîndu-şi că, în definitiv, putea să-şi apere şi singur interesele; doar le cunoştea mai bine decît acest ins ciudat care dădea buzna nechemat, la lăsarea nopţii, în casele unor oameni străini. Îl lăsă totuşi să intre şi îl pofti să ia loc.

— Aţi reclamat zilele trecute apariţia în ziar a unei anume ştiri…

— Ştirea morţii mele, rînji Milu.

— Exact.

— Şi ce-aţi fi făcut, mă rog, în locul meu?

— Vedeţi dumneavoastră, lucrurile sînt ceva mai complicate decît par la prima vedere.

— Dacă aţi venit să mă convingeţi cît de dificil e să publici o dezminţire, vă pierdeţi vremea de pomană. Mi s-a mai spus.

— Am venit să vă conving că ştirea era perfect adevărată.

Milu îl măsură pe intrus cu o privire batjocoritoare. Acum, cercetîndu-i mai bine figura, avea impresia că o mai văzuse undeva,

— Carevasăzică, vă petreceţi timpul liber făcînd conversaţie cu spiritele celor răposaţi.

— Ba aş zice, zîmbi profesorul, că intră chiar în obligaţia mea de serviciu.

Veselia lui era molipsitoare, şi gazda rîse ca de o glumă reuşită. Bine măcar observă pentru sine, că are simţul umorului.

— Cum spuneam, lucrurile sînt mai complicate decît par

la prima vedere. Aţi fost, într-adevăr, victima unui accident. Creierul dumneavoastră a fost însă menţinut în viaţă, a fost salvat şi, în laboratorul pe care îl conduc, el îşi continuă existenţa. Dar o existenţă pur subiectivă, confecţionată cu ajutorul echipamentului nostru electronic. Chiar şi această scenă, vă rog să mă credeţi, a fost mai întîi programată pe calculator.

— Domnule Mureşan, acum îmi amintesc unde v-am mai văzut, la televizor! Dar n-am crezut o iotă nici atunci, şi nu cred nici acum.

— Ştiu. Dacă nu mă înşel, atunci aţi schimbat canalul.

— Aţi ghicit! Vedeţi, eu sînt inginer. Pe mine nu mă poate duce oricine.

Profesorul chibzui cîteva clipe şi zise:

— Credeţi cumva că am venit la ora asta să vă joc un renghi? Am eu figura unuia care se ţine de farse? Ori poate vă imaginaţi că am scăpat de la balamuc… Mai bine spuneţi-mi, nu cumva din noaptea de treisprezece august, din noaptea accidentului, pe care nu vi-l amintiţi, în viaţa dumneavoastră s-au ivit unele schimbări? De pildă, cîteva zile n-aţi primit ziarele….

— E un truc ieftin. Puteaţi aranja asta cu poştaşul. De altfel, de cîteva zile, iar nu-mi vin.

— N-aţi observat că sînteţi mai norocos, că vi se împlinesc aspiraţiile, dorinţele…

— Nici înainte nu eram ghinionist, preciză Milu.

Apoi realizînd brusc că neaşteptatul lui succes erotic se consumase tocmai în noaptea de treisprezece, roşi:

— Aţi vrea să accept ideea că sînt un om mort?

— Trupul vă e mort.

— Şi astea ale cui sînt! exclamă tînărul ridicînd braţele. Există numai în închipuirea unui creier care pluteşte, ca o meduză într-un borcan? Şi chiar dacă ar fi aşa, poftim, să admit prin absurd că aşa e, ce mai vreţi de la mine? Dacă aţi binevoit să mă salvaţi, şi nu eu v-am rugat, atunci lăsaţi-mă cu vedeniile mele, lăsaţi-mă să cred, măcar eu, că trăiesc cu adevărat! Vă jur că n-am să devin adeptul

idealismului subiectiv.

— Nu doriţi, totuşi, să vă vedeţi creierul?

Milu îşi lăsă fruntea în palme. Calmul şi siguranţa interlocutorului său îi zdruncinaseră încrederea în sine. O îndoială îi încolţi în suflet. Îşi aminti senzaţia stranie, care îl tulburase în mai multe rînduri. A unei prezenţe străine. Mintea lui, învăţată cu judecăţile clare, categorice, cu lucrurile minuţios organizate, n-ar fi îndurat să rătăcească în ceaţă. Avea nevoie de o certitudine. Se ridică.

— Sînt gata numaidecît.

Se îmbrăcă în grabă. Coborîră. Pe drumul spre laborator nu schimbară nici o vorbă. Atent la drum, Mureşan conducea automobilul cu gesturi degajate. Celălalt, cufundat în sine încerca să lege cap la cap idei care i se păreau incompatibile. Ajunşi la destinaţie, profesorul îi făcu semn să-l urmeze şi-l conduse pe scări şi coridoare spre sala în care era găzduit encefalul. Cea mai mare parte a încăperii, delimitată de un imens perete longitudinal din sticlă, era ocupată de aparatele care înlocuiau inima, plămînii, rinichii, de instalaţia în care era menţinut nivelul normal al concentraţiei de substanţe nutritive, enzime şi hormoni din sînge. La capătul opus intrării, pe un soclu metalic de formă paralelipipedică se afla un cilindru strălucitor, la care erau racordate prin tuburi flexibile aparatele fluxului vital. Cilindrul se încheia la partea superioară cu o calotă sferică transparentă, de mărimea unei ţeste, sub care se zărea un creier omenesc. Milu îl contemplă îndelung: se afla oare în faţa singurei sale ipostaze autentice? Oare făptura sa reală să nu mai fie altceva decît un pumn de materie alburie încarcerată într-un glob inert?

— Şi de ce aş crede, murmură el, că acest organ îmi aparţine?… Sau, cum spuneaţi dumneavoastră, că eu îi aparţin?

— Am să v-o dovedesc. Să trecem alături!.

Deschise uşa de la capătul gangului încadrat de peretele din sticlă şi îl pofti s-o ia înainte. Inginerul Popa Emil se

pomeni într-un birou spaţios, în care vreo zece oameni urmăreau foarte preocupaţi imagini ca ale unei emisiuni de televiziune. Privi ecranul, ceva mai mare decît al unui receptor obişnuit, şi recunoscu uimit chiar biroul în care abia intrase, cu exact aceleaşi personaje, văzut din punctul unde se găsea el în acel moment – de parcă un operator nevăzut i-ar fi luat locul. Cîteva capete se întoarseră. O nouă surpriză îl făcu să tresară: printre cei prezenţi se număra şi profesorul Mureşan, pe care ştia că tocmai îl lăsase în urmă. Privi înapoi. Gangul cu perete de sticlă era pustiu.

13.

Cînd membrii comisiei îl văzură pe Popa, ori mai degrabă apariţia cu înfăţişarea lui Popa, intrînd în biroul unde se aflau adunaţi spre a asista la desfăşurarea testului, trebuiră desigur să admită că o asemenea întîlnire nu era dintre cele mai plăcute. Se aflau acolo toţi participanţii la dezbaterea din acea dimineaţă, cu excepţia lui Petru Meteş, care fusese convocat de urgenţă în Capitală şi dăduse un telefon la laborator să se scuze, înainte de a pleca la aeroport. Ceea ce se petrecea acum confirma observaţia profesorului Mureşan referitor la posibilitatea confruntării personajelor incluse în scenarii cu prezenţa iluzorie a inginerului chiar şi atunci cînd nu erau adormite. Erau victimele unui soi de halucinaţie colectivă diferenţiată: vedenia era mai consistentă pentru cei care îl cunoscuseră pe erou, viu sau mort, în realitate, şi mai palidă, abia schiţată, pentru cei care îl văzuseră doar în fotografii. Nici cei care nu avuseseră de-a face în nici un fel cu acesta, cum era cazul academicianului Severeanu, sau al lui Focşa, nu scăpară puterii magice generate de îngemănarea creierului cu maşina gînditoare – lor li se arătă o imagine confuză, proteică, fără chip, mai tulburătoare chiar decît mirajul hărăzit celorlalţi.

Şeful laboratorului simţi un nod urcîndu-i în lungul

traheii: pentru întîia oară se vedea pus faţă în faţă cu strigoiul căruia îi dăduse naştere. Privea, răscolit şi fascinat totodată, nimbul de lumină din care se întrupa ireala fiinţă. Momentul era fără precedent. Spectacolele regizate de pînă acum făceau loc primei comunicări nemijlocite, bilaterale, primei „transmisiuni în direct". Deşi nu îşi putea birui neliniştea, se apropie de locul unde încremenise arătarea şi vorbi. În pofida voinţei, glasul îi trăda emoţia:

— Daţi-mi voie să fac mai întîi prezentările. Dumnealui este inginerul Popa Emil. Iar dînşii s-au adunat aici pentru a lua parte la discuţia noastră. Tovarăşul Theodor Focşa este trimisul ministerului. Academicianul Mihail Severeanu, magistrul meu. Solomon Vulpe, directorul institutului nostru. Pe redactorul-şef Aurelian Croitoru l-aţi cunoscut, mi se pare. Medicul-şef al spitalului de neurochirurgie Constant Demetrius, care v-a dat ultimele îngrijiri. Procurorul Ştefan Meister conduce ancheta asupra împrejurărilor accidentului. În sfîrşit, colaboratorii mei Eva Orban şi Dan Ionescu.

Milu privea tăcut cum cei numiţi de profesor înclinau capul sau se ridicau pe jumătate, pentru ca să-i poată identifica. Nu înţelegea prea bine rostul adunării, dar intrase într-un fel de apatie şi nu mai întrebă nimic.

— Am s-o rog pe Eva să-mi dea o mînă de ajutor.

Tînăra femeie, impresionată şi ea de ivirea spectrului, se îndreptă palidă spre pupitrul de comandă.

— Vă spusesem adineauri, continuă Mureşan, că vă pot dovedi tot ceea ce am afirmat pînă acum. Cîteva comenzi transmise ordinatorului sînt suficiente pentru a vă convinge că am dreptate. Uite, de pildă, vom dispune ca peste cîteva secunde să simţiţi o durere puternică în genunchiul stîng!

Eva acţionă asupra claviaturii. Şi peste cîteva clipe, un geamăt înăbuşit vibră în auzul celor prezenţi, iar halucinanta făptură le păru că se clatină, gata să-şi piardă echilibrul şi subţiindu-şi vizibil contururile. Gîndurile prinseră să se învălmăşească în creierul captiv.

— Dacă mai doriţi un argument, iată, vă vom lăsa pentru

cîteva momente lipsit de vedere.

Urmă o nouă comandă şi, în închipuirea tuturor, tînărul întinse palmele înainte, ca pentru a pipăi spaţiul, apoi îşi astupă ochii holbaţi cu degetele tremurînde. Imaginea de pe ecranul monitorului se stinse. În conştiinţa inginerului Popa Emil luci tăios ideea că profesorul ar putea să aibă dreptate. Într-o frîntură de secundă, se pătrunse de adevărul dramaticei sale condiţii. Se vedea redus la o existenţă larvară, vegetînd între aparatele sinistre ale laboratorului, părăsit şi uitat de prieteni, abandonat bunului plac al acestui savant cinic, care îi demonta cu sînge rece rotiţele şi şuruburile sufletului, silindu-l să ducă traiul unei păpuşi mecanice, după un scenariu stropit cu greţoasa apă de trandafiri a succesului irezistibil. Pricepu că viaţa lui de după accident n-a fost decît un neîntrerupt şir de minciuni, că pînă şi noaptea de frenetică iubire fusese darul amăgitor al unui computer filantrop, programat într-un moment de generozitate drept compensaţie pentru pierderea ireparabilă a trupului. Cît mai rămăsese oare din fiinţa lui veritabilă în tot acest joc monstruos? Pînă unde îşi croiseră drum ghearele invizibile ale fiarei electronice? Nu cumva şi revolta de acum îi fusese meticulos prevăzută, pusă în ecuaţie şi codificată în impulsuri electromagnetice?

— Asasinilor! şuieră fantoma agitîndu-şi braţele.

Mureşan se dădu un pas înapoi. Ceilalţi simţiră un fior. Clipele dilatate căpătară dimensiuni astronomice. Orbirea de acum dezlegă în adîncurile memoriei lui Milu o altă orbire. Frînturi de imagini îi treceau pe dinăuntrul ochilor, făcînd să se lumineze din nou ecranul monitorului. Vedeau cu toţii ceea ce vedea şi el, în bezna care îi fusese ordonată. Cadranul unui ceas: ora zece şi un sfert, treisprezece august. Meister deveni atent. Urmă silueta unei fete mergînd în penumbră. Apoi chipul fetei, de o veselie puţin agresivă, ca a unui om uşor băut. Croitoru tresări: era Cameea, fiica lui. Fata urca într-un automobil. Farurile se aprindeau, orbitoare, se apropiau în viteză. Imaginea se răsturna, luminile se prăvăleau, chipul îngrozit

al fetei se mai zărea pentru o clipă, apoi doar automobilul, dispărînd în noapte… Meister îşi notă numărul: avea în mînă cheia întregii anchete.

— Asasinilor… scînci arătarea, schimonosindu-şi faţa şi chircindu-şi trupul.

Croitoru îşi aminti noaptea în care ţipătul de coşmar al Cameei îl trezise din somn. O mînie neputincioasă îi urcă tot sîngele în faţă. Dacă n-ar fi fost articolul acela blestemat, taina ar fi rămas zăvorîtă pentru totdeauna între el şi fiica lui! Îl ura pe Demetrius, intrigantul ipocrit şi josnic, îl ura pe Georgescu, slugarnicul gazetar bun la toate, îl ura pe Meister, incoruptibilul aflat veşnic la pîndă, îl ura pe Mureşan, genialul găgăuţă încurcă-lume, îl ura pe Popa adolescentul întîrziat, victima predestinată. Îi ura pe toţi.

Pe ecranul monitorului reapăru imaginea biroului, semn că vederea fusese redată năpăstuitului creier al inginerului Popa Emil. O metamorfoză ciudată prinse a se desfăşura sub privirile uimite ale asistenţei: chipul spectrului se însenină, fruntea i se înălţă, ochii i se pironiră în tavan, umerii i se îndreptară, braţele i se lipiră de corp şi încremeni în poziţie de drepţi. Cîteva secunde îl zăriră cu toţii mai limpede. Apoi nălucirea se tulbură din nou pentru unii, se deformă pe alocuri pentru alţii ca în oglinzi strîmbe, ca fumul mişcat în curenţii de aer, şi începu să pălească, să se destrame, pînă pieri. Şi cum se stingea aşa, iremediabil, vocea i se auzi egală, calmă, cu timbru metalic:

— La semnalul următor va fi ora douăzeci şi două, douăzeci şi şapte de minute, zece secunde: bang-g-g! La semnalul următor va fi ora douăzeci şi două, douăzeci şi şapte de minute, zece secunde: bang-g-g! La semnalul următor va fi ora douăzeci şi două, douăzeci şi şapte de minute, zece secunde: bang-g-g! La semnalul următor…

1977

EVADAREA LUI ALGERNON

1.

— L-au botezat aşa pentru că David citise cîndva o nuvelă despre un şoarece care se antrena într-un labirint, iar pe acela îl chema Algernon. Domnul Klein mi-a mărturisit mai apoi că stătuse în cumpănă dacă e bine sau nu să încuviinţeze o asemenea alegere. Mai întîi, pentru că nuvela cu pricina relata eşecul unui experiment, ceea ce putea să nu fie de cel mai bun augur pentru propriile lor investigaţii. Apoi, deoarece numele îi părea dintre cele sortite cu tot dinadinsul să sune aparte, iar el nu trecea drept adept al originalităţii cu orice chip. În fine, un nume atît de rar ar fi putut ascunde cine ştie ce tîlcuri care, strecurate pe această cale în existenţa laboratorului şi în rapoartele lor curente, n-ar fi fost de mirare să le aducă neplăceri. Dar după ce David, care făcuse rost de un Webster, i-a arătat negru pe alb că numele provine din

franceza veche, din cuvintele „al grenon“ – ceea ce vroia să însemne „cu mustaţă“ – şi după ce s-a convins el însuşi că o astfel de semnificaţie nu putea fi nicidecum interpretată ca aluzie tendenţioasă, directorul renunţă la obiecţiile lui şi consimţi să se oficializeze ceea ce pentru ceilalţi angajaţi ai laboratorului devenise un fapt împlinit.

Mai tîrziu, după ce am citit şi eu nuvela lui Daniel Keyes, sau cînd tocmai îmi propusesem să o citesc, priveam cu alţi ochi cele petrecute în Insula Bufniţei – dar atunci cînd, abia sosit la laborator, ascultam explicaţii le lui David, vorbele lui (rostite, de altfel, cu o politeţe prin care nici măcar nu-şi propunea să-şi ascundă plictiseala) alunecau pe lîngă mine ca picăturile de apă pe o plită încinsă. Ca să fiu sincer, plictiseala era reciprocă: la fel cum el se întreba ce mai poate căuta un ziarist la locul unei descoperiri despre care, în cei doi ani şi jumătate de cînd fusese făcută, se scrisese absolut totul şi chiar mai mult, eu nu izbuteam să-mi tălmăcesc rostul trimiterii mele aici, după potcoave de cai năzdrăvani, decît ca pe încă o încercare a şefului de a mă împinge definitiv pe linie moartă. Ştiu că într-un reportaj nu-şi au locul asemenea referiri la relaţiile de serviciu ale autorului, dar — întrucît am impresia că altfel nu vă voi putea face să înţelegeţi cu adevărat nici măcar schimbarea ulterioară a atitudinii mele – sînt nevoit să-mi asum riscul de a nesocoti uzanţele. Iar dacă tot e să o fac, atunci prefer să procedez deschis, de la început.

De la o vreme încoace, de cîte ori plec în documentare încerc sentimentul nu tocmai plăcut că şeful secţiei mă expediază pur şi simplu pentru a se descotorosi de prezenţa mea, încredinţîndu-mi misiuni dintre cele mai banale, care mai întotdeauna se soldează cu înmormîntarea articolului zămislit de mine după îndelungi şi conştiincioase eforturi. La început nu mi-am dat prea bine seama ce se petrece: aşteptam mereu să fiu chemat, să mi se comunice dacă articolul a fost acceptat sau nu, dacă există vreo observaţie, dacă mai sînt necesare unele completări sau, dimpotrivă, o scurtare. Dar zilele treceau,

în ziar vedeam doar semnăturile colegilor, eram trimis din nou pe teren – iar dacă puneam cumva vreo întrebare în legătură cu rezultatul muncii mele, şeful găsea de fiecare dată un pretext oarecare pentru a justifica amînarea publicării, fie că invoca buletinul meteorologic, fie că îmi strecura o aluzie la cea mai recentă lovitură de stat din America Latină. Amînările se tot prelungeau de la o deplasare la alta, de la o lună la alta, şi pînă la urmă mă vedeam silit să reactualizez datele, dacă nu cumva mă trezeam pe birou cu un şpalt pe care secretarul de serviciu avusese grijă să scrie cu creion roşu „aruncat“. Atunci îmi ieşeam din sărite, mă repezeam pe coridor decis să-mi prezint demisia, dar cînd deschideam uşa şefului şi-i întîlneam surîsul paşnic mă simţeam complet derutat şi eram gata să accept încă o motivare cusută cu aţă albă. Abia acum îmi dau seama că articolele, în general corecte şi scrise decent, sufereau de platitudine, de o ariditate pe care eu o atribuiam categoriei de subiecte, temelor încredinţate mie, şi nici într-un caz lipsei mele de pricepere în a descoperi filonul atractivităţii în inima muntelui de rocă cenuşie. E drept că subiectele „grase“, pe de-a-ntregul senzaţionale, erau din capul locului distribuite altora, unei elite, fapt pe care îl socoteam de e flagrantă inechitate. Cu timpul, m-am resemnat: continuu să-mi fac datoria cu aceeaşi conştiinciozitate şi tot mai rar las accesele de revoltă să răzbească pînă în laringe. Această linişte aparentă se însoţeşte însă cu un soi de apatie profesională, cu stingerea interesului autentic pentru ceea ce fac. Meseria a ajuns să-mi pară anostă, iar fiecare nouă documentare, conceperea şi redactarea a încă unui material le trăiesc ca pe un adevărat calvar – ceea ce, la drept vorbind, nu prea are darul să revoluţioneze relaţii e mele cu şeful secţiei.

Vă veţi imagina acum mai bine starea mea de spirit din minutele primei întrevederi cu David; gîndul nu-mi stătea de fel la expunerea lui, aflată probabil la a suta reprezentaţie – mai ales că citisem în mai multe rînduri şl în

mai multe interpretări relatarea premierei absolute. Uneori, călătoria în sine izbutea să mă mai anime, măcar prin virtuţile ei turistice: cunoşteam alţi oameni, unii chiar agreabili, descopeream peisaje noi, vizitam oraşe şi sate, locuri şi monumente istorice. De astă dată totul îmi părea lipsit de strălucire. După un zbor fără peripeţii şi cu vizibilitate submediocră, permiţîndu-mi doar în rare momente să întrezăresc faţa întunecată şi abia încreţită a mării, am aterizat nu prea lin pe aeroportul improvizat al insulei. Mi-am petrecut apoi două ceasuri încheiate într-o baracă de scînduri căreia i se spune aici cu nostalgie aerogară, în aşteptarea unei ocazii, deoarece domnul Klein, deşi fusese înştiinţat dinainte de sosirea mea, nu găsise cu cale să se abată de la instrucţiunile privind economia de carburant pentru a-mi trimite în întîmpinare unicul autovehicul al laboratorului. Desigur, la cîteva zile după anunţarea descoperirii aş fi avut parte de o primire mai bună, dar aşa a trebuit să mă resemnez în cele din urmă cu gîndul că voi parcurge pe jos cei aproape patru kilometri care mă despărţeau de unica aşezare. Din lămuririle excesive dar cam încîlcite ale unui personaj căruia uniforma bleumarin i se potrivea tot atît de puţin ca şi titlul de comandant al aeroportului, am priceput că eram pe de-a întregul ferit de primejdia unei rătăciri, întrucît nu exista decît un singur drum, fără ramificaţii, iar cele cîteva zeci de clădiri care alcătuiesc aşezarea puteau fi văzute, chiar de la prima cotitură, cu ochiul liber. Din fericire, obişnuiesc să plec în deplasare cu o valiză cît mai uşoară; cu toate acestea, după al doilea kilometru de marş am ajuns să-mi revizuiesc substanţial opiniile despre ceea ce constituie strictul necesar într-o călătorie în interes de serviciu. Poate că aş fi devenit şi mai radical, stimulat de monotonia locurilor străbătute, dacă întîmplarea n-ar fi făcut să fiu ajuns din urmă de un jeep. Şoferul a frînat brusc, portiera s-a deschis scîr-ţîind şi un plutonier mi-a făcut semn să iau loc alături de el. Bineînţeles că am acceptat, deşi figura lui nu-mi inspira simpatie şi nici măcar încredere; de altfel, din

interogatoriul la care m-a supus de îndată, am putut deduce că nici eu nu-i trezeam sentimente mai bune. Pe atunci n-aveam cum să bănuiesc că nu eram nicidecum singurul în această situaţie, iar insistenţa cu care continua să mă descoasă pînă şi în holul hotelului am pus-o fie pe seama unei curiozităţi native, lipsită de posibilitatea de a se afirma în sînul colectivităţii atît de izolate a localnicilor, fie pe a vreunor obligaţii profesionale îndeplinite cu exces de zel datorită rarităţii prilejurilor de a le exercita. Pe punctul de a-mi pierde răbdarea, i-am declarat că meseria m-a învăţat să pun eu însumi întrebări, nu şi să răspund la alte altora – ceea ce i-a displăcut în chip evident determinîndu-l totuşi să mă încredinţeze unui funcţionar corpolent şi ursuz, despre care am aflat ulterior că era director, recepţioner şi portar în acelaşi timp. Hotelul n-avea mai mult de douăzeci de camere, nu strălucea prin eleganţă, şi nici măcar de curăţenie. Decis să rămîn aici cît mai puţin cu putinţă (cît de departe eram de a fi profet în această insulă care numai a mea nu părea!) şi cum pînă la ora prînzului mai era timp suficient, mi-am lăsat valiza chiar acolo, în hol, şi am pornit în căutarea birourilor administrative ale laboratorului, situate conform informaţiilor mele într-un edificiu din apropiere. De fapt, totul se află în apropiere – şi restaurantul, şi magazinul, şi poşta, şi farmacia, şi dispensarul, şi şcoala, şi clubul, şi nu prea numeroasele locuinţe. Nu mi-a fost greu să identific clădirea care mă interesa, chiar fără să cer lămuriri suplimentare (nu-mi prea place să abordez trecătorii şi nici n-am întîlnit vreunul la acel ceas al zilei): firma e pusă la vedere şi scrisă cu litere mari. Iar biroul directorului l-am găsit şi mai uşor, întrucît se află exact în faţa intrării.

Domnul Klein m-a primit deîndată, cu o jovialitate exagerată, scuzîndu-se îndelung pentru „complexul de împrejurări obiective“ care l-au împiedicat în ultimul moment să mă întîmpine personal la aeroport, aşa cum intenţionase. Încerca desigur să salveze aparenţele şi să-şi asigure cu un efort minim şansele ca instituţia pe care o

conduce să apară în lumina cea mai bună. Niciodată nu mi-am imaginat că un ziarist, ar face parte din categoria acelor personaje care sînt aşteptate cu flori şi fanfară; am priceput destul de repede că trecuse cam multă vreme de cînd interesul arătat de presă laboratorului se stinsese şi că directorului îi surîdea perspectiva publicării unui reportaj favorabil într-unul dintre ziarele centrale. Cum nu-mi fac prea multe iluzii în privinţa şanselor de apariţie a producţiilor mele, am socotit mai cinstit să nu încurajez o asemenea iluzie: i-am dat de înţeles interlocutorului meu că deplasarea urmăreşte scopuri pur documentare, nelegate de o concretizare imediată. Este o măsură de precauţie necesară, pe care mi-o iau în ultimul timp pentru a preveni eventualele plîngeri din partea celor ce ar socoti că minutele irosite prin prezenţa mea nu le-au fost răsplătite cum se cuvinte. Domnul Klein mi-a luat cuvintele drept semn de modestie – „lasă, vă ştiu eu pe voi, ziariştii …“ – şi mi-a propus să lăsăm vizita propriu-zisă la laborator pentru a doua zi, cînd ar putea să mă însoţească însuşi David, şeful „echipei de aur“, care mi-ar sta, la nevoie, toată dimineaţa la dispoziţie. După cum se va vedea în cele ce urmează, n-a fost necesar şi nici măcar posibil ca faimosul savant să-şi piardă atîtea ceasuri cu mine; dar mai înainte de a reveni la întrevederea cu David, cred că ar fi nimerit să fac unele precizări cu privire la laboratorul din Insula Bufniţei, la cercetările întreprinse aici şi la descoperirea care, în urmă cu mai bine de doi ani, consacrase aşa-numita „echipă de aur“.

Unii dintre dumneavoastră, stimaţi cititori, ştiu desigur că după Conferinţa de la Asilomar, din februarie 1975, numeroase ţări au legiferat recomandările adoptate aici de către specialişti de frunte ai biologiei moleculare referitor la condiţii le de desfăşurare a experienţelor de inginerie genetică. Ideea esenţială era de a preveni ca modificarea experimentala a zestrei ereditare a unor organisme (şi în special a unor microorganisme), devenită accesibilă datorită perfecţionării tehnicilor biochimice de mare fineţe,

să se soldeze în mod accidental cu naşterea şi răspîndirea de organisme noi, capabile să provoace boli sau epidemii mai redutabile chiar decît cele cu care ne-a blagoslovit natura. Fără să mai intru în alte detalii, voi menţiona că este de dorit că experienţele cele mai primejdioase să se desfăşoare în laboratoare astfel concepute încît riscul ca un microorganism patogen să scape în exterior să fie practic egal cu zero: planşeele şi pereţii clădirii trebuie să dispună de o etanşeitate perfectă, accesul să se facă prin ecluze pneumatice, lichidele reziduale şi aerul uzat să fie tratate în instalaţii speciale, lucrările să fie efectuate în spaţii izolate, cu ajutorul unor ustensile manevrate de la distanţă, iar tehnicienii să poarte echipament de protecţie şi să utilizeze în mod obligatoriu sala de duşuri la venire şi la plecare. Aceste măsuri severe de securitate fizică sînt însoţite de o riguroasă protecţie biologică, constînd în principal în folosirea ca material de experiment a unor organisme atît de mult transformate în sensul strictei adaptări la mediul artificial de viaţă, încît să nu aibă nici o şansă de supravieţuire în ambianţa naturală. Laboratorul pe care urma să-l vizitez răspunde tocmai unor asemenea exigenţe extreme – fapt pe care îl ignoram încă în ziua sosirii, la fel cum ignoram suita de condiţii definitorii pentru gradul de securitate F 4 – EK 3, sau existenţa Centrului de conferinţe Asilomar, din California.

Ştiam cîte ceva – dar aveam impresia că ştiu totul – despre identificarea, de către echipa condusă de David, a suportului genetic al inteligenţei hipertrofiate – gena geniului, cum i s-a spus prin sutele de articole şi interviuri care au popularizat, la scurt timp după anunţarea ei, senzaţionala descoperire. În realitate, nu era vorba despre o genă în adevăratul înţeles al cuvîntului, ci — aşa cum aveam să pricep abia în urma discuţii lor repetate cu acelaşi David şi a lecturilor menite să-mi alunge urîtul în zilele stării de alertă – despre un infravirus, un virus minuscul din grupul celor numite latente, notat de către descoperitori cu litera G, care, odată asociat acidului

nucleic al celulei-gazdă, putea să-şi continue zeci de ani această existenţă travestită, intercalîndu-şi contribuţia în mesajul genetic al speciei atacate şi lăsîndu-se transmis uneori chiar pe cale ereditară. Mi-aş permite să atrag atenţia asupra unei aprecieri cu totul eronate, perpetuate în mod explicabil prin tendinţa celor mai mulţi gazetari de a amplifica latura spectaculoasă a faptelor prezentate: anume, afirmaţia mult vînturată cum că descoperirea ar avea un caracter pur accidental, că ea s-ar fi datorat în întregime întîmplării ; de altfel, mărturisesc că şi eu pornisem în deplasare cu aceeaşi convingere. E adevărat că cercetările în vederea cărora fusese construit laboratorul erau dedicate în principal obţinerii de microorganisme capabile să producă prin biosinteză, la preţuri accesibile şi în cantităţi industriale, hormoni, enzime, endorfine – substanţe cu mare căutare în terapia medicală – dar tocmai în vederea identificării, izolării şi sintezei genelor implicate, echipa lui David se îndeletnicea cu sistematizarea şi completarea hărţilor cromozomiale, operaţie aflată încă în faza de început pentru specia umană. Laboratorul dispune de un foarte bogat fond de culturi celulare prelevate de la indivizi de felurite înzestrări, iar colecţia provenind de la oameni de geniu este unică în lume. Erau întrunite deci premise importante pentru ca descoperirea să se producă în Insula Bufniţei, inclusiv cele ce ţin de ingeniozitatea şi perspicacitatea cercetătorilor.

De bună seamă nu acestea erau gîndurile mele în dimineaţa următoare, pe cînd coboram în holul hotelului, unde trebuia să mă întîlnesc cu David. Dormisem foarte prost din pricina arsurilor cu care m-am ales datorită imprudenţei de a îngurgita „specialitatea maestrului bucătar“ de la restaurantul „Cucuveaua“, local administrat parcă de acelaşi director-recepţioner-portar al hotelului, dacă ar fi să judec după starea feţelor de masă şi promptitudinea serviciului. Regretam că nu insistasem pe lîngă domnul Klein să vizitez laboratorul chiar în ziua sosirii, cu preţul de a dispune de un însoţitor mai puţin celebru,

însă cu marele avantaj al unei şederi minime în acea aşezare care nu părea deloc să-mi priască. Mai tîrziu am încercat să mă dumiresc cum e posibil ca cercetătorii atît de capabili ai laboratorului să-şi petreacă timpul din afara orelor de serviciu într-o colectivitate atît de lîncedă, să se mulţumească cu servicii atît de primitiv organizate, căci dispensarul sau şcoala nu se deosebeau prea mult în această privinţă de hotel sau de restaurant. Singura explicaţie plauzibilă vine din echiparea ultramodernă a laboratorului, din condiţiile extraordinare de muncă pe care le oferă celor dispuşi să se exileze în pustietatea insulei, oameni stăpîniţi de autentică pasiune pentru ştiinţă; cît despre ceilalţi slujbaşi, izolarea locului, depărtarea de centrele populate ale ţării, de polii vieţii civilizate nu par a fi de natură să favorizeze stabilirea aici a celor mai conştiincioşi, talentaţi, pricepuţi, ci dimpotrivă.

Am coborît aşadar în hol, am trecut pe lîngă hotelier care dormita într-un fotoliu şi m-am grăbit să ies în stradă, unde măcar aerul era respirabil. David a sosit punctual, m-a reperat fără greş, a coborît de la volanul elegantului său automobil şi mi-a întins mîna, rostindu-şi numele. Pe drum n-a fost din cale afară de vorbăreţ, iar eu n-am crezut de cuviinţă să-l asaltez cu întrebări naive despre ceea ce oricum avea să-mi spună. Şoseaua trecea printr-o zonă împădurită, cu relief accidentat, mai puţin monotonă la privit decît cea străbătută în ajun, pe cînd veneam de la aeroport. În faţa noastră s-a ivit o construcţie de proporţii modeste, flancată de un parcaj care mi-a părut supradimensionat; spre nedumerirea mea, şoseaua se termina aici, ca un rîu care s-ar vărsa într-un lac de munte. Mi-am spus că laboratorul nu putea fi decît subteran, lucru de care m-am convins deîndată ce, părăsind automobilul şi urmmdu-l pe David, m-am pomenit într-un vestiar şi apoi, înveşmîntaţi amîndoi în halate de baie, am coborît cu ascensorul la sala de duşuri. Luat cumva prin surprindere, căci nu mai vizitasem niciodată o asemenea instituţie şi nici nu fusesem prevenit asupra ritualului la care trebuia să mă

supun, m-am lăsat cu deplină docilitate în grija însoţitorului meu, deşi fiecare procedură purificatoare îmi punea răbdarea la grea încercare. Cînd, echipaţi în costumele de protecţie de culoare portocalie, cu încălţăminte şi mănuşi dintr-un cauciuc special, am pătruns în ecluza pneumatică, nu mi-am putut reprima un oftat de uşurare. David s-a prefăcut că nu observă, mi-a întins una dintre măştile de oxigen care erau atîrnate pe un perete şi mi-a arătat cum s-o folosesc în minutele imediat următoare. Uşa etanşă s-a închis în urma noastră, s-a aprins un bec roşu, apoi unul verde şi o altă uşă, pe peretele opus, s-a deschis. Mi-am scos masca şi am priceput că pot face primul pas în sanctuarul ingineriei genetice.

Vizita prin sălile laboratorului mi-a părut extrem de obositoare, poate din cauza echipamentului şi ambianţei neobişnuite, ori poate din pricină că nu înţelegeam mai nimic din ceea ce mi se spunea; atît de obositoare încît, mai tîrziu, după ce mi-am lămurit noţiunile fundamentale (ceea ce, recunosc, ar fi trebuit să fac înainte de a porni spre insulă), am constatat că nu reuşeam să-mi amintesc decît foarte vag ceea ce văzusem. Cert este că David mi-a arătat culturile lor de celule, mi-a prezentat cîteva imagini spectaculoase ale cromozomilor la microscopul electronic, m-a dus să asist la o operaţie de inserare a unei gene sintetice într-o plasmidă, mi-a înfăţişat macheta virusului G, al genialităţii, mi-a făcut cunoştinţă cu colegii săi de echipă. Desigur, acum aş putea reconstitui pînă în cele mai mici detalii desfăşurarea acelei prime vizite, dar îmi pare mult mai important să vă descriu reacţia mea, starea de spirit care mă cuprinsese, incapacitatea de a fi atent la explicaţii le ghidului, datorată parcă înăbuşirii tuturor simţurilor sub un nevăzut strat de pîslă.

Sesizînd totala mea opacitate la aspectele mai abstracte, David îşi învinse propria indiferenţă faţă de succesul documentării şi socoti că un experiment mai intuitiv mi-ar putea redeştepta acuitatea cugetului. În consecinţă, îmi vorbi despre modul cum verificaseră

acţiunea virusului G, produs pe cale sintetică şi inclus în zestrea genetică a unei bacterii : însămînţaseră cu o cultură a bacteriei astfel modificate tubul digestiv al unui şoarece şi studiaseră viteza cu care acesta învaţă să se descurce într-un labirint, comparativ cu performanţele unui lot de şoareci normali. Ca să fie mai sugestiv, şeful „echipei de aur“ îmi propuse sa asist la competiţia dintre un exemplar normal şi un adevărat campion, specimenul care obţinuse – în urma infestării cu virusul G – o abilitate de-a dreptul incredibilă şi pe care, la propunerea lui David, îl botezaseră Algernon. Ne apropiarăm de un perete de sticlă: de partea cealaltă puteau fi văzute două labirinturi identice şi mai multe cuşti cu şoareci albi. Însoţitorul meu mînui nişte pîrghii şi printr-un fel de jghiab cu margini foarte înalte, unul dintre nostimele rozătoare se apropie de portiţa labirintului din stînga. Ar fi trebuit apoi ca şi „campionul“ să fie dirijat, printr-un jghiab asemănător, din cuşca lui spre labirintul din dreapta – dar cînd tocmai se pregătea să efectueze această nouă manevră, David scoase o exclamaţie plină de uimire: cuşca lui Algernon era goală.

2.

Casa englezului este roşie. Începutul sună bine, mi-am spus privind foaia de hîrtie pe care erau înşiruite, una sub alta, propoziţiile concise ale testului. Îmi părea absolut firesc ca englezul să-şi fi construit o casă din cărămidă aparentă, în cea mai bună tradiţie britanică: mi-l şi imaginam tunzînd gazonul, sau fumîndu-şi pipa în faţa televizorului. Caracterul apodictic al afirmaţiei era evident şi îmi dădea o senzaţie liniştitoare. La drept vorbind, testele nu m-au atras niciodată, le-am evitat în cîmpul profesiunii şi le-am refuzat pur şi simplu ca amuzament. Le consideram neconcludente şi nu vedeam la ce mi-ar putea folosi să-mi pun mintea la contribuţie doar pentru a-i distra pe alţii. De astă dată, însă, am fost nevoit să cedez.

Spaniolul are un cîine. Aşadar, starea de certitudine rămînea netulburată, deplină. Însă numai în aparenţă: pentru mine, era mai puţin limpede de ce tocmai spaniolul să aibă un cîine; cu aceeaşi îndreptăţire, cîinele putea fi al englezului îmi dădeam seama că pornisem pe un drum greşit, că era absurd să caut explicaţii logice pentru acea serie de judecăţi arbitrare, unde fiecare cuvînt putea fi redus la un simbol algebric fără valoare semantică. Poate îmi lipseşte spiritul matematic, ori poate mă revolta degradarea în sine a cuvîntului, despuierea lui de orice semnificaţie; oricum, reveneam cu încăpăţînare la ideea de a găsi un sens, fie el extrem de subiectiv, în alăturarea cuvintelor. Am trecut mai departe doar după ce am găsit o legătură între cîinele spaniolului şi cîinele grădinarului: văzusem cîndva un film intitulat grădinarul spaniol. Deci spaniolul (care e grădinar) are un cîine…

Japonezul este detectiv. Iată o relaţie surprinzătoare, dar extrem de judicioasă! Inteligent, discret, flexibil şi perseverent, surîzător dar impenetrabil, bun cunoscător de judo, jiu-jitsu şi karate, japonezului meu i se potrivea de minune meseria de detectiv. Numai că acolo unde apare un detectiv, mi-am zis, trebuie să existe şi un criminal, şi o victimă. Intriga promitea să capete o turnură poliţistă, deloc îmbucurătoare. Nu mi-ar fi plăcut ca soluţionarea testului să fie complicată şi printr-o asemenea şaradă. David mă prevenise doar că era o probă contra cronometru, iar eu simţeam oricum că mă afund în ramificaţii stufoase şi inutile, că încep să mă rătăcesc în labirintul propriei mele gîndiri. Desigur, aş fi putut refuza invitaţia lui, dar ajunsesem să mi se urască de atîta singurătate, de cînd – silit să-mi prelungesc şederea în insulă – îmi petreceam zilele senine în plimbări solitare pe aceleaşi întinsuri aride, iar pe cele ploioase – zăvorît între pereţii unei camere de hotel. În conformitate cu regulamentul de funcţionare al laboratorului, îndată după ce dispariţia lui Algernon a fost confirmată oficial, s-a declanşat starea de alertă: zborurile au fost suspendate,

insula a intrat în carantină, încît nimeni nu mai putea fi autorizat să o părăsească şi nici să vină aici timp de patruzeci de zile. Vestea mi-a fost comunicată, fără exces de amabilitate, de către plutonierul care mă interogase atît de minuţios la sosire. Nici protestele, nici intervenţia mea pe lîngă domnul Klein sau pe lîngă comandantul garnizoanei n-au servit la nimic. Prin radio – singura legătură cu restul ţării – i-am expediat şefului meu o telegramă, cu explicaţiile de rigoare şi cu rugămintea disperată de a nu mă abandona în acel purgatoriu al plictisului. Curînd am primit un răspuns edificator: „Nu pot face nimic. Sîntem alături de tine. Ţine-te tare!“ Bineînţeles, mi-am ieşit eu atunci din minţi, le e totuna dacă tai frunze la cîini în redacţie sau sînt ţintuit într-un stupid exil! Încă nu realizam gravitatea situaţiei, şi nici nu ştiam că în capitală i se atribuise amploarea unei catastrofe.

De un detectiv ar fi fost nevoie, într-adevăr, dar nu în test, ci chiar în Insula Bufniţei, pentru a lămuri misterul dispariţiei lui Algernon. Pare mai mult ca sigur că niciunul dintre angajaţii laboratorului n-ar fi riscat imprudenţa de a-l scoate din spaţiul închis în care se efectuau experienţele – şi cu atît mai puţin să-l treacă prin toate filtrele, pînă în exteriorul fortăreţei. Iar a-ţi închipui că şoarecele campion izbutise să evadeze de unul singur ar fi însemnat să laşi frîu liber fanteziei celei mai năstruşnice. Spre marea mea surprindere, în timp ce directorul era preocupat de anchetarea oamenilor, de altfel fără nici un rezultat, David înclina tot mai evident spre a doua ipoteză: examina traseul instalaţiei de condiţionare a aerului, înălţimea gurii de admisie din încăperea rezervată rozătoarelor, alcătuirea şi poziţia staţiei de tratare, legătura ei cu exteriorul. Un detectiv autentic ar fi descoperit poate unele probe, în lipsa cărora discuţiile se consumau în chip steril, răsucindu-se greoi într-un cerc fără ieşire. Fapt este că Algernon dispăruse fără urmă; nemaifiind în laborator, el nu putea fi decît în afara lui, adică deplasîndu-se liber în insulă.

Prezenţa bufniţelor îi acorda puţine şanse de supravieţuire – dar, cum am înţeles mai apoi, accentua primejdia, întrucît răpitoarele nocturne ar fi preluat, odată cu prada, rolul de vector purtător al virusului G, sau al altor germeni cu care şoarecele s-ar fi putut contamina pe parcursul evadării, sporind considerabil probabilitatea diseminării. În orice caz, am fost sfătuit ca – dacă îl întîlnesc pe evadat – să mă feresc de orice atingere, să mă ţin cît mai departe şi să anunţ imediat direcţiunea laboratorului.

Francezul bea ceai. Ei nu, eu aş fi preferat ca francezul să bea coniac, sau şampanie. Nu reuşeam să înţeleg cum anume poţi aprecia nivelul de inteligenţă al cuiva, atunci cînd printre premisele de la care porneşti sînt unele vădit eronate. Iar dacă stăteam să judec, din partea mea englezul ar fi putut să aibă şi o casă roşie, să fie şi detectiv, şi să bea şi ceai. Atunci ce rost mai aveau ceilalţi? Mi s-a spus, bineînţeles, chiar de la bun început, că e vorba de cinci case de culoare diferită, aşezate la rînd, că proprietarul fiecăreia are altă naţionalitate, altă profesie, altă băutură preferată şi ţine pe lîngă casă un animal de altă specie; dar toate aceste diferenţieri puteau să fie mai mult decît o convenţie, mi-ar fi plăcut ca testul să descrie un caz real, sau măcar unul verosimil. Dacă omul bea ceai, la ce îmi mai folosea să ştiu că era francez? Putea fi tot atît de bine mexican, sau tasmanian. Pe comandantul garnizoanei îl amuzau straşnic comentariile mele, însă David mi-a atras atenţia zîmbind că timpul trecea, coborîndu-mi vertiginos punctajul.

Casa albă se găseşte în dreapta casei verzi. Deşi primisem o sumedenie de informaţii, nu aflasem încă nimic precis: adică nu descoperisem nici măcar un singur element căruia să-i pot atribui o poziţie determinată. De vreme ce nu ştiam care dintre cele cinci case este verde, mă lăsa indiferent faptul că în dreapta aceleia e o casă albă.

Întrunirea amicală la care mă poftise şeful „echipei de aur“ se desfăşura la el acasă; din fericire, nu era nevoie să

ghicesc ce culoare are casa, ce se bea aici, sau ce meserie are proprietarul. Cum însă participanţii alcătuiau un fel de club, mi-a fost cerută drept condiţie de admitere – mai mult în glumă, şi în virtutea unei tradiţii – soluţionarea testului în cel mult o oră. Ar fi urmat să mi se înmîneze diploma de membru al clubului şi să mi se atribuie un rang cu atît mai înalt cu cît reuşeam să găsesc răspunsurile mai repede. Trebuia să precizez *care dintre cele cinci personaje bea bere* şi *care dintre ele are o zebră.* Erau doar două întrebări, nu trei ca în legenda sfinxului şi ca în mai toate basmele, iar eşecul n-aş fi avut să-l plătesc cu viaţa; dar în vreme ce la întrebările din poveste răspunsul putea fi aflat dintr-o dată, aici nu mergea deloc să încerci pe ghicite. Riscul la care mă expunem era doar acela al umilirii ; tentaţia unor după-a- mieze petrecute intr-un mediu agreabil, cu interlocutori mai vorbăreţi decît hotelierul şi mai spirituali decît ospătarul, mă determinase să-l înfrunt – ba chiar să-i fiu recunoscător lui David pentru gestul lui de autentică ospitalitate. Nu puteam să le iau în nume de rău unor oameni a căror profesie este disecarea inteligenţei că îşi petrec timpul liber într-un mod cumva asemănător, imaginînd jocuri şi teste menite să le ascută isteţimea. De altfel, în pofida nedestoiniciei mele evidente, simţeam în privirile gazdei încurajare şi simpatie; e puţin probabil că relaţiile noastre ar fi evoluat apoi atît de net spre prietenie, fără întrunirea din acea seară.

În casa din mijloc se bea lapte. În fine, o sentinţă lipsită de echivoc, scoasă în afara oricărei dependenţe faţă de celelalte! Indiferent ce s-ar mai întîmpla în casa din mijloc – sau în cele alăturate – aici se bea lapte. Lapte de bivoliţă, abia muls, cald încă, sau lapte de vacă pasteurizat, îmbuteliat ori ambalat în pungi de plastic, sau poate lapte preparat din lapte-praf? N-avea nici o importanţă, lapte să fie – deşi să fi fost eu în locul proprietarului, şi să-mi fi plăcut atît de mult laptele, şi să nu fi fost afurisita mea colită, aş fi ţinut o vacă şi nu o vulpe sau mai ştiu eu ce reiese din test! O luasem iarăşi razna, speculaţiile mele mă

depărtau din nou de adevăr, tocmai cînd mi se arătase cea dintîi rază de lumină în desăvîrşitul întuneric al labirintului prin care orbecăiam. Şi cum bucuriile, ca şi necazurile, nu vin singure, iată, urmau încă două propoziţii ferite de ambiguitate: *Casa norvegianului este prima din stînga. Casa vecină cu a norvegianului este albastră.* Răbdarea îmi fusese răsplătită: îmi imaginam cele cinci case şi îmi spuneam că despre primele trei ştiu cîte ceva definitiv valabil – cea dintii era a norvegianului, următoarea era albastră, iar în a treia, fiind cea din mijloc, se bea lapte. Le-am comunicat tuturor aceste adevăruri ca pe un triumf personal, am fost ovaţionat, cineva a remarcat că trecuseră zece minute, iar David a adăugat că abia de-acum începea greul. Nu-mi mai era teamă, dobîndisem dintr-o dată încredere în iscusinţa mea, eram chiar convins că pot spera să mi se atribuie un rang onorabil.

Totuşi, nu eu constituiam centrul de interes al întrunirii. Un medic reproducea cu mult haz, captînd atenţia generală, relatarea fiului său cu privire la isprava unui coleg de clasă. Acesta din urmă, cunoscut în toată şcoala pentru virtuţile sale fizice ca şi pentru slabele aptitudini intelectuale, repeta clasa pentru a treia oară. Istoria începea cu foarte recenta teză la matematici, materie la care rămăsese întotdeauna corigent; de astă dată, pusă în faţa unei lucrări de nota zece şi sigură că neisprăvitul copiase, profesoara l-a chemat pe director şi a cerut cu insistenţă exmatricularea presupusului infractor. Cum băiatul refuza să-şi recunoască vina şi cum directorul îi ceru profesoarei să precizeze de la cine anume copiase nemernicul, s-a constatat că, de fapt, era singurul care rezolvase bine toate problemele. Pusă astfel într-o situaţie greu de explicat, profesoara şi-a retras acuzaţia de fraudă, dar a anulat teza suspectă şi i-a dat elevului buclucaş o nouă lucrare, mult mai grea, pe care să o efectueze în cancelarie, sub directa ei supraveghere. El protestă, îngrozit, ceru să îi fie recunoscută teza dintîi, dar nu reuşi decît să accentueze suspiciunea; adus însă în faţa noilor

probleme, le-a soluţionat prin metode de mare rafinament, în mai puţin de o jumătate de oră, spre propria lui nedumerire şi, mai cu seamă, spre stupefacţia întregului corp profesoral, care urmărea desfăşurarea evenimentelor. Profesoara de matematici îl percheziţionase minuţios înainte de a-i dicta enunţul, ca nu cumva să aibă la el vreo fiţuică, iar acum supraveghea, rînd cu rînd, rezolvările; cînd elevul a pus ultimul punct şi s-a ridicat de la masă, transfigurat, toţi au văzut-o înroşindu-se brusc, iar apoi au auzit-o murmurînd: „Nu se poate, aşa ceva e cu neputinţă...“ Întîmplarea se petrecuse chiar în acea dimineaţă şi era evident că toţi cei prezenţi îl ascultau pe medic cu mult interes, cerîndu-i fie completări, fie să precizeze anumite detalii. Eu îmi concentram însă atenţia la test, la propoziţiile lui răspicate, de o limpezime înşelătoare. Casa *galbenă este a medicului. Vecinul medicului are un cal. Vecinul englezului e arhitect. Vecinul arhitectului are o vulpe.* Cum aş fi putut oare să mă descurc între atîtia vecini, care mă trimiteau de la unul la celălalt, ca într-o cunoscută scenă biblică? Şi apoi de ce să fie galbenă casa medicului? Era mai firesc să fie albă, să inspire senzaţia de curat, de ambianţă aseptică. Faptul că vecinul medicului are un cal să fie cumva un semn că medicul e veterinar? Oare vecinul medicului e acelaşi cu vecinul englezului? Dacă arhitectul e vecinul englezului, atunci vecinul arhitectului – cel care are o vulpe – să fie tot englezul, sau e vecinul lui de a doua casă? Nu cumva arhitectul este cel care a proiectat toate aceste case afurisite, casa roşie a englezului, casa galbenă a medicului, casa albastră care e a doua din stînga, casa verde şi casa albă din dreapta ei, propria lui casă a cărei culoare n-o cunoşteam încă, apoi casa din mijloc, unde se bea lapte, şi prima casă din stînga, a norvegianului, şi casa absurdului francez băutor de ceai, şi casa (cu grădină) a spaniolului posesor de cîine, şi casa detectivului japonez, şi casa propriului său vecin iubitor de vulpi... Mă pierdusem cu totul printre atîtea case, deşi nu erau decît cinci la număr!

Poate că ultimele trei premise îmi vor aduce dezlegarea enigmei, mi-am zis. *Avocatul bea suc de roşii. Inginerul are o pisică. În casa verde se bea cafea*. Degeaba, nici o lămurire în plus! Ba dimpotrivă, negura se făcea parcă mai deasă: puteam spune doar că avocatul nu e francez (căci ar fi băut ceai), că nu locuieşte în casa din mijloc (unde se bea lapte), şi nici în casa verde (unde se bea cafea); că inginerul nu e spaniol (căci ar fi avut un cîine); sau că în nici un caz casa verde nu e cea din mijloc (unde se bea lapte). Aici gîndurile mi se învîrteau pe loc şi iarăşi m-am lăsat atras de discuţia purtată în jurul tezei de matematici. David se arăta foarte interesat de cele relatate, iar cînd medicul şi-a încheiat istorisirea, l-a rugat să afle numele eroului. Mi-e teamă, a precizat el, că avem de-a face cu prima victimă a lui Algernon – şi, în continuare, şi-a expus intenţiile: va cere încuviinţarea autorităţilor şi a familiei spre a-1 supune pe acel elev unor analize, pentru a determina eventuala prezenţă în organismul său a virusului G. N-am înţeles prea bine explicaţii le pe care le dădea — nici nu e de mirare, avînd în vedere săracele mele cunoştinţe de atunci în materie – şi, de altfel, dialogul a fost curmat brusc prin apariţia cu totul neaşteptată a plutonierului. Însoţit de doi soldaţi cu automatele la şold, el intră în încăpere fără să salute şi îi aduse la cunoştinţă comandantului garnizoanei că fusese destituit şi că urma să fie pus sub stare de arest. Celorlalţi le porunci pe un ton autoritar să se răspîndească pe la casele lor, deoarece întrunirile a mai mult de trei persoane fuseseră interzise, după cum fusese oprită orice circulaţie în timpul nopţii, între orele 22 şi 6. Nici un fel de mesaje nu mai puteau fi transmise din insulă decît cu aprobarea sa personală.

Am plecat spre hotel complet dezorientat, fără să pricep nimic din cele întîmplate. Starea de alertă se transformase în stare de asediu – dar de ce, din ordinul cui, cu ce scop? Mă urmărea imaginea atît de simpaticului comandant al garnizoanei, escortat de militarii înarmaţi spre camionul parcat în stradă: mergea drept, mîndru, cu fruntea sus,

parcă fără să-i pese de ceea ce avea să i se întîmple. Plutonierul nu ne lăsase să mai schimbăm nici o vorbă şi a vegheat ca fiecare să plece singur. La despărţire, David mi-a făcut un semn conspirativ, al cărui sens enigmatic nu reuşeam să-l pătrund. M-am surprins înrobit unui sentiment de nesiguranţă vecin cu panica; un tremur ciudat mi se furişa prin trup, îmi făcea articulaţiile şovăielnice, îmi aduna un ghem de nervi sub diafragmă. Mă sileam să respir adînc, să-mi stăpînesc neliniştea, să-mi potolesc neastîmpărul frînturilor de gînduri – dar tresăream la fiecare zgomot, cu toate simţurile încordate. Niciodată n-aş fi bănuit că o distanţă de nici trei sute de metri poate să pară în asemenea măsură interminabilă, atît de chinuitor de străbătut. Cînd am ajuns la hotel, cămaşa umezită de sudoare mi se lipise de trup; omul care moţăia îndărătul tejghelei, la recepţie, căpătase pentru mine chip de arhanghel. L-am întrebat ce părere are despre noutăţile serii, dar în loc de orice răspuns mi-a întins cheia de la cameră. Cel puţin lui nu fusese nevoie să i se poruncească să-şi păzească limba; niciodată nu-1 învinuisem că ar fi fost prea vorbăreţ, însă acum tăcerea lui era mai puţin suportabilă ca oricînd.

Am urcat treptele copleşit de tristeţe. Întrunirile de la David luaseră sfîrşit mai înainte ca eu să fi apucat să particip cu adevărat la ele; şederea mea în insulă ameninţa să se prelungească chiar peste perioada carantinei, şi oricum se transforma într-o adevărată recluziune; primejdia pe care o descifrasem mai mult intuitiv în privirile rele ale plutonierului se adăuga pericolului potenţial al contaminării cu germeni scăpaţi din subteranele laboratorului. Viitorul nu mi se înfăţişa în culori vesele. Şi dintre toate relele, cel care mă preocupa acum cel mai mult era singurătatea: simţeam o nevoie imperioasă de a vorbi, de a schimba cu cineva păreri, impresii, de a mă împărtăşi măcar prin dialog din harul solidarităţii umane. De-aş fi avut un coleg de cameră, sau cel puţin un vecin! Propoziţiile testului îmi sunau obsedant în minte: Vecinul medicului are un cal.

Vecinul englezului e arhitect. Vecinul arhitectului are o vulpe. Eu n-aveam vecini, eram singurul client al hotelului, şi n-aveam nici cal, nici vulpe... Am răsucit cheia în broască, am deschis uşa şi am aprins lumina. Mi s-a părut că aud un foşnet ciudat şi, întorcîndu-mi privirea, am zărit în mijlocul patului un şoarece alb. Mă privea, deloc speriat, de parcă m-ar fi aşteptat. Am rămas în prag, încremenit, neştiind ce să fac. N-aveam cal, n-aveam vulpe, dar aveam un şoarece! Era, poate, Algernon. Ar fi trebuit să anunţ direcţia laboratorului. Să mă lepăd de singura fiinţă care îmi căutase tovărăşia în acele momente de cumpănă. Să trădez creatura plăpîndă care venise parcă să-mi ceară ocrotire.

Şi totuşi, am făcut-o. Am încuiat camera şi am coborît în hol, de unde am telefonat domnului Klein. Peste zece minute, unicul autovehicul al laboratorului oprea în faţa hotelului şi echipa de intervenţie năvălea în cameră, pregătită pentru marea vînătoare. După cum am aflat mai apoi, şoarecele nu s-a speriat nici de oamenii înveşmîntaţi în echipament de protecţie; el s-a lăsat prins fără să schiţeze măcar un gest de salvare.

3.

Semnele cum că virusul G declanşase în Insula Bufniţei o adevărată epidemie de genialitate se înmulţeau în mod vădit, de la o zi la alta. La început, nimeni (în afară de David, care avea bănuielile lui) nu şi-a dat seama prea bine cum stăteau lucrurile. Îndeobşte, primele manifestări erau mai puţin frapante şi constau mai ales în sporirea accentuată a zelului dovedit în activitatea curentă; dar avînd în vedere delăsarea care domnise pînă atunci printre insulari, desigur cu excepţia cercetătorilor ştiinţifici de la laborator, chiar şi asemenea evoluţii benigne erau uşor de sesizat. Nu mică mi-a fost mirarea, spre exemplu, cînd într-o bună dimineaţă, la cîteva zile după capturarea lui

Algernon, coborînd din cameră am fost întîmpinat în hol de bravul meu hotelier cu zîmbetul pe buze şi cu un salut ceremonios, urmat de întrebarea dacă am dormit bine şi de precizarea că, începînd cu dimineaţa următoare, puteam servi, dacă doream, micul dejun în cameră. Omul şi-a cerut scuze pentru purtarea lui de pînă atunci şi pentru starea de întreţinere a hotelului, explicîndu-mi că trecuse printr-o conjunctură neplăcută – lucru pentru care, evident, eu n-aveam nici o vină – şi asi- gurîndu-mă că totul va intra pe făgaşul normal. Într-ade- văr, din aceeaşi zi curăţenia şi ordinea au fost puse în drepturile lor, iar politeţea şi amabilitatea nu l-au mai părăsit pe directorul-recepţioner-portar. Nu peste mult timp, schimbări asemănătoare s-au petrecut la restaurant, la magazin şi în alte cîteva servicii publice; necunoscînd încă adevăratele cauze, le-am pus pe seama atitudinii mai energice a presupusului nou comandant al garnizoanei (care, în condiţiile stării de alertă, deţinea puteri depline în insulă, ca reprezentant unic al autorităţii centrale). Această primă categorie mi-am explicat-o mai apoi prin aceea că, pentru a se exprima plenar, creşterea bruscă a potenţialului intelectual al unor indivizi ar fi avut nevoie de o acumulare de cunoştinţe în domenii deschise creativităţii şi de un mediu social mai prielnic. Este, de altfel, semnificativ că librăria a înregistrat o sporire bruscă a vînzărilor, iar biblioteca – a numărului de cititori.

Curînd au apărut însă şi altfel de semne. Cazul senzaţionalei teze a eternului corigent la matematici a devenit parcă (şi, de fapt, era) molipsitor: mulţi dintre elevii mediocri şi submediocri obţineau note strălucite, bulversînd ierarhia stabilită şi punîndu-i pe profesori în derută. Pînă şi dintre aceştia, unii îşi descoperiseră peste noapte vocaţii de dascăli eminenţi. Evoluţia îşi pierdea linearitatea şi prin alte locuri: un funcţionar de la poştă îşi dăduse demisia şi îşi petrecea toată ziua pictînd, spre deznădejdea numeroasei sale familii; un frizer începuse să ia lecţii de canto şi vecinii se plîngeau că făcea vocalize pînă la miezul

nopţii; cîteva gospodine de treabă îşi neglijau treburile casnice pentru a se dedica poeziei şi, aflînd că la hotel era găzduit reporterul unui ziar central, au început să mă asalteze cu versurile lor, de parcă aş fi fost critic literar şi m-aş fi priceput să le dau sfaturi. Era limpede că asemenea răsturnări precipitate ale unor destine care păruseră definitive nu mai puteau fi puse în seama unei sporite exigenţe administrative. De altfel, se răspîndise zvonul că nu exista nici un şef nou al garnizoanei, şi nici măcar vreun ordin de destituire a comandantului; profitînd de starea de alertă şi de izolarea insulei, plutonierul l-ar fi arestat pur şi simplu pe comandant, preluînd conducerea garnizoanei şi instituind starea de asediu.

Toate aceste informaţii, şi multe altele, mi-au fost furnizate de către David care, ca pentru a-mi confirma misteriosul semn de complicitate din seara testului şi a arestării comandantului, mi-a făcut cîteva vizite la hotel, mi-a oferit în mai multe rînduri posibilitatea să-l însoţesc la laborator, mi-a împrumutat cărţi şi reviste, mi-a lămurit aspectele neclare. Principalul nostru subiect de discuţie era, evident, virusul G: mentorul meu îi depistase prezenţa, în urma analizelor pe care le efectua, în celulele multora dintre cei atinşi de ciudata febră a înnoirilor care bîntuia în Insula Bufniţei. După opinia lui, în urma combinării cu materialul genetic al bacteriei care îi servise drept vehicul şi a transformărilor provocate de periplul prin ţesuturile şoarecelui, germenele trecuse într-o stare virulentă „fiind capabil să genereze epidemii în rîndul colectivităţilor umane. Populaţia insulei era prin urmare supusă, datorită evadării accidentale a lui Algernon, unui experiment cu urmări imprevizibile. Cercetările anterioare pe şoareci nu puteau oferi date suficiente pentru noua situaţie: virulenţa, caracterul deschis contagios se manifestau doar la om şi, pe de altă parte, virusul originar, în starea sa latentă, nu era prezent în mod natural decît la specia umană – astfel încît nu existau temeiuri pentru a face extrapolări. De o însemnătate aparte putea fi faptul că, în chip evident,

molima nu se răspîndea la întreaga populaţie ci numai la indivizii cu o dotare intelectuală relativ modestă. Pentru a explica această particularitate, David avansase ipoteza unor anticorpi specifici care le asigurau oamenilor mai inteligenţi imunitatea. În sprijinul ipotezei imunităţii el aducea argumentul comportării în timp a şoarecilor faţă de virusul G: după un interval care varia de la un exemplar la altul, deşi performanţele obţinute în labirint se păstrau intacte, germenele dispărea, iar o a doua infestare nu mai putea fi obţinută în nici un chip; rezistenţa faţă de virus era transmisă şi generaţiilor următoare. Prin analogie, se putea presupune că oamenii cu o dotare intelectuală remarcabilă o moştenesc de la strămoşi care au fost cîndva purtători ai virusului G şi care au adăugat, de asemenea, imunitatea respectivă zestrei lor ereditare. Desigur, toate aceste speculaţii erau încă departe de a se sprijini pe date ştiinţifice incontestabile, însă cel puţin pentru mine păreau să constituie o explicaţie coerentă, plauzibilă, a evenimentelor la care eram martor.

Şi, ca să fiu mai exact, cred că eram mai mult decît un martor al evenimentelor: chiar simplul fapt că fusesem silit să-mi prelungesc şederea în insulă dovedea că eram supus şi eu consecinţelor; pe lîngă aceasta, oricît de bună părere aş fi avut despre mine, nu puteam să nu admit că eram expus aceloraşi riscuri ca şi localnicii – iar ipoteza imunităţii celor mai inteligenţi nu mă linişte deloc, întrucît ea nu definea un prag şi cu atît mai puţin un criteriu absolut de raportare individuală la un asemenea prag, dacă aş fi presupus vreunul. În fine, întîmplarea cea mai elocventă – pe care, din raţiuni prezentate mai la urmă, am evitat să i-o relatez lui David – s-a petrecut în zorii zilei de după puciul plutonierului. Vă amintiţi, stimaţi cititori, că întorcîndu-mă de la întrunirea ratată unde nu mă arătasem în stare să descopăr nici cine are o zebră şi nici cine preferă berea, am călcat codul onoarei şi al ospitalităţii, predîndu-l pe Algernon domnului Klein. Ei bine, în pofida stării de agitaţie în care mă aflam, am adormit foarte repede; presupun că

somnul meu a fost neobişnuit de adînc şi odihnitor, căci m-am trezit a doua zi cu o minte perfect senină, stăpînit de o stare de hiperluciditate cum numai foarte rar, între tărîmul de vis şi cel de veghe, mi-a fost dat să cunosc. Brusc, mi-a reapărut în cuget, ca un submersibil împins la suprafaţa apei de ireprimabile forţe ascensionale, testul din ajun. Prima casă din stînga e a norvegianului. Cea de a doua este albastră. În cea din mijloc, a treia, se bea lapte. Aici mă împotmolisem. Dar continuarea era evidentă! Casa a patra e verde, fiind cea în care se bea cafea; verde nu poate fi nici prima casă (întrucît are în dreapta ei o casă albastră şi nu una albă, cum se cere), nici a doua (care e albastră), nici a treia (în care se bea lapte şi nu cafea), nici măcar a cincea (care, fiind ultima, n-are in dreapta ei nici o altă casă), ci numai casa a patra. Casa a cincea, fiind în dreapta casei verzi, e albă. Şi iarăşi urmarea era cît se poate de simplă: întrucît casa englezului e roşie, ea nu poate fi decît a treia; căci prima e a norvegianului, iar celelalte au alte culori. Apoi, norvegianul trebuie să fie medic, căci casa medicului e galbenă – iar singura a cărei culoare putea fi galbenă, căci n-o cunoşteam încă, era prima casă, cea a norvegianului. Însă vecinul medicului — adică proprietarul casei a doua, unicul vecin al norvegianului – are un cal. Iar vecinul englezului e arhitect. În acest punct, rezolvarea se bifurca, deoarece urma să optez pentru unul dintre cei doi vecini ai englezului. M-am decis pentru proprietarul casei a doua, cea albastră – şi bine am făcut. Avocatul este, prin urmare, proprietarul casei a cincea, căci el bea suc de roşii ; într-adevăr, ştiam că proprietarul primei case e medic, al celei de a doua e arhitect, că în casa a treia se bea lapte, iar in cea de a patra – cafea. Cele două condiţii – să fie avocat şi să bea suc de roşii – puteau fi întrunite deci numai de proprietarul ultimei, case. Acum totul devenea din ce în ce mai clar! Japonezul e detectiv; nu mai erau decît două case cu proprietari de profesie încă necunoscută: a treia (care ştiam că este a englezului) şi a patra. Aşadar, japonezul este proprietarul casei a patra.

Spaniolul are un cîine; dar nu mai rămăseseră decît două case cu proprietari de naţionalitate încă necunoscută: a doua (unde ştiam că se află un cal) şi a cincea. Va să zică, spaniolul este proprietarul ultimei case. Francezul bea ceai – iar francezul nu mai putea fi altul decît proprietarul casei a doua. Inginerul are o pisică – însă inginer nu mai putea fi decît proprietarul casei a treia. Vecinul arhitectului are o vulpe; cum dintre cei doi vecini, unul e inginerul, care are o pisică, vulpe nu poate avea decît celălalt, medicul, proprietarul primei case. În numai cîteva minute, situasem fiecare propoziţie într-un context determinat, identificasem fără echivoc naţionalitatea şi profesia celor cinci proprietari, culoarea celor cinci case, animalele care creşteau pe lîngă patru dintre ele şi băuturile preferate în alte patru. Nu-mi rămînea decît să răspund la cele două întrebări finale, obţinînd astfel soluţia testului. Cine bea bere? Evident, norvegianul, proprietarul primei case. Căci francezul bea ceai, englezul bea lapte, japonezul bea cafea, iar spaniolul bea suc de roşii. Cine are o zebră? Evident, japonezul, proprietarul casei a patra. Căci norvegianul are o vulpe, francezul are un cal, englezul are o pisică, iar spaniolul are un cîine. Rătăcirile mele din seara trecută îmi păreau puerile, toate divagaţiile pe care ceilalţi le găsiseră hazlii mi se arătau acum lipsite de sens, dacă nu stupide. Îmi dădeam seama că fusesem şi atunci aproape de a găsi cheia labirintului, dar că ochii îmi erau parcă învăluiţi în ceaţă şi nu reuşisem să mă descotorosesc din mrejele împreunării găunoase a cuvintelor, să mă feresc de capcana ramificaţiilor fără ieşire, a buclelor răsucite pe loc.

În mod paradoxal, în loc să fiu încîntat că rezolvasem testul – şi încă într-un timp record, de bună seamă – ceea ce predomina în sufletul meu era mai degrabă jena pentru lamentabila comportare din ajun. Departe de a mă grăbi să-i dau de veste lui David, pentru a-mi trîmbiţa izbînda, am socotit mai cuminte să nici nu-i mai pomenesc vreodată de test. Mai apoi, după ce m-a pus la curent cu evoluţia epidemiei şi cu ipotezele mele, am apreciat că aveam şi

mai puţine motive să-i fac destăinuiri: ar fi putut, desigur, să mă includă printre pacienţii lui, să mă pună sub observaţie, să-mi ceară să mă supun analizelor, să mă considere deci o posibilă victimă a contaminării cu virusul G. Mai presus de orice, asta ar fi săpat între noi bănuiala că n-aş aparţine categoriei lipsite de imunitate, a celor situaţi sub prag, inteligenţelor submediocre – ceea ce, bineînţeles, nu mi-ar fi făcut prea mare plăcere. Mi-era de-ajuns că mă suspectam singur. În acele zile a prins contur dorinţa de a-mi folosi mai bine timpul, de a profita cît mai mult de şederea mea silită în insulă, de îndrumarea şi explicaţiile competente ale lui David; tot atunci s-a născut ideea acestui reportaj neobişnuit, hărăzit să dovedească celor care m-au trimis aici că mi-am dat seama ce anume le lipsea articolelor mele. Lucrul cel mai uimitor este că nu mă mai plictiseam deloc.

Printre cărţile pe care le-am citit la sugestia noului meu prieten, un loc aparte ocupă nuvela iui Daniel Keyes, „Flori pentru Algernon“. Am reflectat adeseori asupra similitudinilor şi deosebirilor dintre situaţia descrisă de scriitorul american şi cea pe care o trăiam eu însumi în Insula Bufniţei. Eroii lui Keyes – atît şoarecele Algernon, cît şi Charlie Gordon, cel care ne relatează întreaga întîmplare prin intermediul jurnalului său – sînt supuşi unei operaţii chirurgicale menite să le favorizeze dezvoltarea intelectuală şi, într-adevăr, obţin performanţe uluitoare, fiecare în limitele speciei sale. Ca şi aici, în insulă, o împrejurare cu totul ieşită din comun avea drept urmare apariţia hiperinteligenţei. Într-un caz, instrumentul opera direct pe creier, în celălalt intervenţia era mijlocită de înrîurirea genetică a unui virus; dar diferenţele nu ţineau numai de tehnică: în timp ce în nuvelă acţiunea punea în cauză un destin singular, un singur individ (şoarecele şi omul alcătuiau, în ultimă analiză, o unică entitate), în realitatea reportajului meu era afectată întreaga colectivitate. Pe de altă parte, însingurarea lui Gordon (mai întîi ca înapoiat mintal, apoi ca geniu omniscient) decurgea

direct din singularitatea destinului său, pe cînd aici, în insulă, destinul colectiv îi îndemna pe oameni spre comunicare, iar izolarea preventivă a colectivităţii nu era decît o emanaţie a răspunderii faţă de soarta omenirii în ansamblu. Ca şi în cazul lui Charlie, ascensiunea intelectului era rezervată celor subdotaţi; dar – şi aici începeau îndoielile – era oare ea reversibilă, cum şi-o imaginase Keyes, sau putea fi menţinută la cotele înalte? Nici măcar speculaţii le lui David – care socotea inteligenţa drept indiciu de imunitate faţă de virusul G, ca semn moştenit al unei genialităţi apuse – nu propuneau vreun răspuns la această neliniştitoare întrebare. Şoarecii infestaţi, în frunte cu Algernon al nostru, tizul eroului literar, nu dăduseră încă nici o dovadă de regres; şeful „echipei de aur“ considera însă că de aici nu puteau fi trase concluzii valabile pentru oameni. Adeseori, gîndindu-mă la privirea lui stranie din ziua cînd mi-a propus să citesc „Flori pentru Algernon” m-am întrebat dacă nu cumva ştia foarte bine ceea ce eu credeam că-i ascund, dacă nu cumva, socotindu-mă atins de flagel, dorise să mă avertizeze astfel, pe o cale ocolită anume spre a-mi menaja susceptibilitatea, asupra posibilului deznodămînt dramatic al propriei mele aventuri cognitive. Toată această frămîntare nu pare să-mi fi fost de alt folos decît acela de a-mi fi accentuat năzuinţa spre o cît mai judicioasă utilizare a ceasurilor zilei. Dacă aş fi într-adevăr purtător al virusului, îmi spuneam, şi chiar dacă ar fi să împărtăşesc o soartă asemănătoare cu aceea a lui Gordon, e de preferat oricum să urc cît mai mult pe calea privilegiată care mi s-a deschis; iar dacă sînt în afara primejdiei, atunci nu am decît de cîştigat continuînd să mă împotrivesc unei existenţe parazitare, lipsite de sens, pe acest petic de pămînt uitat de lume.

Uneori mă abandonam unor lungi rătăciri meditative, ignorînd jaloane şi limite pe care datele ştiinţei le-ar impune unui specialist şi beneficiind astfel de o mult mai puţin stînjenită libertate a visării. Încercam, de pildă, să-mi

imaginez ce s-ar întîmpla dacă, în vreun fel oarecare, epidemia din Insula Bufniţei s-ar răspîndi, dacă ar ajunge să se difuzeze în întreaga lume. Efectele pe care eu însumi le putusem urmări în colectivitea supusă carantinei nu reprezentau decît o mostră palidă – atît datorită numărului mic al indivizilor, varietăţii reduse de tipuri şi dotări umane, cît şi datorită timpului relativ scurt. Care ar fi fost însă urmările unei generalizări la scara omenirii şi pe termen lung, în succesiunea generaţiilor? La prima vedere, consecinţele nu puteau fi decît pozitive: în definitiv, întreaga evoluţie a speciei se produsese în sensul sporirii inteligenţei, astfel încît orice cîştig în această privinţă ar trebui apreciat în perspectiva istoriei ca fiind consonant cu vectorul progresului. Bineînţeles, cu condiţia să existe depline garanţii că molima nu era însoţită şi de fenomene secundare nocive, că virusul G, în starea lui virulentă, nu producea altceva decît o stimulare a intelectului – şi încă una stabilă, ireversibilă, cu rezultate durabile. Investigaţiile desfăşurate la laborator sub directa conducere a lui David erau încă foarte departe de a putea produce asemenea garanţii, iar eu ştiam asta; nu vedeam însă de ce să nu fi încercat construirea unei realităţi ipotetice, în care toate asigurările necesare să fi fost verificate. Ei bine, chiar în această variantă optimă, contaminarea generală ar fi fost oare de dorit? Oare ceea ce reprezenta un cîştig pentru individul abstract ar fi cu siguranţă bun pentru oricare om real şi, mai ales, pentru societate în ansamblul ei?

Într-o lume animată de idealuri umaniste, hotărîtă să înfăptuiască într-adevăr egalitatea între oameni (şi cît de departe ne aflăm încă, pe mari întinderi ale globului, de aceasta!), nedreptatea cea mai flagrantă ar continua să se manifeste, fără leac, datorită zestrei genetice inegale şi, în primul rînd, datorită repartizării inegale între indivizi a inteligenţei. Nu numai între un înapoiat mintal şi un geniu, dar pînă şi între un om isteţ şi unul mai greu de cap este absolut imposibil să existe deplină egalitate – şi nu doar în privinţa creaţiei, ci chiar într-a receptării şi asimilării –

pentru motivul evident că ei beneficiază în mod diferit tocmai de ceea ce omenirea a produs mai de preţ, adică de valorile culturale, de nestematele cuaoaşterii ştiinţifice, artistice, filozofice. Ştim mult prea puţin despre determinările mai adînci ale inteligenţei şi ale diferenţierilor ei individuale, despre structurile anatomice, mecanismele fiziologice, procesele biochimice şi biofizice, fenomenele neurologice şi psihologice care intervin – şi nici măcar nu putem spune cu certitudine ce deosebeşte prostia de deşteptăciune şi unde se află limita dintre ele – dacă există vreuna. Dar, iată, a apărut acest virus enigmatic care promite un salt spre marile înălţimi ale cugetului. Perspectiva era cu atît mai ademenitoare cu cît germenele părea să manifeste o vădită predilecţie pentru cei subdotaţi, pentru cei nedreptăţiţi de soartă, o autentică vocaţie de restaurator al echităţii în împărţirea darurilor intelectului. Imunitatea celor inteligenţi – cicatrice ereditară a unei mai vechi întîlniri cu molima, după David – dacă se dovedea reală, ar fi contribuit la o asemenea acţiune justiţiară. În clipele cînd imaginaţia mea o lua cu totul razna, îmi reprezentam posibilitatea ca însăşi apariţia primelor fiinţe cugetătoare pe Pămînt să fi fost opera virusului G – iar acesta, la rîndul lui, să fi poposit aici venind din spaţiu, mesager cosmic al unor universuri evoluate îndeletnicindu-se cu actul demiurgic de răspîndire prin galaxii a sporilor invizibili ai raţiunii. Atins ca de un fior metafizic, mă opream în ultima clipă la hotarul prăpăstios al exaltării mistice, căreia natura mea i se împotrivea din toate fibrele.

Revenit pe terenul mai ferm al ipotezelor controlate de judecată, mă întrebam apoi dacă nu cumva vocaţia egalitară a epidemiei de geniu era înşelătoare. În fond, nu era deloc sigur că exista într-adevăr o imunitate, că beneficiul individual va fi invers proporţional cu dotarea iniţială, că în final s-ar ajunge deci la omogenizarea nivelului de inteligenţa; efectul putea fi diametral opus – o şi mai mare polarizare, o adîncire a prăpastiei între cei

hiperînzestraţi şi cei săraci cu duhul. Însă chiar şi fără un asemenea risc, întrezăream suficiente motive de îngrijorare. Era oare societatea noastră, cu tradiţionala ei structură de clasă, adaptabilă îndeajuns la o mobilitate individuală vulcanic alimentată prin salturi bruşte ale potenţialului intelectual? Echilibrul profesiunilor, diviziunea socială a muncii, ierarhia valorilor umane nu ar fi brutal şi iremediabil zdruncinate, duse la destrămare? Stabilitatea şi trăinicia familiilor nu ar avea de suferit în caz că epidemia i-ar afecta doar pe unii dintre membri, modificîndu-le radical orizontul cultural, preocupările, aspiraţiile? Şi, în ultimă instanţă, întrucît virusul nu solicita consimţămîntul prealabil al gazdei, era oare compatibilă cu libertăţile individuale aceasta proiectare, fără putinţă de împotrivire, spre cu totul alt statut social, în pofida dreptului elementar al fiecărui om de a decide asupra soartei sale, de a opta să fie şi să rămînă ceea ce este? Doar toate măsurile de precauţie preconizate odată cu apariţia ingineriei genetice, gradul de securitate al experimentelor şi regimul de izolare a laboratoarelor urmăreau, pînă la urmă, tocmai protejarea omenirii împotriva unei asemenea acţiuni stihinice, imposibil de controlat.

În sfîrşit, întrebarea cea mai tulburătoare îşi păstra acuitatea chiar presupunînd toate celelalte îndoieli spulberate: cum anume ar utiliza oamenii forţa noii lor inteligenţe? Desigur, se putea presupune că cei mai mulţi beneficiari ai revoluţiei G ar fructifica-o în spirit constructiv, în profitul binelui obştesc. Dar nu-mi făceam nicidecum iluzia că toţi semenii mei sînt funciarmente buni; proliferarea geniilor ar fi însemnat de asemenea, fără îndoială, înmulţirea şi potenţarea nemăsurată a personalităţilor malefice. Un răufăcător mărunt, un mizantrop de rînd, un egoist nărăvit sînt oricum, pentru colectivitate, prezenţe supărătoare; înzestraţi cu forţa geniului, ei ar deveni o primejdie majoră, un redutabil pericol public. Inteligenţa în sine e lipsită de orice dimensiune etică. Din nefericire, această realitate avea să

capete curînd o gravă confirmare chiar în Insula Bufniţei. Într-o bună zi. David m-a căutat la hotel mai devreme decît venea de obicei; de cum l-am văzut, mi-am dat seama că era tulburat din cale afară. Mi-a propus să facem o plimbare şi l-am urmat fără să-i cer explicaţii, înţelegînd că avea ceva important să-mi spună şi că dorea să fie absolut sigur că nu ne aude nimeni. Mi-a relatat apoi că avusese o discuţie confidenţială cu domnul Klein, directorul laboratorului: acesta primise ordin să pregătească în cel mai scurt timp un uriaş lot de şoareci contaminaţi cu virusul G. Iar ordinul venea de la plutonier.

De cînd preluase guvernarea, plutonierul se metamorfozase într-un autentic dictator: aplica pedepse drastice pentru orice încălcare a dispoziţiilor sale, transformase arestul garnizoanei în închisoare şi sporea zilnic numărul deţinuţilor – iar nu demult pronunţase chiar cîteva sentinţe capitale. Nenorocirea cea mai mare era că, în ţară, nu se ştia absolut nimic: carantina nu fusese încă ridicată, iar ştirile transmise prin radio de pe insulă de la staţia de emisie păzită în permanenţă erau atît de iscusit confecţionate, încît nu treziseră nici cea mai mică bănuială. Desigur, situaţia nu putea continua la infinit, proviziile erau limitate şi, odată şi odată, autorităţile centrale urmau să intervină în vreun fel oarecare. Izolarea absolută nu avea să dureze o veşnicie, iar plutonierul ştia asta foarte bine şi era de aşteptat să-şi ia măsuri de prevedere. David îmi atrăsese în mai multe rînduri atenţia asupra posibilităţii ca micul dictator să fi fost şi el contaminat cu virusul G: întreaga lovitură fusese mult prea abil regizată, starea de alertă şi izolarea datorată carantinei mult prea dibaci exploatate, înlănţuirea consecinţelor mult prea riguros calculată pentru ca totul să fi fost opera plutonierului aşa cum era el cunoscut mai înainte – o minte rudimentară, înecată în ură şi orgoliu, un spirit brutal, meschin, lipsit de orice sclipire de inteligenţă. Căzînd pe un asemenea sol, n-ar fi fost de mirare ca strania sămînţă să fi dat naştere unui geniu al răului. În perspectiva apropierii inevitabile a

sorocului la care faptele lui ilegale urmau oricum să fie date în vileag, plutonierul descoperise probabil că singurul lui atu era laboratorul: ordinul transmis domnului Klein dovedea în chip neîndoielnic că intenţiona să recurgă cel puţin la ameninţarea cu teribila armă genetică reprezentată de cohortele de şoareci infestaţi, pentru a face presiuni asupra guvernului sau, cine ştie, chiar asupra întregii lumi. Urmărea oare doar să scape nepedepsit sau planurile lui erau mai ambiţioase?

Am comentat îndelung cu David situaţia şi posibilele ei continuări. O soluţie ar fi fost, desigur, ca laboratorul să boicoteze într-un fel sau altul îndeplinirea ordinului; însă directorul refuzase să-şi asume un asemenea risc şi îl avertizase pe David că va fi nevoit să vegheze cu străşnicie ca lucrările să se desfăşoare conform dispoziţiilor primite. Alte căi ar fi presupus fie avarierea laboratorului, fie exterminarea şoarecilor, fie chiar înlăturarea dictatorului de către localnici – acţiuni greu de organizat şi de dus la bun sfîrşit în condiţiile de pază severă care fuseseră instituite. Pînă la urmă, mai atrăgătoare ne-a părut la amîndoi ideea aparent cea mai fantezistă – aceea de a face cumva să ajungă în ţară informaţii cu privire la adevărata stare de lucruri din Insula Bufniţei, mai înainte ca plutonierul să aibă la dispoziţie cumplitul instrument de şantaj. Cineva trebuia să evadeze, cu riscul de a fi el însuşi purtător al virusului. Cum David era mai potrivit să rămînă pe loc, în eventualitatea că, evadarea nereuşind, ar trebui căutată o altă soluţie, m-am oferit să încerc eu. Am început să analizăm împreună posibilităţile de a părăsi insula, dar trebuie să recunosc că nu părea deloc simplu să găsim una cît de cît realizabilă. Mă obseda gîndul că mă găseam exact în faţa problemei pe care o avusese de rezolvat Algernon cînd a evadat din laborator – cu diferenţa că el se aflase închis şi într-o cuşcă – şi aveam convingerea aproape inexplicabilă că ar fi fost cu neputinţă să nu descopăr şi eu, în cele din urmă, ieşirea din acel redutabil labirint. Prietenul meu a observat că, în orice caz, n-ar strica să-mi facă

analizele pentru depistarea virusului; i-am ripostat însă că ar fi inutil, întrucît chiar dacă rezultatul ar fi fost pozitiv nu puteam renunţa la planul nostru, riscurile fiind oricum mai mici decît cele ale invaziei rozătoarelor, pe care o pregătea plutonierul. Iar în caz că rezultatul ar fi fost negativ, tot n-aş fi putut renunţa, odată ajuns în ţară, la luarea unor măsuri de precauţie foarte drastice, avînd în vedere că m-aş fi putut contamina între momentul analizelor şi acela al părăsirii insulei. Am stabilit aşadar împreună cam ce ar fi trebuit să cuprindă acele măsuri. Am continuat apoi să tăiem firul în patru, din păcate fără a ajunge la vreun rezultat semnificativ. Era cazul să ne despărţim, ca nu cumva plimbarea noastră să dea de bănuit. Cu promisiunea să mai ţinem legătura, m-am întors la hotel; în hol mă aştepta un militar care m-a legitimat şi mi-a cerut să-l urmez. Peste puţine minute făceam cunoştinţă cu arestul garnizoanei: îmi lipsise cuşca, iar acum o aveam…

*

— Ei, ce părere ai despre reportajul pe care ni l-a trimis Philip?

— Tocmai îl citeam.

— Şi?

— Ştiu eu… poate că ar merge…

— Dar e absolut formidabil! L-am putea da în foileton. Ar fi o bombă: „Scrisoare din Insula Bufniţei”!

Şeful secţiei întorcea pe o parte şi pe cealaltă, distrat, plicul din care scosese filele acoperite cu un scris mărunt, citeţ:

— Vezi, am impresia că e ceva care îmi scapă. Philip n-a fost in stare niciodată să iasă din platitudinile lui savante. Ştii doar ca l-am expediat, cum scrie şi el, ca să-l văd cît mai rar prin biroul meu. Mai sînt cîteva săptămîni pînă îi expiră contractul… uite, asta ar fi o explicaţie!

— Nu cumva crezi că fabulează, că a inventat totul într-o ultimă încercare de a-şi dovedi utilitatea, de a se lansa?

— N-ar fi exclus. Deşi intenţia nu-i de-ajuns chiar dacă întîmplarea e pe de-a întregul scornită, relatarea e făcută cu o măiestrie de care pur şi simplu nu-1 pot crede în stare.

— Dar e scrisul lui, sînt frazele lui, îi recunosc maniera...

Şeful secţiei continua să răsucească plicul:

— Zici bine, maniera, căci stilul în ansamblu...

—E cea mai sigură dovadă că n-a scornit nimic! Reportajul însuşi, vreau să zic.

— Ca să-l fi scris într-adevăr, ar trebui să fi fost el însuşi atins de acea curioasă molimă a genialităţii ...

— Tocmai.

— Crezi? De fapt, adăugă şeful secţiei, mă tot întreb cum a putut ajunge acest plic la redacţie, cîtă vreme carantina n-a fost încă ridicată.

Şi abia atunci observă, cercetînd mai atent ştampilele, că voluminoasa scrisoare fusese expediată chiar din capitală.

1978

PUŢIN MAI DEVREME

Domnului dr. O.Q. Segtin
Secretar general al LIGAMONDIEI
Netburg, Aleea Măslinilor 13

Mă adresez dumneavoastră cu rugămintea de a difuza această scrisoare reprezentanţilor tuturor statelor membre ale LIGAMONDIEI.

Aduc la cunoştinţa lumii întregi că dispun de posibilitatea de a face inertă întreaga cantitate de substanţe fisionabile de pe suprafaţa planetei. Chem în mod solemn guvernele statelor membre ale LIGAMONDIEI, şi în primul rînd pe cele ale puterilor nucleare, să consimtă la încheierea tratatului privind interzicerea conceperii, experimentării, producerii, perfecţionării, stocării şi folosirii oricăror arme nucleare, scoaterea lor în afara legii, distrugerea stocurilor existente, instituirea unui riguros control internaţional. În caz că un asemenea tratat nu va fi semnat şi ratificat de către toate ţările cel mai tîrziu pînă la 16 mai 1984, la ora internaţională 0,00 a acelei zile materialele fisionabile de pe întregul mapamond vor deveni inerte, afectînd odată cu arsenalul nuclear şi variatele utilizări paşnice ale energiei atomice, ale radioactivităţii în general..

Precizez că suprimarea mea n-ar influenţa cu nimic situaţia, întrucît declanşarea procesului de inactivare va avea loc în mod automat la ora stabilită şi numai eu sînt în măsură să o împiedic.

A. B. Sawafill

Scrisoarea este reprodusă aici după originalul care figurează în Arhiva LIGAMONDIEI sub indicativul LM/DOC Z/73815/83. Aşa cum rezultă din registrele Secretariatului, a fost difuzată abia la 20 mai 1983, la trei zile după primirea ei. Cu o zi înainte, însă, ea fusese publicată de cotidianul „Tribuna Filloniei“, cu precizarea că o copie a documentului sosise în ajun pe adresa redactorului-şef. Date fiind seriozitatea recunoscută şi circulaţia largă, internaţională a ziarului, alegerea lui de către expeditorul scrisorii este explicabilă. Semnificativă e, de pildă, absenţa din partea redacţiei a înclinaţiei spre senzaţional. În vreme ce în zilele următoare, pe parcursul uneia dintre cele mai violente campanii clin istoria presei, numeroase publicaţii apăreau cu titluri pe cîte cinci coloane în prima pagină (cu formulări mergînd de la „Sfîrşitul erei nucleare?“ la „Apostolul paranoic”), această dintîi încunoştinţare a opiniei publice a fost de o sobrietate remarcabilă – o simplă ştire (intitulată „Scrisoarea unui fizician“) la pagina a treia, pe două coloane, însoţită de textul scrisorii şi de următoarea notă biografică:

„A. B. Sawafill este cel mai recent laureat al premiului Babel pentru fizică (1982, împreună cu kaşonianul T. X. Zafaquash), pentru lucrările sale din domeniul cîmpurilor neutrinice – şi, în special, pentru formularea principiului care îi poartă numele. Este doctor în ştiinţe, membru al Academiei Filloniene, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe din Kaşonia, al Societăţii fizicienilor din Regatul Mehonului, doctor honoris causa al universităţilor din Kashmor, Filton şi Netburg. Are 42 de ani şi e celibatar; singurul său hobby este vînătoarea subacvatică. În 1960 a cîştigat titlul de campion universitar de şah al Filloniei, dar după doi ani s-a retras din activitatea competiţională. Este de religie protomonoică. În prezent ocupă postul de director ştiinţific al Laboratorului de fizică şi profesor al Universităţii din Philcyt“.

1.

Îşi lăsase butelia cu oxigen, masca şi arbaleta în şalupa trasă pe nisipul plajei şi înota pe spate, relaxat, propulsîndu-se doar prin pedalarea calmă a apei sub talpa labelor de cauciuc. Privea cerul neverosimil de albastru şi lipsa oricărui reper în acea plutire lentă îi anula sensul gravitaţiei, dîndu-i senzaţia că avea să se prăbuşească, dintr-o clipă într-alta, în genunile oceanului aerian deasupra căruia îi părea a fi fost suspendat cu faţa în jos. Nu se putea smulge luminosului miraj, cum nici Icar nu izbutise să se smulgă beţiei ascensiunii spre Soare. Cît timp trecuse oare de cînd se abandonase curenţilor? Se depărtase oare prea mult? Închise pleoapele pentru a se desprinde de imaginea obsedantă a bolţii, apoi privi spre ţărm. Insula năpădită de arbori desena o dungă verde, lată, la orizont. Marea era liniştită, aproape fără valuri, şi doar pescăruşii animau cu ţipetele lor cîmpul acustic. Admiră îndelung peisajul paradisiac din care doar spinările prietenoşilor delfini mai lipseau pentru a întregi tabloul paşnicei armonii marine.

O umbră alungită tulbură adîncurile translucide, apropiindu-se dinspre larg. Să fie oare un rechin? Ar fi fost o vizită fără precedent în aceste ape: nu auzise pe nimeni pomenind de un asemenea eveniment. Simţi totuşi o vagă nelinişte şi admise că ar fi preferat să se ştie la bordul şalupei, ori măcar în posesia credincioasei arbalete – deşi nu era arma cea mai potrivită pentru a înfrunta un astfel de adversar. Urmări înfiorat silueta întunecată ale cărei dimensiuni deveneau îngrijorătoare. Înţelese brusc că nu putea fi vorba de o vietate, de vreun monstru al abisurilor rătăcit în acest golf prin cine ştie ce întîmplare. La cîteva zeci de metri ieşi domol deasupra oglinzii mării corpul uriaş al unui submersibil. Avea în faţa ochilor cea mai puternică unitate de luptă a tuturor timpurilor – un submarin atomic înzestrat cu rachete de croazieră cu focoase nucleare multiple. Nici un pavilion, nici o inscripţie nu-i oferea

posibilitatea de a identifica statul căruia îi aparţinea nava. Nădăjduia să nu fi fost observat şi îşi zise că lucrul cel mai înţelept era să se îndrepte în grabă către mal, înotînd cît mai mult pe sub apă. Dar nu apucă să-şi umple plămînii cu aer cînd, din direcţia colosului de culoare fumurie, se auzi strigat pe nume. Spaima îi paraliză orice mişcare.

— Domnule Sawafill, dar treziţi-vă odată, s-a făcut ora opt!

Aşadar, totul nu fusese decît un vis! Cercetă chipul nedumerit al bătrînei lui menajere care, surprinsă să-l găsească acasă şi încă dormind la vremea cînd ea obişnuia să vină pentru a-i deretica prin apartament, îşi dăduse toată osteneala ca să-i curme somnul.

— Sînteţi cumva bolnav? Să chem un medic…

— Nici pomeneală. Pur şi simplu, azi nu mă duc la laborator.

Femeia se sperie de-a binelea, dar nu mai zise nimic şi ieşi din dormitor. N-ar fi vrut să lase impresia că se amestecă în treburi care n-o privesc. Deşi, la drept vorbind, faptul că – pentru prima oară în cei zece ani de cînd îl slujea – profesorul intenţiona să rămînă acasă într-o zi de lucru nu se putea să nu aibă urmare şi asupra ei. Citise şi ea ce scriau ziarele şi făcea singură anumite legături. De pildă, între interesul pe care îl acorda profesorului presa şi porunca lui de a nu răspunde la telefoane – şi mai ales de a evita orice discuţie cu ziariştii.

În timp ce bătrîna îşi rumega astfel gîndurile strîngînd vasele murdare şi pregătindu-se să le spele, Sawafill, instalat în faţa oglinzii din baie, cu aparatul de ras bîzîindu-i în mîna dreaptă, rememora întrevederea din ajun cu rectorul Universităţii. Se prezentase la cabinetul acestuia din proprie iniţiativă, pentru a-şi prezenta demisia. I-a expus pe scurt motivele: înţelegea foarte bine că, Universitatea fiind finanţată de guvern, iniţiativa lui ar putea pricinui unele neajunsuri. Rectorul s-a declarat mişcat de grija pe care o purta instituţiei şi l-a asigurat că se bucura de simpatia şi admiraţia întregului senat

universitar. Accentuînd că plecarea lui ar reprezenta o pierdere inestimabilă, l-a îndemnat apoi să mai reflecteze asupra deciziei pe care o luase. I-a răspuns că, desigur, toate aceste semne de preţuire îl onorau, dar că meditase îndelung asupra implicaţiilor şi că, pe lîngă prejudiciile pe care nu dorea în nici un caz să le aducă altora, trebuia să ţină seama şi de cerinţa de a-şi păstra deplina libertate de acţiune, de a preveni orice constrîngeri şi orice presiuni posibile. Rectorul n-a mai insistat, i-a urat succes şi s-au despărţit.

— Doamnă Hax!

— Da, domnule profesor?

Se îndreptă spre bucătărie, masîndu-şi fata proaspăt bărbierită cu o emulsie hidratantă. Trebuia să-şi ducă hotărîrea mai departe.

— Doamnă Hax, ştiu cît de mult vă datorez pentru tot ce-aţi făcut de zece ani pentru mine…

Bătrîna scăpă o farfurie pe pardoseală; printr-o şansă uimitoare, farfuria rămase întreagă. Sawafill se aplecă să o ridice, apoi i-o întinse menajerei care îşi lăsase braţele să atîrne pe lîngă trup şi îl privea cu o expresie stupidă.

— Împrejurări ieşite din comun mă determină totuşi să renunţ la servicii le dumneavoastră. Sper să mă înţelegeţi.

— De bună seamă domnule profesor. Deci e adevărat?

— Ce anume?

— Că aţi fost dat… concediat, vreau să zic.

— Le-am luat-o înainte: mi-am dat eu demisia.

— Şi ce-o să faceţi?

— O să am destule de făcut.

Iată deci urmarea la care ar fi trebuit să mă aştept, îşi spuse femeia, fără a fi foarte convinsă că o prevăzuse. Începu să spele farfuria care căzuse pe jos, ca pentru a arăta că nu-l va părăsi tocmai acum, la ananghie.

El o opri:

— Aveţi în acest plic salariul pe următoarele trei luni şi o recomandare. Ne luăm rămas bun chiar acum.

— Dar aş fi putut…

— E mai bine aşa. Şi nu uitaţi rugămintea mea: nu discutaţi nimic cu ziariştii. Ar fi de preferat să plecaţi într-o călătorie, cît mai departe, fără ştirea nimănui. Cel puţin pentru o vreme. Ar fi mai bine pentru noi amîndoi.

— Cum doriţi, domnule profesor… deşi o călătorie…

— Aş suporta eu cheltuielile.

— Nu la asta mă gîndeam. La vîrsta mea, te urneşti mai greu…

— Bineînţeles, doamnă Hax, e o simplă sugestie. Dar trebuie să vă decideţi acum, căci nu ne vom revedea prea curînd.

Bătrîna se aşeză. Chibzui cîteva clipe, apoi zise:

— Mă tem că n-am să pot.

— Aici veţi avea neplăceri.

— Gîndul unei călătorii mă sperie mai mult.

Se auzi soneria. Tăcură amîndoi. Apelul se repetă, insistent. Sawafill se apropie de uşa de la intrare şi privi prin vizor. Un bărbat înalt, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cu pălărie şi cravată, examina cartea de vizită de lîngă butonul soneriei. Se hotărî să deschidă.

— Profesorul A. B. Sawafill? întrebă străinul, scoţîndu-şi pălăria.

— Cu cine am onoarea?

— Am misiunea să vă înmînez o scrisoare oficială.

Luă plicul şi îl desfăcu, fără a mai răspunde la salutul sobru al celui care i-1 întinsese şi acum se îndrepta tacticos spre ascensor. Despături coala de hîrtie cu antet şi citi:

Preşedinţia Republicii Fillonia.
Cabinetul consilierului ştii nţific

Fillurb. 23 mai 19X3

Domnului acad. Prof. Dr. A. B. Sawafill
Director ştiinţific al Laboratorului de fizică
al Universităţii din Philcyt

Vă aştept mîine, 24 mai, la orele 10,00, la cabinetul meu din Palatul Prezidenţial, pentru a discuta unele implicaţii ale

iniţiativei dumneavoastră la LIGAMONDIA. Va fi de faţă la întîlnirea noastră şi un reprezentant al consilierului în probleme de securitate naţională al Preşedintelui.

Pînă atunci, primiţi, domnule academician, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni,

S. L. Konphyl
Consilier ştiinţific al
Preşedintelui Republicii Fillonia

2.

Maiorul Fibs ascultase de două ori înregistrarea, fără să descopere nici un element util. Faptul că profesorul îşi dăduse demisia îi fusese deja comunicat, cît despre concedierea menajerei, era o dovadă în plus a unei prudenţe cu totul remarcabile.

— Băiete, îi spusese colonelul, e cea mai afurisită treabă din cîte am întilnit în întreaga mea carieră. Îmi pare rău pentru tine, dar mi s-a cerut omul cel mai bun. Ordinu-i ordin, însă cînd un fost campion de şah îşi joacă viaţa la pocher, lucrul cel mai cuminte ar fi să nu te amesteci…

Colonelul, îşi zise Fibs, avea perfectă dreptate. Şi misiunea declarată, aceea de a proteja viaţa profesorului Sawafill. Şi misiunea confidenţială, aceea de a-i afla secretul (împiedicîndu-l totodată să-l divulge altora), aveau şanse minime de reuşită. Judecînd după măsurile de precauţie pe care şi le luase, omul se pricepea intr-adevăr să joace, şi juca tare! Nici măcar nu încerca să se ascundă, semn că se ştia stăpîn pe situaţie dar şi că, în ultimă instanţă, era dispus să accepte orice risc. Căci, fără îndoială, mulţi vor dori să-i smulgă taina cu orice preţ. El însuşi era unul dintre aceştia. Atîta doar că el trebuia să respecte legile sau să asigure măcar o aparenţă legală. De pildă, ca în cazul aprobării speciale a procurorului pentru interceptarea convorbirilor telefonice, a cărei singură

utilitate – dat fiind că profesorul nu răspundea la apeluri – era că îi servise drept pretext pentru plasarea unui microfon-emiţător ultrasensibil, capabil să detecteze orice cuvînt rostit în apartament.

Opri magnetofonul şi reluă lectura întreruptă a dosarului care îi fusese pregătit de către cei de la documentare: cînd i-a fost adusă înregistrarea, tocmai parcurgea tăieturile din presa zilei. Citi deci partea a doua a comentariului din „Fillonia Independentă“:

„Desigur, ceea ce trebuie să ne preocupe în primul rînd este întemeierea acestui avertisment pe care savantul îl adresează guvernelor: dispune el oare, în mod real de posibilitatea de a anihila încărcăturile nucleare? Cursul politicii internaţionale s-a dovedit în repetate rînduri imprevizibil, şi nu ştim cum vor reacţiona statele lumii, dar este cert că şansele apelului de a fi luat măcar în considerare depind nemijlocit de credibilitatea avertismentului. Forţa pe care se bizuie un asemenea ultimatum pare să se afle sub controlul direct al semnatarului: iar dacă această aparenţă corespunde unei realităţi autentice, dacă forţa invocată există, atunci se poate afirma că niciodată n-a fost pronunţat pînă acum un avertisment atît de categoric, cu adevărat redutabil.

Or, autoritatea ştiinţifică a lui A. B. Sawafill, aprecierea de care se bucură lucrările sale socotite fundamentale pentru noua fizică, legătura plauzibilă dintre rezultatele teoretice ale acestora şi bazele clasice ale radioactivităţii ne fac să înclinăm spre a-i da crezare. Evident, nu poate fi respinsă cu totul nici ipoteza că, animat de dorinţa de a contribui în mod decisiv la eliminarea impasului nuclear şi bizuindu-se tocmai pe prestigiul său recunoscut, savantul a recurs fără acoperire reală la o ameninţare prea gravă ca să poată fi verificată. Dacă tratatul va fi încheiat, nimeni nu va fi atît de lipsit de umor încît să-i reproşeze că a uzat de o înşelătorie. Riscurile la care se expune intrînd în acest joc sînt totuşi prea mari pentru ca un om pe deplin lucid să şi le asume de bună voie, fără a se sprijini pe o forţă de

descurajare inatacabilă“.

Articolul era semnat cu iniţialele A.B.C.

Maiorul Fibs scoase din sertarul biroului o coală de hîrtie şi un creion, scrise cu litere de tipar IPOTEZE, sublinie, apoi notă:

1. S. Dement   expertiză psihiatrică

2. S. Normal

2.1. ameninţare fictivă   expertiză ştiinţifică

2.2. ameninţare reală

2.21. acţionează cu sprijin   interceptare legături

2.22. acţionează singur.

Examină îngîndurat schema pe care o întocmise. Constată că dificultatea misiunii creştea odată cu numărul cifrelor doi din indicele ipotezei. Cel mai simplu ar fi fost, de pildă, ca printr-o expertiză psihiatrică să se stabilească cu certitudine că profesorul nu se mai afla în deplinătatea facultăţilor sale mintale. Gestul lui ar fi primit o explicaţie mulţumitoare, o agenţie de presă ar fi fost împuternicită să difuzeze un comunicat, iar cazul ar fi fost clasat. Dimpotrivă, situaţia cea mai complicată corespundea ipotezei 2.22: profesorul e în toate minţile, avertismentul lui e cît se poate de serios, iar pe deasupra lucrează şi singur. Fibs recunoscu fără prea mult entuziasm că intuiţia lui atribuia cea mai mare probabilitate de a se dovedi întemeiată tocmai ultimei ipoteze.

3.

—Aţi citit editorialul de ieri din „Puterea"?

T. X. Zafaquash nu răspunse imediat. Îl privi neutru prin lentilele groase ale ochelarilor pe cel care îi pusese întrebarea şi, după cîteva clipe, rosti pe un ton umil:

— Eu citesc în fiecare zi tot ce scrie presa noastră.

— O, nici nu ne îndoim! Dar ce părere aveţi despre editorialul de ieri? Presupun că v-a atras atenţia în mod deosebit.

— Eu tratez cu aceeaşi atenţie tot ce scrie presa

noastră.

Directorul institutului interveni:

— Linişteşte-te, dragul meu, nu ne-am propus să verificăm bunele tale sentimente cetăţeneşti. Oaspetele nostru doreşte să cunoască opinia dumitale ca om de ştiinţă.

— Opinia mea se identifică întrutotul cu punctul de vedere expus în presa noastră.

— Este absolut firesc, încuviinţă necunoscutul. Să fiu mai explicit: ne interesează opinia dumneavoastră asupra unor aspecte pe care comentariul de ieri numai le sugera, fără să le expună pe larg. După cum ştiţi, pentru a nu face jocul propagandei duşmanului, sîntem uneori obligaţi să prezentăm punctul nostru de vedere fără a mai intra în detaliile…

— Am desăvîrşită încredere în justeţea orientării presei noastre.

Necunoscutul zîmbi cordial. Directorul zîmbi şi el. Fizicianul rămase impasibil îndărătul ochelarilor săi cu rame negre.

— Din cîte sîntem informaţi, se pare că un cercetător aflat în solda expansionismului fillonian pretinde că ar dispune de posibilitatea anihilării explozivilor nucleari. Ziarele lor fac mare vîlvă… poate că aţi văzut şi dumneavoastră – în publicaţii le străine pe care biblioteca institutului le primeşte – scrisoarea lui

— Eu nu citesc din presa străină decît articolele ştiinţifice de specialitate.

— Ştiţi, preciză directorul adresîndu-se oaspetelui, noi aplicăm întocmai instrucţiunile C.L.I.—68.

— Cunoaşteţi filloniana?

— Înţeleg textul articolelor de fizică.

Străinul scoase din buzunar un plic şi i-1 întinse peste masă lui Zafaquash:

— Citiţi, vă rog, această scrisoare.

Fizicianul găsi în plic o hîrtie pe care fusese reprodus mesajul lui A. B. Sawafill adresat LIGAMONDIEI.

— Este desigur o manevră mascată a guvernului Filloniei pentru a ne impune în mod oficial, sub pretextul aşa-zisului control internaţional, să tolerăm reţeaua lor de spionaj.

— Fără îndoială, aşa cum se sublinia pe bună dreptate şi în editorialul de ieri din „Puterea", încuviinţă din nou necunoscutul. Am dori totuşi, să ştim dacă nu cumva există, cel puţin în principiu, şanse ca o asemenea posibilitate de anihilare să aibă o bază reală.

Zafaquash chibzui un moment, apoi vorbi tărăgănat, alegîndu-şi cu grijă cuvintele.

— Teoretic, această posibilitate există, ea decurge chiar din principiul binecunoscut al lui Sawafill. Vreau să precizez că, încă acum doi ani, am înaintat prin conducerea institutului un memoriu în care atrăgeam atenţia asupra unei asemenea eventualităţi.

— Aşa este, aprobă directorul.

—Memoriul a ajuns unde trebuia, puteţi fi liniştit. Consideraţi însă plauzibil ca Sawafill să fi găsit între timp calea punerii în practică a descoperirii sale?

— Plauzibil? Aş zice mai curînd că nu. Să nu uităm că de la descoperirea radioactivităţii şi apoi stabilirea faimoasei formule $E=mc^2$, şi pînă la explozia primei bombe atomice au trecut totuşi cîteva decenii. E drept că progresul ştiinţei se accelerează, dar doi ani reprezintă extrem de puţin.

— Cred că realizaţi gravitatea primejdiei care ameninţă toate popoarele iubitoare de pace în caz că aplicarea a fost pusă totuşi la punct şi că guvernul Filloniei a intrat sau va intra în posesia secretului! Noi nu putem accepta un astfel de risc. Sînt împuternicit să vă cer ca în termen de şase luni să realizaţi un procedeu de anihilare similar.

— În şase luni? Imposibil!

— Aveţi la dispoziţie fonduri nelimitate. Ne vom strădui să obţinem informaţii cît mai amănunţite asupra lucrărilor lui Sawafill. Înţelegeţi, nu-i aşa, ce vreau să spun…

Zafaquash îşi scoase ochelarii şi începu să cureţe lentilele cu batista…

— Şi dacă, totuşi, nu voi izbuti?

— Avem desăvîrşită încredere în geniul dumneavoastră ştiinţific şi în maturitatea dumneavoastră politică, spuse cu o umbră de ironie în glas străinul. În situaţia actuală, orice nereuşită ar putea fi interpretată drept sprijinire făţişă a duşmanului.

4.

Şase elicoptere se apropiau în acelaşi timp de edificiul hexagonal al Clubului CZ, sosind din şase direcţii diferite. Elegantele aparate de zbor evoluau într-o sincronizare perfectă. Se opriră toate deodată, suspendate la aceeaşi înălţime, şi coborîră pe terasa care servea ca platformă de aterizare. Uruitul tuturor motoarelor încetă în aceeaşi clipă, cele şase rotoare parcurseră acelaşi număr de ture înainte de a rămîne încremenite, scările mobile se fixară simultan în lăcaşurile lor şi cele şase uşi metalice glisară concomitent. Din pîntecul elicopterelor îşi făcură mai întii apariţia cîte doi ofiţeri care, după o examinare minuţioasă a terasei, se despărţiră în două formaţii: şase dintre ei se postară în cele şase colţuri ale terasei, iar ceilalţi şase coborîră în sală. Fiecare cu un alt ascensor, pentru inspecţia de rutină. După cîteva minute, ei fură urmaţi de cei şase miniştri de externe ai ţărilor membre ale Pactului Producătorilor de Czytrol (P.P.C.), însoţiţi fiecare de cîte trei consilieri. Ajunşi în sală, ocupară locurile dispuse pe cele şase laturi ale mesei hexagonale din mijloc. Masa era încărcată cu sticle cu apă minerală şi băuturi răcoritoare, platouri cu fructe de pe întregul glob, ceşti cu cafea aburinde, pahare cu suc de ananas turnat peste cuburi de gheaţă. Prin cei şase pereţi de sticlă verzuie se zărea nisipul pustiului întinzîndu-se pînă la orizont.

— Domnilor, rosti solemn ministrul Gasoniei, secretar în exerciţiu al reuniunii, declar deschisă cea de a 27-a conferinţă secretă a Clubului CZ. La ordinea de zi avem,

după cum ştiţi, un singur punct: definirea atitudinii comune a statelor P.P.C. faţă de mesajul fizicianului fillonian A. B. Sawafill adresat LIGAMONDIEI. Cine doreşte să se înscrie la cuvînt?

Primul vorbi ministrul Minarului:

— Destinele acestei lumi, iubiţii mei prieteni, sînt în mîinile Celui-de-Sus, lăudat fie numele Lui! El a încredinţat popoarelor noastre comoara de nepreţuit a Czytrolului. Civilizaţia e clădită pe irosirea iresponsabilă a energiei, însă principalul izvor de energie se află în posesia noastră. Ştiţi prea bine că n-am izbutit încă să ne impunem controlul şi asupra energeticii nucleare – din păcate, atît rezervele de hironiu, cît şi tehnologia reactorilor continuă să fie un monopol al aşa-ziselor puteri atomice. Să nu ne facem nici o iluzie: triumful energeticii nucleare ar însemna pentru noi o lovitură de pumnal ucigătoare. Clubul nostru ar deveni atunci o biată ceainărie. Iar naţiunile noastre ar fi iarăşi condamnate la foamete şi mizerie. Dar Cel-de-Sus, slăvit fie în vecii vecilor, nu va îngădui una ca asta! El veghează la soarta celor care i se închină. El ne-a trimis un semn providenţial prin acest mesaj: A. B. Sawafill este mîntuitorul nostru. Lui i-a fost încredinţată puterea salvatoare de a nimici energetica nucleară, iar noi trebuie să-l ajutăm în această misiune, a cărei măreţie desigur n-o pricepe.

— Propui aşadar să torpilăm încheierea tratatului de dezarmare? întrebă ministrul Farohiei.

— Nicidecum, ar fi o acţiune impopulară. Oamenii simpli doresc pacea, îşi pun toate nădejdile în dezarmare, iar noi nu ne putem îngădui să-i dezamăgim, să ne lipsim de reazemul lor. Dimpotrivă, propun să sprijinim cu sîrg tratatul. Asta, şi aici vorbitorul zîmbi cinic, ne va ajuta să ne mai reabilităm în faţa opiniei publice. De altfel, după cum ştiţi, tratativele privind dezarmarea nucleară merg destul de prost ca să nu mai aibă nevoie de a fi torpilate…

— Să ne bizuim deci pe eşecul tratativelor? Şi dacă avertismentul lui Sawafill va fi socotit îndeajuns de convingător şi, pentru a salva energetica nucleară, se va

ajunge totuşi la încheierea tratatului?

Copleşit el însuşi de întrebarea pe care o pusese, ministrul Batoniei îşi rezemă bărbia în palmă şi întinse cealaltă mînă spre o cutie cu trabucuri. Unul dintre consilierii săi îi împinse cutia mai aproape şi aprinse o brichetă. Ministrul Minarului îşi formulă gîndul mai explicit:

— V-am spus doar că noi trebuie să-i uşurăm lui Sawafill misiunea. Propunerea mea este să încercăm să-l convingem că nici un tratat de dezarmare nu poate conţine garanţii suficiente, că singura cale spre desfiinţarea arsenalului nuclear este cea descoperită de el. Cu neîncrederea şi suspiciunile reciproce dintre marile puteri n-ar fi greu să-i insuflăm această idee, şi nici n-am fi departe de adevăr.

— Şi dacă toată povestea nu-i decît o farsă? replică ministrul Batoniei, care prinsese gustul marilor dileme. Dacă acest fizician ameninţă lumea cu vorbe goale?

— Chiar dacă e aşa, noi nu pierdem mare lucru; dar dacă dispune de o forţă reală, numai el ne poate salva! El e omul de care avem nevoie.

— Eu am o soluţie mai sigură, vorbi încet, ministrul Dhurionului, care nu se prea arătase pînă atunci interesat de discuţie. Un mîntuitor autentic plăteşte cu viaţa. Să angajăm un bun ochitor… şi gata!

Se făcu tăcere. Era, într-adevăr, calea cea mai sigură. S-ar fi putut spune că ea era sugerată chiar de către autorul mesajului, în acea frază finală: „Precizez că suprimarea mea…“ Anihilarea tuturor combustibililor nucleari ar fi fost declanşată automat, la termenul stabilit. Dar gîndul de a pune la cale asasinarea unuia dintre cei mai mari savanţi ai omenirii nu era tocmai comod. Ministrul Gasoniei rezumă:

— Consider că ar fi bine să adoptăm prima variantă, a convingerii, dar să n-o excludem, în caz de nereuşită, pe cea de a doua. Totodată, în mod public, să susţinem dezarmarea. Sînteţi de acord să facem aceste recomandări guvernelor noastre? Cine este pentru?

Cei şase miniştri de externe ridicară mîna în aceeaşi

secundă. Apoi se sculară toţi deodată de la masa hexagonală şi fiecare păşi spre ascensorul său, urmat de cei trei consilieri şi de ofiţerul care, între timp, stătuse neclintit într-unul dintre cele şase colţuri ale sălii. Ajunşi pe terasă, se îmbarcară în elegantele aparate de zbor, reluînd într-o ordine răsturnată ceremonialul de la sosire. Apoi, de parcă un film ar fi fost rulat invers, rotoarele porniră, motoarele duduiră, elicopterele luară lin înălţime, rămaseră cîteva clipe suspendate la aceeaşi înălţime şi, în sfîrşit, se depărtară îndreptîndu-se fiecare în altă direcţie.

5.

Se instală comod în fotoliu şi îşi folosi minutele de aşteptare pentru a examina pereţii anticamerei. Unul era acoperit aproape în întregime cu un montaj realizat prin aranjarea destul de ingenioasă a portretelor laureaţilor fillonieni ai premiului Babel. Observă cu oarecare satisfacţie că şi chipul său apărea, undeva, într-un colţ. Alt perete purta imaginea holografică a planetei văzută din cosmos: iluzia de spaţiu tridimensional era atît de puternică, încît privind mai multe clipe în şir avu impresia că se afla chiar în faţa hubloului unei astronave. Vocea secretarei îl răpi acelei fascinaţii :

— Domnul consilier vă aşteaptă.

Pe un al treilea perete îmbrăcat în tapet de culoare albastru-argintie, se deschise o uşă şi un personaj corpolent se arătă în prag exclamînd cu un zîmbet jovial:

— Respectele mele, domnule academician, fii binevenit printre politicieni!

Sawafill avansă spre volubilul amfitrion care îi ieşise în întîmpinare şi a cărui excentrică ţinută contrasta izbitor cu aceea a mesagerului şi cu stilul protocolar al invitaţiei primite în ajun.

— Ardeam de nerăbdare să strîng această mînă. Vino, să ţi-1 prezint pe vajnicul nostru general Packs.

Îl cuprinse protector pe după umeri pe savant şi, fără a se sinchisi de stînjeneala acestuia, îl luă aproape pe sus în cabinet. Generalul, un sexagenar uscăţiv şi cu spinarea surprinzător de dreaptă, îmbrăcat într-un impecabil costum civil de culoare deschisă, – îi aştepta în picioare. Konphyl îşi îndemnă musafirii să se aşeze în jurul unei măsuţe cu cocteiluri şi, întrucît se invitau reciproc, dădu chiar el tonul. Într-un colţ al cabinetului, două stenografe îşi pregăteau la îndemînă creioanele bine ascuţite.

— N-ai să ghiceşti de ce te-am poftit să ne faci o vizită, făcu pe un ton şugubăţ consilierul.

— Dacă-mi amintesc bine, era vorba despre implicaţiile mesajului meu.

— O nu, o nu, aceea era o redactare în maniera formularelor noastre standard, care sună plictisitor de ceremonios şi cît se poate de vag. Motivul este mult mai simplu: preşedintele te-a decorat cu Ordinul primului tetraedru. Ştii, ar fi vrut să ţi-l înmîneze personal, cu tot dichisul, dar este extrem de ocupat şi îşi cere scuze.

Sawafill recunoscu în gînd că nu se aştepta la aşa ceva.

— Sînt adînc mişcat, zise el. Vă rog să transmiteţi domnului preşedinte mulţumirile mele.

— Bineînţeles, bineînţeles. Dar nu mă întrebi pentru ce te decorăm? Nici asta n-ai să ghiceşti! chicoti consilierul.

Savantul avea bănuielile lui, dar socoti mai înţelept să le păstreze pentru sine.

— Te decorăm, şi aici vocea înaltului funcţionar deveni solemnă, pentru merite excepţionale în slujba ştiinţei şi pentru patriotismul fierbinte care te-a determinat să încredinţezi guvernului secretul anihilării încărcăturilor nucleare. E bună, nu-i aşa? exclamă Konphyl pleznindu-şi palmele şi izbucni în rîs.

— Se pare că vă socotiţi înzestrat cu darul de a prevedea viitorul, remarcă fizicianul. E o ocupaţie plină de surprize…

— Ba deloc! Te asigur, scumpul meu că am grijă să iau în considerare toate variantele. Decretul privind decorarea

a fost semnat de preşedinte, dar data n-a fost trecută încă.

— Domnule Sawafill, interveni generalul cu voce domoală, o voce care îl făcu pe savant să se întrebe nedumerit cum anume izbutea să ordone în armată celor inferiori în rang, am ţinut să fiu şi eu de faţă la această întrevedere spre a vă atrage atenţia asupra unui singur fapt. Răspunderea pentru pacea lumii şi pentru securitatea naţiunii noastre este, credeţi-mă, o povară prea mare pentru un singur om. Cei care au purtat-o pînă acum – şi o mai poartă, deşi au umerii încovoiaţi – nu sînt atît de smintiţi încît să o arunce în spinarea unui cetăţean bine intenţionat dar, iertaţi-mă că v-o spun fără ocolişuri, naiv.

Fizicianul privi involuntar umerii drepţi ai generalului Packs, spunîndu-şi că vorbele lui îi aminteau butada după care problemele războiului ar fi prea grave spre a fi încredinţate militarilor. Consilierul ripostă:

— În privinţa naivităţii, colega, mă tem că îl judeci greşit pe amicul nostru…

— Oricum, un singur om nu poate schimba destinul lumii. E ca şi cum ai crede, de pildă, că dacă nefericitul, general Scipio l-ar fi învins pe Hannibal, istoria s-ar fi desfăşurat cu totul altfel, Fillonia ar fi purtat acum alt nume şi ar fi avut alte hotare, ori nici măcar n-ar fi existat, iar bomba atomică n-ar fi fost inventată niciodată.

— Mi-aţi rezervat deci soarta lui Scipio, surîse Sawafill.

— Mă tem că elementul esenţial vă scapă. Foarte mulţi oameni de bună credinţă consideră că principala vină pentru tensiunea care s-a acumulat în relaţii le internaţionale o poartă cursa înarmării nucleare şi că desfiinţarea arsenalului atomic ar aduce mult dorita pace. Ei îi socotesc pe militari nişte scelerați, adepţi cinici ai iresponsabilului joc cu focul, ai echilibristicii în pragul războiului, campioni ai riscului inacceptabil al unei catastrofe nucleare. Să admitem însă, prin absurd, că armamentul atomic ar fi abolit.

— Daţi o accepţiune ciudată absurdului, domnule general. După mine, absurdă ar fi continuarea cursei.

— Fie cum doriţi! Să admitem aşadar că, aşa cum consideraţi dumneavoastră firesc, armamentul atomic ar fi abolit. Credeţi că pacea ar fi cumva mai durabilă? Nu vă daţi seama că tocmai riscul unei catastrofe nucleare, convingerea că după o înfruntare a cumplitelor noastre arsenale n-ar mai exista învingător şi învins, şi poate nici măcar supravieţuitori, nu credeţi oare că tocmai această teamă cît se poate de întemeiată a împiedicat în ultimele decenii declanşarea unui conflict mondial? Dacă am avut pace – desigur, o pace precară, dar oricum preferabilă unei conflagraţii la scara planetei – o datorăm pe de-a întregul inventatorilor bombei atomice.

— Logica dumneavoastră mă îngrozeşte.

— Să vă amintesc că inventatorii bombei atomice n-au fost militari, ci fizicieni?

— Candoarea lor a fost prea scump plătită: pacea cu care vă mîndriţi a prefăcut în coşmar visurile întregii omeniri. Greşeala lor o voi răscumpăra eu.

— Să vă spun ce va urma? Războiul va începe la cîteva luni după distrugerea armamentului nuclear. Şi ţin să vă asigur că armamentul clasic este în prezent atît de distrugător, încît în foarte scurt timp numărul victimelor va fi de ordinul zecilor sau al sutelor de milioane. Iar populaţia civilă nu va fi nicidecum cruţată. Răspunderea pe care v-o asumaţi este cu atît mai mare, cu cît în limitele arsenalului convenţional sîntem departe de a dispune de o forţă care să ne asigure securitatea naţionala, mai ales dacă adversarii noştri potenţiali se vor uni între ei. Nădăjduiesc că nu ne veţi obliga să considerăm menţinerea iniţiativei dumneavoastră la LIGAMONDIA drept lipsită de patriotism, dacă nu chiar trădătoare...

Cîteva clipe se auziră doar creioanele stenografelor.

— Să nu folosim vorbe atît de mari, sugeră Konphyl cu un zîmbet generos. În fond, domnule academician, nimeni nu-ţi pune patriotismul la îndoială.

— Ba să le folosim, zise savantul, dar în mod întemeiat. Cîtă vreme guvernul nostru şi însuşi preşedintele republicii

declară în mod solemn că doresc dezarmarea nucleară, că sînt gata să semneze un tratat de dezarmare care ar prevedea garanţii convingătoare, va fi cam greu să fie dovedită pretinsa mea lipsă die patriotism.

— Păi vezi, exclamă consilierul, doar şi noi dorim dezarmarea! Nu este absolut normal să încredinţezi guvernului această afacere? Dispunînd de un asemenea argument, ne va fi mult mai simplu să îi convingem şi pe alţii de necesitatea semnării tratatului. Datăm frumos decretul, îţi înmînăm decoraţia, ciocnim şi un pahar de şampanie, şi te poţi întoarce la laborator. Chiar, era să uit: ce gest copilăresc să-ţi dai demisia! Se poate?…

Sawafill se ridică în picioare şi rosti calm:

— Domnilor, v-am ascultat cu cea mai mare atenţie. Cred că mă voi lipsi deocamdată de Ordinul primului tetraedru, deşi nu s-ar putea spune că nu-1 merit. Îi sînt recunoscător generalului Paks pentru expunerea atît de clară a ideilor domniei sale. Cunoşteam teoria descurajării atomice, dar reamintirea ei mi-a prins bine. După opinia mea, încheierea cu succes a tratatului privind dezarmarea nucleară ar reprezenta un asemenea pas pe calea destinderii şi a redobîndirii încrederii reciproce, încît realizarea dezarmării generale i-ar putea urma în scurt timp. De altfel, nimeni nu împiedică guvernele să abordeze concomitent ambele aspecte. Eu nu voi repeta însă eroarea colegilor mei mai vîrstnici, care au lăsat primejdioasa lor descoperire pe mîna politicienilor.

— Scumpul meu, în pofida măsurilor speciale pe care le-am luat pentru a te ocroti, aceste cuvinte ar putea să te coste viaţa. Şi ar fi păcat… Deţinătorul unui secret atît de teribil e întotdeauna în primejdie de moarte…

— Ştiu, domnule consilier, murmură savantul, am ştiut de la bun început.

Generalul se ridică şi el:

— Atunci, nu ne mai rămîne decît să ne luăm rămas bun.

6.

Sala era plină. Locurile fuseseră ocupate în mod disciplinat cu o jumătate de oră înainte de începerea meciului, Rîndurile rezervate oficialilor şi trimişilor speciali ai marilor agenţii de presă erau şi ele ticsite. Meciul de lupte kronotice dintre cei doi supercampioni, mehonezul Pinks şi fillonianul Poongs, era nu numai un eveniment sportiv excepţional, aşteptat de luni de zile cu cel mai viu interes, ci şi un eveniment politic ieşit din comun, dat fiind faptul că Republica Fillonia şi Regatul Mehonului nu întreţineau relaţii diplomatice. Comentatorii de presă din întreaga lume acordau o semnificaţie deosebită acestei prime deplasări a unui sportiv fillonian în Mehon, convenite prin intermediul Federaţiei internaţionale de lupte kronotice. Cei mai mulţi vedeau în Poongs purtătorul unui mesaj de bunăvoinţă al preşedintelui Filloniei şi aşteptau de la acest meci să marcheze o cotitură în relaţiile dintre cele două mari puteri, cu implicaţii asupra întregului echilibru de forţe mondial. Unii făceau chiar o legătură între iniţiativa fizicianului Sawa- fill la LIGAMONDIA şi decizia comună de a programa întîlnirea cu o lună mai devreme decît fusese prevăzut iniţial.

Deasupra panoului electronic pe care urma să fie afişată evoluţia punctajului şi a timpului de-a lungul celor cinci reprize, portretele şefilor de stat erau însoţite de urarea bilingvă „Bun venit mesagerului paşnic al poporului fillonian!“ Cînd cei doi sportivi îşi făcură apariţia, spectatorii izbucniră în urale, fluturînd steguleţele care reproduceau în miniatură drapelele celor două ţări; vreo zece copii îmbrăcaţi în alb năvăliră în arenă, cu braţele încărcate de flori. Orchestra intonă imnurile, iar spectatorii se ridicară. Luptătorii îşi lepădară apoi halalatele şi se apropiară pentru a-şi da mîna. Blonzi amîndoi şi tunşi scurt, aveau cam aceeaşi statură şi aproape aceeaşi greutate; Pinks era ceva mai uşor, însă şi cu doi ani mai tînăr.

Poongs repetă în gînd instrucţiunile primite de la

antrenorul său: „În prima repriză nu-i adresezi nici un cuvînt. În prima repriză, nici un cuvînt!“ Îşi examină cu atenţie adversarul şi observă că avea o agilitate aparte care îi îngăduia să se mişte încet dar fluent, alunecînd parcă. După obişnuitele tatonări, încercă să-i fixeze braţul într-un A-7, dar celălalt îi ghicise intenţia şi pară la timp; în aceeaşi clipă îl văzu făcînd un pas în urmă şi pricepu că îi pregătea un B-2, aşa că se lăsă brusc în genunchi şi ridică palma stîngă deasupra capului. Lovitura mehonezului nimeri în gol, smulgînd sălii un oftat prelung. Fillonianul trecu rapid într-un B-4 articulat şi izbuti să-şi prindă adversarul pe picior greşit. Se prăbuşiră amîndoi pe saltea, dar Pinks îşi eliberase umărul în cădere aşa încît se aflau acum într-o poziţie neutră. Poongs i-ar fi putut şopti la ureche fără ca măcar juriul să audă ceva, dar îşi aminti cuvintele antrenorului: „În prima repriză, nici un cuvînt!“. Arbitrul principal fluieră şi le făcu semn să se ridice pentru a relua lupta. Peste cîteva secunde, însă, sirena marcă sfîrşitul primei reprize.

În a doua repriză se trezi pe neaşteptate la podea, fără să priceapă prea bine cărei figuri anume îi căzuse în cursă; desluşi în ureche şuieratul lui Pinks:

— Comunică-mi mesajul cît te mai cruţ!

Tonul mehonezului nu-i plăcu deloc. Nu era obişnuit să fie tratat în arenă de sus, nici la propriu şi nici la figurat. Scoţînd răcnetul auxiliar X-12, Poongs se răsuci scurt, înşfăcă glezna adversarului său şi se angajă într-o impecabilă serie K. În sală se dezlănţuiră fluierături şi aplauze. Acum e momentul, îşi zise fillonianul şi îşi apropie buzele de urechea celuilalt:

— Vă propunem un pact de neagresiune.

— Şi ce cîştigă Mehonul? întrebă Pinks după aproape două minute, cînd izbuti şi el un frumos A-3 răsturnat, care le aduse din nou capetele la limita cerută de caracterul confidenţial al convorbirii.

Din motive tehnice — arbitrul stătuse o vreme prea aproape de saltea — răspunsul a putut fi furnizat abia spre

sfîrşitul reprizei a patra.

— Dispozitive Sawafill de protecţie împotriva unui eventual atac nuclear din partea Kaşoniei.

O nouă pauză îi readuse pe luptători la locurile de odihnă. Scorul meciului era deocamdată echilibrat; cu un uşor avantaj pentru campionul fillonian. Spectatorii intonară un marş patriotic, spre ae-şi încuraja favoritul. Ultima repriză începea pentru toţi cei prezenţi sub semnul maximei tensiuni. Cu un extraordinar H-l, Poongs îşi culcă potrivnicul pe burtă:

— Mă mai cruţi multă vreme? rînji el dispreţuitor.

Mehonezul aşteptă pînă începură huiduielile, apoi zise abia perceptibil:

— Fizicienii noştri îl consideră pe Sawafill al vostru un şarlatan.

— De-aia l-au primit membru de onoare al societăţii lor? rîse fillonianul.

Şi, neatent, îl scăpă pe celălalt din strînsoare. Pinks îi apucă fulgerător mîna şi îl proiectă în aer, executînd un dublu B-3 perfect. Îl lăsă să se prăbuşească şi oasele se auziră troznind. Poongs simţi o durere cumplită şi, mai înainte de a-şi pierde cunoştinţa, îi păru că aude ca prin vată şoapta învingătorului:

— Kaşonia ne oferă mai mult...

Sala izbucni în ropote de aplauze.

7.

Echipat doar cu un sumar costum de baie, cel mai bogat om din lume încerca, aşezat în poziţia lotus, să se concentreze asupra imaginii unei lumînări aprinse. Deşi stăpînea destul de bine această tehnică yoghină de deconectare, îl încerca presimţirea inexplicabilă că acum nu va izbuti; într-adevăr, îi era imposibil să-şi reprezinte în gînd limba palidă şi şovăitoare a flăcării. Prin faţa ochilor minţii i se perindau surse de lumină de tot soiul – felinare,

focuri de artificii, incendii, licurici, candelabre, arcuri voltaice... Vedea laseri orbitori şi opaiţe primitive, aurore boreale şi focuri de tabăra, guri de furnal şi becuri fluorescente, vedea faruri despicînd bezna şi teribili vulcani în erupţie. Doar păcătoasa ideee de lumînare refuza să i se arate! După minute lungi de eforturi neputincioase, aflat tocmai pe punctul de a se hotărî, exasperat, să renunţe, întîmplarea mult aşteptată se produse, în sfîrşit. Rămase aşa vreme îndelungată, acaparat pe de-a-ntregul de viziunea sa.

Un semnal melodios, repetat cu intensitate crescîndă, îşi împlini menirea de a-l anunţa că ora de gimnastică s-a sfîrşit. Lumînarea se stinse în închipuirea lui M. M. Maggfill. Se lungi cîteva clipe pe spate, apoi se ridică. Uşa se deschise şi în prag îşi făcu apariţia un bărbat purtînd un fel de uniformă de culoare vişinie.

— Au sosit toţi cei convocaţi, anunţă el.

— Şi Packs?

— Desigur, domnule.

— Vin şi eu, numaidecît.

După zece minute apăru, proaspăt şi radios, în sala de consiliu şi, după ce răspunse la salutul cu care fusese întîmpinat, se aşeza făcîndu-le semn celorlalţi să se instaleze şi ei în jurul mesei.

—Voi fi scurt şi direct, preciză el de la bun început. V-am invitat aici deoarece presupun că locurile pe care le ocupaţi fie în fruntea industriei de armament nuclear, fie în conducerea armatei, vă îndeamnă să aveţi aceeaşi atitudine ca şi mine faţă de ideea dezarmării în general şi faţă de iniţiativa lui Sawafill în special. Întrucît guvernul şi preşedintele nu pot acţiona decît în limitele legalităţii, mai ales în perspectiva viitoarei campanii electorale, trebuind să ţină seama de opinia publică, de presiunile exercitate de către presă, de interminabilele discuţii din parlament, de propriile angajamente şi promisiuni, sîntem nevoiţi să luăm noi taurul de coarne. De acord?

— Bineînţeles, răspunseră ceilalţi.

— E cineva de altă părere?

Nu, nimeni nu era de alţa părere.

— E cineva care nu doreşte să fie amestecat? S-o spună acum. Se poate retrage fără nici o supărare.

Nu, nimeni nu vroia să se retragă.

— Ei, bine, să trecem atunci la miezul problemei. Pentru noi nici încheierea unui tratat de dezarmare şi nici anihilarea materialelor fisionabile, cu care ameninţă Sawafill în caz contrar, nu sînt deloc acceptabile, ba aş zice că ambele eventualităţi ar fi la fel de dezastruoase. Pe lîngă lovitura directă pe care ar da-o intereselor noastre, ele ar crea o breşă fatală, un precedent irevocabil, ar conferi un extraordinar prestigiu ideii în sine a dezarmării şi ar spulbera mitul fatalităţii cursei înarmărilor, ameninţînd astfel să pună capăt definitiv celei mai bănoase afaceri din cîte au existat vreodată. Puţini dintre noi ar supravieţui unei asemenea prăbuşiri.

— Aşa e.

— Avem de ales între două soluţii : să-l cumpărăm, sau să-l constrîngem. Se pare că fizicianul nostru nu e un tip rezonabil, că ţine morţiş la isprava lui şi că nu urmăreşte avantaje materiale. Generalul Packs ne-ar putea da unele detalii în această privinţă, întrucît a avut zilele trecute o discuţie cu el.

Toate privirile se îndreptară spre general.

— După opinia mea, nu poate fi cumpărat – dar mă tem că nici cu forţa n-am obţine rezultate mult mai bune. E burlac, duce o viaţă retrasă, n-are rude apropiate, şi-a părăsit slujba, cu alte cuvinte nu oferă cîmp pentru presiuni şi constrîngeri, în timp ce popularitatea lui în lume creşte vertiginos.

— Aşadar, omul joacă tare, conchise Maggfill. Va trebui să încercăm toate variantele, de la zornăitul arginţilor la compromitere şi de la ameninţări la fapte. La nevoie vom pune la cale o răpire, iar cînd va fi în mîinile noastre, vom vedea noi cine are nervii mai tari. Partea proastă este că nu-l putem lichida pur şi simplu: trebuie deci să-l

determinăm să renunţe, iar singura garanţie a renunţării ne-o poate da cunoaşterea secretului pe care îl deţine.

— Uşor de zis, observă Packs.

— Cred că ai fi omul cel mai nimerit să coordoneze această acţiune. Să-i smulgem cu orice preţ secretul!

Generalul ezita.

— Asa e, întăriră şi alţii. Eşti omul cel mai potrivit:

— Fie!

— Are cineva de pus întrebări?

— Eu, zise amiralul Guers. În calitatea mea de comandant al flotei de submarine atomice purtătoare de armament nuclear, sînt direct interesat să cunosc mecanismul de neutralizare descoperit de profesorul Sawafil. Profit de ocazie pentru a sublinia însă că – în cazul unei reuşite – acest secret de covîrşitoare importanţă strategică va trebui păstrat cu cea mai mare stricteţe.

— El va fi încredinţat, evident, guvernului preciză Maggfill.

— Întrebarea mea e alta: ce ne facem dacă dăm greş? Vom asista neputincioşi la încheierea tratatului?

— Avem destul timp să reflectăm la asta. Important este să facem absolut totul pentru a evita un asemenea deznodămînt. Să nu ne amăgim cu iluzia că întreaga poveste ar putea fi un bluf; cît timp nu vom şti cu certitudine care e adevărul, impostura rămîne la fel de primejdioasă ca şi o ameninţare pe deplin întemeiată, tocmai fiindcă nu le putem deosebi. Generale Packs, ai mînă liberă şi întregul nostru sprijin. Şi, mai ales, nu uita că pentru noi toţi este o luptă pe viaţă şi pe moarte.

8.

Teleimprimatorul ţăcănea în ritmul lui zorit, umplînd banda de hîrtie cu veşti din toată lumea. S. E. Jourtak prelua filele decupate şi parcurgea în viteză rîndurile, însemmnd cu un creion roşu ştirile pe care le socotea

demne de atenţie:

„Plajyo, 29 – Marşul de protest împotriva staţionării în porturile Plajoniei a submarinelor nucleare ale flotei a cincea filloniene s-a încheiat cu o demonstraţie la care au luat parte peste două milioane de oameni. S-au semnalat încăierări între poliţie şi manifestanţi, soldate cu numeroşi răniţi. Primul ministru D. T. Mynblasch a instituit în capitală starea de urgenţă."

„Port Zozo, 28 – în faimoasa faleză Kafamya din sud-vestul Zozokanului a fost descoperită cea mai veche fosilă a unui hominid cunoscută pînă în prezent. Este vorba de un fragment de mandibulă, a cărei vîrstă a fost apreciată la 4,2 milioane de ani. Descoperirea aparţine expediţiei paleontologice tynoniene, conduse de P. B. Ballentin."

„Minarbab, 29 – La frontiera Minarului cu Minonia s-au produs în cursul nopţii incidente grave. «Un detaşament de blindate minonian a pătruns pe o adîncime de 2 km pe teritoriul Minarului, afirmă surse oficiale minarite, obligînd artileria şi aviaţia noastră să riposteze. Au fost distruse două tancuri şi au fost luaţi 38 de prizonieri». Se aşteaptă convocarea Consiliului permanent al LIGAMONDIEI."

„Mindad, 29 – La frontiera Minoniei cu Miliarul s-au produs în cursul nopţii incidente grave. «Artileria şi aviaţia minarită au bombardat în mod sălbatic localităţi din apropierea graniţei, afirmă surse oficiale minoriene, obligînd unităţile noastre de blindate să întreprindă un raid de pedepsire. Au fost doborîte trei avioane; de partea noastră nu s-au înregistrat pierderi.» Se aşteaptă convocarea Consiliului permanent al "LIGAMONDIEI".

Jourtak sări ştirea următoare, referitoare la cea de a patra căsătorie a prinţului moştenitor al Galonului, şi încă una, care comenta vădit tendenţios recentul deces, în urma unui atac de cord, al cunoscutului compozitor kaşonian I. A. Moosigaş. Apoi citi:

„Placyt, 29 – Trei femei însărcinate în luna a şaptea şi-au dat foc în Piaţa Eternităţii din capitala Plakoniei, în semn de protest împotriva continuării cursei înarmărilor. Într-o

scrisoare deschisă adresată autorităţilor, ele declarau că nu pot accepta să dea naştere unor fiinţe condamnate să piară într-un cataclism nuclear: internate în spital cu arsuri grave, au încetat din viaţă după cîteva ore, în pofida eforturilor depuse de chirurgi.“

Se opri din lectură. Se întrebă cum ar fi reacţionat la vederea acestor rînduri soţia lui, care, însărcinată fiind, urma un tratament pentru păstrarea sarcinei. O nelinişte difuză îl cuprinse, i se înstăpîni pe muşchii diafragmei, o simţi pulsîndu-i în gîtlej. Din fericire, la „Glasul Taquoatei“ o asemenea relatare n-avea nici o şansă de a fi publicată. Trecu deci mai departe, nu fără a constata că buna dispoziţie îi pierise cu totul.

„Zgandaris, 29 – Un purtător de cuvînt al guvernului Zgandiei a anunţai că ţările Confederaţiei celor opt fluvii au experimentat în comun un nou tip de armă nucleară cu efect de radiaţii minim. Ţările Confederaţiei îşi reafirmă cu acest prilej intenţiile paşnice şi se angajează să nu recurgă primele la arme nucleare în cazul unui eventual conflict, a declarat purtătorul de cuvînt.“

Imaginea celor trei torţe vii din Piaţa Eternităţii îi stăruia în minte. Oamenii n-ar trebui să îngăduie aşa ceva, gîndi el.

„Ulaco, 28 – Un grup de obiecte zburătoare neidentificate ar fi aterizat în apropierea unei rezervaţii pentru albi din nordul muntos al Illariei, afirmă un ziar local citînd concluzii le anchetei efectuate de poliţie…“

Mă tem că nici asta nu merge, îşi zise gazetarul. Îşi dădea seama totodată că grupajul risca să iasă prea sumbru. Avea neapărată nevoie de încă ceva mai optimist, tonic, pentru păstrarea unui oarecare echilibru. Renunţă deci şi la răpirea redactorului şef al unui ziar de opoziţie din Gasonia de către un grup de terorişti, şi la un atentat cu bombe împotriva sediului central al partidului de guvernămînt din Nakeim. Însemnă cîteva ştiri neutre, consemnînd schimburi de vizite oficiale sau remanieri de cabinet fără nici o semnificaţie; în cele din urmă, găsi şi doritul element pozitiv:

„Netburg, 29 — Mesajul adresat LIGAMONDIEI de către fizicianul fillonian A. B. Sawafill – care continuă să fie intens şi contradictoriu comentat în presa de toate orientările din întreaga lume – şi-a găsit un neaşteptat sprijin din partea guvernului Netoniei. Într-un memorandum adresat organizaţiei internaţionale ale cărei instituţii le găzduieşte, ca stat neutru chiar de la întemeiere, se propune convocarea unei sesiuni extraordinare a Adunării Generale a LIGAMONDIEI, dedicate examinării în spiritul iniţiativei lui Sawafill a perspectivelor încheierii tratatului de dezarmare nucleară. Mai multe misiuni permanente din cadrul forului mondial au anunţat, încă în aceeaşi zi, că ţările pe care le reprezintă vor susţine convocarea unei asemenea sesiuni.”

În continuare, se făceau referiri la înfiinţarea, în tot mai multe oraşe de pe glob, a unor grupuri de sprijin „A. B. Sawafill“, care şi-au făcut cunoscută intenţia de a se constitui într-o mişcare cu caracter mondial în cadrul unei apropiate conferinţe internaţionale. Nu, nu e cazul, mormăi Jourtak, nu ne interesează grupurile „A. B. Sawafill.” Nu credea în eficienţa unei astfel de mişcări şi ar fi putut să jure că îndărătul ei se ascundeau interesele foarte precise ale vreuneia dintre marile puteri. Dar o sesiune a LIGAMONDIEI, desigur, ar fi fost pe linia ideilor, fidel oglindite în coloanele ziarului la care lucra, ale politicii oficiale promovate de Taquonia. Adună într-un teanc ştirile pe care le reţinuse şi – cu gîndul la jertfa cumplită a celor trei virtuale mame – porni cu dosarul spre biroul responsabilului de număr, ca să ceară avizul de rigoare pentru alcătuirea grupajului.

Întreaga fiinţă i se încrîncena numai la ideea că soţia lui ar putea să piardă copilul pe care şi-l dorisera atît de mult… Nu trăiau nici pe departe în cea mai bună dintre lumi, dar viaţa îşi urma cursul ei, în pofida oricăror piedici. Oamenii se adaptau, învăţau să supravieţuiască spaimei, să-şi învingă angoasa – şi, deodată, cele trei torţe vii făceau să se caşte iar umbra abisului!

9.

Coborî scările spre staţia de metrou: azi avea chef să hoinărească prin oraş. Ştia că succesul unui program foarte ordonat, cum era al lui, depinde în bună măsură de abilitatea cu care îţi îngădui asemenea rare derogări de la rigorile propriei discipline. O rigiditate exagerată nu-i pe măsura unui om, oricît ar fi el de zelos, iar mai devreme sau mai tîrziu provoacă reacţii explozive, ca aburul supraîncălzit într-un cazan lipsit de necesara supapă de siguranţă. Se încredinţă, dintr-o privire, că îngerul său păzitor – cum îi plăcea să-l numească pe individul care îl urmărea conştiincios ori de cîte ori ieşea din casă – se ţinea, ca de obicei, la cîţiva paşi în urma lui. Îl amuza gîndul că cineva primise misiunea să-l păzească, sau să-l spioneze, sau să le facă pe amîndouă. Deşi, la drept vorbind, era de aşteptat să se întîmple aşa. Situaţia îi părea mai degrabă hazlie, mai ales că urmăritorul nu se ferea de el şi nici măcar nu încerca să dea o aparenţă nevinovată îndeletnicirii sale.

Îşi viză biletul, ieşi pe peron şi urcă în grabă într-un vagon al garniturii, exact în clipa dinaintea închiderii automate a uşilor. Se surprinse privindu-l prin geam pe presupusul agent care, neaşteptîndu-se deloc la o asemenea manevră, îi făcu un semn dojenitor cu arătătorul şi se repezi spre cabina unui telefon public, desigur spre a raporta şefului său că fusese păcălit. Sawafill ridică din umeri: doar n-o făcuse dinadins! Trecu în faţa panoului cu schema traseului şi se decise să coboare la a treia staţie, în apropierea parcului.

După ce ieşi din nou în stradă, zăbovi o vreme prin faţa vitrinelor. Făcu o vizită unui librar cunoscut, pentru a-l întreba ce noutăţi mai are şi cumpără cîteva cărţi pe care îl rugă să i le trimită după-amiază acasă. Respinse tentaţia de a lua cîteva sandvişuri de la o gheretă învecinată: avea de gînd să ia masa la restaurantul galonez din parc, vestit pentru gastronomii lui, şi n-ar fi avut nici un rost să-şi strice

pofta de mîncare cu gustările reci de care se cam săturase în ultimul timp, de cînd renunţase la servicii le doamnei Hax. Rătăcind astfel la întîmplare pe trotuarele nu foarte aglomerate, băgă de seamă că era din nou urmărit, de astă dată cu mai multă discreţie. Pot să fiu liniştit, îşi zise profesorul, protectorii mei nu m-au abandonat; telefonul amicului şi-o fi făcut efectul, iar colegul lui se vede că are un stil mai profesionist.

În schimbul unei monede, automatul de ziare îi eliberă un set din cotidienele de dimineaţă. Purtîndu-le sub braţ, traversă bulevardul şi intră în parc. În timpul nopţii plouase, aşa că aerul păstra încă o răcoare plăcută, lucru destul de rar pentru o zi senină de iulie, cu numai o oră înainte ca soarele să ajungă la zenit. Contribuiau la asta, desigur, şi vegetaţia bogată, şi vecinătatea lacului; oricum, toate îi dădeau un sentiment reconfortant de bunăstare fizică. Îşi alese o bancă la umbră, se aşeză, şi deschise un ziar la întîmplare: „Monumentul“. Îl frunzări fără prea mare entuziasm, dar un titlu îi atrase numaidecît atenţia – „Jocul de-a dezarmarea nucleară“. Începu să citească:

„Este arhicunoscut cazul mucalitului care a furat un milion de fillari de la o bancă, ameninţîndu-i pe funcţionari cu un inofensiv pistol-jucărie. Isprava lui ne poate face să zîmbim, ceea ce nu conferă însă hoţului circumstanţe atenuante. În definitiv, paguba e aceeaşi, indiferent dacă unealta intimidării este o armă autentică sau. O imitaţie suficient de convingătoare.

Se discută mult, mult prea mult credem noi, dacă anihilarea materialelor fisionabile – pistolul cu care ne ameninţă stimabilul academician A. B. Sawafill – reprezintă o posibilitate reală, sau o simplă sperietoare. Polemişti iscusiţi se întrec în a furniza argumente pro şi contra, în a cere fizicianului cu vocaţie de mîntuitor o dovadă, o demonstraţie la scară redusă a puterii sale, sau în a cîntări în ce măsură răspunsul acestuia – că un asemenea experiment ar fi principial imposibil, întrucît reacţia s-ar desfăşura în lanţ şi, odată declanşată, generalizarea ei

rapidă la scara întregii planete n-ar mai putea fi împiedicată – este demn de luat în considerare sau constituie doar o perdea de fum menită să ascundă fie teama că demonstraţia ar înlesni divulgarea secretului, fie chiar impostura.

Din capul locului, însă, problema este greşit pusă. Îndrăznim să afirmăm aici că ne interesează prea puţin, am zice că deloc, dacă pistolul este sau nu autentic, de vreme ce a ajuns să fie folosit ca armă de intimidare; ne preocupă exclusiv să judecăm cu ce finalitate este mînuit. Dacă distinsul om de ştiinţă este atît de preocupat de perspectiva abolirii armelor nucleare, atunci, ca orice bun cetăţean, de ce n-a încredinţat guvernului secretul descoperirii sale? De ce n-a oferit el această formidabilă şansă forului investit de întreaga naţiune cu răspunderea de a-i apăra cele mai înalte interese? Pentru că n-ar fi avut, de fapt, ce să-i încredinţeze, par să sugereze unii; pentru că, mai presus de interesele unei naţiuni, ar dori să servească năzuinţele întregii omeniri, ripostează alţii.

Fie-ne îngăduit să punem la îndoială bunele intenţii ale unui om care pune la îndoială bunele intenţii ale guvernului său şi al nostru – emanaţie a unei orînduiri, cum se vede, excesiv democratice. Lucrurile sînt mult prea grave ca să ne ascundem după deget; cine cunoaşte în detalii fragilul echilibru de forţe existent între marile puteri, cine ştie ponderea exactă a arsenalelor nucleare în menţinerea acestuia şi în descurajarea oricărei potenţiale aventuri planetare, va identifica negreşit pe cel care ar trage foloase în urma renunţării necondiţionate, în termenul impus, la armamentul atomic, pe cel care ar obţine partea leului dintr-un astfel de tîrg cu aparenţe de acord echitabil, devenind dintr-o dată stăpînul necontestat al lumii întrucît deţine în chip evident supremaţia militară în cîmpul armelor convenţionale. Şi nu ne sfiim să-i spunem pe nume: este regimul expansionist kaşonian.

Deliberat sau nu, dorind-o sau împotriva dorinţei sale — nu noi sîntem în măsură să o stabilim – A. B. Sawafill se

face aşadar, nu exponentul umanităţii, cum ar vrea să se creadă, ci al celui mai virulent dintre adversarii noştri. Graba cu care întreaga presă din Kaşonia l-a prezentat pe stimabilul academician ca „maniac iresponsabil aflat în solda militarismului fillonian” şi i-a etichetat iniţiativa drept „manevră menită să impună, sub pretextul aşa-zisului control internaţional, oficializarea reţelei de spionaj pe teritoriul suveran al ţărilor împotriva cărora este pregătită agresiunea” nu ne poate decît întări credinţa. Convins de superioritatea lui într-o înfruntare clasică…“

La acest, pasaj al înverşunatului pamflet, profesorul îşi întrerupse lectura. Alături, pe aceeaşi bancă, se aşezase tipul care îl fila de cînd coborîse din metrou şi acum îl privea fix, căutînd să-i atragă atenţia.

— Bună ziua, îi zise. Transmite, te rog, colegului scuzele mele pentru păcăleala neintenţionată…

— Cred că faceţi o confuzie, răspunse celălalt..

— Desigur, n-am să mai insist, admise Sawafill. Totul e o pură coincidenţă, continuă el întrebîndu-se daca interlocutorul său avea intr-adevăr un accent străin sau i se păruse numai.

— Nu, nu e o coincidenţă. Pîndesc de multă vreme prilejul de a vă vorbi fără să fim supravegheaţi. Am misiunea să vă ofer un milion în schimbul secretului pe care îl deţineţi.

Şi zicînd asta, desfăcu eleganta valiză diplomatică pe care o ţinea pe genunchi, lăsînd să se vadă teancurile de bancnote noi-nouţe. Fizicianul surîse blajin:

— Spune-le celor care te-au trimis să nu-şi mai piardă vremea de pomană. Secretul meu are valoare numai atîta timp cît îl cunosc doar eu. Nimeni şi nimic nu mă va face să-l divulg înaintea zilei de 16 mai 1984. Aşa să le spui.

— E o şansă cu care n-o să vă mai întîlniţi. Alţii s-ar putea să recurgă la mijloace mai puţin elegante. Mai reflectaţi!

— Oare patronii tăi mă cred atît de lipsit de imaginaţie, încît să mă fi angajat într-o asemenea acţiune fără să fi

reflectat, dinainte la absolut toate consecinţele previzibile? Sau îşi închipuie că mi-ar fi fost imposibil să prevăd că se vor găsi destui amatori să-mi cumpere secretul, fie chiar şi pentru a mă compromite... Nu, domnule, răspunsul meu este de mult cîntărit, şi e definitiv.

— Faceţi o mare greşeală, mormăi individul ca pentru sine, închise valiza şi se ridică.

Îl urmări cum se depărtează, îi admiră statura atletică, mersul elastic. Iată că a apărut şi milionul, toate se leagă, îşi zise, aproape ca în articol. Nu, nici veninul ăstora nu mă miră, îşi continuă el gîndul, am socotit întotdeauna că „Monumentul“ exprimă opiniile cele mai reacţionare, interesele industriei de război şi ale şefilor strategiei atomice: dacă ar fi să te iei după comentariile lor, toate guvernele lumii urmăresc să cotropească planeta, desigur în afară de al nostru, care veghează asupra păcii şi dreptăţii!

I se făcuse foame de-a binelea. Porni aşadar spre malul lacului, unde era situat restaurantul galonez. La intrare, se opri la o cabină telefonică: o elementară precauţie îl îndemna să aducă la cunoştinţa poliţiei cele petrecute cu cîteva minute în urmă.

10.

Hegemolia îşi dobîndise independenţa de stat doar cu vreo treizeci de ani în urmă. De atunci, însă, această insulă din mijlocul oceanului, cu o populaţie de numai cîteva milioane de locuitori, şi-a ales o vocaţie cu totul aparte: sfidarea sistematică, organizată şi extrem de profitabilă a oricăror acorduri sau reglementări, a măsurilor menite să protejeze interesele, suveranitatea sau ordinea de drept a altor state. Sub pavilionul Hegemoliei navigau cargourile gigantice ale unor armatori dornici să evite taxele piperate ale ţărilor proprii, pe aeroporturile ei poposeau avioanele deturnate sau cele transportînd ostaticii felurítelor vendete

politice, în apele ei teritoriale erau găzduite navele avînd la bord staţii pirat de radio şi televiziune. Pe aici treceau cele mai eficiente reţele ale traficanţilor de droguri, de arme, de capodopere furate, aici înflorea industria falsurilor, cu precădere a falsificatorilor de bancnote, aici oricine putea produce orice, fără licenţă sau drept de autor, copiind totul fără jenă. Dar, mai presus de toate, Hegemolia era patria adoptivă a organizaţiilor clandestine, a grupurilor teroriste de pretutindeni, a fanaticilor religioşi, secesionişti ori unificatori, belicoşi ori pacifişti, ultraprogresişti ori ultraretrograzi, rasişti de toate culorile ori egalitarişti de toate nuanţele. Un mare om politic afirmase odată, în glumă, că aruncarea acestei insule în aer ar face, poate, lumea ceva mai bună, dar cu siguranţă mai plictisitoare. Adevărul este însă că lumea nu s-ar mai fi putut lipsi de ea, căci tot aici se purtau şi tratativele secrete între grupări, partide, state sau alianţe potrivnice, care în altă parte n-aveau cum să se aşeze în jurul aceleiaşi mese. Dacă Hegemolia n-ar fi existat, spusese un alt personaj faimos – parafrazînd şi el pe altcineva – ea ar fi trebuit inventată.

Singura lege respectată cu sfinţenie – şi mulţumită căreia duceau o viaţă prosperă şi tihnită atît localnicii cît şi veneticii mereu mai numeroşi – era abţinerea de la orice răfuială. Puteau, fi văzuţi stînd la taifas, ciocnind o bere, sau jucînd zaruri oameni care în alt loc n-ar fi ezitat o secundă să se ucidă între ei cu sînge rece. Cei cîţiva nechibzuiţi care cutezaseră să încalce pactul au fost linşaţi pe loc. Un perpetuu armistiţiu domnea astfel netulburat în aşezările insulei.

Într-una dintre acestea, într-o clădire cu birouri de închiriat pentru tranzacţii discrete („garantăm absenţa microfoanelor”, scria cu litere mari deasupra intrării), într-o zi de august a anului 1983 urmau să se întîlnească emisarul Cavalerilor păcii şi emisarul Cruciadei împotriva radiaţiilor. Cele două organizaţii extremiste aveau cîteva puncte comune: credinţa că mijloacele de acţiune legale sînt ineficiente, caracterul internaţional al activităţii,

constituirea prin desprindere dintr-o organizaţie ortodoxă (Federaţia mondială a iubitorilor păcii, respectiv Consiliul salvării ecologice) ş.a. Emisarii lor se întîlneau pentru a întocmi planul unei lovituri comune: asasinarea cetăţeanului fillonian A. B. Sawafill. Şi conducătorii Cavalerilor, şi cei ai Cruciadei ajunseseră cam în acelaşi timp la concluzia că principalul obiectiv urmărit – distrugerea armamentului nuclear, respectiv a tuturor surselor artificiale de radiaţii nocive – ar fi fost atins dacă procedeul descoperit de către ilustrul fizician ar fi fost pus în aplicare. Apoi, că cea mai sigură cale ar fi lichidarea descoperitorului, întrucît acţiunea de anihilare ar fi atunci declanşată, conform spuselor lui, în mod automat. Cît timp savantul mai era în viaţă, exista riscul ca el să fie convins sau constrîns să amîne scadenţa, sau chiar să renunţe la iniţiativa sa; pe de altă parte, fanaticii radio-ecologiei se temeau de o eventuală încheiere a tratatului de dezarmare, deoarece energetica nucleară şi utilizarea izotopilor radioactivi ar fi avut atunci cîmp liber de desfăşurare. Pentru toate aceste motive, A. B. Sawafill trebuia să piară: el îşi îndeplinise menirea – desigur, fără măcar s-o bănuiască – iar acum le era de prisos, ba chiar stînjenitor. Era o şansă unică, şi n-aveau dreptul să o rateze!

Discuţia a fost scurtă şi fructuoasă, ca între doi oameni care au aceleaşi interese şi vorbesc acelaşi limbaj. Nici măcar nu şi-au pus întrebarea dacă nu cumva fizicianul supralicitase, fără să fi descoperit procedeul de anihilare, din dorinţa constructivă de a grăbi încheierea tratatului – caz în care suprimarea lui nu le-ar fi fost de nici un folos. Obiectivul lor le părea mult parea important, pentru ca viaţa unui om să mai conteze, fie el laureat al premiului Babel. Verdictul a fost rostit cu uşurinţa cu care s-ar fi stabilit miza la jocul cu zaruri. Un om de încredere avea să fie trimis în Fillonia, cu instrucţiuni precise, pentru a organiza pînă în cele mai mici detalii săvîrşirea asasinatului plănuit.

11.

„Noi, fizicienii întruniţi la Neturb în cea de a 32-a Reuniune. Internaţională anuală asupra structurii atomului, declarăm că împărtăşim întrutotul înaltul ţel al acţiunii colegului nostru, reputatul savant fillonian A. B. Sawafill, şi că îl vom sprijini fără rezerve în orice împrejurare. Alăturîndu-ne iniţiativei sale, cerem încheierea neîntîrziată a tratatului de dezarmare. Deşi neutralizarea materialelor fisionabile ar aduce prejudicii serioase progresului fizicii şi al ştiinţei în general, considerăm că acest sacrificiu este pe deplin justificat, dacă nu se ajunge în cel mai scurt timp la abolirea, printr-un acord internaţional eficient, a arsenalului nuclear. Continuarea dezastruoasei curse a înarmării atomice trebuie oprită cu orice preţ. Conştienţi de riscul personal pe care şi l-a asumat colegul nostru şi îngrijoraţi de tonul ameninţător al unor luări de poziţie din cadrul campaniei de presă desfăşurate în jurul acestui caz, ne afirmăm solidaritatea cu cauza sa, voinţa de a veghea asupra vieţii lui preţioase. Cerem autorităţilor filloniene să ia toate măsurile pentru a pune în afara oricărei primejdii persoana lui A. B. Sawafill."

— Aţi primit cu toţii, zise preşedintele Reuniunii, textul proiectului de mesaj pe care propunem să-l adresăm, prin intermediul LIGAMONDIEI, tuturor statelor lumii. Are cineva de făcut vreo observaţie? Chiar dumneavoastră, domnule Sawafill?

— Chiar eu. Sînt mişcat şi mulţumesc din inimă comitetului de organizare pentru intenţia generoasă de a cere delegaţilor prezenţi aici să-şi manifeste public, solidaritatea cu acţiunea mea. Vă asigur că, preţuiesc mult sprijinul moral pe care mi-1 oferiţi, dar nu-1 pot accepta. Riscul asumat nu poate fi redus prin sporirea numărului celor în cauză; dimpotrivă, pe lîngă faptul că se înmulţesc inutil vieţile primejduite, ameninţarea poate chiar să crească pentru fiecare în parte. Lucrurile sînt de aşa natură încît siguranţa maximă o prezintă tocmai caracterul strict

individual al iniţiativei. Orice solidarizare face să crească exponenţial frontul presiunilor adverse. Tăria mea stă în singurătate, în izolare.

— Nu sînt de aceeaşi părere, interveni tynonianul G. E. Savatyn. În primul rînd, eu nu cred în succesul gesturilor individuale. Ideea că omenirea ar putea fi salvată prin sacrificarea unui om e falsă şi e cinică, iar dacă omenirea ar accepta un asemenea sacrificiu, ea nici n-ar merita, poate, să fie salvată. În al doilea rînd nu înţeleg paradoxul acestei creşteri exponenţiale a riscului specific în funcţie de numărul părtaşilor la acţiune. În al treilea rînd, adoptarea mesajului este problema noastră de conştiinţă, tot aşa cum iniţiativa colegului Sawafill a fost problema lui de conştiinţă: nu văd pentru ce am ţine seama de opinia lui, de vreme ce el nici n-a cerut-o pe a noastră. Eu sînt pentru adoptarea mesajului.

Ceru apoi cuvîntul celebrul T. X. Zafaquash.

— Domnilor, începu el, eu sînt împotriva transformării întrunirii noastre ştiinţifice într-un club de pălăvrăgeală politică. Comitetul de organizare şi-a depăşit atribuţiile difuzîndu-ne acest proiect de mesaj. Cei care doresc să-l semneze n-au decît, dar un asemenea text nu poate şi nu trebuie să apară ca emanaţie a Reuniunii, ci doar ca simplă iniţiativă particulară a semnatarilor. În ce mă priveşte, ca delegat al Kaşoniei, eu n-am să-l semnez, şi nu cred că e cazul să fac aici o expunere de motive. Ar trebui atunci să-mi exprim rezervele în legătură cu pretinsul caracter imparţial, general-umanitarist, al ţelului pe care, în mod obiectiv, colegul Sawafill îl serveşte. Ca om de ştiinţă, însă, şi încă interesat în studiul cîmpului neutrinic, mă întreb dacă el deţine, într-adevăr, posibilitatea practică de a anihila radioactivitatea.

În sală se făcu linişte. Cei prezenţi se aşteptau ca Sawafill să răspundă într-un fel la provocarea pe care i-o adresase asociatul său la premiul Babel. Dar el părea cu totul absorbit într-o discuţie cu vecinul lui, de parcă cele spuse mai înainte n-ar fi avut pentru el nici o importanţă.

Într-un tîrziu, preşedintele Reuniunii se hotărî să vorbească:,

— Întrucît s-au adus aici unele obiecţii, secretariatul retrage mesajul propus ca document oficial. Cu rectificările cuvenite, textul stă totuşi la dispoziţia acelora dintre colegii noştri care, ca persoane private, doresc să-l semneze. Eu unul o voi face. Cu acestea trecem la ultimul punct de pe ordinea de zi.

În lunile care au urmat reuniunii din oraşul netonian, mesajul a fost semnat de peste două mii de fizicieni din numeroase ţări ale lumii.

12.

Era pentru prima oară în istoria Parlamentului Filloniei că una dintre comisii le sale – în speţă, cea pentru problemele ştiinţei, tehnologiei şi ale apărării naţionale – se întrunea în plen. Acest simplu amănunt sublinia în suficientă măsură importanţa cu totul ieşită din comun atribuită acelei şedinţe, care avea drept obiect audierea academicianului A. B. Sawafill, în scopul cercetării activităţii sale îndreptate – conform afirmaţii lor făcute de generalul Packs în faţa Parlamentului – împotriva intereselor strategice şi a securităţii statului. Audierea era condusă de către N. J. Tepphyl, preşedintele comisiei. Lui Packs îi fusese încredinţat rolul de acuzator public; contrar uzanţei, loja apărării era liberă, întrucît Sawafill obţinuse încuviinţarea să se apere singur. Şedinţa se desfăşura cu uşile închise.

— Conform prevederilor constituţionale, aveţi dreptul să nu răspundeţi la întrebări, preciză Tepphyl. Vă menţineţi renunţarea la un apărător calificat?

— Da.

— Acuzarea are cuvîntul.

Generalul se ridică, grav, impunător în uniforma lui împovărată de decoraţii.

— Domnilor, eu nu sînt procuror ci militar, spuse el cu

vocea aceea domoală cu care îl mai uimise o dată pe profesor, aşa că voi merge direct la ţintă. Voi dovedi onoratei comisii că declaraţia mea în Parlament este întemeiată. Primul argument: guvernul i-a cerut academicianului Sawafill în mod oficial să-i încredinţeze secretul descoperirii sale. Este adevărat?

— Adevărat, admise fizicianul.,

— Şi care a fost răspunsul dumneavoastră?

— Am refuzat.

— Sînteţi de acord că informaţiile care v-au fost solicitate ar contribui la întărirea capacităţii de apărare a ţării, că ar servi la interesele noastre strategice?

— Obiectez împotriva întrebării. Ignorînd conţinutul problemei, acuzarea nu are cum să presupună la ce ar servi informaţiile. Orice răspuns ar periclita secretul pe care îl apăr.

— Obiecţia se admite, hotărî preşedintele comisiei.

— Bine, renunţ la această întrebare, deşi ea ne-ar fi permis o demonstraţie mai simplă şi mai rapidă.

— Obiectez, ripostă Sawafill, acuzarea nu are dreptul să postuleze o pretinsă vină, ea trebuie să producă întîi dovezi.

— Se admite.

— Este adevărat, întrebă generalul uşor iritat, că în urmă cu trei luni un necunoscut v-a oferit suma de un milion în schimbul aceloraşi informaţii ?

— Da. Chiar eu am anunţat poliţia.

—Credeţi că putea fi vorba de agentul unei puteri străine?

— Nu exclud această posibilitate.

— Socotiţi deci plauzibil ca şi alte state să fie interesate în aflarea secretului, ba chiar să acţioneze în acest sens?

—Bineînţeles.

— Vreţi să ne spuneţi ce răspuns i-aţi dat necunoscutului?

— Întrebarea acuzării este jignitoare, întrucît implică bănuiala că aş fi putut vinde altei ţări informaţii pe care le-

am refuzat patriei mele.

— Obiecţia se respinge.

— Voi răspunde atunci că, desigur, am refuzat oferta.

— Permiteţi să chem martorul, ceru Packs.

În sală fu adus maiorul Fibs care, după obişnuitul jurămînt, făcu următoarea depoziţie:

— Am misiunea să asigur securitatea personală a profesorului Sawafill. Unul dintre subofiţerii din subordinea mea îl însoţeşte întotdeauna pe profesor cînd pleacă de acasă. În ziua de 12 iunie, pe la ora trei şi jumătate, agentul de serviciu mi-a raportat că fusese păcălit la urcarea în metrou şi, deci, nu-l mai putea urmări.

— S-a mai întîmplat vreodată ca protejatul dumneavoastră să încerce să scape de urmăritor?

— Nu, niciodată. După o oră, am fost informat că profesorul dăduse un telefon pentru a ne înştiinţa că fusese acostat de o persoană suspectă care i-a oferit un milion în schimbul descoperirii. Am trimis imediat toţi oamenii disponibili în zona parcului, dar n-am reuşit să-l găsim pe necunoscut. Au fost anchetaţi cetăţenii care se aflau în parc. Unul dintre aceştia îl observase pe individul care se aşezase lîngă profesor şi văzuse de departe scena cu valiza diplomatică. El a declarat că a fost frapat mai apoi, cînd îl întîlnise pe acelaşi individ la ieşirea din parc, dar fără valiză.

— Vă mulţumesc, domnule maior, zise generalul.

— Apărarea are de pus întrebări martorului?

— Da. Consideraţi declaraţia acelui cetăţean ca o dovadă împotriva mea?

— Nu înţeleg întrebarea.

— Să fiu mai explicit: consideraţi că dacă admitem ca dovedit că necunoscutul nu mai avea la el valiza diplomatică la ieşirea din parc, aceasta ar fi o dovadă că eu i-am acceptat oferta?

— Nu, nici într-un caz. Individul putea să se descotorosească de milionul lui în vreun fel, să arunce valiza în lac, să o transmită altcuiva, sau să o ascundă

undeva. Parcul e mare. Noi am făcut cercetări şi n-am ajuns la nici un rezultat, însă între timp individul ar fi putut să-şi recupereze obiectul. Singura dovadă valabilă ar fi fost dacă găseam banii la dumneavoastră.

— Asta e tot, zîmbi fizicianul.

— Puteţi pleca, domnule maior, spuse Tepphyl.

— Aş mai preciza, reluă Sawafill, că necunoscutul putea fi tot atît de bine un provocator care acţiona după instrucţiunile unor cercuri interesate în compromiterea mea.

— Totuşi, cum explicaţi faptul că incidentul s-a petrecut exact în ziua cînd aţi izbutit să vă debarasaţi de însoţitor.

— Aş putea obiecta şi la această întrebare, dar ca să lămurim odată toată povestea, vă ofer înregistrarea discuţiei din parc pe minifonul pe care, din spirit de prevedere, îl port întotdeauna cu mine.

— Îl aveţi şi acum? întrebă preşedintele comisiei.

— Ştiu că aici înregistrările particulare sînt interzise.

— Să ascultăm, aşadar, convorbirea din parc.

Minuscula casetă fu introdusă într-un aparat de redare sonoră. „Bună ziua, se auzi vocea profesorului. Transmite te rog colegului scuzele mele pentru păcăleala neintenţionată...“ ş.a.m.d. Cînd discuţia înregistrată luă sfirşit, posesorul casetei conchise:

— Sper că acuzarea nu mai are întrebări asupra acestui punct.

Generalul chibzui o clipă, apoi observă:

— Şi cine ne poate garanta că veţi proceda la fel de fiecare dată? Că nu veţi ceda unor intervenţii, cum spunea necunoscutul, mai puţin elegante?

— Obiectez. Aici se analizează fapte, nu presupuneri.

— Obiecţia se admite.

— Voi trece la argumentul decisiv, zise Packs. Incidentul de la reactorul nuclear din Neturb vă este cunoscut, aşa că nu intru în detalii. Reţin doar că a doua zi după încheierea celei de a 32-a Reuniuni internaţionale a fizicienilor, la care a participat şi academicianul Sawafill, la reactorul din

aceeaşi localitate s-a făcut constatarea că tot combustibilul nuclear devenise inert. Ştiţi că guvernul Netoniei a refuzat oferta noastră de sprijinire a anchetei, declarînd că, în virtutea neutralităţii sale, nu va comunica nici un fel de amănunte pînă la data semnării unui tratat de dezarmare. Cunoaşteţi, de asemenea, vîlva iscată in presă în jurul cazului. Ei bine, nu ne putem opri să facem o legătură între incident şi prezenţa dumneavoastră, domnule academician. Ce explicaţie puteţi da acestei coincidenţe?

— Nici una. De altfel, incidentul s-a produs după plecarea mea.

— Constatarea, şi nu incidentul, despre a cărui declanşare nu ştim nimic. Aşadar, pretindeţi că nu există nici o legătură între dumneavoastră, mai exact între procedeul de anihilare pe care l-aţi descoperit, şi anihilarea care s-a produs la Neturb.

— Absolut niciuna. Dacă vă amintiţi, am precizat cu mult înaintea acestui incident că procedeul meu provoacă o reacţie în lanţ care duce la anihilarea tuturor materialelor fisionabile de pe glob.

— Poate că între timp v-aţi perfecţionat procedeul.

— Ştiţi bine că mi-am dat demisia de la laborator.

— După ce aţi avut grijă să ştergeţi din memoria calculatorului toate datele referitoare la lucrările din ultimii ani…

— După 16 mai 1984 voi dovedi că n-am adus prejudicii Universităţii.

— Dar să revenim: de vreme ce n-aveţi nici o legătură cu incidentul de la Neturb, ar însemna că el a fost provocat de către altcineva. Ar însemna că aţi destăinuit cuiva secretul anihilării.

— Sau că şi altcineva a reuşit să-l descopere, absolut independent. N-ar fi primul caz din istoria ştiinţei. Întîmplător, la aceeaşi reuniune a fost prezent şi T. X. Zafaquash, savantul kaşonian cu care împart onoarea premiului Babel şi ale cărui studii asupra cîmpului neutrinic sînt foarte strîns înrudite cu ale mele. Mai erau acolo şi alţi fizicieni

eminenţi. Nu poate fi exclusă cu totul nici ipoteza unei cauze naturale a incidentului.

— Spuneaţi că analizăm fapte, nu presupuneri.

— Şi care sînt faptele?

— Unul singur: incidentul de la Neturb. De vreme ce nu are nici o legătură cu dumneavoastră, să-i atribuim alt autor. Kaşonia ar putea deci deţine secretul?

— N-am spus asta. Dacă îmi amintesc bine, Zafaquash şi-a exprimat în cadrul reuniunii chiar îndoiala asupra posibilităţii de a se realiza practic anihilarea. Evident, putea fi doar o manevră…

— Incidentul de la reactorul nuclear i-a dezminţit însă afirmaţiile. Reformulez întrebarea: putem fi siguri, în aceste împrejurări, că guvernul Kaşoniei nu deţine secretul?

—- Nu. După cum nu putem fi siguri că guvernul vreuneia dintre ţările ai căror delegaţi erau prezenţi la Neturb – şi, desigur, în primul rînd guvernul Netoniei însuşi – nu deţine secretul. Putem fi siguri de un singur lucru: că anihilarea este realizabilă practic. Aceasta constituie un răspuns convingător. Pentru toţi cei care, îndoindu-se de spusele mele, îmi cereau să ofer o experienţă demonstrativă.

— Ei bine, domnilor, rosti cu o energie neobişnuită generalul, nu voi mai întreba pe ce cale ar fi putut un alt guvern să intre în posesia secretului. Mă voi mulţumi doar să-l rog pe stimatul academician Sawafill să ne spună dacă nu crede că, în această situaţie, guvernul Filloniei este îndreptăţit să îi ceară ceea ce îi cere şi că refuzul său de a-i încredinţa descoperirea pune în primejdie securitatea ţării.

Membrii comisiei avură sentimentul că înfruntarea ajunsese la momentul culminant. Tepphyl interveni:

— Doriţi cumva să nu răspundeţi la această întrebare?

— Dimpotrivă, domnule preşedinte. Este singura întrebare cu adevărat serioasă, demnă de a fi pusă în faţa unei comisii parlamentare. Doresc să declar aici solemn că, în clipa în care voi fi convins că guvernul uneia dintre puterile nucleare este în măsură să dispună practic de

procedeul de anihilare, voi dezvălui secretul meu tuturor statelor lumii.

— Şi dacă va fi prea tîrziu? ripostă Packs.

— Am toată încrederea în serviciul nostru de investigaţii.

— Dar poate surveni oricînd un accident... care să vă pună viaţa în primejdie!

— Maiorul Fibs veghează. Să-şi facă datoria.

— Calific atitudinea dumneavoastră ca iresponsabilă! rosti generalul cu înverşunare.

— Sînt om, şi abia apoi cetăţean al Filloniei. Asta e tot ce-am avut să declar.

— Domnule academician, anunţă Tepphyl după o scurtă deliberare, comisia declară neîntemeiate acuzaţiile care v-au fost aduse de generalul Packs în faţa Parlamentului. Ea a luat act de declaraţia dumneavoastră şi va informa guvernul asupra audierii. Declar şedinţa noastră închisă.

13.

Automobilul înainta fără grabă pe străduţele înguste şi slab luminate din centrul Kashmorului. Zafaquash examină feţele tuciurii ale oelor doi tăcuţi însoţitori şi se întrebă cam ce grad vor f; purtînd. Nu-i dăduseră nici o explicaţie cînd l-au luat de acasă, iar el încercase să-şi liniştească soţia şi coipiii, spunîndu-le că era chemat la institut într-o problemă urgentă, deşi ştiau cu toţii foarte bine că directorul nu trimitea după el o asemenea limuzină neagră şi nici alt mesager decît şoferul. Cînd, într-un tîrziu, vehiculul opri în faţa unei clădiri flancate de sentinele şi unul dintre însoţitori îi făcu semn să coboare, fizicianul presupuse ca avea să-l reîntîlnească pe necunoscutul care, în urmă cu cinci luni, îi ceruse în termeni atît de categorici să elaboreze un procedeu de anihilare a încărcăturilor nucleare. Ofiţerul de la intrarea de serviciu pocni din călcîîe cand trecură pe lîngă el. Urcară chinuit două etaje şi pătrunseră într-o cameră pustie, destul de sumar mobilată.

După cîteva minute se arătă, într-adevăr, cel pe care se aştepta să-l vadă..

— Am onoarea, salută acesta, făcîndu-le semn însoţitorilor că sînt liberi. Vă rog să nu luaţi în nume de rău protocolul nostru oarecum rigid. Să mergem, mareşalul ne aşteaptă.

Străbătură un coridor, coborîră un etaj pe o scară monumentală, intrară într-o încăpere pe a cărei uşă scria „ministru“ şi de unde un ofiţer tînăr, cu o figură inteligentă, îi pofti în cabinetul propriu-zis. Mareşalul şedea la un birou impunător, împodobit cu sculpturi în lemn masiv. Nu-şi ridică ochii din dosarul pe care îl parcurgea, invitîndu-i doar printr-un gest vag să se aşeze. Cu o mişcare reflexă, savantul îşi potrivi ochelarii.

— Ei, care-i situaţia, mormăi ministrul cînd binevoi, în sfîrşit, să-şi îndrepte privirea obosită spre oaspetele său.

— Mareşalul vrea să ştie în ce fază se află arma noastră antiatomică, explică celălalt. Mai sînt doar cîteva săptămîni pînă la expirarea termenului ordonat…

— Domnule ministru, institutul nostru nu precupeţeşte nici un efort pentru îndeplinirea la timp a sarcinii de mare însemnătate…

— Bine, bine, asta ştiu. Dar cam bateţi pasul pe loc.

— Ştiţi, interveni iarăşi cel de al treilea, noi am apreciat poziţia dumneavoastră justă faţă de perfidul document pe care unii au încercat să-l impună Reuniunii de la Neturb a fizicienilor. Am înţeles, de asemenea, că din motive tactice v-aţi manifestat atunci neîncrederea în posibilitatea anihilării practice a materialelor fisionabile. Dar n-am putea tolera să ni se spună şi nouă asemenea poveşti, cînd e în joc cauza sacră a apărării patriei şi, în ultimă analiză, pacea lumii întregi.

Fizicianul zîmbi cu desăvîrşită candoare:

— Dar n-au fost nici un fel de motive tactice, chiar aceasta este opinia mea. Mi-am exprimat de la bun început îndoiala că însuşi Sawafill deţine secretul şi cu atît mai mult că noi am putea, în numai şase luni, să punem la punct…

Vă amintiţi, nu-i aşa? Mi-aţi promis atunci unele informaţii despre lucrările colegului fillonian… Facem şi noi ce putem!

— Mda, mormăi iarăşi ministrul, şi cum rămîne cu reactorul din Neturb?

Zafaquash făcu ochii mari îndărătul lentilelor:

— Care reactor?

— Chiar nu ştiţi nimic? rînji celălalt. Imposibila anihilare s-a produs tocmai acolo, la Neturb, în barele de combustibil ale reactorului nuclear, exact în timp ce se desfăşura Reuniunea. Ziarele noastre n-au publicat ştirea, dar mă îndoiesc că aveaţi nevoie de relatarea agenţiilor de presă…

— Cu neputinţă, la Neturb nimeni nu ştia nimic, vestea s-ar fi răspîndit!

— Constatarea a fost făcută abia a doua zi după încheierea Reuniunii.

— Dar e într-adevăr colosal! se entuziasmă savantul. Este un eveniment epocal! N-a fost cumva o eroare, o interpretare greşită?…

— Deci n-ai nici un amestec? i-o reteză ministrul.

— Cunoaşteţi doar tot ca şi mine în ce stadiu ne aflăm noi cu cercetările… Sawafill deci…

— Vrei să spui că el a fost autorul?

— Cine altul? N-a declarat încă din mai că deţine secretul acestei forţe de anihilare?

— Ar fi bine să ştiţi că Sawafill contestă că ar avea vreo legătură cu incidentul de la reactorul din Neturb, zise cunoştinţa mai veche a fizicianului şi îi întinse un extras dintr-un raport confidenţial asupra audierii din comisia parlamentului fillonian.

Zafaquash citi cu interes cele cîteva pagini şi exclamă:

— Toată audierea asta pare cusută cu aţă albă. Este desigur o manevră a militariştilor fillonieni, menită să ascundă faptul că Sawafill acţionează în cîrdăşie cu ei. Trebuie să recunosc însă că, dacă incidentul e cu adevărat opera lui, pe plan ştiinţific avem de-a face cu o realizare extraordinară. Nu putem afla amănunte?

— Guvernul Netoniei a refuzat orice colaborare şi orice

comentarii.

— Ascultă-mă bine, vorbi răguşit ministrul aplecîndu-se peste birou, dacă ne duci cu vorba ai dat de bucluc! Ştii ce te aşteaptă. Cît despre stadiul cercetărilor din institut, îţi mai dau trei luni ca să puneţi totul la punct. Acum nu vei mai zice că ţi s-a cerut un lucru imposibil.

14.

O. Q. Segtin, secretarul general al LIGAMONDIEI, îşi apropie cu stînga microfonul de buze, pentru a fi auzit mai bine. În mîna dreaptă ţinea o scrisoare desfăcută, ale cărei rînduri le urmărea în timp ce vorbea, adresîndu-se delegaţiilor participante la sesiunea extraordinară convocată din iniţiativa Netoniei:

— Stimaţi delegaţi, am primit răspunsul lui A. B. Sawafill la solicitarea de a prelungi cu încă un an răgazul destinat încheierii tratatului de dezarmare; din păcate, argumentele noastre nu l-au convins. „Termenul stabilit, scrie el, nu este negociabil. Hotărîrea mea a rămas şi va rămîne neschimbată indiferent de împrejurări. Nu cred că durata răgazului este cea care îngreunează mersul tratativelor şi împiedică realizarea unui acord.“ Asta e tot. Vă rog să trageţi dumneavoastră concluziile. Are cuvîntul, în continuare, domnul G. G. Teldaque, conducătorul delegaţiei taquoneze.

Cei prezenţi în uriaşul amfiteatru aşteptau cu interes intervenţia anunţată de către secretarul general. Îl urmăriră pe orator care, apropiindu-se de tribună, îşi netezea cu palma părul lins, negru. Mic de statură, el fu nevoit să coboare microfonul. Apoi, mijindu-şi ochii pe sub pleoapele bridate, zise:

— Distins auditoriu, doamnelor şi domnilor! Poporul pe care îl reprezint aici nu e nici foarte numeros, nici foarte bogat, el nu îşi poate permite să cheltuiască mult în scopuri militare, nu deţine şi nu aspiră să dobîndească arme

nucleare, vrea să trăiască în pace cu toată lumea şi speră că va fi lăsat, la rîndul lui, să vieţuiască în pace. Concetăţenii mei au suflet deschis şi gîndul nesofisticat. Pentru ei pare de la sine înţeles că oamenii de pretutindeni năzuiesc la fel spre o viaţă mai bună, că doresc ca şi ei să-şi vadă crescînd în linişte copiii, nepoţii şi strănepoţii, că visează cu aceeaşi candoare la un trai netulburat de spectrul morţii atomice, de spaima războaielor nimicitoare. Şi adevărul este că nici un om întreg la minte nu-şi poate dori altceva. Adeseori sînt invitat să vorbesc despre problemele păcii şi ale războiului, şi atunci tineri şi vîrstnici mă întreabă cum e cu putinţă să nu se ajungă la o înţelegere în privinţa dezarmării, de vreme ce toţi se declară partizanii ei? Mă întreabă, iar eu nu ştiu ce să le răspund. Cînd miliardele de suflete ale omenirii n-au speranţă mai sfîntă, cînd nu există măcar un singur guvern care să declare că ar vrea război, că ar vrea să subjuge lumea – ce blestem ne paralizează oare în acest afurisit impas? Să se fi săpat atît de adînc prăpastia neîncrederii între state, încît să zădărnicească orice efort de apropiere, făcînd să sune ridicol zecile de declaraţii de bune intenţii ? E posibil, deşi neîncrederea nu va reuşi să justifice şi să explice totul Neîncrederea ar putea fi înlăturată prin paşi mărunţi dar efectivi, prin înţelegeri parţiale, prin convenirea de limitări şi plafoane, prin reduceri minime dar reale. Ţara mea, în rînd cu altele, a prezentat în repetate rînduri propuneri concrete în acest sens, propuneri care, spre marele nostru regret, au rămas deocamdată fără urmări – cu toate că s-au bucurat de o bună primire, de un ecou favorabil din partea opiniei publice de pe multe meridiane şi din partea multor guverne. Ele vă sînt cunoscute şi nu doresc să revin asupra lor, le-am amintit doar pentru a sublinia ideea că, oricît de mare ar fi neîncrederea, ea poate fi învinsă dacă dorinţa de înţelegere este mai mare.

Vorbitorul făcu aici o scurtă pauză pentru a-şi drege glasul şi continuă:

— I-am ascultat cu mare atenţie pe toţi cei care au luat cuvîntul pînă acum. Unii, cei mai mulţi, au spus, poate cu alte cuvinte şi desigur cu mai multă strălucire, cam ce am zis şi eu. Alţii — şi, din păcate, printre ei se află tocmai reprezentanţii statelor care dispun de cele mai puternice armate, inclusiv de armament nuclear — pe lîngă principiile întrutotul asemănătoare pe care le-au susţinut cu aceeaşi elocvenţă, mi-au făcut impresia că se remarcă prin implicarea unui „dacă“, a unui amendament. Unul se declară de acord să semneze tratatul numai dacă îl vor semna şi ceilalţi, proclamînd sus şi tare că nu va fi primul care atacă şi nici care să recurgă la arsenalul atomic. Altul condiţionează dezarmarea nucleară de înfăptuirea globală a unei dezarmări generale, socotind că în limitele arsenalului clasic raportul de forţe îi e defavorabil şi că deci securitatea naţională i-ar fi pusă altfel în pericol, în sfîrşit, ca să mai dau cîteva exemple, alţii fac o chestiune crucială fie din control, etichetîndu-1 drept spionaj, fie din etapizare, respingînd practic toate variantele propuse, fie din procedură, de parcă miezul problemei ar sta în ordinea semnăturilor pe tratat. Nu vreau să acuz pe nimeni şi am convingerea că toate declaraţiile de bune intenţii sînt în deplină concordanţă cu voinţa autentică de pace a tuturor naţiunilor. Dar nu pot să nu remarc că îndărătul feluritelor cusururi găsite proiectelor prezentate, cu o stăruinţă ce pare direct proporţională cu numărul diviziilor blindate, al submarinelor atomice şi al încărcăturilor nucleare, ar putea să se ascundă factorul comun al interesului celor care trag foloase de pe urma nesăbuitei curse a înarmărilor sau al celor care, fără să o declare, ţintesc să-şi extindă sfera de influenţă măcar prin presiuni şi ameninţări dacă nu chiar aprinzînd torţa războiului. Noi n-avem dreptul să ne minţim, să ne înşelăm singuri de dragul vorbelor mari şi frumoase; trebuie să recunoaştem aşadar că asemenea forţe există, că în anumite state ele exercită o înrîurire deloc neglijabilă chiar in elaborarea politicii. Intransigenţa cu care îşi susţine Sawafill iniţiativa este, în condiţiile date, absolut

îndreptăţită. Pentru orice om de bună credinţă devine limpede că dacă nu se va ajunge la încheierea tratatului şi dacă la 16 mai întreaga masă de substanţe fisionabile va fi neutralizată, prejudiciile incalculabile aduse progresului şi bunăstării omenirii pe această cale nu vor putea fi imputate eminentului savant, care şi-a cucerit prin acţiunea sa curajoasă stima şi simpatia maselor iubitoare de pace de pretutindeni, ci tocmai acelor forţe care, interesate în menţinerea tensiunii şi în sporirea arsenalelor, continuă să facă eforturi pentru a împiedica stabilirea unei înţelegeri unamim acceptabile. Să sperăm că o asemenea perspectivă va îndemna la luciditate fie şi în al doisprezecelea, ceas!

15.

În oraşul Fylbab, la parterul importantei clădiri de pe Bulevardul Justiţiei Nr. 12 bis, deasupra unei vitrine ultramoderne pe care şi-o împărţeau generos o carabină cu lunetă şi o cupă de cristal (trofeu al faimoaselor campionate internaţionale de tir ale Tyroniei), o firmă plină de calităţi grafice îi lămurea pe trecători asupra numelui şi ocupaţiei patronului: „Guills K. Guills – Asasin Profesionist – Autorizaţia nr. 2154/75“. În conformitate cu articolul 46 al Constituţiei Republicii Fillonia, domnul Guills îşi exercita dreptul de a-şi cîştiga existenţa practicînd meseria pentru care natura şi o excelentă calificare profesională îl înzestraseră optim. Desigur, prin articolul 52 al aceleiaşi Constituţii el era obligat să respecte legile ţării, dar desăvîrşita lui măiestrie şi, în egală măsură, abilitatea unui bun avocat îi asiguraseră o carieră tihnită. Singura infracţiune care i-a putut fi dovedită vreodată a fost depăşirea vitezei legale pe o autostradă, în urmă cu vreo cinci ani, cînd a scăpat cu o amendă neînsemnată.

De comenzi nu ducea lipsă, ba dimpotrivă. Era chemat să aducă definitiva împăcare între milionari longevivi şi

moştenitori exasperaţi, între femei generoase şi soţi cu vederi înguste, între antreprenori angajaţi în proiecte grandioase şi mici proprietari lipsiţi de umor, între clanuri rivale, între prieteni la cataramă despărţiţi de cîte un înger prea brunet, sau între asociaţi statornici cuprinşi de un subit spirit întreprinzător. Îi refuza pe cei ce păreau mînaţi de hotărîri pripite, de mînii trecătoare, mici ranchiune hipertrofiate după o noapte indigestă. Clienţii pe care îi accepta erau însă serviţi cu discreţie şi onestitate; cerea onorarii pipărate, dar se achita conştiincios de obligaţii, fără să bage vreodată pe cineva în bucluc. Nu dădea greş niciodată, pentru că lucra singur. Îşi făurise cu migală faima de cel mai bun specialist din întreaga ţară, ajunsese să lucreze şi pentru străinătate, iar în cîteva rînduri, cînd raţiuni superioare de stat o ceruseră, a fost solicitat chiar de către poliţia secretă. Un „da“ al lui cîntărea cît o sentinţă capitală fără drept de apel.

Guills îl cîntări dintr-o privire pe necunoscutul care după ce examinase îndelung firma şi vitrina, intrase fără să salute şi ceruse să vorbească personal cu patronul. Ar fi putut paria că omul venise de departe, poate chiar de pe alte meleaguri – deşi pronunţia nu-1 trăda – şi că îi va oferi oricît, fără să se tîrguiască. Uneori, lipsa de respect pentru bani îl irita, alteori se întreba chiar cît preţ se poate pune pe o viaţă.

— Patronul si unicul salariat sînt eu, zise. Vă rog, scrieţi cu acest bastonaş numele „protejatului“ dumneavoastră aici, în tava cu nisip. Cu litere de tipar. Şi adresa, ocupaţia, anul naşterii …

Virtualul client pricepu şi începu să brăzdeze nisipul: „A. B. SAWAFILL, PHILCYT, STRADA…“

— Mulţumesc, îl întrerupse Guills, cunosc cazul. Netezi cu palma nisipul din tavă.

— V-ar fi costat cam mult, continuă el, dar aveţi noroc. Lucrarea a fost deja contractată şi nu obişnuiesc să încasez două onorarii pentru acelaşi serviciu. E o chestiune de etică profesională.

— Cum adică a fost contractată?

— Sînteţi al treilea care îmi comunică acest nume.

Omul rămase descumpănit. Apoi, stăpînindu-şi uimirea, încercă să explice:

— Dar nu mă pot întoarce cu banii … cine o să mă creadă? Vă rog să mă înţelegeţi!

— Îmi pare rău, eu nu fac compromisuri. O să vă descurcaţi dumneavoastră, nu mă îndoiesc…

Străinul nu mai insistă.

— Vă previn însă că s-ar putea să mai dureze.

— Aveţi comenzi atît de multe?

— Nu mă pot plînge.

— Ştiţi, eu am mai fost pe aici, dar am găsit de fiecare dată închis. Probabil eraţi… pe teren…

— Tot ce se poate.

— Nu v-aţi gîndit la un funcţionar permanent, poate o secretară?

Guills îl măsură cu o expresie deloc amabilă.

— Vă rog să mă scuzaţi, bîigui celălalt, ştiu că nu-i treaba mea… Ziceam şi eu…

— Cine mă caută, mă găseşte. Cît despre posibila întîrziere a lucrării care vă interesază, ea n-are nici o legătură cu asta. Am perceput taxa specială de urgenţă, aşa că îi voi acorda prioritate, dar condiţiile sînt, se pare, extrem de dificile. Oricum, fiţi fără grijă, e onoarea mea în joc!

Necunoscutul ieşi, mai aruncă o privire carabinei din vitrină, apoi porni agale spre Piaţa Independenţei. Ajuns la administraţia ziarului „Lumina“ ceru să i se tipărească la mica publicitate următorul anunţ: „Persoană onorabilă închiriază garsonieră mobilată, cu jaluzele verzi, de preferinţă la celibatar fără serviciu, iubitor de animale mici. Plata anticipată“.

16.

Lucrurile încep să se complice, îşi zise Sawafill aşezîndu-se alături de maiorul Fibs, după ce şoferul îi aranjase valizele în portbagaj. Refuzase în mai multe rînduri să-şi părăsească apartamentul pentru un domiciliu temporar mai uşor de supravegheat – o cabană izolată din mijlocul unei rezervaţii naturale, după cum i s-a spus. În definitiv, paza îi fusese impusă, el nu solicitase protecţia poliţiei, n-aveau decît să se descurce cum pot, era treaba lor. De astă dată însă, maiorul obţinuse un mandat de arestare în toată regula, şi ar fi făcut desigur uz de forţă. Ce-i drept, colonelul se lăsase foarte greu convins, nici ameninţarea cu demisia nu îl impresionase, dar a cedat pînă la urmă în faţa argumentului suprem adus de Fibs: un regim de domiciliu forţat l-ar putea pune în dificultate pe fizician acum cînd scadenţa începea să se apropie, împiedicîndu-l în vreun fel să-şi aducă dispozitivul în stare de funcţionare. Exista o şansă ca o asemenea constrîngere să-l oblige să le destăinuiască secretul, o unică şansă, şi ca nu trebuia cu nici un preţ irosită.

Portierele fură închise şi automobilul demară rapid. Maiorului îi reveni în minte schema pe care o întocmise îndată după primirea misiunii. După zece luni de investigaţii minuţioase, la laborator şi – în lipsa profesorului – în apartamentul acestuia (bineînţeles, cu cea mai mare discreţie), de atentă supraveghere a tuturor persoanelor cu care el se întîlnise, fie şi întîmplător, de interceptare a corespondenţei şi a apelurilor telefonice, îşi formase convingerea definitivă că ipoteza cea mai incomodă era cea adevărată, aşa cum intuise de la bun început: omul plănuise totul şi acţiona fără sprijinul altcuiva. Cu excepţia scurtelor lui deplasări în străinătate şi a cîtorva mici bîlbîieli cum fusese păcăleala cu metroul, îl urmăriseră pas cu pas, fără să poată dibui nici un capăt de fir. Dacă declanşarea procesului de anihilare avea să se facă în mod automat, aşa cum pretindea în ultimatumul său, Sawafill era absolut imbatabil!

Părăsiseră oraşul, şoseaua traversa acum o pădure de

pini. Razele oblice ale unui soare abia răsărit răzbăteau pe alocuri prin negura uşoară a dimineţii, făcînd ultimele petice de zăpadă să scînteieze. O ambulanţă a salvării părea că ţine cu tot dinadinsul să-i ajungă din urmă. Fibs îl bătu pe şofer pe umăr, făcîndu-i semn să încetinească pentru a înlesni depăşirea. Se angajară într-o curbă, distanţa dintre cele două vehicule se micşoră vădit, cînd de-a curmezişul şoselei, ocupînd-o în întregime, se ivi un enorm excavator portocaliu. Frînele scrîşniră, şoferul îşi încleştă mîinile pe volan, sergentul de alături fu proiectat cu fruntea în parbriz, iar maiorul şi fizicianul se felicitară în gînd că îşi cuplaseră centurile de siguranţă. Dar bucuria fu scurtă: în clipa următoare, din duba albă cu semnul triunghiului roşu, care oprise în spate, ţîşniră trei indivizi mascaţi, cu armele automate întinse spre ei. Maiorul îşi duse mîna spre tocul pistolului, dar o rafală scurtă îl făcu să se răzgîndească.

— Nici o mişcare, strigă unul dintre agresori. Domnule academician, vă rugăm să coborîţi!

Sawafill se supuse.

— Urcaţi aici!

— Şi valizele mele?

Cel întrebat nu răspunse. Profesorul se aşeză pe o banchetă şi aşteptă. De afară se auziră cîteva rafale, apoi dudui motorul excavatorului. Indivizii mascaţi îşi făcură apariţia, cu cele două valize, le azvîrliră pe podea şi se instalară pe locurile libere.

— Pornim, porunci acelaşi glas tunător.

Drumul continuă fără noi incidente. Geamurile mate îl împiedicau pe ostatic să urmărească traseul, şi nu i se păru tocmai potrivit să ceară lămuriri de la însoţitorii săi intempestivi. Ceva îi spunea că acea călătorie avea alte scopuri decît satisfacerea curiozităţii turistice.

„Aflăm dintr-un laconic comunicat al Biroului 4 al poliţiei că, în dimineaţa zilei de 20 martie, indivizi neidentificaţi l-au răpit pe cunoscutul savant A. B. Sawafill si că, încercînd să li se opună, trei poliţişti (printre care maiorul Fibs) au

fost ucişi. Surse neautorizate ne furnizează detalii suplimentare: agresiunea s-a produs la kilometrul 589 al şoselei 18, în timp ce un automobil îl transporta pe fizician spre o cabană izolată, în intenţia de a i se asigura o pază mai fermă decît ar fi fost posibil dacă rămînea în Philcyt; maiorul Fibs era chiar şeful echipei care primise încă din mai trecut misiunea de a ocroti viaţa profesorului. Se pare că nu există nici martori, nici supravieţuitori, ceea ce reduce simţitor şansele de a-i descoperi pe făptaşi, mai ales că aceştia nu şi-au făcut în nici un fel cunoscute intenţiile. După cum precizează comunicatul, o amplă acţiune a fost organizată în scopul regăsirii academicianului Sawafill.

Inevitabilul s-a produs“.

(„*Tribuna Filloniei*“)

„Cei care au pus la cale răpirea lui A. B. Sawafill ţintesc departe. Ei urmăresc, desigur, să torpileze definitiv tratativele de dezarmare, aflate şi aşa în impas, căci dispariţia celui care ar fi putut opri, în cazul încheierii tratatului, declanşarea anihilării face superfluă orice înţelegere asupra arsenalului nuclear, sortit oricum să dispară, în mod automat, la 16 mai. Or, cum se ştie şi cum am mai afirmat în numeroase rînduri, ţările membre ale P.P.C. se pronunţă consecvent pentru dezarmare, începînd cu dezarmarea nucleară, pentru utilizarea energiei atomului exclusiv în scopuri paşnice. Propunerile noastre comune la LIGAMONDIA au fost de altfel primite cu viu interes de către cercurile progresiste din întreaga lume şi ele pot constitui, credem, baza unei înţelegeri unanim acceptabile»

Dar răpitorii savantului fillonian vor chiar mai mult, ei vor să zădărnicească orice şansă de a păstra marile foloase ale radioactivităţii în beneficiul omenirii. Împiedicînd oprirea anihilării, ei doresc de fapt distrugerea tuturor rezervelor terestre de substanţe fisionabile. O asemenea crimă odioasă, îndreptată în primul rînd împotriva

popoarelor mai sărace, a naţiunilor mai puţin dezvoltate, care au cea mai mare nevoie de energie ieftină, de feluritele cîştiguri ale tehnologiei izotopilor radioactivi, îi identifică pe făptaşi cu cele mai reacţionare forţe ale istoriei. Pentru a bara calea războiului exterminator, preţul n-ar fi fost prea mare; pentru a face însă jocul duşmanilor de moarte ai progresului, acest preţ nu poate fi acceptat, nu trebuie acceptat“.

(„Superczytrolul”)

„Dînd glas opiniei publice profund indignate din întreaga ţară, ziarul nostru condamnă răpirea profesorului Sawafill ca pe un act inadmisibil, ca pe o încercare de înveninare a atmosferei internaţionale şi aşa destul de încordate, ca pe un atentat odios la adresa drepturilor fundamentale ale fiinţei umane. Văzînd în ilustrul savant nu numai pe unul dintre cei mai străluciţi oameni de ştiinţă, dar şi pe unul dintre cei mai înflăcăraţi apărători ai cauzei păcii, socotim sechestrarea lui drept o ruşinoasă umilire adusă demnităţii şi curajului, adevărului şi dreptăţii. Sutele de mii de cetăţeni taquonezi, oameni simpli de la oraşe şi sate, întruniţi în calde manifestaţii de simpatie, alăturîndu-şi glasurile la cele ale milioanelor de oameni cinstiţi de pe toate meridianele, cer eliberarea necondiţionată a lui A. B. Sawafill şi pedepsirea exemplară a atentatorilor. Să se pună stavilă recrudescenţei terorismului.

(„Glasul Taquoniei“)

„Nu, onoraţi cititori, noi nu ne vom lăsa înşelaţi de aparenţe! Nu, noi nu ne vom alătura corului ridicol al celor care clamează în deşert, denunţînd comploturi născocite şi învinuind fără temei autorităţile de neglijenţă sau chiar de complicitate. Pentru noi este limpede ca lumina zilei faptul că însuşi A. B. Sawafill este autorul moral şi coordonatorul aşa-zisei sale răpiri, căreia i-au căzut victimă maiorul Fibs şi ceilalţi doi viteji apărători ai legii. Da, da, de trei ori da! Cînd denunţam adevăratele interese care se ascund

îndărătul perfidului ultimatum adresat LIGAMONDIEI, cînd arătăm cui serveşte refuzul de a încredinţa guvernului secretul anihilării, am fost învinuiţi de rea credinţă; ei bine, acum lucrurile sînt clare pentru oricine vrea să vadă. Dispariţia lui Sawafill este dovada izbitoare a trădării, azi ne putem dispensa de ipoteze şi presupuneri. Sîntem convinşi că cercetările poliţiei nu vor duce la nici un rezultat: Sawafill a şi părăsit teritoriul Filloniei şi se află desigur sub protecţia celor pe care i-a slujit cu abjectă credinţă. Tot dispreţul nostru pentru vînzătorii de patrie!“

(„Monumentul“)

„Ziua de 16 mai 1983 va rămîne înscrisă cu litere de aur în Cartea Istoriei, ca deschizătoare a unei noi ere. Din zorii civilizaţiei, descoperirile au servit întotdeauna, din nefericire, în primul rînd, la perfecţionarea armelor, la amplificarea necontrolată şi nelimitată a puterii lor de distrugere, la desăvîrşirea tehnologică a omuciderii. Ştiinţa a fost instrumentul cel mai eficient al suprimării aproapelui, a semănat pe suprafaţa planetei cu mult sîrg pustiire şi masacre. Savanţii au înţeles de fiecare dată prea tîrziu că e mai uşor să nimiceşti decît să zideşti; hrănindu-se cu iluzia că ştiinţa ar fi dincolo de bine şi de rău, ei au avut nevoie de peste două milenii pentru a identifica glasul propriei lor conştiinţe. Şi iată, în sfîrşit, prin gestul eroic al unui mare fizician şi mare om, cea mai nouă descoperire nu numai că este sustrasă zeului însîngerat al războiului, ci e îndreptată făţiş spre aneantizarea celor mai cumplite piese ale odiosului său arsenal, spre spulberarea pentru totdeauna a coşmarului nuclear. Citim cu stupoare ştirea răpirii lui Sawafill şi nu ne vine a crede: putea fi oare imaginată sfidare mai josnică la adresa omeniei, a nobleţei sufleteşti şi a raţiunii responsabile? Tristul presentiment cu care am semnat apelul nostru n-a vrut să se lase dezminţit. Nădăjduim cu toată puterea că situaţia n-a ajuns încă la punctul tragic de la care nu mai există întoarcere. O viaţă cît patru miliarde se află în primejdie!“

(„Revista internaţională a fizicienilor pacifişti)

„Militarismul fillonian nu se dezminte; după ce s-a slujit de marioneta sa pentru a-şi face jocul, acum o înlătură din cale ca pe o unealtă netrebuincioasă. A. B. Sawafill ştia, desigur, prea multe ca să mai fie lăsat în libertate – poate chiar prea multe ca să mai fie lăsat în viaţă. Răpirea înscenată zilele trecute (a cîta răpire, oare, din analele Filloniei?) nu va păcăli însă pe nimeni: ca în atîtea alte rînduri, ancheta se va încheia desigur fără rezultate, iar cazul va fi clasat; dar noi ştim prea bine, de pe acum, cine sînt răpitorii. Este trist totuşi că un om de ştiinţă talentat, a cărui inteligenţă ar fi putut să contribuie la progresul cunoaşterii, la bunăstarea omenirii, şi-a semnat astfel singur sentinţa ratării, încă atunci cînd a acceptat să intre în solda oligarhiei reacţionare. Se demonstrează din nou adevărul de netăgăduit că, pentru un savant între fermitatea morală, reuşita profesională şi supravieţuirea fizică există o legătură indestructibilă. Iată un bun subiect de meditaţie".

(„Puterea")

18.

— E o încăpăţînare copilărească, domnule academician, vă rog să mă credeţi. Dispunem de cele mai moderne sisteme de interogatoriu şi încă nu s-a întîmplat să dăm greş. Nici un om nu se poate sustrage detectorului nostru de minciuni, ori acţiunii insidioase a drogurilor. Ar fi însă de preferat să ne spuneţi totul de bună voie, nu de alta dar după un asemenea tratament nu garantez că aţi mai fi în stare să vă reluaţi activitatea ştiinţifică; au fost chiar cazuri de tulburare iremediabilă a raţiunii …

Sawafill tăcea.

— Poate mai reflectaţi, noi nu ne grăbim, luna aprilie abia a început. Vremea e bună, locurile sînt frumoase putem face o conversaţie plăcută, sau să organizăm mici petreceri rafinate. Va veni însă şi ziua cînd menţinerea refuzului dumneavoastră ne va constrînge să acţionăm fără menajamente. Oare ţineţi cu tot dinadinsul să deveniţi martir?

— Domnule Packs, eu nu-mi fac nici o iluzie. Ştiu bine că, supus ori nu interogatoriului, scăpat teafăr sau cu minţile rătăcite, tot nu mi-e dat să-mi reiau activitatea ştiinţifică, pentru simplul motiv că nu vă puteţi îngădui să mă repuneţi în libertate. Nu sînt atît de naiv încît să-mi închipui că veţi accepta vreodată riscul de a fi nevoit să explicaţi în faţa unui tribunal temeiurile răpirii mele şi ale uciderii celor care mă păzeau. Adevăratul motiv care vă face să mai ezitaţi nu poate fi deci altul decît lipsa încrederii depline în eficacitatea sistemelor dumneavoastră ultramoderne de interogatoriu. Ştim prea bine amîndoi că încă n-a putut fi născocită o metodă infailibilă de a afla ceea ce un creier omenesc e hotărît să ascundă. Bineînţeles că nu doresc să devin martir şi că voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a-mi apăra fiinţa şi cugetul, pentru a-mi păstra viaţa şi a-mi redobîndi libertatea, împotriva tuturor ameninţărilor, constrîngerilor şi uneltirilor. Acţiunea în care m-am angajat este riscantă, şi am ştiut asta întotdeauna.

Generalul se apropie de piscină şi privi în lungul terasei. La capătul pajiştei se ghicea, şerpuind printre arbuşti, cursul unui pîrîu. Coline împădurite, străjuite de spinările depărtate ale munţilor completau peisajul.

— Mai credeţi şi acum că aţi putea evada?

— De ce nu! Întotdeauna mai rămîne o şansă…

Se auzi un pocnet înfundat, apoi ecoul văii şi, imediat, un geamăt de moarte. Packs se răsuci brusc pe călcîie: profesorul se prăbuşise pe dalele de piatră, cu faţa în jos cu ţeasta năclăită de sînge.. Cei doi indivizi înarmaţi care stătuseră pînă atunci nemişcaţi lîngă ferestrele vilei se

apropiară. Generalul şuieră printre dinţi:

— Cineva o să plătească pentru asta! De unde a pornit împuşcătura? Răscoliţi-mi toată pădurea, asasinul n-are să ajungă prea departe. Şoseaua e supravegheată. Îl vreau viu! Hai, mişcaţi-vă odată, idioţilor!

Se aplecă şi, opintindu-se, răsuci trupul inert cu faţa spre cerul albastru. O expresie ciudată, amestec de uimire şi revoltă, se întipărise pe chipul celui care fusese A. B. Sawafill.

în dimineaţa următoare, Guills K. Guills îşi aştepta în linişte, ca de obicei, clienţii. Pe la ora zece cadavrul savantului era găsit, în urma unui telefon anonim, într-un automobil furat, abandonat într-un parcaj din centrul Fillurbului.

19.

Strict confidenţial

Methoda, 11 mai 1984

Către Alteţa Sa Regală Roymeh I

În urma întregului şir de evenimente culminînd cu asasinarea fizicianului fillonian A. B. Sawafill, apreciem că ar trebui luată în considerare posibilitatea ca la 16 mai a.c., ora internaţională 0.00, să se producă pe întregul glob neutralizarea substanţelor fisionabile, conform mesajului adresat LIGAMONDIEI de către savant. Într-adevăr, incidentul de la reactorul nuclear din Neturb pare să demonstreze veridicitatea realizării practice a unui asemenea proces; pe de altă parte, nu deţinem nici o informaţie care să îndreptăţească speranţa că secretul procesului ar fi ajuns în posesia guvernului Filloniei sau a altor cercuri interesate în a împiedica declanşarea anihilării. Se dovedeşte şi pe această cale că pretinsele „dispozitive

Sawafill“ de protecţie împotriva unui atac nuclear, care ne-au fost oferite prin mesagerul secret Poongs în schimbul încheierii unui pact de neagresiune cu Fillonia erau, în cel mai bun caz, ca să folosim o străveche zicală, frumoasa blană a ursului din pădure.

În situaţia dată, este de presupus că strategii puterilor nucleare analizează consecinţele posibile ale dispariţiei arsenalului atomic asupra raportului de forţe existente pe plan mondial. Doi factori se impun mai cu seamă atenţiei: încetarea subită a acţiunii de descurajare pe care o masivă contralovitură nucleară potenţială o exercită în prezent lipsa de certitudine din partea fiecăreia dintre marile puteri asupra superiorităţii forţei sale în limitele armamentului convenţional, mai ales în cazul unei alianţe între virtualii ei adversari. Privind lucrurile în mod realist, putem să ne aşteptăm la acţiuni duse pînă la ultima limită a riscului şi, ca întotdeauna cînd incertitudinea se însoţeşte cu teama, chiar la acte iraţionale.

Neutralizarea la ora H a tuturor încărcăturilor nucleare ar crea o situaţie cu totul specială; e uşor de stabilit prin calcule, un interval I de cîteva minute, în preajma acestei ore, în cuprinsul căruia ar putea fi desfăşurată o ofensivă cu armamentul atomic, teoretic fără a risca vreo contralovitură similară din partea inamicului. Un atac pornit mai devreme ar lăsa timp suficient pentru replică, mai înainte de a avea loc neutralizarea, iar unul pornit mai tîrziu ar fi zădărnicit prin anihilarea focoaselor aflate pe traiectorie. Tentaţia unei asemenea lovituri scutite de represalii, în intervalul I, ar putea fi destul de mare pentru ca măcar una dintre puterile deţinătoare de arme nucleare să nu-i reziste – dar nu este exclus nici ca mai multe superputeri să se lase ademenite de mirajul acaparării supremaţiei asupra întregii lumi. Desigur, orice stat major îşi poate imagina că şi adversarii şi-au făcut aceleaşi calcule, dar poate să aprecieze totodată că ei nu vor îndrăzni să-şi asume răspunderea morală a declanşării războiului atomic.

În faţa unei astfel de eventualităţi, am da dovadă de lipsă de realism dacă nu am admite că Regatul Mehonului este confruntat şi el cu riscul de a constitui ţinta unuia sau a mai multor atacuri simultane cu arme nucleare. Avînd în vedere obligaţia sacră, pe care ne-am asumat-o în faţa naţiunii mehoneze, de a veghea neclintit la apărarea patriei, propunem Majestăţii Sale Regale:

1. Să uzeze de amendamentul 4 d la Constituţia Regatului Mehonului;

2. Să dispună aplicarea planului „Cîrtiţa“;

3. Să ordone realizarea operaţiunii „Bumerangul Violet“ în intervalul I.

Mareşalul Kyorr
Şeful Marelui Stat Major
al Armatei Mehoneze

Ora internaţională 0,00 a zilei de 16 mai era aşteptată cu emoţie pe meridianele globului. Indiferent de ora locală, fie că era zi sau noapte, oamenii îşi întrerupseseră lucrul sau odihna, urmărind cu înfrigurare comunicatele transmise la radio şi la televiziune. Reactorii fuseseră puşi sub observaţie, contoarele înregistrau clipă de clipă nivelul radiaţiilor emise prin fisiunea spontană a unor bare-etalon de izotopi radioactivi, în sistemele energetice naţionale erau gata pregătite capacităţi de rezervă, pentru a interveni în cazul opririi centralelor nucleare..

În al şaptelea subsol antiatomic al Palatului Prezidenţial din Fillurb, preşedintele Filloniei se ruga, îngenuncheat în faţa cadranului electronic pe care se succedau implacabil cifrele unei numărători inverse: 1.54, 1.53, 1.52... Nobaal, dumnezeule atotputernic, repeta E.U. Ptezphil cu voce tremurîndă, ocroteşte poporul acestei ţări, care ţi se închină! Ajută-ne să supravieţuim momentelor decisive, fie în veci lăudat numele tău! Coboară harul tău divin asupra hotărîrii noastre de a instaura în lume o pace durabila şi adevărată, întru nepieritoarea ta glorie! Zădărniceşte intenţiile criminale ale potrivnicilor noştri, aruncă peste ei

blestemul îndoielilor şi al ezitării, şi dă-ne nouă puterea de a duce pînă la capăt acţiunea începută! Neobaal, dumnezeule atotputernic, se tot ruga preşedintele aşezat în genunchi, iar sub ochii săi numărătoarea inversă continua să se deruleze monoton: 0.54, 0,53, 0.52... O simplă apăsare pe butonul albastru şi cursul ei ar fi fost curmat. Dar înţeleptul gest a rămas neîmplinit, aici şi în alte subsoluri antiatomice, din alte capitale: 0.04, 0.03, 0.02, 0.01, 0.00!

Pe întreaga planetă începuse ofensiva nucleară a tuturor împotriva tuturor. Submarinele atomice din toate mările şi oceanele lansau asupra tuturor continentelor mii de rachete de croazieră cu focoase nucleare multiple; din silozuri subterane porniseră mii de rachete balistice purtînd încărcături nucleare nimicitoare; miile de bombardiere strategice aflate în stratosfera trecuseră frontierele şi se îndreptau spre obiectivele stabilite. Toate loviturile fuseseră astfel calculate încît să nu mai lase timp pentru replică – dar toţi făcuseră acelaşi calcul, aşa încît replica nici n-ar mai fi fost necesară. Milioanele de megatone ale explozivului atomic fuseseră distribuite cu generozitate şi se apropiau acum pe traiectorii riguroase de ţintă, promiţînd să stingă definitiv orice urmă a vieţii. Pretutindeni se declanşa alarma, îndemnînd pe toţi cei ce puteau să se pună la adăpost. Înnebunite de spaimă, mulţimile alergau pe străzi, luau cu asalt ascensoarele, năvăleau în metrouri, în marile canale subterane, în subsoluri: oamenii se năpusteau în beciuri, încercau să se ascundă pe unde nimereau. Cerul era brăzdat de elegantele siluete argintii ale fantomaticelor vehicule purtătoare de moarte. Înştiinţaţi de ceea ce se petrecea, şefii statelor care porniseră atacul pricepură adevărul, cutremurătorul adevăr. Îngrozită, omenirea îşi aştepta sfîrşitul. Şi, cu cîteva minute înaintea orei internaţionale 0,00, conform calculelor, cumplitele arme se abătură spre sol.

Dar nu se întîmplă nimic. Sorocul stabilit cu un an în

urmă de către A. B. Sawafill încă nu se împlinise, şi totuşi rachetele căzură inerte, bombele căzură inerte, metalul pătrunse în ţărînă ori perforă betonul armat, fără ca focoasele să aprindă torţele exterminatoare, fără să facă să dospească ciupercile colosale ale exploziilor atomice. În aceeaşi clipă, contoarele instalate lîngă barele-etalon de izotopi radioactivi înregistrară încetarea oricărei emisii de radiaţii, iar reactorii centralelor nucleare îşi opriră subit activitatea.

Neîncrezători, oamenii aşteptau să se producă dezastrul. Planeta îşi continuă însă rotirea egală, ca şi cum nimic n-ar fi reuşit s-o tulbure.

*

*   *

<u>T. X. ZAFAQUASH</u>

Secretariatul Academiei de Ştiinţe din Kaşonia anunţă cu adîncă durere încetarea fulgerătoare din viaţă, în urma unui atac de cord, în zorii zilei de 17 mai 1984, a ilustrului fizician T. X. Zafaquash, laureat al premiului Babel, membru activ al Academiei noastre, al altor numeroase instituţii ştiinţifice de prestigiu din ţară şi de peste hotare. Prin această tristă întîmplare, poporul kaşonian şi întregul front al ştiinţei mondiale suferă o grea, o iremediabilă pierdere.

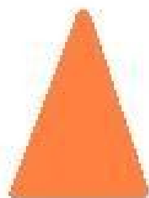
Sicriul cu corpul neînsufleţit al defunctului va fi expus în holul Institutului de fizică nucleară din Kashmor. Funerariile vor avea lor mîine, 19 mai, la orele 12,00.

Secretariatul Academiei de Ştiinţe
din Kaşonia

1978

Lector: LUCIAN HANU

Fantastic Club

ÎN ACEEAŞI COLECŢIE
au mai apărut:

Doru Davidovici
ZEIŢA DE ORICALC

Vladimir Colin
BABEL

A. E. van Vogt
ODISEEA NAVEI „SPACE BEAGLE”

Constantin Cubleşan
PARADOXALA ÎNTOARCERE

Corneliu Omescu
PLANETA FĂRĂ MEMORIE